

YEDİNCİ BEŞ YILLIK KALKINMA PLANI

(1996-2000)

1997 YILI PROGRAMI DESTEK ÇALIŞMALARI

EKONOMİK VE SOSYAL SEKTÖRLERDEKİ GELİŞMELER

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

EKONOMİK SEKTÖRLER İLE İLGİLİ GELİŞMELER

SEKTÖREL GELİŞMELER	1
I. TARIM	9
1. TOPRAK VE SU KAYNAKLARI	11
2. BİTKİSEL ÜRÜNLER	12
3. HAYVANCILIK	15
4. SU ÜRÜNLERİ	18
5. ORMANCILIK	20
II. MADENCİLİK	24
III. İMALAT SANAYİİ	28
1. GIDA SANAYİİ	36
2. İÇKİ SANAYİİ	45
3. TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİ SANAYİİ	47
4. DOKUMA VE GİYİM SANAYİİ	49
5. ORMAN SANAYİİ	52
6. KAĞIT SANAYİİ	54
7. BASIM SANAYİİ	57
8. DERİ VE DERİ MAMULLERİ SANAYİİ	58
9. LASTİK SANAYİİ	63
10. PLASTİK SANAYİİ	65
11. KİMYA SANAYİİ	66
12. PETROKİMYA SANAYİİ	72
13. PETROL ÜRÜNLERİ SANAYİİ	75
14. GÜBRE SANAYİİ	78

15. ÇİMENTO SANAYİİ	81
16. PIŞMIŞ KİL VE ÇİMENTODAN GEREÇLER SANAYİİ	82
17. CAM SANAYİİ	84
18. SERAMİK SANAYİİ	86
19. DEMİR VE ÇELİK SANAYİİ	88
20. DEMİRDIŞI METALLER SANAYİİ	93
21. MADENİ EŞYA SANAYİİ	97
22. ELEKTRİKSİZ MAKİNALAR İMALAT SANAYİİ	99
23. TARIM ALET VE MAKİNALAR İMALAT SANAYİİ	101
24. MESLEK BİLİM, ÖLÇÜ, KONTROL VE OPTİK DONATIMI İMALAT SANAYİİ	104
25. ELEKTRİKLİ MAKİNALAR İMALAT SANAYİİ	105
26. ELEKTRONİK SANAYİİ	108
27. KARAYOLU TAŞITLARI İMALAT SANAYİİ	109
28. DEMİRYOLU TAŞITLARI İMALAT SANAYİİ	112
29. GEMİ İNŞA SANAYİİ	114
30. UÇAK İMALAT SANAYİİ	116
31. KALİTE KONTROL VE STANDARDİZASYON	118
32. VERİMLİLİK	119
IV. ENERJİ	120
V. ULAŞTIRMA	126
1. DEMİRYOLU ULAŞTIRMASI	129
2. DENİZYOLU ULAŞTIRMASI	130
3. HAVAYOLU ULAŞTIRMASI	131
4. KARAYOLU ULAŞTIRMASI	133
5. BORUHATTI ULAŞTIRMASI	134
VI. HABERLEŞME	136
1. HABERLEŞME	136
2. RADYO VE TELEVİZYON	137
VIII. TURİZM	139

VIII. İNŞAAT, MÜHENDİSLİK, MÜŞAVİRLİK VE MİMARLIK HİZMETLERİ	143
1. İNŞAAT	143
2. MÜHENDİSLİK, MÜŞAVİRLİK VE MİMARLIK HİZMETLERİ.....	143

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL SEKTÖRLERLE İLGİLİ GELİŞMELER	145
I. NÜFUS YAPISI	145
1. NÜFUS	145
2. AİLE-KADIN-ÇOCUK	147
3. GENÇLİK	151
II. SAĞLIK	152
III. EĞİTİM VE KÜLTÜR	157
1. EĞİTİM	157
2. BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR	162
3. BOŞ ZAMANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	163
4. KÜLTÜR	164
5. TANITMA	167
IV. İNSANGÜCÜ VE İSTİHDAM	168
1. İNSANGÜCÜ	168
2. İSTİHDAM	168
3. YURTDIŞI İŞÇİ SORUNLARI	171
V. GELİR VE REFAH DAĞILIMI	174
1. GELİR VE REFAH DAĞILIMI	174
2. TÜKETİCİNİN KORUNMASI	175
VI. ÇALIŞMA HAYATI	177

VII. SOSYAL GÜVENLİK, SOSYAL HİZMET VE YARDIMLAR ...	183
1. SOSYAL GÜVENLİK	183
2. SOSYAL HİZMET VE YARDIMLAR	186
VIII. ESNAF, SANATKAR VE KÜÇÜK SANAYİ	189
IX. BİLİM, ARAŞTIRMA-GELİŞTİRME VE TEKNOLOJİ	191
1. BİLİM-TEKNOLOJİ	191
2. BİLGİ TEKNOLOJİSİ	192
3. ULUSLARARASI TEKNİK İŞBİRLİĞİ	193
X. ÇEVRE	195
XI. YERLEŞME VE KENTLEŞME	197
1. YERLEŞME VE KENTLEŞME	197
2. KONUT	198
3. İÇMESUYU-KANALİZASYON	199
4. KIRSAL ALANA GÖTÜRÜLEN HİZMETLER	200
5. MAHALLİ İDARELER	201
XII. BÖLGESEL DENGELERİN SAĞLANMASI	206
1. BÖLGESEL GELİŞME	206
2. METROPOLLERLE İLGİLİ DÜZENLEMELER	208

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU HİZMETLERİNDEKİ GELİŞMELER	210
I. ADALET HİZMETLERİ	210
II. GÜVENLİK HİZMETLERİ	211
III.HARİTA, TAPU VE KADASTRO	212

IV. KAMU YÖNETİMİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ	213
V. REKABET HUKUKU VE POLİTİKALARI	214
VI. FİKRİ VE SİNİ HAKLAR	216
1. FİKRİ HAKLAR	216
2. SİNİ HAKLAR	217

TABLÖLAR

BİRİNCİ BÖLÜM

TABLO:I.1- Sektörler İtibariyle Üretimde Gelişmeler	4
TABLO:I.2- Sektörler İtibariyle İhracatta Gelişmeler	5
TABLO:I.3- Sektörler İtibariyle İthalatta Gelişmeler	6
TABLO:I.4- Tarım Sektörü Genel Durumu	10
TABLO:I.5- Tarım Sektörü Önemli Girdilerinde Gelişmeler	10
TABLO:I.6- Toprak ve Su Kaynakları Faaliyetlerinde Gelişmeler	12
TABLO:I.7- Bitkisel Ürünler Önemli Mallar Talebi	13
TABLO:I.8- Bitkisel Ürünler Üretimi	14
TABLO:I.9- Bitkisel Ürünler DİŞ Ticareti	15
TABLO:I.10- Hayvancılık Talebi	17
TABLO:I.11- Hayvancılık Üretimi	17
TABLO:I.12- Hayvancılık İhracatı	18
TABLO:I.13- Hayvancılık İhracatı	18
TABLO:I.14- Su Ürünlerinde Gelişmeler	19
TABLO:I.15- Ormancılık Faaliyetlerinde Gelişmeler	21
TABLO:I.16- Ormancılık Sektörü Talebi	22
TABLO:I.17- Ormancılık Sektörü Üretimi	22
TABLO:I.18- Ormancılık Sektörü İhracatı	22
TABLO:I.19- Ormancılık Sektörü İthalatı	23
TABLO:I.20- Madencilik Talebi	25
TABLO:I.21- Madencilik Üretimi	25
TABLO:I.22- Madencilik İhracatı	26
TABLO:I.23- Madencilik İthalatı	27
TABLO:I.24- İmalat Sanayii Üretiminde Gelişmeler	31
TABLO:I.25- İmalat Sanayii İhracatı, Sektör Payları ve Artış Hızları	32
TABLO:I.26- İmalat Sanayii İthalatı, Sektör Payları ve Artış Hızları	33
TABLO:I.27- Gıda Sanayii Talebi (Özet)	37
TABLO:I.28- Gıda Sanayii Üretimi (Özet)	38
TABLO:I.29- Gıda Sanayii İhracatı (Özet)	38

TABLO:I.30- Gıda Sanayii İthalatı (Özet)	38
TABLO:I.31- Gıda Sanayii Talebi	39
TABLO:I.32- Gıda Sanayii Üretimi	40
TABLO:I.33- Gıda Sanayii İhracatı	42
TABLO:I.34- Gıda Sanayii İthalatı	44
TABLO:I.35- İçki Sanayii Talebi	46
TABLO:I.36- İçki Sanayii Üretimi	46
TABLO:I.37- İçki Sanayii İhracatı	47
TABLO:I.38- İçki Sanayii İthalatı	47
TABLO:I.39- Tütün ve Tütün Mamulleri Sanayii Talebi	48
TABLO:I.40- Tütün ve Tütün Mamulleri Sanayii Üretimi	48
TABLO:I.41- Tütün ve Tütün Mamulleri Sanayii İhracatı	49
TABLO:I.42- Tütün ve Tütün Mamulleri Sanayii İthalatı	49
TABLO:I.43- Dokuma ve Giyim Sanayii Talebi	50
TABLO:I.44- Dokuma ve Giyim Sanayii Üretimi	51
TABLO:I.45- Dokuma ve Giyim Sanayii İhracatı	51
TABLO:I.46- Dokuma ve Giyim Sanayii İthalatı	52
TABLO:I.47- Orman Sanayii Talebi	53
TABLO:I.48- Orman Sanayii Üretimi	53
TABLO:I.49- Orman Sanayii İhracatı	54
TABLO:I.50- Orman Sanayii İthalatı	54
TABLO:I.51- Kağıt Sanayii Talebi	55
TABLO:I.52- Kağıt Sanayii Üretimi	55
TABLO:I.53- Kağıt Sanayii İhracatı	56
TABLO:I.54- Kağıt Sanayii İthalatı	56
TABLO:I.55- Basım Sanayii Talebi	57
TABLO:I.56- Basım Sanayii Üretimi	58
TABLO:I.57- Basım Sanayii İhracatı	58
TABLO:I.58- Basım Sanayii İthalatı	58
TABLO:I.59- Deri ve Deri Mamulleri Sanayii Talebi	61
TABLO:I.60- Deri ve Deri Mamulleri Sanayii Üretimi	61
TABLO:I.61- Deri ve Deri Mamulleri Sanayii İhracatı	62
TABLO:I.62- Deri ve Deri Mamulleri Sanayii İthalatı	62
TABLO:I.63- Lastik Sanayii Talebi	64
TABLO:I.64- Lastik Sanayii Üretimi	64

TABLO:I.65- Lastik Sanayii İhracatı	65
TABLO:I.66- Lastik Sanayii İthalatı	65
TABLO:I.67- Plastik Sanayii Arz-Talep Dengesi	66
TABLO:I.68- Kimya Sanayii Talebi	67
TABLO:I.69- Kimya Sanayii Üretimi	69
TABLO:I.70- Kimya Sanayii İhracatı	70
TABLO:I.71- Kimya Sanayii İthalatı	71
TABLO:I.72- Petrokimya Sanayii Talebi	73
TABLO:I.73- Petrokimya Sanayii Üretimi	73
TABLO:I.74- Petrokimya Sanayii İhracatı	74
TABLO:I.75- Petrokimya Sanayii İthalatı	75
TABLO:I.76- Petrol Ürünleri Sanayii Talebi	76
TABLO:I.77- Petrol Ürünleri Sanayii Üretimi	77
TABLO:I.78- Petrol Ürünleri Sanayii İhracatı	77
TABLO:I.79- Petrol Ürünleri Sanayii İthalatı	77
TABLO:I.80- Gübre Sanayii Talebi	78
TABLO:I.81- Tarımda Kullanılan Gübre Talebi	79
TABLO:I.82- Gübre Sanayii Üretimi	79
TABLO:I.83- Gübre Sanayii İhracatı	80
TABLO:I.84- Gübre Sanayii İthalatı	80
TABLO:I.85- Çimento Sanayii Üretimi, Talebi ve DİŞ Ticareti	81
TABLO:I.86- Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler Sanayii Talebi	83
TABLO:I.87- Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler Sanayii Üretimi	83
TABLO:I.88- Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler Sanayii İhracatı	84
TABLO:I.89- Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler Sanayii İthalatı	84
TABLO:I.90- Cam Sanayii Talebi	85
TABLO:I.91- Cam Sanayii Üretimi	85
TABLO:I.92- Cam Sanayii İhracatı	86
TABLO:I.93- Cam Sanayii İthalatı	86
TABLO:I.94- Seramik Sanayii Talebi	87
TABLO:I.95- Seramik Sanayii Üretimi	87
TABLO:I.96- Seramik Sanayii İhracatı	88
TABLO:I.97- Seramik Sanayii İthalatı	88
TABLO:I.98- Demir ve Çelik Sanayii Talebi	90
TABLO:I.99- Demir ve Çelik Sanayii Üretimi	91

TABLO:I.100- Demir ve Çelik Sanayii Talebi İhracatı	92
TABLO:I.101- Demir ve Çelik Sanayii Talebi İthalatı	93
TABLO:I.102- Demirdışı Metaller Sanayii Talebi	95
TABLO:I.103- Demirdışı Metaller Sanayii Üretimi	95
TABLO:I.104- Demirdışı Metaller Sanayii İhracatı	96
TABLO:I.105- Demirdışı Metaller Sanayii İthalatı	97
TABLO:I.106- Madeni Eşya Sanayii Talebi	98
TABLO:I.107- Madeni Eşya Sanayii Üretimi	98
TABLO:I.108- Madeni Eşya Sanayii İhracatı	99
TABLO:I.109- Madeni Eşya Sanayii İthalatı	99
TABLO:I.110- Elektriksiz Makinalar İmalat Sanayii Talebi	100
TABLO:I.111- Elektriksiz Makinalar İmalat Sanayii Üretimi	100
TABLO:I.112- Elektriksiz Makinalar İmalat Sanayii İhracatı	101
TABLO:I.113- Elektriksiz Makinalar İmalat Sanayii İthalatı	101
TABLO:I.114- Tarım Alet ve Makinaları İmalat Sanayii Talebi	102
TABLO:I.115- Tarım Alet ve Makinaları İmalat Sanayii Üretimi	103
TABLO:I.116- Tarım Alet ve Makinaları İmalat Sanayii İhracatı	103
TABLO:I.117- Tarım Alet ve Makinaları İmalat Sanayii İthalatı	103
TABLO:I.118- Meslek, Bilim, Ölçü, Kontrol ve Optik Donatılmış İmalat Sanayii Talebi	104
TABLO:I.119- Meslek, Bilim, Ölçü, Kontrol ve Optik Donatılmış İmalat Sanayii Üretimi	104
TABLO:I.120- Meslek, Bilim, Ölçü, Kontrol ve Optik Donatılmış İmalat Sanayii İhracatı	104
TABLO:I.121- Meslek, Bilim, Ölçü, Kontrol ve Optik Donatılmış İmalat Sanayii İthalatı	105
TABLO:I.122- Elektrikli Makinalar İmalat Sanayii Talebi	106
TABLO:I.123- Elektrikli Makinalar İmalat Sanayii Üretimi	106
TABLO:I.124- Elektrikli Makinalar İmalat Sanayii İhracatı	107
TABLO:I.125- Elektrikli Makinalar İmalat Sanayii İthalatı	107
TABLO:I.126- Elektronik Sanayii Talebi Talebi	108
TABLO:I.127- Elektronik Sanayii Talebi Üretimi	108
TABLO:I.128- Elektronik Sanayii Talebi İhracatı	109
TABLO:I.129- Elektronik Sanayii Talebi İthalatı	109
TABLO:I.130- Karayolu Taşıtları İmalat Sanayii Talebi	110
TABLO:I.131- Karayolu Taşıtları İmalat Sanayii Üretimi	111
TABLO:I.132- Karayolu Taşıtları İmalat Sanayii İhracatı	111
TABLO:I.133- Karayolu Taşıtları İmalat Sanayii İthalatı	111
TABLO:I.134- Demiryolu Taşıtları İmalat Sanayii Talebi	112

TABLO:I.135- Demiryolu Taşıtları İmalat Sanayii Üretimi	113
TABLO:I.136- Demiryolu Taşıtları İmalat Sanayii DİŞ Ticareti	113
TABLO:I.137- Gemi İnŞa Sanayii Talebi	115
TABLO:I.138- Gemi İnŞa Sanayii Üretimi	115
TABLO:I.139- Gemi İnŞa Sanayii DİŞticareti	115
TABLO:I.140- Uçak İmalat Sanayii Talebi	117
TABLO:I.141- Uçak İmalat Sanayii Üretimi	117
TABLO:I.142- Uçak İmalat Sanayii DİŞticareti	117
TABLO:I.143- DeĞişik Ülkelerde KiŞi BaŞına Gelir, Ticari Enerji ve Brüt Elektrik Tüketimi DeĞerleri (1989 Yılı)	121
TABLO:I.144- Birincil Enerji Kaynaklarının Üretim DeĞerleri	122
TABLO:I.145- Birincil Enerji Tüketimi ve Kaynakların Oranları	123
TABLO:I.146- Birincil Enerji Tüketiminin Kaynaklar İtibariyle Sektörel DaĞılımı	123
TABLO:I.147- Elektrik Enerjisi Kurulu Güç ve Üretim DeĞerleri	124
TABLO:I.148- Yakıt Cinslerine Göre Kurulu Güç, Üretim Kapasitesi ve Kapasite Kullanımı ..	124
TABLO:I.149- Elektrik Enerjisi Üretiminin Enerji Kaynaklarına Göre DaĞılımı	125
TABLO:I.150- Elektrik Enerjisi Tüketiminin Kullanıcı Gruplarına Göre DaĞılımı	125
TABLO:I.151- Ulaştırma Alt Sektöründe Gelişmeler	128
TABLO:I.152- Haberleşme Hizmet Kapasitelerindeki Gelişmeler	138
TABLO:I.153- Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş. Genel Müdürlüğünce Turizm Sektörüne Tahsis Edilen Krediler	139
TABLO:I.154- DİŞ Turizm Gelir-Giderleri	140
TABLO:I.155- Yurda Gelen Yabancılar-Yurt DİŞına Çıkan Vatandaşlar	140
TABLO:I.156- Amaçlarına Göre Ülkemize Gelen Yabancılar	140
TABLO:I.157- Amaçlarına Göre Yurt DİŞına Çıkan Vatandaş Sayısı	140
TABLO:I.158- 30.6.1996 Tarihi İtibariyle Türkiye'deki CoĞrafi Bölgelere Göre Turizm Bakanlığında Belgeli Konaklama Tesisleri	141
TABLO:I.159- 30.6.1996 Tarihi İtibariyle Türkiye'deki Türlerine ve Sınıflarına Göre Turizm Bakanlığında Belgeli Konaklama Tesisleri	141

İKİNCİ BÖLÜM

TABLO: II.1- Demografik Göstergelerdeki Gelişmeler	145
TABLO: II.2- Eğitim Kademelerine ve Cinsiyete Göre Okullaşma Oranları (199-1996) ..	148
TABLO: II.3- Çocuklara İlgili Bazı Göstergeler	150
TABLO: II.4- Türkiye’de Mevcut Sağlık Kuruluşları (1996)	154
TABLO: II.5- Kuruluşlara Göre Hastane ve Yatak Sayıları	155
TABLO: II.6- Sağlık Personelinin Sayısal Gelişimi	156
TABLO: II.7- Sağlık Ocakları ve Sağlık Evlerinin Sayısal Gelişimi.....	156
TABLO: II.8- İlkokul ve Orta Okullarda Durum (1995-1996)	159
TABLO: II.9-Genel Liselerde Durum(1995-1996).....	159
TABLO: II.10- Mesleki Teknik Liselerde Durum (1995-1996).....	159
TABLO: II.11-Yaygın Eğitim Faaliyetlerinde Sayısal Göstergeler (195-1996)	160
TABLO: II.12- Yüksek Öğretim Kurumlarında Öğrenci ve Öğretim Elemanı Durumu	160
TABLO: II.13- Yüksek Öğretim Kurumlarında Başvuranlar (1995-1996)	160
TABLO: II.14- Eğitim Kademelerinde Okul, Öğretmen, Öğrenci Sayıları ve Okullaşma Oranları(1995-1996)	161
TABLO: II.15- Seçilmiş Bazı Ülkelerde Eğitim Göstergeleri.....	162
TABLO: II.16-Spor Tesislerindeki Gelişmeler	163
TABLO: II.17- Spordaki Gelişmeler	163
TABLO: II.18-Yayımlanan Kitap ve Süreli Yayın Sayıları	165
TABLO: II.19- Müze Ziyaretçi ve Eser Sayıları	165
TABLO: II.20- Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Faaliyetleri	165
TABLO: II.21- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Faaliyetleri	165
TABLO: II.22- Kütüphane, Kitap ve Okuyucu Sayıları	166
TABLO: II.23- Devlet Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Faaliyetleri.....	166
TABLO: II.24- Türkiye’de Sinema ile İlgili Gelişmeler	168
TABLO: II.25- Yurici İşgücü Piyasasında Gelişmeler	170
TABLO: II.26- Kentsel İşgücü Piyasasında Gelişmeler	170
TABLO: II.27- Kayıtlı İşgücünde İşten Çıkarmalar	171
TABLO: II.28- Yurtdışındaki Vatandaşlarımızın Ülkelere Göre Dağılımı.....	171
TABLO: II.29- Yurtdışındaki İşçilerimizin Ülkelere Göre Dağılımı	172
TABLO: II.30- HanelerinGalirden Aldıkları Payların Hanehalkı Yüzdelereine Göre Dağılım	174
TABLO: II.31- Kullanılan Tüketici Kredilerinin Mal ve Hizmetlere Göre Dağılımı.....	175
TABLO: II.32- Kullanılan Tüketici Kredilerinin Gelir Seviyelerine Göre Dağılımı	176
TABLO: II.33- Yürürlük Tarihleri itibariyle Kanuni Asgari Ücretlerde Gelişmeler (1) ...	179

TABLO: II.34- Yıllık Ortalama Kanuni Asgari Ücretlerde Gelişmeler	179
TABLO: II.35- Toplu İş Sözleşmesi Kapsamındaki İşçi Ücretlerinde Gelişmeler ...	180
TABLO: II.36- Memur Maaşlarında Gelişmeler	180
TABLO: II.37- İşkolları İtibariyle Çalışan ve Sendikalı İşçi Sayısındaki Gelişmeler.....	181
TABLO: II.38- Grev ve Lokavtlar Nedeniyle Kaybolan İşgünü Sayısı.....	181
TABLO: II.39- Toplu İş Sözleşmelerinin Kapsadığı İşyeri ve İşçi Sayısında Gelişmeler	182
TABLO: II.40- - Sosyal Sigorta Programlarının Kapsadığı Nüfus.....	184
TABLO: II.41- Emekli Aylıklarında Durum ve Ortalama Emekli Aylıklarında Artışlar	185
TABLO: II.42- - SHÇEK Tarafından Korunmaya Muhtaç Çocuk ve Gençlere Verilen Hizmetler (Ağustos 1996).....	186
TABLO:II.43- Huzurevlerinin Sayısı ve Kapasiteleri (Ağustos 1996).....	187
TABLO:II.44- T.Halk Bankası Kredilerindeki Gelişmeler	189
TABLO:II.45- T.Halk Bankası Kredilerindeki Gelişmeler	189
TABLO:II.46- İmalat Sanayiindeki İşletme Sayısındaki gelişmeler	190
TABLO:II.47- Hizmete Açılan Küçük Sanayi Siteleri	190
TABLO:II.48- İkili ve Çok Taraflı Teknik İşbirliği Faaliyetleri	194
TABLO:II.49-Kent Nüfus Tahminleri Artış Hızları	197
TABLO:II.50- Kentleşme Oranı (Yüzde)	197
TABLO:II.51- Kentleşme Hızı (Yüzde)	197
TABLO:II.52- Organize Sanayii Bölgelerindeki Gelişmeler	198
TABLO:II.53- İnşaat Ruhastı ve Yapı Kullanma İzni Alan Konut Sayıları	199
TABLO:II.54- İller Bankası Genel Müdürlüğü Tarafından Tamamlanan Projeler	200
TABLO:II. 55- Kırsal Alanda Köy ve Köyaltı Yerleşim Birimlerine Götürülen Sosyal Altyapı Hizmetlerinde Gelişmeler	201
TABLO:II. 56- Tarımsal Amaçlı Kooperatifler(1996)	201
TABLO:II. 57- Belediye ve İl Özel idare Gelirlerinin GSMH İçindeki Paylarının Gelişimi	203
TABLO:II.58- Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Mahalli idarelere Ayrılan Paylar ...	204
TABLO:II.59- Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Büyükşehir Belediyelerine ve Diğer Belediyelere Dağıtılan Paylar	204
TABLO:II.60- Belediyelerin Gelir ve Harcamalarındaki Gelişmeler	205
TABLO:II.61- İl Özel İdarelerinin Gelir ve Harcamalarındaki Gelişmeler	205

BİRİNCİ BÖLÜM

EKONOMİK SEKTÖRLER İLE İLGİLİ GELİŞMELER

SEKTÖREL GELİŞMELER

Tarım sektöründe 1997 yılında, üretimde yüzde 3,0, ihracatta yüzde 18,6, ithalatında ise yüzde 7,7 oranında artış beklenmektedir.

Tarımda sulama yatırımlarına ağırlık verilmeye devam edilmektedir.

1996 yılında 88 bin hektar alan sulama şebekesine eklenmiştir. Aynı dönemde sulu tarımdan azami faydanın temini için 27 bin hektar alanda tarla içi geliştirme ve arazi toplulaştırma faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Böylece toplam sulanabilir 8,5 milyon hektarlık alanın yüzde 52'si olan 4,4 milyon hektar alan sulamaya açılmış olacaktır. 1997 yılında ise 105 bin hektar alanda sulama şebekesinin tamamlanması beklenmektedir.

Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında bulunan projelerde; yüksek verimin alınacağı sulama metodunun seçimine, uygun bitki deseninin belirlenmesine ve çiftçi eğitim programlarının yaygınlaştırılmasına devam edilmektedir. Atatürk Barajında toplanan su, Aşağı Fırat I. Merhale Projesi kapsamında inşa edilen Şanlıurfa T-1 Tüneli ile Ovaya iletilerek bölgedeki ekonomik hayata ivme kazandırılmıştır.

Tarımda, Bitkisel ve Hayvansal Üretimi Geliştirme, Hayvan Hastalık ve Zararlıları ile Mücadele Projeleri ile Yem Bitkileri ve Çayır, Mera, Havza İçi Geliştirme, Nadas Alanlarının Daraltılması ve İkinci Ürün Proje uygulamalarına devam edilecektir.

Üreticilerin bilgi seviyelerinin yetersizliği, hayvan bakımı-beslemesi, hayvan barınakları, kontrol ve pazarlama durumlarının istenilen şekilde iyileştirilememesi, girdi fiyatlarıyla ürün fiyatları arasında denge kurulamaması, yetiştirici birlikleri, kooperatifleri ve dernekleri ile ürün ihtisas borsalarının ülke genelinde yaygınlaşmamış olması hayvancılık sektörünün başlıca sorunlarını oluşturmaktadır.

Hayvancılıktaki kamu yatırımları, ıslah çalışmaları, hastalık ve zararlılarla mücadele, koruyucu aşılama-ilaçlama, sun'i tohumlama hizmetlerinin genişletilerek uygulanmalarına ağırlık verilerek düzenlenmektedir. Ayrıca özel kesiminde bu sektörde yatırım yapması teşvik edilmektedir.

Su ürünlerinde 1996 yılında üretimi artırmak için, yetiştiricilik, açık deniz balıkçılığı ile stokları koruyucu, geliştirici faaliyet ve hizmetlere devam edilecektir.

Ormancılıkta, Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri çerçevesinde, amenajman ve kadastro işleri öncelikli olmak üzere, ağaçlandırma, erozyon kontrol, orman bakım ve sosyal ormancılık çalışmaları yoğunlaştırılacaktır. Orman yangınları ile mücadele çalışmaları etkinleştirilirken, Milli Park ve benzeri alanların genişletme çalışmalarına hız verilecektir.

Son yıllarda madencilik sektöründe görülen en önemli gelişme, ihracatın tekrar artış sürecine girmesi olmuştur. 1989 sonrası dönemde sürekli gerileyerek, 1993 yılında 233 milyon dolar seviyesine kadar düşen ihracat, 1995 yılında 391 milyon dolar düzeyine yükselmiştir. Bu gelişmede, dünya ekonomisindeki canlanmaya bağlı olarak, geleneksel ihraç ürünlerimize olan talebin artmasının yanısıra, fiyat artışları da önemli derecede etkili olmuştur. Diğer taraftan, ihracat artışında 1990'lı yılların ilk yarısında etkili olan, Eski Doğu Bloku ülkelerinin uluslararası piyasalardaki rekabetinin azalması da önemli ölçüde rol oynamıştır.

1992 yılında gerilemeye başlayan ham petrol üretimi son yıllarda, 3,5 milyon ton düzeyinde kararlılık göstermektedir. Buna karşılık, yurtdışında petrol arama ve üretimine yönelik girişimlerden olumlu sonuçlar alınmaya devam edilmektedir.

Doğalgazda arz kaynaklarının çeşitlendirilmesi politikası doğrultusunda, Marmara Ereğlisi'nde inşa edilen terminalin hizmete alınmasıyla, 1994 yılında başlayan LNG ithalatı, Cezayir'den ithalatın yanısıra spot piyasadan alımlarla artmaya devam etmektedir.

1994 yılı sonlarında iç talepte görülen canlanmanın 1995 yılında da devam etmesi yanında, sanayi ürünleri ihracatının da artması, imalat sanayii üretimini olumlu yönde etkilemiş ve imalat sanayii toplam üretimi yüzde 12,5 oranında artmıştır.

1995 yılında ortalama yüzde 78,5 olarak gerçekleşen imalat sanayii kapasite kullanım oranı, toplam talepte gözlenen gelişmelere paralel olarak, 1996 yılının ilk dokuz aylık döneminde yüzde 77,5 olarak gerçekleşmiştir.

1.1.1996 tarihinde AT ile gümrük birliği gerçekleştirilerek, ithalatta gümrük vergileri ve eş etkili vergiler ile miktar kısıtlamaları kaldırılmış ve üçüncü ülkelere karşı ortak gümrük tarifesi uygulaması başlatılmıştır. Bu çerçevede, rekabet gücünü çekebileceği düşünülen kağıt, deri ve deri mamülleri, seramik, tarım alet ve makinaları ile karayolu taşıtları sektörlerinin bazı mallarında üçüncü ülkelere karşı korumaların bir geçiş dönemi süresince ortak gümrük tarifesi hadleri üzerinde devam ettirilmesi sağlanmıştır.

1994 yılında yaşanan ekonomik krizin atlatılmasında önemli rol oynayan sanayi ürünleri ihracatındaki artış 1995 yılında da devam etmiş ve imalat sanayii ürünleri ihracatı 1995 yılında yüzde 20,9 artmıştır. Aynı dönemde, imalat sanayii ihracatı 20,3 milyar dolara ulaşarak, toplam ihracat içerisinde imalat sanayinin payı yüzde 93,6 olarak gerçekleşmiştir. 1996 yılında imalat sanayii ihracatının, 1994 yılı fiyatlarıyla 20,6 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.

Ekonomideki canlanmanın yanında, AT ile gümrük birliği öncesi ithalattaki koruma oranlarının düşürülmesi, bazı ithal mallarının fiyatlarında görülen artış ve TL.'nin reel değer artışı sonucunda, imalat sanayi ithalatı 1995 yılında, cari fiyatlarla yüzde 56,1

artarak 30,2 milyar dolara ulaşmıştır. Aynı dönemde imalat sanayii ithalatının toplam ithalat içerisindeki payı yüzde 83,7 olmuştur. Gümrük birliğinin yürürlüğe girmesi ile, 1996 yılında, ithalattaki artış hızının yüksek seviyesini koruduğu gözlenmektedir. İmalat sanayii ithalatının 1996 sonunda yüzde 30,2 oranında artarak 1994 fiyatlarıyla 30,2 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Devletin ekonomideki payının azaltılması ve KİT'lerin daha verimli çalışan kuruluşlara dönüştürülmesi amacıyla sürdürülen özelleştirme çalışmaları devam etmektedir.

1996 yılında birincil enerji üretimi yüzde 4,4 artarak 34,1 milyon ton petrol eşdeğerine ulaşmıştır. Böylece ülkemiz toplam birincil enerji talebinin yaklaşık yüzde 48'i yurt içi kaynaklarla karşılanmıştır. 1996 yılında elektrik üretimi **yüzde 9,2 oranında** artmıştır.

Elektrik santrallerinde, 1996 yılında otoprodüktör santrallerinin devreye girmesi ile toplam 297 MW'lık kurulu güç artışı sağlanmıştır. Böylece, elektrik santralleri toplam kurulu gücü 21.446 MW'a, ortalama üretim kapasitesi de 105 milyar kW'h'a ulaşmıştır. Elektrik üretiminde hidrolik santraller yüzde 41,8 linyit santralleri yüzde 30 ve doğal gaz santralleri yaklaşık yüzde 18,4'lük paylara sahiptir.

Elektrik enerjisi talebinin 1997 yılında yüzde 7,3 artışla 101,0 milyar kWh'a ulaşacağı tahmin edilmektedir. Buna göre kişi başına elektrik tüketimi 1547 kWh/yıl olacaktır. Elektrik santrallerinde ise 1997 yılında kurulu gücün, 21.963 MW'a, ortalama üretim kapasitesinin de 107,3 milyar kWh'a ulaşması beklenmektedir.

Ülkemizin elektrik enerjisi talebinin orta ve uzun vadede güvenli bir şekilde karşılanabilmesi için yapımı devam eden projelerin zamanında tamamlanması ve planlanan projelerin geciktirilmeden ele alınması gerekmektedir.

Yeni bir yaklaşımla Ulaştırma Ana Planının hazırlanması, alt sektörler arası gerekli koordinasyonun sağlanması ve yapısal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi konularındaki gereksinimler 1996 yılında da önemini korumuştur.

Ulaştırma sistemlerinin niteliklerine uygun özelleştirme programları oluşturulamamış ve özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda istenilen düzeyde bir gelişme sağlanamamıştır. HAVAŞ'ın özelleştirilmesi tamamlanmış, THY, TDI ve D.B. Deniz Nakliyat T.A.Ş.'nin özelleştirilmesi çalışmalarına ise devam edilmektedir.

Demiryolu taşımacılığının ulaştırma sektörü içindeki rolünün yeniden tanımlanması, demiryollarının piyasa koşullarına uygun, etkin ve ticari hizmet üretmesini sağlayacak yasal çerçeve ve politikaların belirlenmesine yönelik olarak TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün yeniden yapılanması etüdü tamamlanmıştır.

Asya-Avrupa Demiryolu Bağlantısı ve Boğaz Demiryolu Tüp Geçişinin Yap-İşlet-Devret Modeli çerçevesinde gerçekleştirilmesine yönelik karar alınmıştır.

1996 yılında limanlarımızdaki yükleme-boşaltma faaliyetleri 125 milyon ton'a, konteyner trafiği'de 920.000 TEU'ya ulaşmıştır.

TABLO: I.1- Sektörler İtibariyle Üretimde Gelişmeler								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
SEKTÖRLER	1995 Gerçekleşme		1996 Ger. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	(1)	Pay (%)	(2)	Pay (%)	(3)	Pay (%)	(2/1)	(3/2)	
TARIM	858 475	22,3	882 289	21,6	908 550	21,4	2,8	3,0	
Bitkisel Üretim	588 326	15,3	605 857	14,9	624 500	14,7	3,0	3,1	
Hayvancılık	199 306	5,2	202 300	5,0	205 500	4,8	1,5	1,6	
Ormancılık	24 826	0,6	24 436	0,6	24 821	0,6	-1,6	1,6	
Su Ürünleri	46 017	1,2	49 696	1,2	53 729	1,3	8,0	8,1	
SANAYİ	2993 164	77,7	3194 708	78,4	3337 855	78,6	6,7	4,5	
A. MADENCİLİK	66 683	1,7	69 985	1,7	73 154	1,7	5,0	4,5	
B. İMALAT SANAYİİ	2762 371	71,7	2946 293	72,3	3076 001	72,4	6,7	4,4	
1. TÜKETİM MALLARI	1186 714	30,8	1266 333	31,1	1329 511	31,3	6,7	5,0	
Gıda	554 771	14,4	575 967	14,1	606 620	14,3	3,8	5,3	
İçki	44 817	1,2	49 941	1,2	52 351	1,2	11,4	4,8	
Tütün	94 128	2,4	114 790	2,8	122 002	2,9	22,0	6,3	
Dokuma	299 467	7,8	320 222	7,9	328 131	7,7	6,9	2,5	
Hazır Giyim	125 512	3,3	131 045	3,2	142 598	3,4	4,4	8,8	
a)Tekstil Giyim	98 669	2,6	102 951	2,5	113 537	2,7	4,3	10,3	
b)Deri Giyim	26 843	0,7	28 094	0,7	29 061	0,7	4,7	3,4	
Ağaç Mobilya	31 513	0,8	33 530	0,8	34 703	0,8	6,4	3,5	
Ayakkabı	36 506	0,9	40 838	1,0	43 106	1,0	11,9	5,6	
2. ARA MALLARI	1114 718	28,9	1159 560	28,4	1204 158	28,4	4,0	3,8	
Çırçırılama	43 200	1,1	45 325	1,1	47 405	1,1	4,9	4,6	
Ağaç Mantar Ürünleri	57 627	1,5	59 874	1,5	61 670	1,5	3,9	3,0	
Kağıt	50 597	1,3	48 506	1,2	49 417	1,2	-4,1	1,9	
Basım	21 723	0,6	20 997	0,5	21 573	0,5	-3,3	2,7	
Deri ve Kürk İşleme	29 165	0,8	30 648	0,8	31 589	0,7	5,1	3,1	
Lastik	34 828	0,9	35 850	0,9	38 183	0,9	2,9	6,5	
Plastik	67 212	1,7	75 277	1,8	78 970	1,9	12,0	4,9	
Kimya	132 000	3,4	144 000	3,5	149 000	3,5	9,1	3,5	
Petrokimya	73 845	1,9	79 475	1,9	80 500	1,9	7,6	1,3	
Petrol Ürünleri	238 236	6,2	227 693	5,6	241 544	5,7	-4,4	6,1	
Gübre	23 654	0,6	24 950	0,6	25 867	0,6	5,5	3,7	
Çimento	47 696	1,2	50 704	1,2	52 527	1,2	6,3	3,6	
Pişmiş Kil	32 104	0,8	33 630	0,8	34 771	0,8	4,8	3,4	
Seramik	24 676	0,6	29 491	0,7	32 016	0,8	19,5	8,6	
Cam	21 692	0,6	24 816	0,6	25 701	0,6	14,4	3,6	
Demir Çelik	178 908	4,6	190 384	4,7	194 964	4,6	6,4	2,4	
Demirdışı Metaller	37 556	1,0	37 939	0,9	38 461	0,9	1,0	1,4	
3. YATIRIM MALLARI	460 939	12,0	520 400	12,8	542 332	12,8	12,9	4,2	
Madeni Eşya	69 250	1,8	77 021	1,9	80 600	1,9	11,2	4,6	
Elektriksiz Makinalar	69 079	1,8	76 306	1,9	79 702	1,9	10,5	4,5	
Tarım Makinaları	15 900	0,4	20 769	0,5	22 183	0,5	30,6	6,8	
Meslek Bilim Ölçü	4 870	0,1	5 410	0,1	5 750	0,1	11,1	6,3	
Elektrikli Makinalar	49 886	1,3	52 500	1,3	53 500	1,3	5,2	1,9	
Elektronik	33 150	0,9	44 300	1,1	45 850	1,1	33,6	3,5	
Karayolları Taşıtları	140 500	3,6	162 156	4,0	170 000	4,0	15,4	4,8	
Demiryolu Taşıtları	3 436	0,0	4 100	0,1	4 147	0,0	19,3	1,1	
Gemi İnşa	7 607	0,2	8 049	0,2	8 500	0,2	5,8	5,6	
Uçak İmalat	2 761	0,0	2 789	0,0	3 600	0,0	1,0	29,1	
Diğer İmalat	64 500	1,7	67 000	1,6	68 500	1,6	3,9	2,2	
C. ELEKTRİK GAZ VE SU	164 110	4,3	178 430	4,4	188 700	4,4	8,7	5,8	
Elektrik	148 637	3,9	162 338	4,0	172 150	4,1	9,2	6,0	
Gaz ve Su	15 473	0,4	16 092	0,4	16 550	0,4	4,0	2,8	
TOPLAM	3851 639	100,0	4076 997	100,0	4246 405	100,0	5,9	4,2	

TABLO: I.2- Sektörler İtibariyle İhracatta Gelişmeler				D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
SEKTÖRLER	1996 Gerçekleşme (1)	1996 Gerç. Tahmini (2)	1997 Tahmin (3)	Yıllık Artış (%)	
				1996 (2/1)	1997 (3/2)
TARIM	25 737	28 069	33 278	9,1	18,6
Bitkisel Üretim	20 858	24 745	29 101	18,6	17,6
Hayvancılık	3 431	1 673	2 423	-51,2	44,8
Ormancılık	883	888	900	0,5	1,4
Su Ürünleri	564	763	854	35,2	11,9
SANAYİ	539 893	622 869	744 936	15,4	19,6
A. MADENCİLİK	10 673	11 881	13 559	11,3	14,1
a) H.Petrol					
b) Doğal Gaz					
c) Diğer	10 673	11 881	13 559	11,3	14,1
B. İMALAT SANAYİİ	529 221	610 989	731 377	15,5	19,7
TÜKETİM MALLARI	308 921	339 747	396 441	10,0	16,7
Gıda	85 072	93 891	110 318	10,4	17,5
İçki	3 144	3 576	4 184	13,7	17,0
Tütün	11 892	16 492	17 523	38,7	6,3
Dokuma	124 056	138 774	161 955	11,9	16,7
Hazır Giyim	80 100	81 440	95 462	1,7	17,2
a)Tekstil - Giyim	68 189	71 552	82 294	4,9	15,0
b)Deri Giyim	11 912	9 888	13 168	-17,0	33,2
Ağac Mobilya	1 455	1 513	1 934	4,0	27,9
Ayakkabı	3 201	4 061	5 064	26,8	24,7
ARA MALLARI	138 088	160 260	193 745	16,1	20,9
Çırcırlama	1 262	1 477	2 109	17,0	42,8
Ağaç Mantar Ür.	1 948	1 920	2 424	-1,5	26,3
Kağıt	2 754	2 938	3 791	6,7	29,0
Basım	460	526	659	14,3	25,4
Deri Kürk İşleme	1 981	2 180	2 794	10,1	28,2
Lastik	8 419	8 091	9 553	-3,9	18,1
Plastik	6 053	6 719	8 057	11,0	19,9
Kimya	18 550	24 078	31 193	29,8	29,5
Petrokimya	10 760	15 250	18 714	41,7	22,7
Petrol Ürünleri	7 626	7 848	8 675	2,9	10,5
Gübre	674	250	220	-63,0	-11,9
Çimento	4 034	3 677	4 242	-8,8	15,3
Pişmiş Kil	3 131	4 456	5 346	42,3	20,0
Seramik	5 623	9 921	12 385	76,4	24,8
Cam	6 759	7 664	8 518	13,4	11,2
Demir Çelik	51 249	55 309	65 438	7,9	18,3
Demirdışı Metaller	6 805	7 958	9 626	16,9	21,0
YATIRIM MALLARI	82 212	110 981	141 192	35,0	27,2
Madeni Eşya	13 925	17 188	19 998	23,4	16,4
Elektriksiz Makina	14 252	18 134	21 437	27,2	18,2
Tarım Makinaları	270	1 203	1 248	345,1	3,7
Meslek Bilim Ölçü	1 013	1 248	1 485	23,2	19,1
Elektrikli Makinalar	18 506	25 842	32 316	39,6	25,0
Elektronik	6 960	9 684	11 882	39,1	22,7
Karayolları Taşıtları	20 472	29 190	42 840	42,6	46,8
Demiryolu Taşıtları	101	110	128	8,8	16,2
Gemi İnşa	1 818	2 154	2 501	18,5	16,1
Uçak İmalat	796	1 057	1 093	32,8	3,4
Diğer İmalat	4 099	5 171	6 265	26,2	21,1
TOPLAM	565 630	650 939	778 214	15,1	19,6

TABLO: I.3- Sektörler İtibariyle İthalatta Gelişmeler				D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
SEKTÖRLER	1996 Gerçekleşme (1)	1996 Gerç. Tahmini (2)	1997 Tahmin (3)	Yıllık Artış (%)	
				1996 (2/1)	1997 (3/2)
TARIM	34 545	39 375	42 427	14,0	7,8
Bitkisel Üretim	20 898	24 203	25 607	15,8	5,8
Hayvancılık	8 358	8 506	10 032	1,8	17,9
Ormancılık	5 246	6 633	6 759	26,4	1,9
Su Ürünleri	43	33	29	-20,6	-12,1
SANAYİ	873 539	1105 827	1227 409	26,6	11,0
A. MADENCİLİK	113 812	116 801	127 718	2,6	9,3
a) H.Petrol	80 515	78 148	83 566	-2,9	6,9
b) Doğal Gaz	18 516	21 159	25 643	16,0	21,2
c) Diğer	14 781	17 493	18 509	16,1	5,8
B. İMALAT SANAYİİ	759 727	989 026	1099 691	30,2	11,2
TÜKETİM MALLARI	91 230	113 485	127 836	24,4	12,6
Gıda	43 760	53 779	56 533	22,9	5,1
İçki	379	431	508	13,5	17,9
Tütün	3 697	4 809	5 695	30,1	18,4
Dokuma	39 946	49 731	58 962	24,5	18,6
Hazır Giyim	1 149	1 515	2 209	31,9	45,8
a)Tekstil - Giyim	1 068	1 399	2 061	31,1	47,4
b) Deri Giyim	82	117	148	41,9	26,8
Ağac Mobilya	1 405	2 228	2 823	58,6	26,7
Ayakkabı	893	991	1 105	11,0	11,5
ARA MALLARI	295 288	371 082	422 057	25,7	13,7
Çırcırlama	8 903	11 383	13 307	27,9	16,9
Ağaç Mantar Ür.	2 519	2 997	3 417	19,0	14,0
Kağıt	17 584	23 796	25 796	35,3	8,4
Basım	2 004	2 510	2 765	25,2	10,2
Deri Kürk İşleme	6 627	8 606	9 985	29,9	16,0
Lastik	5 206	6 787	7 405	30,4	9,1
Plastik	10 087	13 076	14 559	29,6	11,3
Kimya	87 579	109 756	130 259	25,3	18,7
Petrokimya	45 896	60 507	66 533	31,8	10,0
Petrol Ürünleri	17 628	24 643	25 008	39,8	1,5
Gübre	12 463	13 073	13 334	4,9	2,0
Çimento	355	163	163	-54,0	0,0
Pişmiş Kil	4 425	5 941	6 630	34,3	11,6
Seramik	1 036	1 485	1 797	43,3	21,0
Cam	3 280	3 980	4 318	21,3	8,5
Demir Çelik	53 544	62 472	73 726	16,7	18,0
Demirdışı Metaller	16 152	19 905	23 053	23,2	15,8
YATIRIM MALLARI	373 209	504 459	549 798	35,2	9,0
Madeni Eşya	19 233	25 312	27 646	31,6	9,2
Elektriksiz Makina	135 726	176 739	194 116	30,2	9,8
Tarım Makinaları	998	1 337	1 485	33,9	11,1
Meslek Bilim Ölçü	19 444	25 248	27 061	29,9	7,2
Elektrikli Makinalar	28 394	41 734	48 181	47,0	15,4
Elektronik	36 340	52 725	62 200	45,1	18,0
Karayolları Taşıtları	45 521	68 319	75 542	50,1	10,6
Demiryolu Taşıtları	2 789	6 069	2 913	117,8	-52,0
Gemi İnşa	13 578	17 421	18 699	28,3	7,3
Uçak İmalat	35 547	43 335	44 612	21,9	2,9
Diğer İmalat	35 639	46 221	47 344	29,7	2,4
TOPLAM	908 084	1145 202	1269 836	26,1	10,9

1996 yılında, havalimanı ve meydanlarında yolcu trafiğinin toplamda 33,5 milyona ulaşması beklenmektedir.

Büyük can ve mal kaybına neden olan trafik kazalarını asgari seviyeye indirmek amacıyla, uygulamada karşılaşılan aksaklıkların giderilmesi ve trafik hizmetlerinin süratli, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülebilmesi için 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununda yapılan değişiklikler 1996 yılında yasalaşmıştır.

1996 yılında bağlantı yolları ile birlikte toplam 172 km otoyol hizmete açılmış ve daha önce yapılanlarla birlikte toplam otoyol ağı 1.418 km'ye ulaşmıştır.

Türkiye'deki en önemli ham petrol boru hattı olan ve Birleşmiş Milletler'in Irak'a uyguladığı ambargo kararı doğrultusunda, Ağustos 1990 tarihinde yüklemenin durdurulduğu Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı, Irak ile Birleşmiş Milletler arasında yapılan görüşmeler sonucunda, varılan sınırlı miktarda petrol sevkiyatı kararı paralelinde, 16 Aralık 1996 tarihinde ilk gemi yüklemesi yapılmasıyla, geçici olarak tekrar işletmeye açılmıştır. Bu şekilde uzun bir süredir devam eden gelir kaybının azaltılması yönünde önemli bir adım atılmıştır. Bu arada, Orta Asya ve Kafkasya Bölgelerinde üretilecek ham petrol ve doğal gazı Türkiye üzerinden Batı Avrupa pazarlarına ulaştıracak boru hatlarının gerçekleştirilmesine yönelik girişimler sürdürülmektedir.

Telekomünikasyon alanında serbestleştirme ve özelleştirmeye yönelik gelişmeler olmasına rağmen devlet tekeli sürmektedir. 1996 yılında 4107 sayılı kanunun bazı maddeleri Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmiş, 4161 sayılı yasa ile yeniden düzenlenmiş ve bununla ilgili çalışmalara Özelleştirme İdaresi Başkanlığına başlanmıştır.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin gelir ortaklığı bazında iki ayrı konsorsiyumla gerçekleştirdiği GSM mobil haberleşme sisteminin lisans altında konsorsiyumlara devri gerçekleştirilememiş ve servisin hızlı yaygınlaştırılmasına fayda sağlayacak rekabet ortamı sağlanamamıştır.

Internet ağının omurgasını oluşturmak üzere hazırlanan sistem (TURNET) gelir ortaklığı bazında bir konsorsiyum tarafından hizmete açılmıştır.

Son düzenlemelerle birlikte 1997 yılında Türk Telekom hisselerinin bir bölümünün satılması ve katma değerli hizmetlerde özel sektöre lisans verilmesi hedeflenmektedir.

Artan turist sayısı ve turizm geliri eğilimine paralel olarak, turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında da olumlu gelişmeler kaydedilmektedir. Kongre ve kış sporları turizmi bunların en önde gelenleri olmuştur.

1996 yılında İstanbul'da Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin hizmete girmesi ve Habitat II Zirvesi ile ivme kazanan kongre turizminin, 1997 yılında daha geniş katılımcı kitlelerini ülkemize çekmesi, Erzurum Palandöken tesislerinin ise kış turizmi açısından önemli bir cazibe merkezi oluşturması beklenmektedir.

Turizm kentlerimizde büyük önemi olan çevre kirlenmesi ve altyapı eksikliklerinin giderilmesi için başlatılan ATAK projesinde organizasyon ve yerel yönetimlerin katılımı açılardan aksaklıklar devam etmektedir.

Turizm sektörünün diğer sektörlerle olan yakın etkileşimi çerçevesinde, özellikle hava ulaşımı alanında, turist giriş ve çıkışlarının yoğun olduğu hava alanlarında alt ve üst yapı eksikliklerinin neden olduğu tıkanıklıklar, kaydedilen önemli gelişmelere rağmen kısmen devam etmektedir.

I. TARIM

1996 yılında tarım sektöründe üretimin yüzde 2,8, ihracatın 8,6 ve ithalatın yüzde 14,0 artacağı tahmin edilmektedir. 1997 yılında üretimde yüzde 3,0, ihracatta yüzde 18,6, ithalatta ise yüzde 7,7 artış beklenmektedir.

1996 yılında 88 bin hektar alan sulama şebekesine eklenmiştir. Aynı dönemde sulu tarımdan azami faydanın temini için 27 bin hektar alanda tarla içi geliştirme ve arazi toplulaştırma faaliyeti gerçekleştirilmiştir. Böylece 8,5 milyon hektar toplam sulanabilir alanın yüzde 52'sini teşkil eden 4 milyon 447 bin hektar alan sulamaya açılmış olacaktır. 1997 yılında ise 105 bin hektar alanda sulama şebekesinin tamamlanması ile toplam sulanabilir alan içindeki payının yüzde 54'e ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında bulunan projelerde; yüksek verimin alınacağı sulama metodunun seçimi, uygun bitki deseninin belirlenmesine ve çiftçi eğitim programlarının yaygınlaştırılmasına önem verilmeye devam edilmektedir. Atatürk Barajında depolanan suyun, Aşağı Fırat I. Merhale Projesi kapsamında inşa edilen Şanlıurfa T-1 Tüneli ile Ovaya iletilerek bölgedeki ekonomik hayata ivme kazandırılmıştır. 1997 yılında sulamaların hızlandırılması programlanmıştır.

Bitkisel ürünlerde yüksek verimli ve iyi vasıflı tohumların geliştirilmesini hedef alan Tohumluk Üretim Programı çerçevesinde 1997 yılında, 289.604 ton buğday, 33.590 ton arpa, 10.466 ton hibrit mısır, 3.890 ton hibrit ayçiçeği, 1.950 ton soya, 1.950 ton sebze, 2.211 ton yem bitkileri, 550 ton çeltik tohumluk üretimi programlanmıştır.

Tarımsal araştırma ve yayım projeleri ile araştırma enstitüleri güçlendirilerek araştırmacı-yayımcı-çiftçi ağı ile yeni teknolojilerin daha etkin bir şekilde çiftçilere götürülmesine devam edilecektir.

1997 yılında süt sığırcılığı, arıcılık, besicilik ve seracılık kooperatif projeleri uygulamaları yaygınlaştırılarak sürdürülecektir.

1995 yılı istatistiklerine göre ülkemizde 11,8 milyon baş sığır mevcudu bulunmaktadır. Bu sığır popülasyonu içerisinde ıslah edilmemiş düşük verimli yerli ırk sığırlar yüzde 45,1 oranında, üstün verimli melez ırk sığırlar yüzde 40,5 ve saf kültür ırkı sığırlar ise, ancak yüzde 14,4 oranında yer almaktadır. Aynı yıl itibarıyla mevcut olarak görülen toplam 33,8 milyon baş koyun mevcudunun ise yüzde 97,6'sını yerli ırk koyunlar oluşturmaktadır.

Hayvancılıkta damızlık sığır ithalatına önem verilmiş ve 1987 yılından 1996 yılı sonuna kadar, toplam olarak 298 bin baş hayvan ithal edilerek üreticilere dağıtılmıştır.

Hayvancılıkta birim hayvan başına verim artırıcı uygulamalara, suni ve tabii tohumlama, hayvan hastalık ve zararlıları ile mücadeleye, meraların ıslahına, yem bitkileri ekim alanlarının genel tarım alanı içerisinde artırılmasına devam edilecektir.

1995 yılında 898 bin, 1996 yılında ise 1 milyon baş sığır suni tohumlama metoduyla tohumlanmış bulunmaktadır. 1997 yılı için bunun 1.200 bin baş olması beklenmektedir.

Ormancılıkta, Sürdürülebilir Kalkınma İlkeleri çerçevesinde, amenajman ve kadaströ işleri öncelikli olmak üzere, ağaçlandırma, erozyon kontrol, orman bakım ve sosyal ormancılık çalışmaları yoğunlaştırılacaktır. Orman yangınları ile mücadele çalışmaları etkinleştirilirken, Milli Park ve benzeri alanların genişletme çalışmalarına hız verilecektir.

Su ürünlerinde 1997 yılında üretimi artırmak için, yetiştiricilik, açık deniz balıkçılığı ile stokları koruyucu, geliştirici faaliyet ve hizmetlere devam edilecektir.

Balıkçı barınağı, barınma ve çekek yerleri gibi altyapı yatırımları program çerçevesinde yürütülecektir. 1995 yılı sonu itibarıyla 127 ve 1996 yılında 4 adet balıkçı barınağı tamamlanmış olup, 1997 yılında 2 adet balıkçı barınağının tamamlanması öngörülmüştür.

Karadeniz'de kirlenmenin önlenmesi için sahil ülkelerince imzalanan anlaşmaya işlerlik kazandırılacaktır.

TABLO: I.4- Tarım Sektörü Genel Durumu					D: Milyar TL 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
	1995 Gerçekleşme		Gerç. Değer (3)	1997 Tahmin		
	Değer (1)	1996 Tahmini Değer (2)		Yıllık Artış (%)		
				1996 (2/1)	1997 (3/2)	
ÜRETİM						
Bitkisel Ürünler	588 326	605 857	624 500	3,0	3,1	
Hayvancılık	199 306	202 300	205 500	1,5	1,6	
Ormancılık	24 826	24 436	24 821	-1,6	1,6	
Su Ürünleri	46 017	49 696	53 729	8,0	8,1	
TOPLAM	858 475	882 289	908 550	2,8	3,0	
İHRACAT						
Bitkisel Ürünler	20 858	24 746	29 101	18,6	17,6	
Hayvancılık	3 431	1 673	2 423	-51,2	44,8	
Ormancılık	884	888	900	0,5	1,4	
Su Ürünleri	683	763	854	11,7	11,9	
TOPLAM	25 856	28 070	33 278	8,6	18,6	
İTHALAT						
Bitkisel Ürünler	20 898	24 203	25 607	15,8	5,8	
Hayvancılık	8 358	8 507	10 030	1,8	17,9	
Ormancılık	5 246	6 633	6 760	26,4	1,9	
Su Ürünleri	38	33	29	-13,2	-12,1	
TOPLAM	34 540	39 376	42 426	14,0	7,7	

TABLO: I.5- Tarım Sektörü Önemli Girdilerinde Gelişmeler				
Faaliyetler	Birim	1995 Gerçekleşme	1996 Gerç. Tahmini	1997 Tahmin
Kimyasal Gübreler	Bin Ton	4 386	4 597	4 760
Mücadele İlaçları	Ton	38 128	40 500	42 466
Traktör (Park Sayısı)	Bin Adet	790	825	850
Suni Tohumlama (Siğir)	Bin Baş	898	1 000	1 200

1. TOPRAK VE SU KAYNAKLARI

a) Durum

Tarımsal altyapının oluşturulmasında sulama ve arazi developmanı yatırımları, tarım sektörü yatırımları içindeki ağırlığını korumaktadır.

1996 yılında 88 bin hektar alanda sulama yatırımı gerçekleştirilmiştir. Böylece halk sulamaları ile birlikte, ekonomik olarak sulanabilir toplam 8,5 milyon hektar alanın 4 milyon 447 bin hektarı sulamaya açılmış olacaktır. Ancak ulaşılan seviye, sulama yatırımlarında; işletme ve bakım-onarım hizmetlerinin daha iyi yürütülmesi, suyun rasyonel kullanımı, tesislerin sürekliliği ve ekonomik verimliliğin artırılması için kamu eliyle yürütülen bu hizmetlere faydalananların katılımının sağlanması gereğini ortaya çıkarmıştır. Bu kapsamda 1993 ve 1994 yıllarında gerçekleştirilen faaliyetler sonucunda, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne inşa edilerek, işletilmekte olan sulamaların, işletme ve bakım hizmetlerinin faydalananların kurdukları örgütlere devri hızlandırılarak, 1996 yılında yaklaşık 200 bin hektar ilave alanda devir gerçekleştirilmiştir. Böylece 1995 yılı sonu itibariyle devrin gerçekleştirildiği toplam 978 bin hektar alan, 1996 yılı sonu itibariyle 1,2 milyon hektara ulaşmıştır.

Sulanan alanlarda verim artışı sağlamaya yönelik faaliyetler kapsamında 1996 yılında 27 bin hektar alanda arazi toplulaştırma ve tarla içi geliştirme hizmetleri gerçekleştirilmiştir.

1996 yılında 4 adet sulama amaçlı barajda daha su tutularak, toplam 131 adet sulama barajı tamamlanmış bulunmaktadır.

Diğer yandan etkin bir yatırım politikasının uygulanmasını ve sınırlı kaynakların rasyonel kullanımını temin etmek amacıyla, 1996 yılında çıkarılan genelge çerçevesinde, Yatırım Programında yer alan proje paketi yeniden değerlendirilerek öncelikle uygulanmasına devam edilecek projeler belirlenmiştir.

Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında yatırımı devam eden Aşağı Fırat I. Merhale Projesi ile 1996 yılında, Şanlıurfa-Harran Ovasının 45 bin hektarlık kısmı sulanmıştır. GAP kapsamında yeralan toplam 66 bin hektarlık dört adet yeni Sulama 1996 yılında başlatılmıştır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 Yılı Yatırım Programında yıl içinde tamamlanacak projeler ile devam eden dış kredili projelere, Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında yeralan projelere ve arazi toplulaştırma projelerine öncelik verilmiştir. Bu kapsamda Yatırım Programında yeralan öncelikle uygulanmasına devam edilecek projelerin hızlandırılması esas alınmıştır.

Güneydoğu Anadolu Projesi kapsamında yeralan Aşağı Fırat I. Merhale Sulamalarının aşamalı olarak tamamlanmasına ve sulamaya açılan alanlarda tamamlayıcı hizmetlerin hızlandırılmasına çalışılacaktır. Şanlıurfa-Harran Ovasının sulanması amacıyla Atatürk Barajından su teminini sağlayan T1 Tünelinden 1997 yılında daha fazla yararlanılarak Ovada yaklaşık 60 bin hektar alanda sulama yapılabilecektir.

TABLO: I.6- Toprak ve Su Kaynakları Faaliyetlerinde Gelişmeler (Hektar)			
Faaliyet Kolu	1995 Gerçekleşme	1996 Gerç. Tahmini	1997 Tahmin
Sulama	111 332	88 385	104 800
Tarla İçi Geliştirme	20 368	27 000	35 000
Toprak Muhafaza	5 945	3 939	7 000
Taşkın Koruma	10 000	15 000	18 000
Drenaj ve Kurutma	2 242	3 000	4 410

Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğüne inşa edilerek işletmeye açılan sulama alanlarının 1996 yılı sonu itibarıyla yüzde 70'inin işletme ve bakım hizmetlerinin faydalanırlara devri gerçekleştirilmiştir. Tesisleri devralan örgütlerin hizmetleri ideal ölçülerde gerçekleştirebilmeleri için Genel Müdürlük bünyesinde yer alan ilgili birimlerin desteklerini sürdürmeleri, örgütlerin gücünü aşan makina-

ekipman ve eğitim gibi konularda yardımcı olmaları, sulamaların izlenme ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Bu konuda ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanmasına yönelik olarak Dünya Bankasının desteği ile geliştirilen bir projenin 1997 yılında gündeme gelmesi beklenmektedir. Aynı çerçevede Köy Hizmetleri Genel Müdürlüğüne gerçekleştirilen benzer nitelikli hizmetlerde uygulama bütünlüğünün sağlanmasına çalışılacaktır.

1997 Yılı Programı hedefleri doğrultusunda, sulamaya açılacak toplam alan 4 milyon 552 bin hektara ve bu alanın toplam 8,5 milyon hektar ekonomik olarak sulanabilir alan içindeki payı yüzde 54'e ulaşacaktır.

2. BİTKİSEL ÜRÜNLER

a) Durum

1996 yılında bitkisel ürünler üretiminin yüzde 3,0 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Hububat üretiminde yüzde 3,2, bakliyat üretiminde 0,3, sebze üretiminde yüzde 1,2, meyve üretiminde yüzde 6,4 oranında artış, diğer tarla ürünlerinde ise yüzde 0,9 azalış beklenmektedir.

1996 yılında bitkisel ürünler ihracatının yüzde 18,6, ithalatının ise yüzde 15,8 artacağı tahmin edilmektedir.

Bitkisel ürünlerde yüksek ve iyi vasıflı tohumların geliştirilmesini hedef alan Tohumluk Programı çerçevesinde 1995 yılında 91.630 ton buğday, 13.176 ton arpa, 2.921 ton hibrit mısır, 28.975 ton pamuk, 1.500 ton sebze, 349 ton çeltik, 1.146 ton soya, 1996 yılında ise 89.234 ton buğday, 14.411 ton arpa, 5.447 ton hibrit mısır, 1.782 ton hibrit ayçiçeği, 25.618 ton pamuk, 812 ton soya, 1.627 ton sebze, 1.338 ton yem bitkileri tohumu dağıtılmıştır.

1996 yılında kimyasal gübre kullanımı 4.597 bin ton olmuştur.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında bitkisel ürünler üretiminin yüzde 3,1 oranında artması beklenmektedir. Üretim hububatta yüzde 5,4, bakliyatta yüzde 3,9, sebzelerde yüzde 9,2 diğer tarla ürünlerinde yüzde 4,9 oranında artış, meyvelerde ise 4,3 azalış olacağı tahmin edilmektedir.

Nadas Alanlarının Daraltılması Projesi kapsamında bakliyat ve yem bitkileri ekim alanları 1997 yılı programının, mercimekte 44.500 hektar, nohutta 117 bin hektar, korungada 2.500 hektar, fiğde 5 bin hektar olmak üzere toplam 169 bin hektar olması beklenmektedir.

TABLO: I.7- Bitkisel Ürünler Önemli Mallar Talebi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme (2)		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Buğday (1)	17 479	69 706	17 743	70 759	17 985	71 724	1,5	1,4	
Arpa	6 870	19 868	7 550	21 835	7 870	22 760	9,9	4,2	
Mısır	2 521	12 169	2 406	11 614	2 700	13 033	-4,6	12,2	
Çeltik	270	4 162	300	4 625	350	5 395	11,1	16,7	
Bakliyat	1 570	17 242	1 517	16 660	1 550	17 022	-3,4	2,2	
Kütlü Pamuk	2 000	53 258	2 075	55 255	2 150	57 252	3,8	3,6	
Tütün	200	22 361	235	26 226	235	26 226	17,3	0,0	
Şeker Pancarı	11 001	10 231	14 180	13 187	15 000	13 950	28,9	5,8	
Patates	4 647	18 820	4 570	18 509	4 600	18 630	-1,7	0,7	
Kuru Soğan	2 740	22 934	1 810	15 150	2 100	17 577	-33,9	16,0	
Ayçiçeği	1 256	13 218	1 200	12 629	1 350	14 207	-4,5	12,5	
Turunçgiller	1 427	11 004	1 440	11 104	1 466	11 304	0,9	1,8	
Elma	2 074	14 302	2 019	13 923	2 067	14 254	-2,7	2,4	
Taze Üzüm	3 525	75 312	3 524	75 290	3 533	75 483	-0,0	0,3	
Zeytin	515	8 699	1 100	18 581	600	10 135	113,6	-45,5	
Fındık	455	18 018	450	17 820	450	17 820	-1,1	0,0	
Çay	523	3 772	593	4 273	600	4 324	13,3	1,2	
Sebzeler	13 475	84 677	13 620	85 588	14 830	93 192	1,1	8,9	
Diğerleri		108 614		112 288		116 717	3,4	4,0	
TOPLAM		588 366		605 314		621 006	2,9	2,6	

(1) Buğday için iç tüketim rakamları verilmiştir.

İkinci Ürün Projesi ile 1997 yılı ekim alanları programı mısırdaki 79.500 hektar, soyada 15.500 hektar, çeltikte 4 bin hektar, ayçiçeğinde 5.500 hektar, yer fıstığında 7 bin hektar, kuru fasulyede 15.500 hektar, susamda ise 10.500 hektardır. Ayrıca, 2.500 hektarda da kışlık ürünler ekimi programlanmıştır.

21 il ile 14 Tarımsal araştırma kuruluşunu kapsayan II'nci Tarımsal Yayım ve Uygulamalı Araştırma Projesi (II. TYUAP) ve özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Tarımsal Araştırma Enstitülerinde uygulanan Tarımsal Araştırma Projesi ile araştırma kuruluşları güçlendirilerek yeni teknolojilerin çiftçilere süratle ve etkin bir şekilde götürülmesi ile verim ve üretim artışı sağlanmasına 1997 yılında da devam edilecektir.

Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da Çayır Mera, Yem Bitkileri ve Havza Islahı Projeleri uygulamalarına devam edilerek yem bitkileri ekimi ve üretimi artırılacaktır.

Muş- Bingöl ve Yozgat Kırsal Kalkınma projelerinin uygulamada ortaya çıkan sorunları çözülerek terminine uygun olarak yürütülmesi sağlanacaktır.

Seracılık, besicilik, arıcılık ve hayvancılık tarımsal kooperatif projelerinin uygulamalarına, yaygınlaştırılarak devam edilecektir.

Talebi yurtiçi üretimle karşılanamayan yüksek verim ve iyi vasıflı tohumlar ile yağlı tohumlar ve bazı yem bitkileri ithalatının sürmesi beklenmektedir.

Bitkisel ürünlerde yüksek verimli ve iyi vasıflı tohumların geliştirilmesini hedef alan Tohumluk Üretim Programı çerçevesinde 1997 yılında, 289.604 ton buğday, 33.590 ton arpa, 10.466 ton hibrit mısır, 3.890 ton hibrit ayçiçeği, 1.950 ton soya, 1.950 ton sebze, 2.211 ton yem bitkileri, 550 ton çeltik tohumluk üretimi programlanmıştır.

1997 yılında bitkisel ürünler ihracatının bir önceki yıla göre yüzde 17,6 ithalatının ise yüzde 5,8 oranında artması beklenmektedir.

1997 yılında 4.760 bin ton kimyasal gübre kullanılacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: I.8- Bitkisel Ürünler Üretimi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
HUBUBAT	26 384	100 862	27 242	104 045	28 622	109 638	3,2	5,4	
Buğday	16 200	64 606	16 650	66 400	17 370	69 272	2,8	4,3	
Arpa	7 500	21 690	8 000	23 136	8 350	24 148	6,7	4,4	
Mısır	1 900	9 171	1 750	8 447	2 000	9 654	-7,9	14,3	
Çeltik	250	3 854	290	4 470	330	5 087	16,0	13,8	
Diğerleri	534	1 541	552	1 591	572	1 477	3,2	-7,2	
BAKLİYAT	1 843	21 344	1 826	21 403	1 891	22 228	0,3	3,9	
DİĞER TARLA ÜRÜNLERİ	28 091	166 378	29 799	164 819	31 315	172 869	-0,9	4,9	
Kütlü Pamuk	2 000	53 258	2 075	55 255	2 150	57 252	3,8	3,6	
Tütün	200	22 361	235	26 226	235	26 226	17,3	0,0	
Şeker Pancarı	11 001	10 231	14 180	13 187	15 000	13 950	28,9	5,8	
Patates	4 750	19 238	4 750	19 238	4 800	19 440	0,0	1,1	
Ayçiçeği	900	9 472	800	8 419	900	9 472	-11,1	12,5	
Diğerleri	9 240	51 820	7 759	42 494	8 230	46 529	-18,0	9,5	
MEYVELER	11 346	166 782	11 984	177 507	11 381	169 899	6,4	-4,3	
Turunçgiller	1 782	13 777	1 802	13 978	1 838	14 208	1,5	1,6	
Elma	2 100	14 482	2 050	14 137	2 100	14 482	-2,4	2,4	
Üzüm	3 550	75 846	3 550	75 846	3 560	76 059	0,0	0,3	
Zeytin	515	8 699	1 100	18 581	600	10 135	113,6	-45,5	
Fındık	455	18 018	450	17 820	450	17 820	-1,1	0,0	
Çay	523	3 772	593	4 273	600	4 324	13,3	1,2	
Diğerleri	2 421	32 188	2 439	32 872	2 233	32 871	2,1	-0,0	
SEBZELER	13 545	85 122	13 701	86 103	14 960	94 015	1,2	9,2	
YAN ÜRÜNLER		47 334		51 426		55 242	8,6	7,4	
ÇİÇEKÇİLİK		504		554		609	9,9	9,9	
T O P L A M		588 326		605 857		624 500	3,0	3,1	

TABLO: I.9- Bitkisel Ürünler Dış Ticareti								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)	
İHRACAT									
Buğday	233	616	0	0	0	0	0,0	0,0	
Arpa	674	1 259	500	934	550	1 027	-25,8	10,0	
Nohut	124	2 098	120	2 035	125	2 120	-3,0	4,2	
Mercimek	139	1 355	180	1 761	200	1 956	30,0	11,1	
K.Fasulye	8	270	9	297	10	330	9,8	11,1	
Fiğ Tohumu	21	137	22	143	23	150	4,8	4,5	
Patates	103	493	180	861	200	956	74,8	11,1	
Kuru Soğan	110	640	90	523	100	581	-18,2	11,1	
Turunçgiller	393	4 701	400	4 784	410	4 904	1,8	2,5	
Taze Üzüm	25	340	26	351	27	365	3,2	3,8	
Elma	28	351	33	413	35	438	17,9	6,1	
Domates	99	1 058	116	1 246	118	1 267	17,8	1,7	
Diğerleri		7 541		11 398		15 006	51,1	31,7	
T O P L A M		20 858		24 746		29 101	18,6	17,6	
İTHALAT									
Buğday	1 253	4 459	1 585	5 641	1 200	4 271	26,5	-24,3	
Arpa	44	166	50	191	60	229	14,9	20,0	
Mısır	624	4 580	650	4 770	700	5 137	4,2	7,7	
Ayçiçeği	357	6 539	400	7 326	450	8 242	12,0	12,5	
Kakao	16	811	20	1 027	24	1 232	26,6	20,0	
Kahve	9	699	11	874	13	1 032	25,0	18,2	
Diğerleri		3 645		4 374		5 464	20,0	24,9	
T O P L A M		20 898		24 203		25 607	15,8	5,8	

3. HAYVANCILIK

a) Durum

Ülkemizde hayvan sayıları, tarımı ileri pekçok ülkeye göre fazla olmasına rağmen birim hayvan başına elde edilen verimler düşüktür.

1995 yılı istatistiklerine göre ülkemizde 11,8 milyon baş sığır mevcudu bulunmaktadır. Bu sığır popülasyonunun içerisinde ıslah edilmemiş düşük verimli yerli ırk sığırlar yüzde 45,1 oranında, üstün verimli melez ırk sığırlar yüzde 40,5 ve saf kültür ırkı sığırlar yüzde 14,4 oranında yer almaktadır. Aynı yıl itibarıyla mevcut olarak görülen toplam 33,8 milyon baş koyun popülasyonunun ise yüzde 97,6'sını yerli ırk koyunlar oluşturmaktadır.

Tarımı gelişmiş ülkelerde toplam tarımsal üretimin yüzde 60-70'i hayvancılıktan, yüzde 30-40'ı bitkisel üretimden elde edilmektedir. Türkiye'de hayvancılık üretiminin toplam tarım üretimi içindeki payı ise ancak yüzde 20-25 dolayındadır.

Yürürlükte bulunan 1858 sayılı Arazi Kanunu'nun ve diğer kanunlardaki mer'a ile ilgili maddelerin ihtiyaca cevap verememesi sonucu mer'aların kötü, bilinçsizce aşırı bir şekilde otlatılmaları, bunların büyük bölümünün tarla arazisi haline çevirilmeleri gibi nedenlerle mera alanları giderek azalmış ve vasıfları bozulmuştur. Bunun yanında yonca, korunga, fiğ, burçak, hayvan pancarı, mısır, soya fasulyesi gibi yem bitkilerinin üretimlerinin artırılması önemini korumaktadır. Yapılan tahminlere göre ülkemizde toplam tarım yapılan arazinin ancak yüzde 3-3,5'i yem bitkileri tarımına ayrılmaktadır. Bu oranın yüzde 20-30'lara çıkarılması gerekmektedir.

Hayvan hastalık ve zararlıları olumsuz tesirlerini sürdürmektedir. 1991 yılında görülen sığır vebası hastalığı bunun en son örneğini oluşturmaktadır. Öte yandan, 1989 yılından itibaren İngiltere'de sığırlarda görülmeye başlayan Deli Dana Hastalığı (BSE)'nin 1996 yılında Dünya Kamuoyunun gündemine yaygın bir şekilde girmesi üzerine İngiltere, İrlanda, Kuzey İrlanda ve İskoçya orijinli canlı hayvan, hayvansal ürünler ve yem katkı maddeleri ile diğer bazı ürünlerin ithalatına yasaklamalar getirilmiştir.

Üreticilerin bilgi seviyelerinin yetersizliği, hayvan bakımı- beslemesi, hayvan barınakları, kontrol ve pazarlama durumlarının istenilen şekilde iyileştirilememesi, girdi fiyatlarıyla ürün fiyatları arasında denge kurulamaması; yetiştirici birlikleri, kooperatifleri ve dernekleri ile ürün ihtisas borsalarının ülke genelinde yaygınlaşmamış olması sektörün başlıca sorunlarını oluşturmaktadır.

1995 yılında 898 bin baş, 1996 yılında 1 milyon baş sığır suni tohumlama metoduyla tohumlanmıştır.

Hayvancılık sektöründe önemli ihracat kalemleri olarak, 1995 yılında 738 bin baş canlı koyun, 7 bin baş canlı keçi; 1996 yılında ise 363 bin baş canlı koyun, 715 baş canlı keçi ihraç edilmiştir. Ayrıca yumurta ve tiftik ihracatında da önemli azalışlar meydana gelmektedir.

Hayvancılık ithalatındaki başlıca kalemleri damızlık sığır, damızlık kümes hayvanları, merinos koyunu yapağısı, halı ipliği imalatında kullanılan diğer yapağılar ve kasaplık sığır meydana getirmektedir.

1987 yılında damızlık sığır ithalatına başlanmış ve 1996 yılı sonu itibariyle yaklaşık 298 bin baş damızlık sığır ithal edilerek, üreticilere dağıtılmıştır. Tavukçuluğun ihtiyacı nedeniyle damızlık kümes hayvanları ithalatı da artarak devam etmektedir.

Kasaplık olarak ithal edilen sığır sayısında son yıllarda önemli artışlar gözlenmiştir. 1995 yılında 350 bin baş olarak gerçekleşen ithalat, 1996 yılında 108 bin başa düşmüştür. Bu gelişmede, hayvancılığın son yıllar içerisinde çeşitli nedenlerle gösterdiği duraklamalar neticesinde yurtiçinden, özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nden sağlanamayan besi hayvanı ihtiyacının ithalat yoluyla giderilmesi temel neden olmuştur.

Hayvancılıktaki kamu yatırımları, ıslah çalışmaları, hastalık ve zararlılarla mücadele, koruyucu aşılama-ilaçlama, sun'i tohumlama hizmetlerinin genişletilerek uygulanmalarına ağırlık verilerek düzenlenmektedir. Ayrıca özel kesimin de bu sektörde yatırım yapması teşvik edilmektedir.

1995 yılında hayvancılık sektörüne üç ayrı Bakanlar Kurulu Kararı ile toplam olarak 21.250 milyar TL.sı kaynak tahsis edilmiştir. 1996 sonu itibariyle bu kaynağın 13.750 milyar TL.sı kullanılmıştır.

1996 yılında hayvancılık üretiminin bir önceki yıla göre yüzde 1,5 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: I.10- Hayvancılık Talebi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Et (Kanatlı Eti Dahil)	1 441	86 745	1 464	88 655	1 475	88 400	2,2	-0,3	
Süt	8 400	67 200	8 684	69 472	8 983	71 864	3,4	3,4	
Yumurta	515	13 901	541	14 600	570	15 379	5,0	5,3	
Yapağı	86	2 836	84	2 847	82	2 878	0,4	1,1	
Tiftik	2	65	1	46	1	30	-29,2	-34,8	
Kıl	6	97	6	94	5	90	-3,1	-4,3	
Diğerleri		33 389		33 420		34 466	0,0	3,1	
T O P L A M		204 233		209 134		213 107	2,4	1,9	

TABLO: I.11- Hayvancılık Üretimi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1996 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Kırmızı Et	968	67 760	955	66 850	945	66 150	-1,3	-1,0	
Beyaz Et	496	22 320	520	23 400	546	24 570	4,8	5,0	
Süt	8 400	67 200	8 684	69 472	8 983	71 864	3,4	3,4	
Yumurta	515	13 905	541	14 607	570	15 390	5,0	5,4	
Yapağı	70	1 750	66	1 650	63	1 575	-5,7	-4,5	
Tiftik	2	86	2	77	2	72	-10,5	-6,5	
Kıl	6	97	6	94	5	90	-3,1	-4,3	
Diğerleri		26 188		26 150		25 789	-0,1	-1,4	
T O P L A M		199 306		202 300		205 500	1,5	1,6	

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında hayvancılık üretiminin yüzde 1,6 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

1997 yılında 1.200 bin baş sığırın suni tohumlama metoduyla tohumlanacağı tahmin edilmektedir. Bu sayı, Dünyada suni tohumlama yönteminin yaygın biçimde kullanıldığı ülkelerle karşılaştırıldığında düşük düzeyde kalmaktadır.

Hayvancılık sektöründe arzulanan verim artışlarının sağlanmasında mevcut genetik kapasite, suni ve tabii tohumlama yöntemleri ile artırılırken bu konuda bakım, besleme şartlarının iyileştirilmesi ve çeşitli girdi fiyatları ile ürün fiyatları arasındaki hassas dengenin korunması hususları önemini sürdürmektedir. 1997 yılında, VII. Beş Yıllık Kalkınma Planı kapsamında başlatılan mevzuat çalışmalarına devam edilecektir.

TABLO: I.12- Hayvancılık İhracatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1996 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Yenilebilir Canlı Hayvan İhracatı Eşdeğeri Et	23	3 335	11	1 595	16	2 320	-52,2	45,5	
Yumurta	0	4	0	7	0	11	75,0	57,1	
Kirli Tiftik	0	21	0	31	0	42	47,6	35,5	
Diğerleri		71		40		50	-43,7	25,0	
T O P L A M		3 431		1 673		2 423	-51,2	44,8	

TABLO: I.13- Hayvancılık İthalatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1996 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Damızlık Sığır(Baş)	74 056	2 243	59 000	1 787	80 000	2 423	-20,3	35,6	
Dam.Küm.Hay.(Bin Baş)	2 532	169	2 800	187	3 000	201	10,7	7,5	
Kirli Merinos Yapağısı	10	908	11	979	12	1 068	7,8	9,1	
Kirli Diğer Yapağı	5	178	7	218	7	235	22,5	7,8	
Diğerleri		4 860		5 336		6 103	9,8	14,4	
T O P L A M		8 358		8 507		10 030	1,8	17,9	

4. SU ÜRÜNLERİ

a) Durum

Su ürünleri önceki yıllarda olduğu gibi, günümüzde ve gelecekte, ülkemiz ekonomisine belirli bir yatırım ve çaba karşılığı sürekli girdi-sağlayabilecek, dengeli ve sağlıklı insan beslenmesi için yüksek oranda kullanıldığı için, korunmasına, geliştirilmesine çalışılan doğal canlı kaynaklar olarak önemini sürdürmektedir.

Son yıllarda ülkemiz denizlerinde ve içsularında izlenen kirlenme, aşırı avlanma, kaynakların yeterli düzeyde bilinçli yönetilmemesi gibi nedenlerle su ürünleri üretimindeki azalmaların yetiştiricilik faaliyetleri ile karşılanmasının önemi hızla artmaktadır.

1993 yılında, dünya'da su ürünleri üretiminin yüzde 22'si yetiştiricilikle karşılanmıştır. 2015 yılında bu değer, gerekli teşvik ve yatırımların yapılması halinde yüzde 40'a çıkabileceği hesaplanmaktadır.

Ülkemizde su ürünleri üretimi 1995 yılında bir önceki yıla göre yüzde 8,0 artarak 649,2 bin ton olmuştur.

1995 yılında su ürünleri üretiminin miktar olarak yüzde 3,3'ü yetiştiricilik ile, yüzde 6,9'u içsullardan, yüzde 89,8 'i denizlerden karşılanmıştır. Deniz ürünleri üretiminin yüzde 79,1'i Karadeniz'den, yüzde 6,5'i Marmara Denizi'nden, yüzde 9,3'ü Ege Denizi'nden, yüzde 5,1'i Akdeniz'den ve toplam üretimin miktar olarak yüzde 71'i Karadeniz'den sağlanmıştır. Aynı yıl ülkemiz deniz ürünleri üretiminin miktar olarak yüzde 95'i göçmen, yüzde 5,'i dipte yaşayan ürünlerden oluşmuştur.

1996 yılında su ürünleri üretiminin bir önceki yıla göre yüzde 8,0, ihracatının yüzde 11,7 artacağı ve ithalatının ise yüzde 13,2 azalacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: I.14- Su Ürünlerinde Gelişmeler								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1996 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
İç talep	640	45 372	690	48 909	745	52 794	7,8	7,9	
Üretim (*)	649	46 017	701	49 696	758	53 729	8,0	8,1	
İhracat	13	683	14	763	16	854	11,7	11,9	
İthalat	4	38	3	33	3	29	-13,2	-12,1	
Tüketim (kg/kişi)	10		10		11				

(*) Su ürünleri üretimi içine salyangoz üretimi dahil olup 1995 yılı salyangoz üretimi 1150 ton dur.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Son yıllarda gözlenen üretim azalmasında önemli etkisi olan kirlenmenin önlenmesi için Karadeniz ülkeleri arasında imzalanan anlaşmanın uygulamasına devam edilecektir.

Su ürünleri kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi için de benzer bir anlaşma çalışması sürdürülmekte ve 1997 bunun yılında tamamlanmasına çalışılmaktadır.

1995 yılı sonu itibariyle balıkçılığın altyapısı olan toplam 127 adet balıkçı barınağı, 44 adet barınma yeri, 58 adet çekek yeri inşaatı tamamlanmıştır.

1996 yılı sonu itibariyle toplam balıkçı barınağı adedinin 131'e, 1997 yılında bu sayının 133'e ulaşması beklenmektedir.

1997 yılında üretimin yüzde 8,1, ihracatın yüzde 11,9 artacağı ve ithalatın ise yüzde 12,1 azalacağı tahmin edilmektedir.

5. ORMANCILIK

a) Durum

Genel olarak yüksek, engebeli ve eğimi fazla bir topografik yapı, sıcaklık ve yağış bakımından farklı bir coğrafik durum gösteren ülkemiz orman ekosistemi, kontrolsüz ve aşırı kullanımlar sonucu fiziksel ve genetik olarak erozyona uğratılmış, toprak erozyonu, kirlenme, orman ölümleri, sel, heyelan ve çığ gibi afetler, toplum yaşamını olumsuz yönde etkilemeye başlamıştır.

Bitki ve hayvan türleri ile ilgili olarak biyolojik çeşitliliği tehdit edilen ormanların, 1995 sonu itibariyle toplam 13.6 milyon hektarında kadastro işlemi ancak tamamlanabilmiştir. Faaliyetin 1996 yılında 800 bin hektar olarak sonuçlanması beklenmektedir.

Kaynağın etkin korunması, işletilmesi ve geliştirilmesi bakımından gerekli olan 202 bin km. orman yolunun 1995 sonuna kadar toplam 123 bin km.si tamamlanmış olup, 1996 yılı uygulamasının ise 2500 km. düzeyinde olması beklenmektedir.

Uzun dönem yurtiçi odun hammaddesine olan ihtiyacı karşılamak, orman köylüsünün sosyo-ekonomik durumunu iyileştirmek ve toprak erozyonunu önlemek amacıyla, 1946-1995 döneminde toplam 1.631 bin hektar ağaçlandırma, 497 bin hektar enerji ormanı, 284 bin hektar erozyon kontrolü ve 71 bin hektar mer'a ıslahı yapılmıştır. Rakamların 1996 da sırasıyla 35, 12, 24 ve 4 bin hektar olarak gerçekleşmesi tahmin edilmektedir.

Ormanların bugünkü bilgi ve teknoloji ile keşfedilemeyen değerlerinin gelecek nesillerin araştırmasına imkan vermek, biyolojik çeşitliliği korumak, yaban hayatı ve ekoturizmi geliştirmek, orman yangınlarını önlemek ve halkın dinlenme ve eğlenme ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, 1996 yılı sonuna kadar 32 adet Milli Park, 11 adet Tabiat Parkı, 32 adet Tabiatı Koruma Alanı, 113 adet Yaban Hayatı Koruma Alanı ve 428 adet Orman İçi Dinlenme Yeri tefrik edilmiştir. Söz konusu sahalarda gerekli sosyal ve teknik iyileştirme çalışmaları sürdürülmektedir.

Orman yangınlarıyla mücadele amacıyla, 1996 yılı sonu itibariyle, doğal ormanlarda toplam 14.492 km, ağaçlandırma sahalarında da 29.500 km. yangın emniyet yolu yapılmış, 6 helikopter ve 263 adet arazöz alınmıştır.

Anılan bu gelişmelere karşın, 1937-1996 döneminde orman yangınlarıyla toplam 1.463 bin hektar orman alanı tahrip edilmiştir. Bunun 12.842 ha'ı, 1996 yılında ortaya çıkan 1.506 adet yangında kaybedilmiştir.

Ayrıca çeşitli yasalarla, 407 bin hektar alan da, 1996 sonu itibariyle, orman rejimi dışına çıkarılmıştır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Sürdürülebilir kalkınma ve ormancılık ilkelerine paralel olarak, ormanlarda gerçekleştirilecek koruma, işletme ve ağaçlandırma faaliyetlerinde, odun ve hizmet üretimi ile doğal değerleri koruma arasındaki dengenin korunması veya sağlanması temel amaç olacaktır.

İşletmecilik, ağaçlandırma ve erozyon kontrol faaliyetlerinde bakım çalışmalarına öncelik verilmesi, milli park ve benzeri alanların saha ve hizmet verme bakımından geliştirilmesi, biyolojik çeşitlilik ile ekoturizmi geliştirme çalışmalarına ağırlık verilmesi önem arz etmektedir.

Çevre koruma ve üretimde zayıflığı düşürme amacı doğrultusunda, odun üretim çalışmalarının kış aylarında daha fazla yapılmasına imkan vermek için, kayın ormanlarında üst yapılı yol faaliyetlerinin yoğunlaştırılmasına ve tüm yol inşaatlarında teknik gereklerin yerine getirilmesine özen gösterilecektir.

Ormancılık çalışmalarının genelde can ve mal emniyeti bakımından risk arz etmesi nedeniyle, iş kazalarının önlenmesi ve işçi sağlığının korunması amacıyla, eğitimlerin yoğunlaştırılması, teknik imkanların geliştirilmesi, makine-teçhizat ithalatında ülke topografya şartları ile orman işçisinin bilgi ve kültürel değerlerinin gözönünde tutulması ve faaliyet noktalarında gerekli uyarı işaret ve levhalarının konması zorunlu görülmektedir.

1997 yılında, sektörde 33 bin hektar ağaçlandırma, 26 bin hektar erozyon kontrolü, 2 bin hektar mer'a ıslahı, 40 bin hektar enerji ormanı tesisi, 3 bin km. yeni orman yolu, bin km. stabilize yol ve 1 milyon hektar yeni sahada kadastro çalışması yapılması öngörülmektedir.

FAALİYET	TABLO: I.15- Ormancılık Faaliyetlerinde Gelişmeler					
	(Bin Ha)					
	Türkiye Toplam	Hedefi	1996 Yılı Sonu Kümülatif Gerçekleşme	Yıllık Değerler		
			1995	1996	1997	
Kadastro (Yeni Saha)	20 199	13 611	6250	800,0	1000,0	
Amenajman			1603,0	1800,0	2880,0	
Fidan Üretimi (Milyon adet)			192,0	270,0	290,0	
Ağaçlandırma	5 412	1 631	24,0	35,0	33,0	
Sun'i Gençleştirme		553	23,0	23,0	39,0	
Enerji Ormanı Tesisi	4 000	497	13,0	12,0	40,0	
Erozyon Kontrolü	3 000	284	6,0	24,0	26,0	
Mer'a Islahı	1 073	71	3,0	4,0	2,0	
Yeni Yol (Km)	201 800	122 908	1916,0	2500,0	3000,0	
Stabilize Yol (Km)		20 790	441,0	681,0	1000,0	
Yangın Emniyet Yolu						
-Doğal Orman (Km)		13 492	1461,0	1000,0	1500,0	
-Ağaçlandırma (Km)		27 000	2000,0	2500,0	2700,0	
Kuş Yuvası (Bin adet)		803	20,0	8,0	28,0	
R. Grandis Üretimi (Bin adet)		2 313	455,0	400,0	400,0	

Not: Gençleştirme, enerji ormanı tesisi ve yangın emniyet yolları yapımı genelde cari bütçeden; ağaçlandırma ve erozyon kontrol faaliyetlerinin de büyük bir kısmı Ağaçlandırma Fonu'ndan finanse edilmektedir.
Yangın emniyet yolları genelde yangın emniyet şartlarının içinde yer almaktadır.

		1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
MALLAR		Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	1996	1997
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(4/2)	(6/4)
Endüstriyel Odun		11 175	20 447	11 155	20 613	11 385	20 997	0,8	1,9
Tomruk		6 000	15 850	6 030	16 115	6 100	16 290	1,7	1,1
Tel Direği		125	359	128	368	135	388	2,5	5,4
Maden Direği		450	680	455	688	460	696	1,2	1,2
Kağıt Odunu		1 400	1 190	1 260	1 071	1 430	1 216	-10,0	13,5
Lif+ Yonga Odunu		1 980	1 148	1 985	1 151	2 030	1 177	0,3	2,3
Diğer Sanayi Odunu		1 220	1 220	1 220	1 220	1 230	1 230	0,0	0,8
Yakacak Odun		18 700	5 928	18 500	5 865	18 300	5 801	-1,1	-1,1
T.Kauçuk (Bin Ton)		84	2 652	86	2 723	90	2 850	2,7	4,7
D. Odun Dışı Ürün			523		650		677	24,3	4,2
T O P L A M			29 550		29 851		30 325	1,0	1,6

Not (1) Tablolarda üretim-tüketim dengesizliği gibi görülen durum, stok değişimleri ile bir malın birden fazla sanayi dalında kullanılabilme özelliğinden kaynaklanmaktadır.

		1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
MALLAR		Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	1996	1997
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(4/2)	(6/4)
Endüstriyel Odun		10 509	17 628	10 175	17 171	10 360	17 590	-2,6	2,4
Tomruk		5 150	12 875	5 050	12 625	5 200	13 000	-1,9	3,0
Tel Direği		134	385	140	402	140	402	4,4	0,0
Maden Direği		497	751	510	771	400	605	2,7	-21,5
Kağıt Odunu		1 558	1 324	1 500	1 275	1 430	1 216	-3,7	-4,6
Lif+Yonga Odunu		1 950	1 073	1 950	1 073	1 960	1 137	0,0	6,0
Diğer Sanayi Odunu		1 220	1 220	1 025	1 025	1 230	1 230	-16,0	20,0
Yakacak Odun		18 700	5 928	18 500	5 865	18 300	5 801	-1,1	-1,1
Odun Dışı Ürün			1 270		1 400		1 430	10,2	2,1
T O P L A M			24 826		24 436		24 821	-1,6	1,6

Not: VII. Planda kullanılan birim fiyatlar, tabloda revize edilmiştir

		1996 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
MALLAR		Miktar	Değer	Miktar	Değer	Miktar	Değer	1996	1997
		(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(4/2)	(6/4)
Endüstriyel Odun		2	17	2	18	3	27	5,9	50,0
Odun Dışı Ürün			867		870		873	0,3	0,3
T O P L A M			884		888		900	0,5	1,4

TABLO: I.19- Ormancılık Sektörü İthalatı								M: Bin m3 D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Endüstriyel Odun	718	2 474	1 100	3 790	1 100	3790	53,2	0,0	
T.Kauçuk (Bin Ton)	84	2 652	86	2 723	90	2850	2,7	4,7	
D. Odun Dışı Ürün		120		120		120	0,0	0,0	
T O P L A M		5 246		6 633		6760	26,4	1,9	

II. MADENCİLİK

a) Durum

Son dönemde madencilik sektöründe görülen en önemli gelişme, ihracatın tekrar artış sürecine girmesi olmuştur. 1989 sonrası dönemde sürekli gerileyerek, 1993 yılında 233 milyon dolar seviyesine kadar düşen ve 1994 yılında 263 milyon dolar olarak gerçekleşen sektör ihracatı, 1995 yılında yaklaşık yüzde 50 artış ile 391 milyon dolar düzeyine yükselmiştir. Bu gelişmede, dünya ekonomisindeki canlanmaya bağlı olarak, geleneksel ihraç ürünlerimize olan talebin artmasının yanı sıra, fiyat artışları da birinci derecede etkili olmuştur. Diğer taraftan, ihracat artışında, 1990'lı yılların ilk yarısında etkili olan, Eski Doğu Bloku ülkelerinin uluslararası piyasalardaki rekabetinin azalması da önemli ölçüde rol oynamıştır. 1996 yılında ise ihracatın, cari fiyatlarla bir önceki yıl düzeyinde gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

Sektörde, linyit ve ham petrol üretimi toplam üretimin yaklaşık yüzde 60'ını oluşturmaktadır. 1996 yılında linyit üretiminin yaklaşık yüzde 11 düzeyinde artışla, ilk olarak 60 milyon tonu aşması beklenmektedir. Öte yandan, taşkömürü üretiminde uzun yıllardan buyana yaşanan sorunlar halen devam etmektedir.

1992 yılında gerilemeye başlayan ham petrol üretimi son yıllarda, 3,5 milyon ton düzeyinde kararlılık göstermektedir. Buna karşılık, yurtdışında petrol arama ve üretimine yönelik girişimlerden olumlu sonuçlar alınmaya devam edilmektedir.

Madencilik sektörü ithalatı içinde, ham petrol ve doğal gaz en önemli ürünler olmaya devam etmektedir. 1995 yılında ham petrol ithalatı 23.605 bin ton, doğal gaz ithalatı ise, 6,9 milyar M³ düzeyine yükselmiştir. 1996 yılında, doğal gaz ithalatındaki artışa karşılık, bir rafineride üretimin durdurulması ve talebin ürün ithalatıyla karşılanması yoluna gidilmesi nedeniyle, hampetrol ithalatında yaklaşık yüzde 3 düzeyinde gerileme ortaya çıkmıştır. 1996 yılı sonu itibarıyla petrol ithalatının 22.912 bin ton, doğal gaz ithalatının ise 7,8 milyar M³ düzeyinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

Doğal gazda arz kaynaklarının çeşitlendirilmesi politikası doğrultusunda, Marmara Ereğlisi'nde inşa edilen terminalin hizmete alınmasıyla, 1994 yılında başlayan ve 377 milyon M³ doğal gaz eşdeğeri olarak gerçekleşen LNG ithalatı, Cezayir'den ithalatın yanı sıra spot piyasadan alımlarla artmaya devam etmektedir. 1995 yılında 1,2 milyar M³ düzeyinde gerçekleşen LNG ithalatının 1996 yılında 2,3 milyar M³ düzeyine yükselmesi beklenmektedir.

1995 yılında, Türkiye doğal gaz tüketiminin yüzde 57'si elektrik üretimi alanında gerçekleşmiştir. Buna karşılık, konutlarda tüketimin yüzde 19, sanayide tüketimin payı ise yüzde 24 olmuştur. 1996 yılında söz konusu oranların sırasıyla yüzde 52, yüzde 24 ve yüzde 24 düzeylerinde gerçekleşmesi beklenmektedir.

TABLO: I.20- Madencilik Talebi							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Kömür Madenciliği		32 452		36 504		38 996	12,5	6,8
Taşkömürü	7 533	10 448	8 950	12 548	9 600	13 469	20,1	7,3
Linyit	56 031	22 005	61 000	23 957	65 000	25 528	8,9	6,6
Ham Petrol, Doğal Gaz Üre.		108 740		109 421		120 103	0,6	9,8
Ham Petrol	27 121	90 144	26 412	87 736	28 000	93 152	-2,7	6,2
Doğal Gaz(Milyon M3)	6 938	18 953	8 038	21 943	9 900	27 214	15,8	24,0
Demir Cevheri Madenciliği		6 858		7 394		7 608	7,8	2,9
Cevher (Toz+Parça+Pelet)	6 242	3 440	7 000	3 916	7 400	4 111	13,8	5,0
Sinter Demir	4 300	3 418	4 375	3 478	4 400	3 498	1,7	0,6
Demir Dışı Metal Madenler		4 181		3 500		3 170	-16,3	-9,4
Taş, Kum ve Kil Ocakçılığı		9 842		11 187		11 233	13,7	0,4
Kimya ve Gübre Hammadde.		3 196		3 496		3 433	9,4	-1,8
Fosfat	621	641	650	672	675	698	4,7	3,8
Tuz Madenciliği		609		763		804	25,3	5,4
Diğer Madencilik, Taşocak.		2 957		2 115		1 625	-28,5	-23,2
TOPLAM		168 835		174 380		186 973	3,3	7,2

TABLO: I.21- Madencilik Üretimi							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)
Kömür Madenciliği		24 727		26 757		28 500	8,2	6,5
Taşkömürü	2 381	2 722	2 450	2 801	2 600	2 972	2,9	6,1
Linyit	56 031	22 005	61 000	23 957	65 000	25 528	8,9	6,6
Ham Petrol, Doğal Gaz Üre.		10 344		10 370		11 155	0,3	7,6
Ham Petrol	3 516	9 629	3 500	9 586	3 500	9 586	-0,4	0,0
Doğal Gaz(Milyon M3)	182	715	200	784	400	1 569	9,7	100,0
Demir Cevheri Madenciliği		4 532		4 722		4 792	4,2	1,5
Cevher (Toz+Parça)	2 165	546	2 300	580	2 500	631	6,2	8,7
Pelet	855	568	1 000	663	1 000	663	16,9	0,0
Sinter Demir	4 300	3 418	4 375	3 478	4 400	3 498	1,7	0,6
Demir Dışı Metal Madenler		6 204		5 450		5 500	-12,2	0,9
Krom (Konsantre+Roş)	1 807	2 022	1 250	1 399	1 300	1 455	-30,8	4,0
Bakır Konsantre	204	966	210	994	240	1 136	2,9	14,3
Boksit	210	38	250	45	300	54	18,9	20,0
Taş, Kum ve Kil Ocakçılığı		9 893		11 270		11 400	13,9	1,2
Silisli kumlar	1 688	279	1 700	281	1 800	298	0,7	5,9
Mermer (Bin M3)	282	368	400	522	450	587	41,9	12,5
Kimya ve Gübre Hammad.		6 284		6 400		6 600	1,9	3,1
Pirit konsantre	215	204	220	209	225	214	2,5	2,3
Barit	159	81	175	89	200	102	9,9	14,3
Bor tuzları	1 155	2 679	1 275	2 958	1 300	3 016	10,4	2,0
Tuz Madenciliği	1 437	611	1 800	765	1 900	808	25,3	5,6
Diğer Madencilik, Taşocak.		4 089		4 250		4 400	3,9	3,5
Pomza (1000 M3)	1 073	83	1 150	89	1 250	97	7,2	8,7
Sinter manyezit	245	1 103	250	1 125	275	1 238	2,0	10,0
TOPLAM		66 683		69 985		73 154	5,0	4,5

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Madencilik ihracatındaki olumlu gelişmenin, dünya ekonomisindeki gelişmelere paralel olarak, 1997 yılında artan bir hızla devam etmesi beklenmektedir. 1997 yılında sektör ihracatının 400 milyon doları aşacağı tahmin edilmektedir.

1997 yılında, elektrik talebindeki artışa bağlı olarak linyite olan talebin ve linyit üretiminin artacağı, buna karşılık, yeni keşiflerin yapılamaması durumunda, petrol üretiminde önemli bir gelişme sağlanması beklenmemektedir. Bununla birlikte, yurtdışındaki petrol arama ve üretim girişimlerinden olumlu sonuçların devam edeceği tahmin edilmektedir. Bu kapsamda, özellikle Azerbaycan ve Kazakistan'daki girişimler önem taşımaktadır.

Yurtiçi petrol üretimine ilişkin olumsuz beklentilere karşılık, sektörel ithalat içinde petrol ve doğal gazın ağırlığının devam etmesi ve doğal gaz talebinin yaklaşık yüzde 15 artışla 9,5 milyar M³'e ulaşması beklenmektedir. Doğal gaz talebindeki artışın, öncelikle sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) ithalatındaki artışla karşılanması öngörülmektedir. Petrol ithalatında ise yaklaşık yüzde 7 oranında artış tahmin edilmektedir.

Jeotermal enerji kaynaklarının özellikle konut ısıtmacılığı alanında kullanımına ve bu kaynakların geliştirilmesine yönelik yatırımların, 1997 yılında da artarak devam etmesi beklenmektedir.

TABLO: I.22- Madencilik İhracatı							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)
Kömür Madenciliği	0	1	0	0	0	0	-	-
Ham Petrol, Doğal Gaz Üre.	7	357	5	257	5	262	-	2,0
Demir Cevheri Madenciliği	0	0	0	0	0	0	-	-
Demir Dışı Metal Madenler		2 766		2 700		3 100	-2,4	14,8
Krom(Roş+Konsantre)	1 013	1 677	900	1 490	1 050	1 738	-11,2	16,7
Bakır Konsantre	84	606	90	650	95	686	7,4	5,6
Boksit	15	12	17	13	20	15	10,8	17,6
Çinko-Kurşun Kons. (Sülfürlü)	79	469	90	532	100	591	13,3	11,1
Taş, Kil ve Kum Ocakçılığı		803		975		1 092	21,3	12,0
Kaolin	257	167	280	182	300	195	9,0	7,1
Bentonit	54	73	65	88	90	121	19,7	38,5
Mermer	138	446	170	549	200	646	23,1	17,6
Kimya ve Gübre Hammad.		4 193		4 600		5 100	9,7	10,9
Barit	105	202	130	250	200	384	23,8	53,8
Bor Tuzları	684	3 944	725	4 183	800	4 616	6,1	10,3
Tuz Madenciliği		4		5		6	2,4	33,3
Diğer Madencilik, Taşocak.		2 544		3 345		4 000	31,5	19,6
Pomza	119	390	210	687	300	981	76,0	42,9
Sinter Manyezit	120	990	135	1 111	150	1 234	12,2	11,1
Feldspat	731	440	950	571	1 250	752	30,0	31,6
Perlit	202	132	225	147	275	180	11,4	22,2
TOPLAM		10 670		11 881		13 560	11,4	14,1

TABLO: I.23- Madencilik İthalatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Kömür Madenciliği	5 153	7 727	6 500	9 747	7 000	10 497	26,1	7,7	
Ham Petrol, Doğal Gaz Üret.		98 752		99 308		109 211	0,6	10,0	
Ham Petrol	23 605	80 515	22 912	78 149	24 500	83 566	-2,9	6,9	
Doğal Gaz(Milyon M3)	6 756	18 238	7 838	21 158	9 500	25 645	16,0	21,2	
Demir Cevheri Madenciliği	3 221	2 326	3 700	2 672	3 900	2 816	14,9	5,4	
Demir Dışı Metal Madenler		743		750		770	0,9	2,7	
Boksit	12	31	15	41	17	46	29,4	13,3	
Titanyum Cevheri	3	36	3	39	4	42	6,8	8,8	
Taş, Kum ve Kil Ocakçılığı		753		892		925	18,5	3,7	
Silisli Kumlar	65	128	80	156	90	176	22,3	12,5	
Kaolin	85	337	110	438	120	478	30,0	9,1	
Kimya ve Gübre Hammad.		2 103		2 220		2 273	5,6	2,4	
Kükürt (Ham)	111	204	120	220	125	229	7,9	4,2	
Fosfat	621	641	650	672	675	698	4,7	3,8	
Zirkonyum Silikat	19	328	22	385	25	438	17,5	13,6	
Tuz Madenciliği	6	3	5	2	5	2	-17,0	0,0	
Diğer Madencilik, Taşocak.		1 412		1 210		1 225	-14,3	1,2	
TOPLAM		113 819		116 801		127 719	2,6	9,3	

III. İMALAT SANAYİİ

1994 yılının ikinci yarısından itibaren ihracatta gözlenen artışa paralel olarak artan imalat sanayii üretimi, 1995 yılında canlanan iç talebin de etkisiyle artışını sürdürmüştür.

Kamu kesiminde 1995 yılında yüzde 1,3 oranında üretim gerilemesi gözlenirken, özel kesimde üretim yüzde 18,9 artmıştır. 1995 yılında, içki, hazır giyim, plastik, lastik, demirdışı metaller, madeni eşya ve karayolu taşıtları sanayilerinde ulaşılan yüksek üretim artış hızlarıyla imalat sanayii toplam üretimi yüzde 12,5 artmıştır.

1996 yılının ilk üç çeyreğinde imalat sanayii üretimi, bir önceki yılın aynı dönemine göre toplamda yüzde 7, kamu kesiminde yüzde 0,1 ve özel kesimde yüzde 9,3 artmıştır.

1995 yılında ortalama yüzde 78,5 olarak gerçekleşen imalat sanayii kapasite kullanım oranı, toplam talepte gözlenen gelişmelere paralel olarak, 1996 yılının ilk dokuz aylık döneminde yüzde 77,5 olarak gerçekleşmiştir. Aynı dönemde kamu kesimi imalat sanayii kapasite kullanım oranı yüzde 81,2, özel kesim imalat sanayii kapasite kullanım oranı yüzde 76,2 olmuştur.

1995 yılında sanayinin katma değeri yüzde 12,1 artarken, imalat sanayii katma değeri yüzde 13,9 oranında artmıştır. 1996 yılının ilk çeyreğinde bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8,6 artan imalat sanayii katma değeri, ikinci çeyreğinde yüzde 7,4, üçüncü çeyreğinde yüzde 5,1 artmıştır.

1994 yılında yaşanan ekonomik krizin atlatılmasında önemli rol oynayan sanayi ürünleri ihracatındaki artış 1995 yılında da devam etmiş ve imalat sanayii ürünleri ihracatı cari fiyatlarla 1995 yılında yüzde 20,9 artmıştır. Aynı dönemde, imalat sanayii ihracatı 20,3 milyar dolara ulaşarak, toplam ihracat içerisinde imalat sanayiinin payı yüzde 93,6 olarak gerçekleşmiştir.

Gümrük birliği ile birlikte belge ve kayıt sistemindeki değişikliklere bağlı olarak, 1996 yılına ilişkin dış ticaret verilerinin yayımlanması gecikmiştir. Bununla birlikte, DİE verilerine göre imalat sanayii ihracatının 1996 yılının ilk yarısında, bir önceki yılın aynı dönemine göre cari fiyatlarla yüzde 9,3 arttığı gözlenmektedir. 1996 yılı sonunda imalat sanayii ihracatının yüzde 15,5 oranında artarak 1994 fiyatlarıyla 20,6 milyar dolar seviyesine ulaşması beklenmektedir.

Ekonomideki canlanmanın yanında, AT ile gümrük birliği öncesi ithalattaki koruma oranlarının düşürülmesi, bazı ithal mallarının fiyatlarında görülen artış ve TL'nin reel değer artışı sonucunda, imalat sanayii ithalatı 1995 yılında, yüzde 56,1 artarak 30,2 milyar dolara ulaşmıştır. Aynı dönemde imalat sanayii ithalatının toplam ithalat içerisindeki payı yüzde 83,7 olmuştur. Topluluk kaynaklı sanayi ürünleri ithalatında alınan gümrük vergisi ve eş etkili vergilerin sıfırlanmasını sağlayan gümrük birliğinin 1.1.1996 tarihinde yürürlüğe girmesiyle, 1996 yılının ilk yarısında, ithalattaki artış hızının yüksek seviyesini koruduğu ve 1995 yılının aynı dönemine göre yüzde 29,7 arttığı gözlenmektedir. İmalat sanayii ithalatının 1996

sonunda yüzde 30,2 oranında artarak 1994 fiyatlarıyla 33,3 milyar dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir.

1995 yılında çıkarılan Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar ile, mal ve hizmet üretimine yönelik yatırımlar ile araştırma-geliştirme, çevre koruma, kalite ve standart geliştirme, yöresel el sanatlarının geliştirilmesine yönelik yatırımlar ve küçük ve orta boy işletmeler desteklenerek, mevzuatımızın uluslararası yükümlülüklerimize uyumlu hale getirilmesi çalışmalarına devam edilmiştir.

Son yıllarda artan kamu finansman açıklarının yurtiçi faiz oranları üzerindeki baskısının devam etmesi ve özel kesim yatırılabılır fonlarının para piyasalarına yönelmesi ve artan finansman maliyetleri de yatırımları olumsuz yönde etkilemiştir. Ancak, 1996 yılında yürürlüğe giren gümrük birliğine hazırlık çalışmaları çerçevesinde, 1995 yılında imalat sanayiindeki sabit sermaye yatırımlarında belirgin bir artış gözlenmiştir. İmalat sanayiinde özel kesim sabit sermaye yatırımları 1995 yılında yüzde 15,7, kamu kesimi yatırımları ise yüzde 84,2 artmıştır. 1996 yılında, imalat sanayiindeki sabit sermaye yatırımlarının kamu kesiminde yüzde 11,7 oranında azalacağı, özel kesimde ise yüzde 12,1 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

İmalat sanayiinde, 1995 yılında sabit yatırım tutarı 1.806.916 milyar TL olan 3.746 adet, 1996 yılında ise sabit yatırım tutarı 1.409.592 milyar TL'ye ulaşan 3.304 adet Yatırım Teşvik Belgesi düzenlenmiştir.

1.1.1996 tarihinde AT ile gümrük birliği gerçekleştirilerek, ithalatta gümrük vergileri ve eş etkili vergiler ile miktar kısıtlamaları kaldırılmış ve üçüncü ülkelere karşı ortak gümrük tarifesi uygulaması başlatılmıştır. Bu çerçevede, rekabet güçlüğü çekebileceği düşünülen kağıt, deri ve deri mamülleri, seramik, tarım alet ve makineleri ile karayolu taşıtları sektörlerinin bazı mallarında üçüncü ülkelere karşı korumaların bir geçiş dönemi süresince ortak gümrük tarifesi hadleri üzerinde devam ettirilmesi sağlanmıştır.

AT ile gümrük birliğine paralel olarak Avrupa Kömür Çelik Topluluğu (AKÇT) ile, Topluluğun yetki alanına giren ürünleri kapsayan bir serbest ticaret anlaşması imzalanarak yürürlüğe girmiştir.

Küçük ve Orta Ölçekli İşletmelerin, AT ile gümrük birliğine uyum sürecinde rekabet güçlerinin artırılması amacıyla DPT, KOSGEB ve diğer ilgili kuruluşların katılımı ile hazırlanan KOBİ'lere uygun finansman kaynaklarının sağlanması, yeni teknoloji ve modern yönetim sistemlerine geçişin kolaylaştırılması, KOBİ'lerin ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün yetiştirilmesi, KOBİ'lerin özellikle ihracatla ilgili bilgilere zamanında erişimi ve mevzuatla ilgili eksikliklerin giderilmesini amaçlayan KOBİ Eylem Planının uygulanması çalışmaları başlatılmıştır.

Bu çerçevede belirlenen projeler 1996 yılında AT bütçe kaynaklarından hibe olarak finanse edilmek üzere, AT'ye teklif edilmiştir. KOSGEB tarafından veya KOSGEB işbirliği ile yürütülmesi amaçlanan bu projeler esas olarak KOBİ'lerdeki kalite sistemlerinin iyileştirilmesini, KOSGEB laboratuvarlarının akreditasyonunu, AT bilgi ağına erişimi ve makina teçhizat yenilemesini hedefleyen projelerdir.

1996 yılı KOBİ'lerin tanıtımı ve teşviki amacıyla KOBİ yılı olarak ilan edilmiş olup bu alandaki çalışmalar yaygınlaştırılmıştır.

AT ile gümrük birliği sonrasında rekabet gücünü çekebilecek KOBİ'lerin desteklenmesi, ürün kalitesinin artırılması ve yeni ürün geliştirilmesi amacıyla, 96/8615 sayılı Küçük ve Orta Boy İşletmelerin Yatırımlarında Devlet Yardımları Hakkında Karar yürürlüğe girmiştir.

1996 yılında hizmete açılan 5.236 işyeriyle birlikte Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca kredilendirilen küçük sanayi sitelerindeki toplam işyeri sayısı 71.571'e ulaşmıştır. Toplam 8.582 hektarlık alanda 5.404 sanayi parseli olan 36 adet Organize Sanayi Bölgesi hizmete açılmış bulunmaktadır.

KOSGEB'in 43 hizmet merkezinde 67 bin adet test hizmeti, 2.223 adet teknik, idari ve yatırım danışmanlık hizmeti verilmiştir. Ayrıca 418 firmayla işbirliği yapılarak bilgi temini hizmeti sağlanmıştır.

Eximbank tarafından KOBİ'lere ihracat döviz kredisi ve sevk öncesi ihracat kredisi verilmesine başlanmıştır.

Halk Bankası tarafından esnaf, sanatkar ve küçük sanayiciye verilen ihtisas kredileri toplamının 1996 yılı sonu itibarıyla 155 trilyon TL.'ye, ticari krediler toplamının ise 40 trilyon TL.'ye ulaşması beklenmektedir.

Son yıllarda dünya ile bütünleşme politikalarına paralel olarak, ülkemizde yabancı sermaye yatırım ve ortaklıklarının giderek arttığı gözlenmektedir. Yerli firmaların teknolojisini ve rekabet gücünü olumlu yönde etkileyen bu gelişme, firmaların AT ve dünya pazarlarına açılmalarını kolaylaştıracaktır. İmalat Sanayii kapsamında 1995 yılında 2,0 milyar dolar tutarında 411 adet izin verilirken, 1996 yılında verilen izin sayısı 352, izin verilen yabancı sermaye tutarı ise 640.6 milyon dolara ulaşmıştır.

İthalatta koruma oranlarının yüksek olduğu dönemlerde genelde karlı olan imalat sanayii kamu işletmeleri, artan rekabet ortamında darboğaz giderme ve modernizasyon yatırımlarının zamanında yapılamaması, yeterli sermayenin sağlanamaması ve aşırı istihdam sonucunda zarar etmeye başlamıştır.

Devletin ekonomideki payının azaltılması ve KİT'lerin daha verimli çalışan kuruluşlara dönüştürülmesi amacıyla sürdürülen özelleştirme çalışmaları devam etmektedir. Bu kapsamda; Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları A.Ş.'nin ihale prosedürü devam etmektedir. Bunun yanı sıra, henüz ihale aşamasına getirilemeyen, Sümer Holding'e ait bazı işletme birimleri ile taşınmazların satışı, Orüs'e ait işletmelerin varlık bazında satışı, KİT'deki kamu hisselerinin blok satışı, ve Sivas Demir Çelik İşletmelerinin blok satışı, Petkim'deki kamu hisselerinin satışı ile Tüpraş'a ait rafinerilerden bir bölümünün varlık bazında satışı işlemleri sürdürülürken, EBK'ya ait kombina ve işletmelerinin 12 adedi özelleştirilmiştir. Kamudaki 7 fabrikanın özelleştirilmesinin tamamlanması ile çimento sektöründeki özelleştirme işlemleri bitirilmiştir.

SEKTÖRLER		1995		1996		1997		Yıllık Artış (%)	
		Gerçekleşme (1)	Pay (%)	Gerç. Tahmini (2)	Pay (%)	Tahmin (3)	Pay (%)	1996 (2/1)	1997 (3/2)
D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla									
TABLO: I.24- İmalat Sanayii Üretiminde Gelişmeler									
1.TÜKETİM MALLARI	1186 714	43,0	1266 333	43,0	1329 511	43,2	6,7	5,0	
Gıda	554 771	20,1	575 967	19,5	606 620	19,7	3,8	5,3	
İçki	44 817	1,6	49 941	1,7	52 351	1,7	11,4	4,8	
Tütün	94 128	3,4	114 790	3,9	122 002	4,0	22,0	6,3	
Dokuma	299 467	10,8	320 222	10,9	328 131	10,7	6,9	2,5	
Hazır Giyim	125 512	4,5	131 045	4,4	142 598	4,6	4,4	8,8	
a)Tekstil Giyim	98 669	3,6	102 951	3,5	113 537	3,7	4,3	10,3	
b)Deri Giyim	26 843	1,0	28 094	1,0	29 061	0,9	4,7	3,4	
Ağaç Mobilya	31 513	1,1	33 530	1,1	34 703	1,1	6,4	3,5	
Ayakkabı	36 506	1,3	40 838	1,4	43 106	1,4	11,9	5,6	
2.ARA MALLARI	1114 718	40,4	1159 560	39,4	1204 158	39,1	4,0	3,8	
Çırcırlama	43 200	1,6	45 325	1,5	47 405	1,5	4,9	4,6	
Ağaç Mantar Ürünleri	57 627	2,1	59 874	2,0	61 670	2,0	3,9	3,0	
Kağıt	50 597	1,8	48 506	1,6	49 417	1,6	-4,1	1,9	
Basım	21 723	0,8	20 997	0,7	21 573	0,7	-3,3	2,7	
Deri ve Kürk İşleme	29 165	1,1	30 648	1,0	31 589	1,0	5,1	3,1	
Lastik	34 828	1,3	35 850	1,2	38 183	1,2	2,9	6,5	
Plastik	67 212	2,4	75 277	2,6	78 970	2,6	12,0	4,9	
Kimya	132 000	4,8	144 000	4,9	149 000	4,8	9,1	3,5	
Petrokimya	73 845	2,7	79 475	2,7	80 500	2,6	7,6	1,3	
Petrol Ürünleri	238 236	8,6	227 693	7,7	241 544	7,9	-4,4	6,1	
Gübre	23 654	0,9	24 950	0,8	25 867	0,8	5,5	3,7	
Çimento	47 696	1,7	50 704	1,7	52 527	1,7	6,3	3,6	
Pişmiş Kil	32 104	1,2	33 630	1,1	34 771	1,1	4,8	3,4	
Seramik	24 676	0,9	29 491	1,0	32 016	1,0	19,5	8,6	
Cam	21 692	0,8	24 816	0,8	25 701	0,8	14,4	3,6	
Demir Çelik	178 908	6,5	190 384	6,5	194 964	6,3	6,4	2,4	
Demirdışı Metaller	37 556	1,4	37 939	1,3	38 461	1,3	1,0	1,4	
3.YATIRIM MALLARI	460 939	16,7	520 400	17,7	542 332	17,6	12,9	4,2	
Madeni Eşya	69 250	2,5	77 021	2,6	80 600	2,6	11,2	4,6	
Elektriksiz Makinalar	69 079	2,5	76 306	2,6	79 702	2,6	10,5	4,5	
Tarım Makinaları	15 900	0,6	20 769	0,7	22 183	0,7	30,6	6,8	
Meslek Bilim Ölçü	4 870	0,2	5 410	0,2	5 750	0,2	11,1	6,3	
Elektrikli Makinalar	49 886	1,8	52 500	1,8	53 500	1,7	5,2	1,9	
Elektronik	33 150	1,2	44 300	1,5	45 850	1,5	33,6	3,5	
Karayolları Taşıtları	140 500	5,1	162 156	5,5	170 000	5,5	15,4	4,8	
Demiryolu Taşıtları	3 436	0,1	4 100	0,1	4 147	0,1	19,3	1,1	
Gemi İnşa	7 607	0,3	8 049	0,3	8 500	0,3	5,8	5,6	
Uçak İmalat	2 761	0,0	2 789	0,0	3 600	0,1	1,0	29,1	
Diğer İmalat	64 500	2,3	67 000	2,3	68 500	2,2	3,9	2,2	
TOPLAM	2 762 371	100,0	2 946 293	100,0	3 076 001	100,0	6,7	4,4	

TABLO: I.25- İmalat Sanayii İhracatı, Sektör Payları ve Artış Hızları							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Artış Hızı (%)	
	Değer (1)	Pay (2)	Değer (3)	Pay (4)	Değer (5)	Pay (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
1. TÜKETİM MALLARI	308 921	58,4	339 747	55,6	396 441	54,2	10,0	16,7
Gıda	85 072	16,1	93 891	15,4	110 318	15,1	10,4	17,5
İçki	3 144	0,6	3 576	0,6	4 184	0,6	13,7	17,0
Tütün	11 892	2,2	16 492	2,7	17 523	2,4	38,7	6,3
Dokuma	124 056	23,4	138 774	22,7	161 955	22,1	11,9	16,7
Hazır Giyim	80 100	15,1	81 440	13,3	95 462	13,1	1,7	17,2
a)Tekstil - Giyim	68 189	12,9	71 552	11,7	82 294	11,3	4,9	15,0
b)Deri Giyim	11 912	2,3	9 888	1,6	13 168	1,8	-17,0	33,2
Ağac Mobilya	1 455	0,3	1 513	0,2	1 934	0,3	4,0	27,9
Ayakkabı	3 201	0,6	4 061	0,7	5 064	0,7	26,8	24,7
2. ARA MALLARI	138 088	26,1	160 260	26,2	193 745	26,5	16,1	20,9
Çırcırlama	1 262	0,2	1 477	0,2	2 109	0,3	17,0	42,8
Ağac Mantar Ür.	1 948	0,4	1 920	0,3	2 424	0,3	-1,5	26,3
Kağıt	2 754	0,5	2 938	0,5	3 791	0,5	6,7	29,0
Basım	460	0,0	526	0,0	659	0,0	14,3	25,4
Deri Kürk İşleme	1 981	0,4	2 180	0,4	2 794	0,4	10,1	28,2
Lastik	8 419	1,6	8 091	1,3	9 553	1,3	-3,9	18,1
Plastik	6 053	1,1	6 719	1,1	8 057	1,1	11,0	19,9
Kimya	18 550	3,5	24 078	3,9	31 193	4,3	29,8	29,5
Petrokimya	10 760	2,0	15 250	2,5	18 714	2,6	41,7	22,7
Petrol Ürünleri	7 626	1,4	7 848	1,3	8 675	1,2	2,9	10,5
Gübre	674	0,1	250	0,0	220	0,0	-63,0	-11,9
Çimento	4 034	0,8	3 677	0,6	4 242	0,6	-8,8	15,3
Pişmiş Kil	3 131	0,6	4 456	0,7	5 346	0,7	42,3	20,0
Seramik	5 623	1,1	9 921	1,6	12 385	1,7	76,4	24,8
Cam	6 759	1,3	7 664	1,3	8 518	1,2	13,4	11,2
Demir Çelik	51 249	9,7	55 309	9,1	65 438	8,9	7,9	18,3
Demirdışı Metaller	6 805	1,3	7 958	1,3	9 626	1,3	16,9	21,0
3. YATIRIM MALLARI	82 212	15,5	110 981	18,2	141 192	19,3	35,0	27,2
Madeni Eşya	13 925	2,6	17 188	2,8	19 998	2,7	23,4	16,4
Elektriksiz Makina	14 252	2,7	18 134	3,0	21 437	2,9	27,2	18,2
Tarım Makinaları	270	0,0	1 203	0,2	1 248	0,2	345,1	3,7
Meslek Bilim Ölçü	1 013	0,2	1 248	0,2	1 485	0,2	23,2	19,1
Elektrikli Makinalar	18 506	3,5	25 842	4,2	32 316	4,4	39,6	25,0
Elektronik	6 960	1,3	9 684	1,6	11 882	1,6	39,1	22,7
Karayolları Taşıtları	20 472	3,9	29 190	4,8	42 840	5,9	42,6	46,8
Demiryolu Taşıtları	101	0,0	110	0,0	128	0,0	8,8	16,2
Gemi İnşa	1 818	0,3	2 154	0,4	2 501	0,3	18,5	16,1
Uçak İmalat	796	0,2	1 057	0,2	1 093	0,1	32,8	3,4
Diğer İmalat	4 099	0,8	5 171	0,8	6 265	0,9	26,2	21,1
TOPLAM	529 221	100,0	610 989	100,0	731 377	100,0	15,5	19,7

TABLO: I.26- İmalat Sanayii İthalatı, Sektör Payları ve Artış Hızları							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Artış Hızı (%)	
	Değer (1)	Pay (2)	Değer (3)	Pay (4)	Değer (5)	Pay (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
1. TÜKETİM MALLARI	91 230	12,0	113 485	11,5	127 836	11,6	24,4	12,6
Gıda	43 760	5,8	53 779	5,4	56 533	5,1	22,9	5,1
İçki	379	0,0	431	0,0	508	0,0	13,5	17,9
Tütün	3 697	0,5	4 809	0,5	5 695	0,5	30,1	18,4
Dokuma	39 946	5,3	49 731	5,0	58 962	5,4	24,5	18,6
Hazır Giyim	1 149	0,2	1 515	0,2	2 209	0,2	31,9	45,8
a)Tekstil - Giyim	1 068	0,1	1 399	0,1	2 061	0,2	31,0	47,4
b)Deri Giyim	82	0,0	117	0,0	148	0,0	41,9	26,8
Ağaç Mobilya	1 405	0,2	2 228	0,2	2 823	0,3	58,6	26,7
Ayakkabı	893	0,1	991	0,1	1 105	0,1	11,0	11,5
2. ARA MALLARI	295 288	38,9	371 082	37,5	422 057	38,4	25,7	13,7
Çırçırılama	8 903	1,2	11 383	1,2	13 307	1,2	27,9	16,9
Ağaç Mantar Ür.	2 519	0,3	2 997	0,3	3 417	0,3	19,0	14,0
Kağıt	17 584	2,3	23 796	2,4	25 796	2,3	35,3	8,4
Basım	2 004	0,3	2 510	0,3	2 765	0,3	25,2	10,2
Deri Kürk İşleme	6 627	0,9	8 606	0,9	9 985	0,9	29,9	16,0
Lastik	5 206	0,7	6 787	0,7	7 405	0,7	30,4	9,1
Plastik	10 087	1,3	13 076	1,3	14 559	1,3	29,6	11,3
Kimya	87 579	11,5	109 756	11,1	130 259	11,8	25,3	18,7
Petrokimya	45 896	6,0	60 507	6,1	66 533	6,1	31,8	10,0
Petrol Ürünleri	17 628	2,3	24 643	2,5	25 008	2,3	39,8	1,5
Gübre	12 463	1,6	13 073	1,3	13 334	1,2	4,9	2,0
Çimento	355	0,0	163	0,0	163	0,0	-54,0	0,0
Pişmiş Kil	4 425	0,6	5 941	0,6	6 630	0,6	34,3	11,6
Seramik	1 036	0,1	1 485	0,2	1 797	0,2	43,3	21,0
Cam	3 280	0,4	3 980	0,4	4 318	0,4	21,3	8,5
Demir Çelik	53 544	7,0	62 472	6,3	73 726	6,7	16,7	18,0
Demirdışı Metaller	16 152	2,1	19 905	2,0	23 053	2,1	23,2	15,8
3. YATIRIM MALLARI	373 209	49,1	504 459	51,0	549 798	50,0	35,2	9,0
Madeni Eşya	19 233	2,5	25 312	2,6	27 646	2,5	31,6	9,2
Elektriksiz Makina	135 726	17,9	176 739	17,9	194 116	17,7	30,2	9,8
Tarım Makinaları	998	0,1	1 337	0,1	1 485	0,1	33,9	11,1
Meslek Bilim Ölçü	19 444	2,6	25 248	2,6	27 061	2,5	29,9	7,2
Elektrikli Makinalar	28 394	3,7	41 734	4,2	48 181	4,4	47,0	15,4
Elektronik	36 340	4,8	52 725	5,3	62 200	5,7	45,1	18,0
Karayolları Taşıtları	45 521	6,0	68 319	6,9	75 542	6,9	50,1	10,6
Demiryolu Taşıtları	2 789	0,4	6 069	0,6	2 913	0,3	117,6	-52,0
Gemi İnşa	13 578	1,8	17 421	1,8	18 699	1,7	28,3	7,3
Uçak İmalat	35 547	4,7	43 335	4,4	44 612	4,1	21,9	2,9
Diğer İmalat	35 639	4,7	46 221	4,7	47 344	4,3	29,7	2,4
TOPLAM	759 727	100,0	989 026	100,0	1 099 691	100,0	30,2	11,2

Makroekonomik istikrarın sağlanamaması ve buna bağlı olarak yüksek enflasyondan kaynaklanan sorunlar, sanayinin rekabet gücünü ve gelişmesini olumsuz etkilemeye devam etmektedir. Sanayinin başlıca yapısal sorunları ise, ölççek sorunları, uluslararası standartlarda ürün kalitesi ve pazarlama organizasyonunda yeterli gelişmenin sağlanamaması, teknoloji üreten bir düzeye ulaşamaması, teknolojik gelişmelerin yeterince izlenememesi, girdi fiyatlarının ve finansman giderlerinin yüksek olmasıdır.

Elektrik enerjisi maliyetine yansıtılan TRT payı uygulaması, enerji giderlerini daha da yükselterek, ücretler üzerinden alınan Zorunlu Tasarruf gibi kesintiler işgücü maliyetini artırarak, sanayinin rekabet gücünü olumsuz yönde etkilemektedir.

AR-GE faaliyetlerine yeterli kaynak ayrılmadığından sanayi, teknoloji üreten bir yapıya kavuşturulamamış ve sanayinin rekabet gücüne bu yönde önemli bir katkı sağlanamamıştır. AR-GE faaliyetlerinin devlet yardımlarıyla desteklenmesine ilişkin mevzuatın 1995 yılında yürürlüğe girmesiyle, bu konudaki girişimlerin daha etkin olarak desteklenmesine imkan sağlanmıştır.

Rekabet edebilir mal ve hizmet üretimi için gerekli olan kalite altyapısındaki eksikliklerin AT ile gümrük birliğine uyum sürecinde tamamlanmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir. Bu kapsamda; ürün, hizmet, sistem ve personel belgelendirmesi yapan kuruluşların ve laboratuvarların yeterliliğinin belgelendirilmesi için akreditasyon, AT Yeni Yaklaşım Direktiflerince belirlenen ürünlerin tek pazarda serbest dolaşımı için gerekli olan CE işaretlemesi ve uluslararası izlenebilir ölçü sisteminin oluşturulması için metroloji sistemlerine işlerlik kazandırılması çalışmaları sürdürülmüştür. Bu çerçevede, akreditasyon kuruluşu için hazırlanan tasarının yasalaşması için çalışmalar devam etmektedir. Yeni yaklaşım direktifleri kapsamındaki ürünlerin Topluluk pazarında serbest dolaşımı için gereken CE işaretlemesini düzenleyecek yasanın hazırlık çalışmaları başlatılmıştır.

Ticarette teknik engel oluşturulmaması için, Türk standartlarının AT ve ISO standartları ile uyumlu hale getirilmesi gereği önemini korumaktadır.

“Tarım Politikalarında Yapısal Değişim Projesi” kapsamında öngörülen yasal ve kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, hammadde üretiminde ve dolayısıyla gıda sanayii üretim ve ihracatında istikrar sağlanması bakımından önemli görülmektedir.

1/95 sayılı Türkiye-AT Ortaklık Konseyi Kararına göre, Gümrük Birliği kapsamına alınan bazı gıda ürünlerinde sanayi payının sıfırlanması, 1997 yılından itibaren üç aşamalı olarak yerine getirilecektir.

1996/1 sayılı Bakanlıklar Arası Tütün Kurulunca 235 bin ton olarak belirlenen 1996 yılı tütün üretim kotasının, 1997 yılında sektör üretiminde yüzde 6,3'lük bir artışa neden olacağı tahmin edilmektedir.

Dokuma ve Giyim Sanayiinde, Gümrük Birliği ile doğrudan ihracat teşvikleri kaldırılmıştır. Sektörün rekabet gücünü koruyup geliştirebilmesi pamuk ve işçilik maliyetlerinin rakip ülkelere göre nisbi durumuna, TL'nin ihracat yapılan ülkeler paralarına göre reel

değerine ve ekonomik istikrarın sağlanmasına bağlı olduğundan, bir yandan makroekonomik istikrarın sağlanması için gerekli tedbirler alınırken diğer yandan işçilik maliyetleri üzerindeki sosyal yükler kaldırılacaktır. GAP Projesinin tamamlanması ile pamuk üretiminin artacağı ve pamuk fiyatlarında istikrar sağlanacağı tahmin edilmektedir.

Kağıt Sanayiinin ölçek, teknoloji, hammadde ve enerji fiyatlarının yüksek olması gibi sorunları devam etmektedir.

1996 yılında basım sanayiinde daha önceki yıllara kıyasla yeni ve modernizasyon yatırımlarında canlanma görülmektedir.

Deri işleme sanayiinin temel girdisi olan ham deride, yurtiçi ham deri arzının azalmaya devam etmesi ve İstanbul-Tuzla ile İzmir-Menemen Organize Deri Sanayii Bölgelerinin devreye girmesi ile deri işleme kapasitesinde büyük artış olmuş ve 1996 yılı ham deri ithalatı önemli ölçüde artmıştır.

1996 yılında, Doğu Avrupa ülkeleri başta olmak üzere ülkemize gelen turistlere bağlı olarak ayakkabı ve deri giyim eşyası talebi ve üretiminde önemli artışlar olmuştur.

Gümrük Birliği ile artacak rekabetin, rekabet gücü yüksek olan yerli lastik sanayii açısından yeni pazar olanakları yaratması beklenmektedir.

Plastik Sektöründe hammadde üreticisi durumunda olan Petkim Petrokimya A.Ş.'de 1993 yılından beri sürdürülen çalışmaların sonuçlandırılarak TS-ISO 9000 Kalite Sistem Belgesinin alınması ile plastikten mamul mal üreten sanayicilerin söz konusu belgeyi almaları kolaylaşacaktır. Böylece ürün kalitesinden kaynaklanabilecek sorunlar başlangıçta önlenerek, AT üyesi ülkelerde geçerli olan ürün sorumluluğu yönergesi uyarınca ürünlerin kusursuzluğunu belgeleme zorunluluğuna uyum sağlanmış olacaktır.

Etibank Genel Müdürlüğü'ne ait Kırka Bor Türevleri Tesisi Tevsii Projesi 1996 yılında tamamlanarak üretime geçilmiştir.

Yalnız kimya sanayii için geliştirilerek 1992 yılında ülkemizde uygulanmaya başlayan, kimya sanayicilerinin çevreye duyarlılığı artırılarak çevre-insan sağlığı-güvenlik üçlüsünün birarada korunmasını amaçlayan üçlü sorumluluk uygulamasının 1997 yılında daha da yaygınlaşması beklenmektedir.

1997 yılında petrokimya sanayii kurulu kapasitelerinin yüzde 100'e yakın oranlarda kullanılması hedeflenmiştir.

1997 yılında İzmit ve İzmir Rafinerilerini Avrupa standartlarında geçerli olan ağırlıkça yüzde 0,05 kükürt içeren motorin üretiminin gerçekleşmesini hedefleyen kükürt giderme yatırımları başlatılacaktır.

ERDEMİR'deki Kapasite Artırımı ve Modernizasyon (KAM) projesinin 1996 yılında tamamlanmasıyla, ham çelik ve yassı ürünler haddeleme kapasitesinde önemli artışlar

sağlanacaktır. ASİL ÇELİK'in rekabet gücünü artırması öngörülen modernizasyon yatırımlarına da devam edilmektedir.

Demir ve çelik sektöründe artan rekabet ortamında, girdi maliyetlerinin düşürülmesine yönelik çalışmalar yanında, serbest ticaret ortamının gelişmesinin sağlanması ve bu kapsamda, özelleştirme çalışmalarına hız verilmesi gereklidir.

AT ile gerçekleştirilen gümrük birliği, özellikle Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika pazarlarına yakınlığı karayolu taşıtları imalat sektöründe yeni üreticilerin girmesinde ve geleceğe yönelik yatırım eğilimlerinin artmasında önemli bir etken olmaktadır. 1995 yılında Güney Kore Hyundai firması yılda 100.000 adet otomobil ve 20.000 adet ticari vasıta kapasiteli yatırımına başlamıştır. Ayrıca 1996 yılında Japon Honda firmasına ait yılda 100.000 adet otomobil kapasiteli yatırımın temeli atılmıştır.

1. GIDA SANAYİİ

a) Durum

Gıda sanayiinde tarım politikalarının bazı olumsuz etkileri yoğun bir şekilde hissedilmekle birlikte 1996 yılında gıda sanayii üretiminin yüzde 3,8 oranında artması beklenmektedir.

Et ve Balık Ürünleri A.Ş.'ne ait 29 adet et kombinasının 12 adedi ve T.Süt Endüstrisi A.Ş.'nin süt ve süt mamulleri fabrikalarının 1'i hariç tamamı özelleştirilmiştir. Besi ve süt hayvanı üreticileri için belli bir pazar garantisi teşkil eden bu kuruluşların piyasadan çekilmeleri sonucunda piyasada görülen fiyat istikrarsızlığı, et ve süt ürünleri üretimlerinde dalgalanmalara neden olmaktadır. Bu nedenle, "Tarım Politikalarında Yapısal Değişim Projesi" kapsamında öngörülen yasal ve kurumsal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi, ham madde üretiminde ve dolayısıyla gıda sanayii sektörü üretim ve ihracatında istikrar sağlanması bakımından önemli görülmektedir.

1995/96 kampanya döneminde şeker üretimi yurtiçi talebin altında gerçekleştiğinden 1996/97 yılı kampanya dönemi öncesinde şeker ithalatı yapılmıştır. 1996/97 kampanya döneminde üretimin yurtiçi talebe uyumlu olacağı tahmin edilmektedir.

1994 yılından buyana uygulanmakta olan, mevcut çaylıkların her yıl beşte birinin budanmasına ve bu amaçla üreticiye tazminat ödenmesine 1996 yılında da devam edilmiştir. Ayrıca Çaykur'un elindeki geçmiş yıl stoklarından önemli bir kısmının ihraç edilmesi beklenmektedir. Böylece çay üretiminde stok sorunu büyük ölçüde çözümlenmiş olacaktır.

1996 yılında gıda sanayii toplam ihracatının yüzde 10,4, ithalatının ise şeker ve et ithalatına bağlı olarak yüzde 22,9 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında gıda sanayii üretiminin yüzde 5,3, ihracatının yüzde 17,5, ithalatının ise yüzde 5,1 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Avrupa Topluluğu'na üyelik sürecinin önemli bir aşaması olan Gümrük Birliği'nin tamamlanmasına ilişkin 1/95 sayılı Türkiye-AT Ortaklık Konseyi Kararına göre, bünyesinde temel tarım ürünlerini (hububat, şeker ve süt) bulunduran çikolata ve şekerlemeler, çocuk mamaları, bisküvi ve pastacılık ürünleri, makarna, dondurma, hazır gıdalar ve margarin gibi ürünler Gümrük Birliği kapsamına alınmıştır. Ancak ülkemizde tarım ürünleri fiyatlarının dünya fiyatlarına önemli ölçüde yaklaşmış olması sonucunda doğabilecek olumsuzlukları ortadan kaldırmak üzere, sanayi payının sıfırlanması, 1997 yılından itibaren üç aşamalı olarak yerine getirilecektir.

1996 yılında beklenen zeytin üretimindeki artışa bağlı olarak 1997 yılında zeytinyağı ve sofralık zeytin üretim ve ihracatında rekor düzeyde artış olacağı tahmin edilmektedir.

1996/97 kampanya döneminde yurtiçi talebe uyumlu bir şeker üretimi gerçekleşeceğinden 1997 yılında dahilde işleme sistemi kapsamında yapılan dışında şeker ithalatı öngörülmemektedir.

Bisküvi ve ciklet gibi ürünlerin ihracatında görülen artış eğiliminin süreceği tahmin edilmektedir.

TABLO: I.27- Gıda Sanayii Talebi (Özet)							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Mezbaha Ürünleri Sanayii		79 259		80 692		82 198	1,8	1,9
Süt ve Mamulleri Sanayii		49 194		53 007		55 487	7,8	4,7
Su Ürün. Malulleri Sanayii		5 882		6 588		6 748	12,0	2,4
Un ve Mamulleri Sanayii		199 117		203 600		206 889	2,3	1,6
Meyve ve Sebze İşleme San.		21 503		23 085		23 995	7,4	3,9
Bitkisel Yağ Sanayii		67 461		70 629		73 299	4,7	3,8
Şeker ve Şekerli Maluller San.		47 591		50 567		53 067	6,3	4,9
Diğer Gıda Sanayii		17 205		18 267		18 718	6,2	2,5
Yem Sanayii		21 444		23 694		25 066	10,5	5,8
T O P L A M		508 658		530 130		545 465	4,2	2,9

TABLO: I.28- Gıda Sanayii Üretimi (Özet)							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Mezbaha Ürünleri Sanayii		61 638		61 985		63 386	0,6	2,3
Süt ve Mamulleri Sanayii		48 352		51 727		53 902	7,0	4,2
Su Ürün. Samulleri Sanayii		3 958		4 528		4 929	14,4	8,9
Un ve Mamulleri Sanayii		205 542		211 691		216 720	3,0	2,4
Meyve Sebze İşleme San.		75 889		71 304		77 980	-6,0	9,4
Bitkisel Yağ Sanayii		69 911		68 254		76 791	-2,4	12,5
Şeker ve Şekerli Mamuller San.		51 156		64 567		68 643	26,2	6,3
Diğer Gıda Sanayii		16 840		18 186		19 170	8,0	5,4
Yem Sanayii		21 483		23 725		25 099	10,4	5,8
T O P L A M		554 771		575 967		606 620	3,8	5,3

TABLO: I.29- Gıda Sanayii İhracatı (Özet)							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Mezbaha Ürünleri Sanayii		1 724		3 115		4 241	80,7	36,1
Süt ve Mamulleri Sanayii		557		861		1 097	54,6	27,5
Su Ürün. Samulleri Sanayii		2 149		2 230		2 589	3,7	16,1
Un ve Mamulleri Sanayii		9 814		11 850		13 763	20,7	16,1
Meyve Sebze İşleme San.		49 051		45 819		51 023	-6,6	11,4
Bitkisel Yağ Sanayii		11 317		12 562		16 208	11,0	29,0
Şeker ve Şekerli Mamuller San.		7 891		12 502		14 923	58,4	19,4
Diğer Gıda Sanayii		2 390		4 766		6 273	99,5	31,6
Yem Sanayii		180		186		201	3,3	8,0
T O P L A M		85 072		93 891		110 318	10,4	17,5

TABLO: I.30- Gıda Sanayii İthalatı (Özet)							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)
Mezbaha Ürünleri Sanayii		13 974		15 421		16 359	10,4	6,1
Süt ve Mamulleri Sanayii		967		1 520		1 865	57,1	22,7
Su Ürün. Samulleri Sanayii		1 236		1 357		1 402	9,8	3,3
Un ve Mamulleri Sanayii		2 655		3 071		3 568	15,7	16,2
Meyve Sebze İşleme San.		548		1 800		2 478	228,3	37,7
Bitkisel Yağ Sanayii		15 651		17 525		19 209	12,0	9,6
Şeker ve Şekerli Mamuller San.		5 946		7 487		4 535	25,9	-39,4
Diğer Gıda Sanayii		1 936		4 620		6 058	138,6	31,1
Yem Sanayii		846		978		1 057	15,6	8,1
T O P L A M		43 760		53 779		56 533	22,9	5,1

TABLO: I.31- Gıda Sanayii Talebi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)	
MEZBAHA ÜRÜNLERİ SANAYİİ		79 259		80 692		82 198	1,8	1,9	
Kırmızı Et BB	332	29 154	300	26 355	300	26 355	-9,6	0,0	
Kırmızı Et KB	100	7 959	80	6 367	80	6 367	-20,0	0,0	
Kümes Hayvanları Eti	405	18 711	516	23 820	545	25 158	27,3	5,6	
Sakatat	63	1 602	55	1 402	55	1 394	-12,5	-0,5	
Et Mamulleri	50	5 364	46	4 922	46	4 922	-8,2	0,0	
Bağırsak Orj.	2	125	2	104	2	119	-16,7	15,0	
Rendering Ürünleri		72		72		74	0,0	2,8	
Donyağı	137	1 948	145	2 058	151	2 143	5,6	4,1	
Hamderi BB	73	1 666	77	1 776	81	1 857	6,6	4,6	
Hamderi KB	137	12 495	149	13 612	149	13 580	8,9	-0,2	
Diğerleri		163		205		228	25,5	11,2	
SÜT VE SÜT MAMULLERİ SAN.		49 194		53 007		55 487	7,8	4,7	
İşlenmiş İçme Sütü	230	3 163	278	3 823	310	4 263	20,9	11,5	
Yoğurt	637	12 553	680	13 397	727	14 341	6,7	7,0	
Beyaz Peynir	168	8 980	180	9 648	188	10 055	7,4	4,2	
Kaşar Peyniri	41	4 619	43	4 855	45	5 024	5,1	3,5	
Diğer Peynirler	38	4 199	43	4 752	45	4 973	13,2	4,7	
Tereyağı	119	13 505	125	14 198	127	14 368	5,1	1,2	
Süttozu	11	955	12	1 007	13	1 093	5,4	8,5	
Diğerleri		1 221		1 328		1 370	8,8	3,2	
SU ÜRÜNLERİ MAMULLERİ SAN.		5 882		6 588		6 748	12,0	2,4	
Balık ve Kabuklu İşleme	40	4 931	44	5 468	45	5 581	10,9	2,1	
Balık Unu	46	907	54	1 059	56	1 103	16,9	4,1	
Balık Yağı	3	44	4	60	4	64	36,7	7,3	
UN VE UNLU MAMULLER SAN.		199 117		203 600		206 889	2,3	1,6	
Pirinç	410	8 129	420	8 328	432	8 566	2,4	2,9	
Buğday Unu ve İrmik	9 800	64 407	9 900	65 063	10 000	65 720	1,0	1,0	
Diğer Hub. ve Baklagil Unları		946		962		970	1,7	0,8	
Bulgur	905	8 816	921	8 971	935	9 108	1,8	1,5	
Diğerleri (Mama,Un. Kar. vb)		225		237		240	5,1	1,3	
Kepek	2 573	5 992	2 742	6 386	2 780	6 475	6,6	1,4	
Makarna v.b.	328	5 114	354	5 523	363	5 664	8,0	2,5	
Ekmek	9 188	90 506	9 344	92 038	9 505	93 624	1,7	1,7	
Bisküvi	307	13 632	317	14 085	324	14 396	3,3	2,2	
Diğer Unlu Mamuller		1 350		2 007		2 127	48,6	6,0	
MEYVE VE SEBZE İŞLEME SAN.		21 503		23 085		23 995	7,4	3,9	
Meyve-Sebze Konserveleri	20	428	24	514	28	600	20,0	16,7	
Dondurulmuş Meyve Sebze	22	592	24	645	25	672	9,1	4,2	
Kurutulmuş Sebze	2	239	2	239	2	239	0,0	0,0	
Domates Salçası	68	1 649	75	1 819	85	2 062	10,3	13,3	
Meyve Su-Konsantre	148	3 204	158	3 420	162	3 507	6,8	2,5	
Salamura Zeytin	100	5 455	115	6 273	120	6 546	15,0	4,3	
Kuru İncir	8	226	9	254	9	254	12,5	0,0	
Çekirdekli Kuru Üzüm	90	2 000	90	2 000	90	2 000	0,0	0,0	
Çekirdeksiz K.Üzüm	15	358	15	358	15	358	0,0	0,0	
Kuru Kayısı ve Zerdali	6	400	6	400	6	400	0,0	0,0	
Diğer Kurutulmuş Meyve		127		135		140	6,3	3,7	
İç Fındık	30	3 621	30	3 621	31	3 741	0,0	3,3	
Fındık Mamulleri	5	374	6	449	6	449	20,0	0,0	
Reçel Marmelat v.b.	33	1 038	35	1 108	35	1 108	6,7	0,0	
Kavrulmuş K.Yemiş ve Leblebi		1 793		1 850		1 920	3,2	3,8	

TABLO: I.31- Gıda Sanayii Talebi (Devamı)							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)
BİTKİSEL YAĞ VE MAM.SAN.		67 461		70 629		73 299	4,7	3,8
Zeytinyağı	73	4 148	80	4 545	87	4 943	9,6	8,8
Prina	300	798	180	479	240	638	-40,0	33,3
Prina Yağı	23	320	14	195	16	223	-39,1	14,3
Bitkisel Hamyağlar	1 208	25 790	1 275	27 209	1 314	28 046	5,5	3,1
Sıvı Rafine Yağlar	350	13 639	370	14 418	382	14 886	5,7	3,2
Margarin	388	16 650	402	17 246	410	17 589	3,6	2,0
Yağlı Tohum Küspeleri	1 043	6 045	1 115	6 463	1 190	6 897	6,9	6,7
Diğerleri		72		74		77	2,8	4,1
ŞEKER VE ŞEKERLİ MAM.SAN.		47 591		50 567		53 067	6,3	4,9
Şeker	1 850	25 407	1 900	26 094	1 950	26 781	2,7	2,6
Melas	503	887	669	1 180	683	1 204	33,0	2,1
Yaş Küspe	4 059	414	5 461	557	5 609	572	34,5	2,7
Helva	43	3 088	45	3 181	45	3 216	3,0	1,1
Lokum	35	1 688	36	1 697	36	1 721	0,6	1,4
Çiklet	29	2 834	31	3 051	34	3 364	7,7	10,3
Şekerlemeler	110	8 076	124	9 091	137	10 044	12,6	10,5
Çikolata ve Kakaolu Mam.	47	4 778	50	5 051	54	5 455	5,7	8,0
Kakao Tozu	9	228	18	455	20	506	100,0	11,1
Diğerleri		192		211		204	9,9	-3,1
DİĞER GIDA SANAYİİ		17 205		18 267		18 718	6,2	2,5
Çay	151	12 321	154	12 590	157	12 810	2,2	1,7
Nişasta	56	810	63	921	67	977	13,7	6,2
Glikoz	69	1 346	83	1 616	86	1 685	20,1	4,2
Diğerleri		2 729		3 140		3 245	15,1	3,3
YEM SANAYİİ		21 444		23 694		25 066	10,5	5,8
Melaslı Kuru Küspe	55	232	60	253	62	261	9,1	3,3
Karma Yem	4 475	21 212	4 946	23 442	5 233	24 804	10,5	5,8
T O P L A M		508		530 130		545 465	4,2	2,9
		658						

TABLO: I.32- Gıda Sanayii Üretimi							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)
MEZBAHA ÜRÜNLERİ		61 638		61 985		63 386	0,6	2,3
SANAYİİ								
Kırmızı Et BB	287	25 195	260	22 841	260	22 841	-9,3	0,0
Kırmızı Et KB	103	8 174	85	6 765	85	6 765	-17,2	0,0
Kümes Hayvanları Eti	410	18 926	520	24 004	550	25 389	26,8	5,8
Sakatat	62	1 594	55	1 407	55	1 407	-11,7	0,0
Et Mamulleri	50	5 386	46	4 955	46	4 955	-8,0	0,0
Bağırsak Orj.	2	125	2	104	2	119	-16,7	15,0
Rendering Ürünleri		72		72		74	0,0	2,8
Donyağı	16	227	15	213	16	227	-6,3	6,7
Hamderi BB	26	601	23	516	23	527	-14,1	2,2
Hamderi KB	13	1 194	10	943	10	911	-21,0	-3,4
Diğerleri		145		165		170	13,8	3,0

TABLO: I.32- Gıda Sanayii Üretimi (Devamı)								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)	
SÜT VE SÜT MAMULLE. SAN.		48 352		51 727		53 902	7,0	4,2	
İşlenmiş İçme Sütü	230	3 163	278	3 823	310	4 263	20,9	11,5	
Yoğurt	637	12 559	680	13 407	728	14 353	6,8	7,1	
Beyaz Peynir	168	8 985	179	9 568	185	9 894	6,5	3,4	
Kaşar Peyniri	41	4 629	44	4 911	45	5 080	6,1	3,4	
Diğer Peynirler	40	4 420	42	4 586	43	4 752	3,8	3,6	
Tereyağı	116	13 176	122	13 857	122	13 857	5,2	0,0	
Süttozu	5	430	6	516	7	602	20,0	16,7	
Diğerleri		990		1 058		1 100	6,9	4,0	
SU ÜRÜNLERİ MAMULL. SAN.		3 958		4 528		4 929	14,4	8,9	
Balık ve Kabuklu İşleme	28	3 496	32	4 020	35	4 382	15,0	9,0	
Balık Unu	20	392	21	420	23	451	7,0	7,5	
Balık Yağı	5	70	6	88	7	95	25,0	8,3	
UN VE UNLU MAMULLER SAN.		205 542		211 691		216 720	3,0	2,4	
Pirinç	158	3 123	183	3 634	198	3 926	16,4	8,0	
Buğday Unu ve İrmik	10 426	68 520	10 610	69 729	10 770	70 780	1,8	1,5	
Diğer Hub. ve Baklagil Unları		963		980		1 000	1,8	2,0	
Bulgur	924	9 001	947	9 225	975	9 497	2,5	3,0	
Diğerleri (Mama,Un. Kar. vb)		316		335		360	6,0	7,5	
Kepek	2 503	5 829	2 546	5 930	2 580	6 009	1,7	1,3	
Makarna v.b.	439	6 849	474	7 395	490	7 645	8,0	3,4	
Ekmek	9 190	90 522	9 346	92 058	9 507	93 644	1,7	1,7	
Bisküvi	415	18 439	457	20 305	487	21 638	10,1	6,6	
Diğer Unlu Mamuller		1 980		2 100		2 220	6,1	5,7	
MEYVE VE SEBZE İŞLE. SAN.		75 889		71 304		77 980	-6,0	9,4	
Meyve-Sebze Konserveleri	190	4 069	230	4 925	240	5 140	21,1	4,3	
Dondurulmuş Meyve Sebze	70	1 882	66	1 775	75	2 017	-5,7	13,6	
Kurutulmuş Sebze	7	835	8	955	8	955	14,3	0,0	
Domates Salçası	220	5 336	280	6 791	270	6 549	27,3	-3,6	
Meyve Su-Konsantre	205	4 437	225	4 870	235	5 087	9,8	4,4	
Salamura Zeytin	215	11 727	115	6 273	180	9 818	-46,5	56,5	
Kuru İncir	49	1 382	50	1 415	50	1 410	2,4	-0,3	
Çekirdekli Kuru Üzüm	90	2 000	90	2 000	90	2 000	0,0	0,0	
Çekirdeksiz K.Üzüm	190	4 534	145	3 460	175	4 176	-23,7	20,7	
Kuru Kayısı ve Zerdali	60	4 002	37	2 468	50	3 335	-38,3	35,1	
Diğer Kurutulmuş Meyve		280		310		330	10,7	6,5	
İç Fındık	228	27 457	225	27 155	230	27 758	-1,1	2,2	
Fındık Mamulleri	62	4 641	70	5 240	74	5 540	12,9	5,7	
Reçel Marmelat v.b.	35	1 108	39	1 234	40	1 266	11,4	2,6	
Kavrulmuş K.Yemiş ve Leblebi		2 198		2 432		2 600	10,7	6,9	
BİTKİSEL YAĞ VE MAM.SAN.		69 911		68 254		76 791	-2,4	12,5	
Zeytinyağı	150	8 522	90	5 113	180	10 227	-40,0	100,0	
Prina	300	798	180	479	360	958	-40,0	100,0	
Prina Yağı	30	417	18	250	36	501	-40,0	100,0	
Bitkisel Hamyağlar	564	12 044	523	11 165	575	12 273	-7,3	9,9	
Sıvı Rafine Yağlar	510	19 874	555	21 627	580	22 601	8,8	4,5	
Margarin	530	22 738	570	24 454	572	24 539	7,5	0,4	
Yağlı Tohum Küspeleri	910	5 276	844	4 890	927	5 372	-7,3	9,9	
Diğerleri		242		276		320	14,0	15,9	

TABLO: I.32- Gıda Sanayii Üretimi (Devamı)								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)	
ŞEKER VE ŞEKERLİ MAM.SAN.		51 156		64 567		68 643	26,2	6,3	
Şeker	1 375	18 884	1 850	25 407	1 900	26 094	34,5	2,7	
Melas	516	910	694	1 224	713	1 257	34,5	2,7	
Yaş Küspe	4 059	414	5 461	557	5 609	572	34,5	2,7	
Helva	45	3 216	47	3 359	48	3 431	4,4	2,1	
Lokum	37	1 745	38	1 817	39	1 865	4,1	2,6	
Çiklet	81	7 921	98	9 583	107	10 463	21,0	9,2	
Şekerlemeler	128	9 412	165	12 096	180	13 196	28,5	9,1	
Çikolata ve Kakaolu Mam.	83	8 364	101	10 203	113	11 415	22,0	11,9	
Diğerleri		290		320		350	10,3	9,4	
DİĞER GIDA SANAYİİ		16 840		18 186		19 170	8,0	5,4	
Çay	143	11 668	154	12 566	150	12 239	7,7	-2,6	
Nişasta	55	802	60	870	64	934	8,4	7,4	
Glikoz	66	1 293	75	1 469	78	1 528	13,6	4,0	
Diğerleri		3 077		3 282		4 469	6,7	36,2	
YEM SANAYİİ		21 483		23 725		25 099	10,4	5,8	
Melaslı Kuru Küspe	55	232	60	253	62	261	9,1	3,3	
Karma Yem	4 483	21 251	4 952	23 472	5 240	24 838	10,5	5,8	
T O P L A M		554 771		575 967		606 620	3,8	5,3	

TABLO: I.33- Gıda Sanayii İhracatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)	
MEZBAHA ÜRÜNLERİ SAN.İİ		1 724		3 115		4 241	80,7	36,1	
Kırmızı Et BB	0	6	0	6	-	-	1,6	-100,0	
Kırmızı Et KB	3	201	5	371	5	371	85,0	-	
Diğer Et	0	1	10	935	13	1 216	76767,5	-	
Sakatat	0	0	0	17	0	42	9900,0	150,0	
Kümes Hayvanları Eti	5	140	4	119	5	149	-14,9	25,0	
Et Mamulleri	0	31	0	52	0	52	66,7	0,0	
Bağırsak		1 121		1 300		1 400	16,0	7,7	
Donyağı	6	106	10	166	20	333	56,3	100,0	
Hamderi BB	0	4	0	6	-	-	50,0	-100,0	
Hamderi KB	0	106	1	133	5	665	25,0	-	
Diğerleri		7		10		12	35,1	20,0	
SÜT VE SÜT MAMULL. SAN.		557		861		1 097	54,6	27,5	
Süt ve Krema	0	6	0	13	0	16	100,0	25,0	
Yoğurt ve Ayrın	0	6	0	11	0	13	66,7	20,0	
Süttozu	0	12	1	61	1	61	400,0	0,0	
Tereyağı	0	35	1	116	2	175	233,3	50,0	
Kaşar Peyniri	0	8	0	41	0	41	400,0	0,0	
Beyaz Peynir	2	120	3	150	3	180	25,0	20,0	
Diğer Peynirler	3	211	3	218	4	291	3,4	33,3	
Diğerleri		157		250		320	58,8	28,0	

TABLO: I.33- Gıda Sanayii İhracatı (Devamı)								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)	
SU ÜRÜNLERİ MAM.SAN.		2 149		2 230		2 589	3,7	16,1	
Balık ve Kabuklu İşleme	19	2 094	20	2 213	24	2 571	5,7	16,2	
Balık Unu	0	0	0	0	0	0	36,7	0,0	
Balık Yağı	7	55	2	17	2	18	-70,1	10,0	
UN VE UNLU MAM.SAN.		9 814		11 850		13 763	20,7	16,1	
Pirinç	0	27	5	150	11	339	455,6	126,0	
Buğday Unu	619	3 309	700	3 743	750	4 010	13,1	7,1	
Diğer Hububat Unları		17		18		30	5,9	66,7	
İrmik	7	71	10	101	20	202	42,9	100,0	
Bulgur	12	118	16	157	20	196	33,3	25,0	
Diğerleri		91		98		120	8,2	22,4	
Makarna v.b.	111	1 420	120	1 533	127	1 622	7,9	5,8	
Ekmek	2	75	2	93	2	93	25,0	0,0	
Bisküvi	108	4 050	140	5 240	163	6 101	29,4	16,4	
Diğer Unlu Mam.		564		633		850	12,2	34,3	
Diğerleri		74		85		200	14,4	135,3	
MEYVE VE SEBZE İŞL.SAN.		49 051		45 819		51 023	-6,6	11,4	
Dondurulmuş Meyve Sebze	43	1 178	48	1 312	52	1 421	11,4	8,3	
Salamura Zeytin	21	642	45	1 377	75	2 295	114,3	66,7	
Kurutulmuş Sebze	5	701	6	820	6	895	17,0	9,1	
Domates Salçası	107	2 479	185	4 286	210	4 866	72,9	13,5	
Kuru İncir	36	1 845	36	1 861	36	1 861	0,8	0,0	
Çekirdeksiz Kuru Üzüm	170	5 091	135	4 050	160	4 800	-20,4	18,5	
Kuru Kayısı ve Zerdali	51	2 942	35	2 027	44	2 549	-31,1	25,7	
Diğer Kurutulmuş Meyveler		109		175		250	60,1	42,9	
İç Fındık	184	20 583	130	14 558	130	14 558	-29,3	0,0	
Diğer İç Kuru Meyveler		454		480		650	5,7	35,4	
İncir Ezmesi	7	207	5	146	5	146	-29,6	0,0	
Meyve Sebze Konserveleri	163	4 309	200	5 287	222	5 869	22,7	11,0	
Meyve Su-Konsantre	52	1 209	65	1 506	73	1 691	24,5	12,3	
Reçel Marmelat v.b.	2	76	4	138	5	172	81,8	25,0	
Fındık Mamulleri	59	6 653	59	6 642	63	7 092	-0,2	6,8	
Kavrulmuş Kuruyemiş	3	178	10	594	18	1 069	233,3	80,0	
Leblebi	7	219	10	300	18	540	37,0	80,0	
Diğerleri		174		260		300	49,4	15,4	
BİTKİSEL YAĞ VE MAM.SA.		11 317		12 562		16 208	11,0	29,0	
Zeytinyağı	52	2 432	50	2 361	95	4 487	-2,9	90,0	
Prina Yağı	7	82	4	49	20	244	-40,3	400,0	
Bitkisel Ham Yağlar	2	55	3	71	14	333	30,4	366,7	
Rafine Bitkisel Yağlar	169	5 120	190	5 757	225	6 817	12,4	18,4	
Margarin	142	3 372	170	4 040	167	3 968	19,8	-1,8	
Yağlı Tohum Küspeleri	15	67	10	45	15	67	-33,3	50,0	
Diğerleri		189		240		293	27,0	22,1	

TABLO: I.33- Gıda Sanayii İhracatı (Devamı)								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)	
ŞEKER VE ŞEKERLİ MAM.S.		7 891		12 502		14 923	58,4	19,4	
Şeker	4	43	10	105	80	844	143,9	700,0	
Melas	13	57	25	111	30	134	96,9	20,0	
Helva	2	98	3	137	3	164	38,9	20,0	
Lokum	1	66	3	137	3	164	108,3	20,0	
Çiklet	52	3 853	69	5 103	75	5 547	32,4	8,7	
Şekerlemeler	19	1 238	44	2 823	49	3 144	128,0	11,4	
Çikolata ve Kakaolu Mam.	37	2 366	60	3 796	72	4 555	60,4	20,0	
Diğerleri		169		290		371	71,4	28,2	
DİĞER GIDA SANAYİİ		2 390		4 766		6 273	99,5	31,6	
Çay	2	73	40	1 271	20	636	1639,1	-50,0	
İşlenmiş Baharat		564		750		985	33,0	31,3	
Nişasta	2	18	5	39	6	52	114,3	33,3	
Glikoz	1	9	3	22	3	26	127,3	20,0	
Diğerleri		1 725		2 685		4 575	55,6	70,4	
YEM SANAYİİ		180		186		201	3,3	8,0	
Karma Yem	24	180	25	186	27	201	3,3	8,0	
TOPLAM		85 072		93 891		110 318	10,4	17,5	

TABLO: I.34- Gıda Sanayii İthalatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)	
MEZBAHA ÜRÜNLERİ SAN.İİ		13 974		15 421		16 359	10,4	6,1	
Kırmızı Et BB (Sığır)	45	1 407	40	1 248	40	1 248	-11,3	0,0	
Sakatat	0	6	-	-	-	-	-100,0	-	
Kümes Hayv. Eti	0	0	-	-	-	-	-100,0	-	
Et Mamulleri	0	10	0	41	0	41	312,3	0,0	
Bağirsak (orj.ve as.)	1	150	1	138	1	138	-8,3	0,0	
Donyağı	128	1 631	140	1 788	155	1 980	9,6	10,7	
Hamderi BB	47	1 699	55	2 009	59	2 156	18,3	7,3	
Hamderi KB	125	9 045	140	10 147	148	10 727	12,2	5,7	
Diğerleri		26		50		70	93,8	40,0	
SÜT VE SÜT MAMUL. SAN.		967		1 520		1 865	57,1	22,7	
Süt ve Krema	0	7	0	18	0	18	150,0	0,0	
Süttozu	6	296	7	314	7	314	6,3	0,0	
Tereyağı	3	136	4	170	6	255	25,0	50,0	
Kaşar Peyniri	0	0	0	0	-	-	-100,0	-	
Beyaz Peynir	2	71	4	149	6	223	110,5	50,0	
Diğer Peynirler	0	70	5	349	6	465	400,0	33,3	
Diğerleri		388		520		590	34,0	13,5	
SU ÜRÜNLERİ MAM.SAN.		1 236		1 357		1 402	9,8	3,3	
Balık ve Kabuklu İşleme	31	876	32	910	33	947	3,9	4,1	
Balık Unu	26	356	33	443	33	452	24,4	1,8	
Balık Yağı	0	4	0	4	0	4	0,0	0,0	

TABLO: I.34- Gıda Sanayii İthalatı (Devamı)							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)
UN VE UNLU MAM.SAN.		2 655		3 071		3 568	15,7	16,2
Pirinç	286	2 376	300	2 495	350	2 911	5,0	16,7
Buğday Kepeği	70	104	196	291	200	297	180,8	-
Diğerleri		175		285		360	62,6	26,3
MEYVE VE SEBZE İŞ. SAN.		548		1 800		2 478	228,3	37,7
Çeşitli Meyve Sebze Ürünleri		548		1 800		2 478	228,3	37,7
BİTKİSEL YAĞ VE MAM.SA.		15 651		17 525		19 209	12,0	9,6
Zeytinyağı	0	2	0	2	-	-	0,0	-100,0
Bitkisel Yağlar	794	13 443	870	14 730	950	16 085	9,6	9,2
Margarin	0	0	1	22	-	-	21583,9	-100,0
Yağlı Tohum Küspeleri	320	2 186	400	2 733	450	3 074	25,0	12,5
Diğerleri		19		38		50	100,0	31,6
ŞEKER VE ŞEKERLİ MAM.SAN.		5 946		7 487		4 535	25,9	-39,4
Şeker v.b.	409	5 223	387	4 943	95	1 213	-5,4	-75,5
Çiklet	0	4	2	116	2	127	2650,0	9,1
Şekerlemeler	1	73	3	206	6	412	180,4	100,0
Çikolata ve Kakaolu Mam.	2	215	9	1 019	13	1 471	373,7	44,4
Kakao Tozu	9	289	18	577	20	642	100,0	11,1
Kakao Mamulleri	0	71	5	446	5	446	525,0	0,0
Diğerleri		70		180		225	155,7	25,0
DİĞER GIDA SANAYİİ		1 936		4 620		6 058	138,6	31,1
Kavrulmuş Kahve	0	70	2	233	3	292	233,3	25,0
Kahve Hülhası	1	269	5	1 212	6	1 616	350,0	33,3
Çay	2	98	5	328	7	460	233,3	40,0
İşlenmiş Baharat		21		24		30	17,1	25,0
Nişasta	3	31	8	95	9	107	207,7	12,5
Glikoz	4	70	10	184	11	203	163,2	10,0
Diğerleri		1 377		2 543		3 351	84,6	31,8
YEM SANAYİİ		846		978		1 057	15,6	8,1
Karma Yem	16	846	19	978	20	1 057	15,6	8,1
T O P L A M		43 760		53 779		56 533	22,9	5,1

2. İÇKİ SANAYİİ

a) Durum

1995 yılında içki sanayii tüketimi beklenenin üzerinde artış göstermiştir. Bu gelişme alkolsüz içkilerden kaynaklanmaktadır.

1996 yılında düşük alkollü içkilerde yüzde 7,3, alkollü içkilerde yüzde 11,2 ve alkolsüz içkilerde yüzde 13,2 oranında olmak üzere toplam üretimin yüzde 11,4 artacağı beklenmektedir.

Sektör içindeki önemli paya sahip olan rakıda kalite iyileştirilmesine yönelik yatırımlara ağırlık verilmiştir. 1996 yılında kapasiteleri 4 milyon Lt/yıl olan, Alaşehir ve Karaman Suma Fabrikaları işletmeye alınmıştır. 1995 yılında yayınlanan 560 sayılı KHK ile Türk Gıda Kodeksinde alkollü içkilerin tanımları yapılmıştır. Söz konusu Kararname ile rakı üretiminde

kullanılan alkolün en az yüzde 65'inin suma olması gerektiği ifade edilmiştir. Alaşehir ve Karaman Suma Fabrikalarının işletmeye alınmasıyla toplam suma kapasitesi 30.7 milyon Lt/yıl'a ulaşmıştır. Bu kapasite ile, rakı üretiminde belirtilen yüzde 65'lik suma kullanım oranının üstünde bir değere çıkmış olacaktır. Bu durum tüketiciye daha kaliteli ürün sunma olanaklarını sağlayacaktır.

TABLO: I.35- İçki Sanayii Talebi								M: Milyon Litre D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Düşük Alkollü İçkiler		9 862		10 571		10 890	7,2	3,0	
Bira	599,4	8 482	648,0	9 169	670,0	9 481	8,1	3,4	
Şarap	38,9	1 381	39,5	1 402	39,7	1 409	1,5	0,5	
Y.Alkollü İçkiler		11 130		11 424		12 156	2,6	6,4	
Rakı	68,7	9 007	67,8	8 895	71,1	9 328	-1,2	4,9	
Votka	6,9	790	8,8	1 009	8,9	1 018	27,7	0,8	
Kanyak	1,0	171	1,0	170	1,4	243	-0,4	43,1	
Likör	1,8	118	2,3	145	2,4	154	22,7	6,2	
Cin	3,5	418	4,1	491	4,3	515	17,7	4,8	
Viski	2,2	627	2,0	713	2,2	899	13,8	26,0	
Alkolsüz İçkiler		21 536		24 491		25 646	13,7	4,7	
Gazozlar	930,0	15 033	1078,0	17 426	1130,0	18 266	15,9	4,8	
Menba Suyu ve Soda	1445,0	6 503	1570,0	7 065	1640,0	7 380	8,7	4,5	
Malt 1/	103,2	1 027	105,0	1 045	110,0	1 095	1,7	4,8	
T O P L A M		43 555		47 531		49 787	9,1	4,7	
1/ Bin Ton.									

TABLO: I.36- İçki Sanayii Üretimi								M: Milyon Litre D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Düşük Alkollü İçkiler		10 854		11 644		12 104	7,3	4,0	
Bira	661,7	9 363	715,0	10 117	745,0	10 542	8,1	4,2	
Şarap	42,0	1 491	43,0	1 527	44,0	1 562	2,4	2,3	
Y.Alkollü İçkiler		10 300		11 458		11 801	11,2	3,0	
Rakı	67,2	8 815	73,3	9 611	75,0	9 840	9,0	2,4	
Votka	6,7	764	8,8	1 009	8,9	1 018	32,2	0,8	
Kanyak	1,0	166	1,0	170	1,4	243	2,2	43,1	
Likör	1,7	110	2,3	145	2,4	154	31,2	6,2	
Cin	3,5	419	4,1	491	4,3	515	17,2	4,8	
Viski	0,1	25	0,2	32	0,2	32	24,2	0,6	
Alkolsüz İçkiler		22 618		25 596		27 003	13,2	5,5	
Gazozlar	990,0	16 003	1138,0	18 396	1200,0	19 398	14,9	5,4	
Menba Suyu ve Soda	1470,0	6 615	1600,0	7 200	1690,0	7 605	8,8	5,6	
Malt 1/	104,9	1 044	125,0	1 244	145,0	1 443	19,2	16,0	
T O P L A M		44 817		49 941		52 351	11,4	4,8	
1/ Bin Ton.									

b) 1997 yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında üretimin; düşük alkollü içkilerde yüzde 4,0, yüksek alkollü içkilerde yüzde 3,0, alkolsüz içkilerde yüzde 5,5, toplamda ise yüzde 4,8 oranında artması beklenmektedir.

Toplam sektör tüketimi içindeki payı yüzde 52 dolayında olan alkolsüz içkiler talebinin yüzde 4,7 oranında artması beklenmektedir.

1997 yılında, toplam ihracatın yüzde 17,0 ve ithalatın yüzde 17,9 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: I.37- İçki Sanayii İhracatı								M: Milyon Litre D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Bira	62,3	1 036	67,0	1 114	75,0	1 248	7,5	11,9	
Şarap	3,1	151	3,5	171	4,3	209	12,9	22,6	
Rakı	2,1	159	2,5	189	3,9	295	19,0	56,0	
Malt 1/	1,7	16	20,0	190	35,0	332	1076,5	74,6	
Diğerleri	-	1 782	-	1 912	-	2 100	7,3	9,8	
T O P L A M		3 144		3 576		4 184	13,7	17,0	
1/ Bin Ton.									

TABLO: I.38- İçki Sanayii İthalatı								M: Milyon Litre D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Viski	1,4	191	1,8	252	2,0	280	32,4	11,0	
Diğerleri	-	189	-	179	-	228	-5,3	27,6	
T O P L A M		379		431		508	13,6	17,9	

3. TÜTÜN VE TÜTÜN MAMULLERİ SANAYİİ**a) Durum**

1996 yılında sektör tüketiminin yüzde 11,3, üretiminin de yüzde 22,0 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Üretimdeki bu artışa, iç talebin yüzde yüz şark tipi tütünden üretilen sigaradan harmanlı sigaraya kayması neden olmuştur.

1995 yılında sigara tüketimi miktar olarak yüzde 6,2 oranında artmıştır. 1996 yılında tüketimin blended sigaralarda yüzde 31 oranında artması, şark tipi tütünden üretilen sigarada yüzde 7,7 oranında azalması, toplam filtreli sigara tüketiminin yüzde 13,3 oranında artmasına neden olacaktır.

1995 yılında 82.6 bin ton olarak gerçekleşen işlenmiş yaprak tütün ihracatının, 1996 yılında yüzde 39,2 oranında artarak 115 bin tona ulaşacağı ve toplam ihracatın ise 555 milyon dolar olması beklenmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1996/1 sayılı Bakanlıklar Arası Tütün Kurulunca ; 1996 yılı tütün üretim kotası 235 bin ton olarak tespit edilmiştir. Bu durumun, 1997 yılında sektör üretiminde yüzde 6,3 lük bir artışa neden olacağı tahmin edilmektedir. Toplam sigara talebinin yüzde 7,1, üretiminin ise yüzde 4,4 dolayında artması öngörülmektedir. Blended tipi sigara tüketiminin toplam sigara tüketimi içindeki payı yüzde 54,4 düzeyine ulaşacaktır.

1997 yılında, işlenmiş yaprak tütün ihracatının 122 bin tona, Virginia ve Burley tütünlerin ithalatın ise 34 bin ton seviyesine ulaşması beklenmektedir.

TABLO: I.39- Tütün ve Tütün Mamulleri Sanayii Talebi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Sigara	95,3	77 633	98,3	87 435	100,2	93 637	12,6	7,1	
Filtreli	90,2	76 659	95,3	86 859	96,7	92 965	13,3	7,0	
Filtresiz	5,1	974	3,0	576	3,5	672	-40,8	16,6	
Muhtelif Tütün	-	40	-	42	-	45	5,0	7,1	
Mamul Toplamı		77 673		87 477		93 682	12,6	7,1	
İşlenmiş Yaprak Tütün	61,7	4 692	55,3	4 199	52,8	4 011	-10,5	-4,5	
Mamul İçin Kullanım									
Filtreli Sigara/ Toplam Sigara(%)	94,7		96,9		96,5				
T O P L A M		82 365		91 676		97 693	11,3	6,6	

TABLO: I.40- Tütün ve Tütün Mamulleri Sanayii Üretimi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Sigara	99,9	81 726	105,1	101 896	108,6	106 419	24,7	4,4	
Filtreli	94,6	80 706	102,1	101 319	105,1	105 747	25,5	4,4	
Filtresiz	5,3	1 020	3,0	576	3,5	672	-43,5	16,6	
Muhtelif Tütün	-	40	-	42	-	45	5,0	7,1	
Mamul Toplamı		81 766		101 938		106 464	24,7	4,4	
İşlenmiş Yaprak Tütün	162,7	12 361	169,1	12 853	204,5	15 538	4,0	20,9	
Filtreli Sigara									
Toplam Sigara(%)	94,7		97,1		96,8				
T O P L A M		94 128		114 790		122 002	22,0	6,3	

TABLO: I.41- Tütün ve Tütün Mamulleri Sanayii İhracatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
İşlenmiş Yaprak Tütün	82,6	9 347	115,0	13 015	122,0	13 807	39,2	6,1	
Diğerleri		2 545		3 477		3 716	36,6	6,9	
T O P L A M		11 892	-	16 492		17 523	38,7	6,3	

TABLO: I.42- Tütün ve Tütün Mamulleri Sanayii İthalatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Sigara	0,1	74	0,1	80	0,2	85	7,7	7,1	
Tütün	21,7	3 040	28,0	3 932	34,2	4 802	29,3	22,1	
Diğerleri	-	583	-	798	-	807	36,8	1,2	
T O P L A M		3 697		4 809		5 695	30,1	18,4	

4. DOKUMA VE GİYİM SANAYİİ

a) Durum

1995 yılında ülkemiz dokuma sektörüne en fazla yatırım yapan ülkeler arasında ilk sırada yer almıştır. Pamuk ipliği kapasitesi ring sistemde 4,5 milyon iğ (637.372 ton/yıl), open-end de 250.432 rotor (372.668 ton/yıl) olmak üzere toplam 1 milyon ton/yıl'a ulaşmıştır. On yaşından yeni makinelerin oranı ring sistemde yüzde 40,8, open-end sistemde ise yüzde 87'dir. Mevcut rotorların yüzde 62,6'sı 1990-95 modelidir.

İplik yatırımları GAP, Marmara ve Akdeniz bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Toplam kapasitelerin ring sistemde yaklaşık dörtte biri, open-end sistemde yarısı, toplamda ise üçte biri GAP yöresinde bulunmaktadır.

Son yıllarda open-end iplik üreten küçük ve orta boy işletmelerin sayısının hızla artması sonucu toplam firma sayısı içinde open-end firmaların payı yükselmiştir.

Modern dokuma tezgahlarına sahip küçük ve orta boy işletmelerin sayısı da hızla artmaktadır. 1995 yılında pamuklu dokuma kapasitesi bir önceki yıla göre yüzde 8,6 artmıştır.

1995 yılında, Pamuk ipliği ithalatı bir önceki yıla göre yüzde 10,3 artarak 59 bin tona ulaşmıştır. İthalatın yüzde 43,7'si Pakistan'dan yapılmıştır.

1995 yılında TL.'nin reel olarak değer kazanmaya başlaması yanında ekonomide gözlenen canlanma ve AT ile gerçekleştirilen gümrük birliği öncesi koruma oranlarının düşürülmesi sonucu ithalatta sabit fiyatlarla yüzde 34,8 artış gözlenmiştir.

1995 yılında ihracat teşviklerinin kaldırılması, TL.'nin reel olarak değer kazanmasının yanı sıra yurtiçi pamuk fiyatlarının dünya fiyatlarının üzerinde seyretmesi sonucu, dünya pamuk ipliği talebinde gözlenen artışa rağmen pamuk ipliği ve pamuklu dokuma ihracatında önemli oranda gerileme gözlenmiştir. Ancak, özellikle katma değer oranı yüksek, kaliteli mallarda rekabet gücümüzün artmasına paralel olarak birim fiyatı yüksek konfeksiyon ihracatında AT kotalarındaki artışa paralel ihracat artışı gerçekleşmiştir.

1996 yılında tamamlanması beklenen yatırımlar sonucu pamuk ipliğinde kapasitenin 191 bin ton/yıl artacağı tahmin edilmektedir. Yatırımların son yıllarda olduğu gibi özellikle open-end iplikte GAP yöresinde yoğunlaşacağı beklenmektedir. 1996 yılında tamamlanması beklenen iplik yatırımlarının yarısı GAP yöresinde yapılmaktadır.

1996 yılında AT ile gerçekleştirilen gümrük birliği sonucunda AT ile ticaretimizde uygulanan bütün miktar kısıtlamaları kaldırılmıştır; ancak halen bazı dokuma ürünlerine uygulanmakta olan anti-damping vergileri devam etmektedir.

Miktar kısıtlamalarının kalkmasının örme eşya ve hazır giyim ihracatında artışa neden olması beklenirken, bir yandan 1995 yılından başlayarak dünya ticaretindeki serbestleşme eğiliminin artması, diğer yandan gelişmekte olan ülkelerin artan rekabeti ve TL.'nin reel olarak değer kazanması ihracatın duraklamasına neden olmuştur.

TABLO: I.43- Dokuma ve Giyim Sanayii Talebi							Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
PAMUK (Bin t)	877	50 543	956	55 089	1 003	57 774	9,0	4,9
DOKUMA								
Pamuk İpliği (Bin t)	619	53 487	701	60 592	703	60 705	13,3	0,2
Pamuklu Dok. (Milyon m)	1 244	116 675	1 310	122 797	1 326	124 335	5,2	1,3
Yün İpliği (Bin t)	113	18 883	119	19 939	122	20 382	5,6	2,2
Yünlü Dokuma (Milyon m)	68	17 431	73	18 746	74	19 081	7,5	1,8
Suni,Sen.,İpek İpliği(Bin t)	65	6 246	70	6 762	71	6 868	8,3	1,6
Suni,Sen.,İpek Dok.(Milyon m)	258	17 829	275	19 003	280	19 320	6,6	1,7
Kord Bezi (Bin t)	13	2 420	15	2 944	15	2 954	21,7	0,3
Keten,Ken.,Jüt S.İpliği(Bin t)	31	2 499	34	2 817	35	2 899	12,7	2,9
Ket.,Ken.,Jüt								
S.Dok.(Milyon m)	51	2 211	57	2 496	58	2 544	12,9	1,9
El Halısı (Milyon m2)	3	6 064	3	6 811	3	6 819	12,3	0,1
Makina Halısı (Milyon m2)	13	4 947	13	5 140	13	5 223	3,9	1,6
Tafting,Keçe,Kilim (Milyon m2)	25	6 263	25	6 362	26	6 470	1,6	1,7
Örme Eşya (Bin t)	33	8 873	36	9 768	38	10 147	10,1	3,9
Diğerleri		7 871		8 529		8 893	8,4	4,3
ARA TOPLAM		27 1 698		292 706		296 640	7,7	1,3
HAZIR GİYİM, HAZ.EŞYA		27 519		29 075		29 729	5,7	2,3
Hazır Giyim (Bin t)	37	22 963	40	24 469	41	25 059	6,6	2,4
Hazır Eşya (Bin t)	30	4 556	30	4 606	31	4 670	1,1	1,4
T O P L A M		349 761		376 870		384 144	7,8	1,9
Üretici fiyatlarıyla değerlendirilmiştir.								

TABLO: I.44- Dokuma ve Giyim Sanayii Üretimi								Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
PAMUK (Bin t)	750	43 200	787	45 325	823	47 405	4,9	4,6	
DOKUMA									
Pamuk İpliği (Bin t)	600	51 840	682	58 882	720	62 208	13,6	5,6	
Pamuklu Dokuma (Milyon m)	1 210	113 450	1 285	120 453	1 269	118 981	6,2	-1,2	
Yün İpliği (Bin t)	110	18 392	115	19 228	120	20 064	4,5	4,3	
Yünlü Dokuma (Milyon m)	70	17 896	74	19 107	76	19 570	6,8	2,4	
Suni, Sen., İpek İpliği (Bin t)	64	6 182	66	6 376	68	6 569	3,1	3,0	
Suni, Sen., İpek Dok. (Milyon m)	68	4 692	80	5 548	84	5 796	18,2	4,5	
Kord Bezi (Bin t)	25	4 769	29	5 541	32	6 082	16,2	9,8	
Keten, Ken., Jüt S. İpliği (Bin t)	5	434	6	467	6	491	7,5	5,3	
Ket., Ken., Jüt S. Dok. (Milyon m)	5	196	5	213	5	222	8,9	4,1	
El Halısı (Milyon m2)	4	7 833	4	8 704	4	9 139	11,1	5,0	
Makina Halısı (Milyon m2)	27	10 535	30	11 745	33	12 799	11,5	9,0	
Tafting, Keçe, Kilim (Milyon m2)	26	6 546	27	6 672	28	7 050	1,9	5,7	
Örme Eşya (Bin t)	195	52 765	198	53 577	205	55 471	1,5	3,5	
Diğerleri		3 936		3 710		3 689	-5,7	-0,6	
ARA TOPLAM		299 467		320 222		328 131	6,9	2,5	
HAZIR GİYİM, HAZ. EŞYA		98 669		102 951		113 537	4,3	10,3	
Hazır Giyim (Bin t)	135	82 967	141	86 687	157	96 376	4,5	11,2	
Hazır Eşya (Bin t)	103	15 702	107	16 264	113	17 161	3,6	5,5	
T O P L A M		441 336		468 498		489 072	6,2	4,4	

TABLO: I.45- Dokuma ve Giyim Sanayii İhracatı								Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
PAMUK (Bin t)	60	1 262	70	1 477	100	2 109	17,0	42,8	
DOKUMA									
Pamuk İpliği (Bin t)	40	3 397	50	4 292	99	8 465	26,3	97,2	
Pamuklu Dokuma (Milyon m)	148	7 978	200	10 812	205	11 077	35,5	2,5	
Yün İpliği (Bin t)	1	187	1	197	6	1 559	5,1	691,4	
Yünlü Dokuma (Milyon m)	5	1 751	6	1 941	7	2 394	10,8	23,3	
Suni, Sen., İpek İp. (Bin t)	45	4 573	50	5 110	59	6 020	11,8	17,8	
Suni, Sen., İpek Dok. (Milyon m)	184	12 544	200	13 604	224	15 236	8,4	12,0	
Kord Bezi (Bin t)	15	2 295	17	2 500	20	2 994	8,9	19,8	
Keten, Ken., Jüt S. İp. (Bin t)	0	17	0	19	3	185	8,7	900,0	
Keten, Ken., Jüt S. Dok. (Milyon m)	1	32	1	37	6	356	15,6	850,0	
El Halısı (Milyon m2)	1	2 888	1	3 091	1	3 778	7,0	22,2	
Makina Halısı (Milyon m2)	14	4 245	17	5 014	20	5 752	18,1	14,7	
Tafting, Keçe, Kilim (Milyon m2)	2	389	2	430	3	693	10,5	61,3	
Örme Eşya	171	80 475	185	86 932	210	98 632	8,0	13,5	
Diğerleri		3 284		4 796		4 815	46,0	0,4	
ARA TOPLAM		124 056		138 774		161 955	11,9	16,7	
HAZIR GİYİM, HAZIR EŞYA		68 189		71 552		82 294	4,9	15,0	
Hazır Giyim (Bin t)	101	54 719	105	57 169	122	66 153	4,5	15,7	
Hazır Eşya (Bin t)	80	13 469	85	14 383	96	16 141	6,8	12,2	
T O P L A M		193 507		211 803		246 358	9,5	16,3	

TABLO: I.46- Dokuma ve Giyim Sanayii İthalatı								Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
PAMUK (Bin t)	187	8 902	240	11 383	280	13 307	27,9	16,9	
DOKUMA									
Pamuk İpliği (Bin t)	59	5 414	70	6 446	82	7 514	19,1	16,6	
Pamuklu Dokuma (Milyon m)	182	6 378	225	7 886	262	9 183	23,6	16,4	
Yün İpliği (Bin t)	4	1 421	5	1 956	8	3 012	37,7	54,0	
Yünlü Dokuma (Milyon m)	4	853	5	1 087	6	1 300	27,5	19,6	
Suni, Sen., İpek İp. (Bin t)	45	3 655	54	4 347	62	4 991	18,9	14,8	
Suni, Sen., İpek Dok. (Milyon m)	375	11 132	395	11 732	420	12 474	5,4	6,3	
Kord Bezi (Bin t)	3	473	3	487	4	569	2,8	16,9	
Keten, Ken., Jüt S. İp. (bin t)	25	810	29	922	32	1 030	13,8	11,7	
Keten, Ken., Jüt S. Dok. (Milyon m)	47	723	53	819	59	912	13,3	11,3	
El Halısı (Milyon m2)	0	16	0	17	0	19	7,1	13,3	
Makina Halısı (Milyon m2)	1	32	1	33	1	40	5,9	19,4	
Tafting, Keçe, Kilim (Milyon m2)	0	183	0	207	0	230	13,1	11,1	
Örme Eşya (Bin t)	9	1 637	23	4 179	42	7 670	155,2	83,5	
Diğerleri		7 219		9 614		10 019	33,2	4,2	
ARA TOPLAM		39 946		49 731		58 962	24,5	18,6	
HAZIR GİYİM, HAZIR EŞYA		1 068		1 399		2 061	31,0	47,3	
Hazır Giyim (Bin t)	3	843	4	1 104	6	1 598	31,0	44,7	
Hazır Eşya (Bin t)	7	226	9	295	14	463	30,8	56,9	
T O P L A M		49 916		62 513		74 330	25,2	18,9	

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

AT ile gümrük birliği sonucu kotaların ve kota fiyatlarının kalkması nedeniyle 1997 yılında toplam ihracatta yüzde 16,3 artış beklenmektedir.

Gümrük birliği ile doğrudan ihracat teşvikleri kalkmıştır. Sektörün rekabet gücünü koruyup geliştirebilmesi pamuk ve işçilik maliyetlerinin rakip ülkelere göre nisbi durumuna, TL'nin ihracat yapılan ülkeler paralarına göre reel değerine ve ekonomik istikrarın sağlanmasına bağlı olduğundan, bir yandan makro ekonomik istikrarın sağlanması için gerekli önlemler alınırken diğer yandan işçilik maliyetleri üzerindeki sosyal yükler kaldırılacaktır. GAP projesinin tamamlanması ile pamuk üretiminin önemli ölçüde artmasının pamuk fiyatlarında da istikrar sağlayacağı tahmin edilmektedir.

5. ORMAN SANAYİİ

a) Durum

Gelişen dış ticaret özellikle ithalat miktarı, sektör üretimini kalite ve maliyet açısından olumlu etkilemeye devam etmektedir. İhracat öngörülen hedefin altında kalırken, üretimin 1996 yılı tahmininin üzerinde gerçekleşeceği anlaşılmaktadır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Dış ticaret hacmindeki gelişmelere paralel olarak sektörün yapısal değişim süreci devam edecektir. Hazır yabancı pazar payı olan, etkin model yaratıcılığına sahip mobilya ve aksesuar, yabancı sermaye yatırımlarının gerçekleştirilmesine yönelik girişimler önemini muhafaza edecektir.

TABLO: I.47- Orman Sanayii Talebi								M: (000)m3-m2-Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Kereste(m3)	6 415	29 061	6 716	30 424	6 866	31 104	4,7	2,2	
Doğrama (m2)	4 315	1 972	5 057	2 311	5 100	2 331	17,2	0,9	
Parke (m2)	3 855	1 062	3 971	1 094	3 985	1 098	3,0	0,4	
Ambalaj Sand.(Mily.Ad)	194	3 486	199	3 587	200	3 602	2,9	0,4	
Kontraplak (m3)	96	1 718	98	1 751	98	1 762	1,9	0,6	
Lif Levha (Ton)	172	1 278	180	1 334	181	1 344	4,4	0,7	
Yonga Levha (Ton)	993	5 760	993	5 760	1 008	5 850	0,0	1,6	
Mobilya	-	31 463	-	34 246	-	35 591	8,8	3,9	
Kaplama (m2)	65	906	61	966	69	971	6,6	0,5	
Lamine Levha (m2)	2 727	207	2 842	216	2 842	216	4,3	0,0	
Diğerleri	-	11 918	-	13 507	-	14 382	13,3	6,5	
T O P L A M		88 831		95 196		98 251	7,2	3,2	

TABLO: I.48- Orman Sanayii Üretimi								M: (000)m3-m2-Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Kereste (m3)	6 569	29 660	6 753	30 593	6 908	31 293	3,1	2,3	
Doğrama (m2)	4 748	2 170	5 227	2 389	5 251	2 400	10,1	0,5	
Parke (m2)	3 855	1 062	3 971	1 094	3 985	1 098	3,0	0,4	
Ambalaj Sand. (Mily.Ad)	194	3 486	199	3 587	200	3 602	2,9	0,4	
Kontraplak (m3)	82	1 468	81	1 456	81	1 457	-0,8	0,0	
Lif Levha (Ton)	138	1 028	140	1 039	140	1 039	1,1	0,0	
Yonga Levha (Ton)	950	5 510	942	5 465	956	5 545	-0,8	1,5	
Mobilya	-	31 513	-	33 530	-	34 703	6,4	3,5	
Kaplama (m2)	65	906	69	966	69	971	6,6	0,5	
Lamine Levha (m2)	2 727	207	2 842	216	2 842	216	4,3	0,0	
Diğerleri	-	12 130	-	13 069	-	14 049	7,7	7,5	
T O P L A M		89 140		93 404		96 373	4,8	3,2	

TABLO: I.49- Orman Sanayii İhracatı								M: (000)m3-m2-Ad.-Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Kereste(m3)	218	991	163	741	209	946	-25,2	27,7	
Doğrama (m2)	706	323	510	233	565	258	-27,9	10,7	
Levha Ürünleri (Ton)	35	387	26	292	28	312	-24,5	6,8	
Mobilya	-	1 455	-	1 512	-	1 934	3,9	27,9	
Diğerleri	-	1 053	-	653	-	908	-38,0	39,1	
T O P L A M		4 209		3 431		4 358	-18,5	27,0	

TABLO: I.50- Orman Sanayii İthalatı								M: (000)m3-m2-Ad.-Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Kereste(m3)	86	392	126	572	167	757	45,9	32,3	
Doğrama (m2)	273	125	339	155	413	189	24,0	21,9	
Levha Ürünleri (Ton)	106	1 161	108	1 179	112	1 229	1,6	4,2	
Mobilya	-	1 405	-	2 228	-	2 822	58,6	26,7	
Diğerleri	-	841	-	1 091	-	1 241	29,7	13,7	
T O P L A M		3 924		5 225		6 238	33,2	19,4	

6. KAĞIT SANAYİİ

a) Durum

1995 yılında dünya kağıt-karton üretimi 277,8 milyon ton, tüketimi 276,2 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye aynı yıl içinde gerçekleştirdiği 1235 bin ton kağıt-karton üretimiyle 28 inci, 1702 bin ton olan tüketimiyle 25 inci sırada yer almıştır. Kişi başına tüketim 27,2 kg'dır. Bu miktar 1995 yılında 48,7 kg olan dünya ortalamasının oldukça altındadır.

1995 yılında 1427,3 bin ton / yıl olan kurulu kapasitenin 644 bin ton /yılı kamuya (SEKA Genel Müdürlüğü), 773,3 bin ton / yılı özel kesime aittir. Aynı yılda kapasite kullanım oranı kamuda yüzde 80, özel kesimde yüzde 93, genelde yüzde 87 olmuştur.

Halen gazete, kraft torba ve sigara kağıtları yalnız kamu, temizlik kağıtları yalnız özel kesim tarafından üretilmektedir.

1995 yılında, 5 Nisan 1994 Ekonomik Önlemler Uygulama Planı nedeniyle daralan iç talebin açılması sonucu kağıt sanayiinde canlanma görülmüştür. Bir önceki yıla kıyasla talep yüzde 19,5, üretim yüzde 8,6 artmıştır. 1235 bin ton olan kağıt-karton üretimi, kağıt sanayiinin başlangıcından bugüne dek gerçekleştirilen en yüksek üretim miktarıdır.

Kağıt sanayii ihracatında 1994 yılında gözlenen sıçrama 1995 yılında devam etmemiş ve ihracat yüzde 13,9 oranında azalmıştır. Buna karşın ithalat, ihracatın aksine bir gelişme göstermiş, bir önceki yıla kıyasla yüzde 53,4 oranında artmıştır.

TABLO: I.51- Kağıt Sanayii Talebi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Yazı Baskı Kağıdı	292	10 224	335	11 725	345	12 075	14,7	3,0	
Gazete Kağıdı	336	5 383	357	5 714	377	6 032	6,2	5,6	
Sargılık Kağıtlar	88	2 365	101	2 714	103	2 768	14,7	2,0	
Kraft Torba Kağıdı	141	2 543	152	2 739	158	2 844	7,7	3,8	
Oluklu Mukavva Kağıtları	553	8 852	600	9 600	620	9 920	8,5	3,3	
Kartonlar	232	6 483	245	6 873	251	7 014	6,0	2,1	
Sigara ve Diğer Özel Kağıt.	10	1 142	11	1 254	12	1 298	9,8	3,5	
Temizlik Kağıtları	49	3 787	51	3 927	53	4 081	3,7	3,9	
TOPLAM	1 702	40 778	1 853	44 545	1 918	46 032	9,2	3,3	
Kağıt ve Mukav. Mamul Eşya	413	12 389	445	13 350	450	13 500	7,8	1,1	
Diğerleri	751	11 264	735	11 024	749	11 241	-2,1	2,0	
TOPLAM	2 866	64 431	3 033	68 919	3 117	70 773	7,0	2,7	

TABLO: I.52- Kağıt Sanayii Üretimi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Yazı Baskı Kağıdı	210	7 339	165	5 775	170	5 950	-21,3	3,0	
Gazete Kağıdı	137	2 195	78	1 250	80	1 280	-43,0	2,4	
Sargılık Kağıtlar	29	787	28	756	29	770	-4,0	1,8	
Kraft Torba Kağıdı	75	1 346	57	1 020	58	1 044	-24,2	2,4	
Oluklu Mukavva Kağıtları	494	7 911	480	7 680	490	7 840	-2,9	2,1	
Kartonlar	227	6 346	230	6 440	235	6 580	1,5	2,2	
Sigara ve Diğer Özel Kağıt.	5	522	4	484	5	550	-7,3	13,6	
Temizlik Kağıtları	58	4 502	63	4 851	64	4 928	7,8	1,6	
TOPLAM	1 235	30 947	1 105	28 256	1 131	28 942	-8,7	2,4	
Kağıt ve Mukav. Mamul Eşya	405	12 150	435	13 050	440	13 200	7,4	1,1	
Diğerleri	500	7 500	480	7 200	485	7 275	-4,0	1,0	
TOPLAM	2 140	50 597	2 020	48 506	2 056	49 417	-4,1	1,9	

1996 yılı başında AT ile gerçekleştirilen gümrük birliği öncesinde mevcut olan, Türk Kağıt Sanayiinin ölçek, teknoloji, hammadde ve enerji fiyatlarının yüksek olması gibi sorunları devam etmektedir. Buna bağlı olarak, kağıt sanayiinin özellikle kamu kesiminin ithal kağıt-kartonla rekabet etme güçlüğü sonucu, 1996 yılında kağıt-karton üretiminde yüzde 4,1 oranında düşme beklenmektedir. Buna karşın, aynı dönemde, gümrük birliği sonrası uygulanmakta olan

koruma oranlarının AB ülkeleri için kaldırılması ve 3. ülkeler için düşürülmesinin yanında 1995 yılının ikinci yarısından itibaren düşme eğilimi gösteren dünya fiyatlarının da etkisiyle ithalat yüzde 35,3 oranında artmıştır. İhracattaki artış ise yüzde 6,7 oranında olmuştur.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1996 yılında kağıt sanayiinde gözlenen üretim düşüşünün yanısıra ithalattaki artışın 1997 yılında normal düzeylerine döneceği tahmin edilmektedir.

Ayrıca 1997 yılında, SEKA Kastamonu Sigara Kağıdı Fabrikasının rehabilitasyon yatırımının tamamlanmasıyla daha kaliteli sigara kağıdı üretimi yapılacaktır.

TABLO: I.53- Kağıt Sanayii İhracatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Yazı Baskı Kağıdı	15	252	10	173	15	259	-31,5	50,0	
Gazete Kağıdı	19	226	1	12	3	36	-94,7	200,0	
Sargılık Kağıtlar	1	53	1	29	1	57	-45,9	100,0	
Kraft Torba Kağıdı	4	68	5	76	5	85	12,5	11,1	
Oluklu Mukavva Kağıtları	42	441	20	208	30	312	-52,8	50,0	
Kartonlar	0	1	0	1	1	4	-43,2	400,0	
Sigara ve Diğer Özel Kağıt.	0	5	0	0	0	0	-100,0		
Temizlik Kağıtları	13	358	22	593	27	727	65,5	22,7	
TOPLAM	94	1 404	58	1 091	82	1 479	-22,3	35,6	
Kağıt ve Mukav. Mamul Eşya	29	1 342	40	1 842	50	2 302	37,3	25,0	
Diğerleri	1	8	1	6	0	9	-25,4	50,7	
TOPLAM	124	2 754	99	2 938	132	3 791	6,7	29,0	

TABLO: I.54- Kağıt Sanayii İthalatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Yazı Baskı Kağıdı	97	2 502	180	4 641	190	4 899	85,5	5,6	
Gazete Kağıdı	218	2 853	280	3 660	300	3 921	28,3	7,1	
Sargılık Kağıtlar	59	2 698	73	3 318	75	3 409	23,0	2,7	
Kraft Torba Kağıdı	71	859	100	1 218	105	1 279	41,8	5,0	
Oluklu Mukavva Kağıtları	101	1 593	140	2 204	160	2 519	38,3	14,3	
Kartonlar	5	201	16	614	16	632	205,9	2,9	
Sigara ve Diğer Özel Kağıt.	6	537	7	663	7	644	23,5	-2,9	
Temizlik Kağıtları	4	109	10	272	16	436	149,2	60,0	
TOPLAM	561	11 352	806	16 590	869	17 738	46,1	6,9	
Kağıt ve Mukav. Mamul Eşya	37	2 645	50	3 564	60	4 277	34,8	20,0	
Diğerleri	252	3 587	255	3 641	265	3 780	1,5	3,8	
TOPLAM	850	17 584	1 111	23 796	1 194	25 796	35,3	8,4	

7. BASIM SANAYİİ

a) Durum

Gazetelerin promosyona konu olan yayınları ve buna bağlı olarak tirajlarının artması, düşme eğilimi gösteren basım sanayii üretimini 1993 yılında canlandırmıştır. Ayrıca bu tür yayınların bir kısmının yurt dışında bastırılması sonucu ithalat daha önceki yıllara kıyasla büyük bir artış göstermiştir.

1993 yılında basım sanayiinde yaşanan bu canlılık 1994 yılında devam etmemiştir. Gazetelerin promosyona konu olan yayınlarının azalmasının yanında ekonomideki dalgalanmalar basım sanayiini olumsuz yönde etkilemiştir.

Diğer yandan yapılan ihracat bağlantıları nedeniyle iç talebe cevap verilememesi, basım sanayiinin 1994 yılında kağıt tedariki konusunda sıkıntı yaşamasına neden olmuştur.

1994 yılında yaşanan bu olumsuz gelişmeler sonucu düşen talep, üretim ve ihracat 1995 yılında normal düzeylerine dönerken ithalat düşmeye devam etmiştir.

1995 yılının ilk üç ayında bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 10,5 oranında gerilediği gözlenen basım sanayii üretimi, ikinci üç aydan itibaren yükselmeye başlamış ve 1995 yılında üretim yüzde 12,5 oranında artmıştır.

1996 yılında basım sanayiinde daha önceki yıllara kıyasla yeni ve modernizasyon yatırımlarında canlanma görülmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında basım sanayiinin talep, üretim, ihracat ve ithalatında artış beklenmektedir.

TABLO: I.55- Basım Sanayii Talebi		D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla						
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Gazete,Kitap,Dergi,Broşür	17 642	17 427	17 427	17 913	-1,2	2,8		
Ambalaj Baskıları	2 467	2 507	2 507	2 584	1,6	3,0		
Reklam Baskıları	220	237	237	241	7,6	1,7		
Formüler Baskılar	679	689	689	699	1,4	1,5		
Basılı Eğitim Malzemesi	353	374	374	409	6,0	9,3		
Diğerleri	1 905	1 747	1 747	1 833	-8,3	4,9		
TOPLAM	23 267	22 981	22 981	23 680	-1,2	3,0		

TABLO: I.56- Basım Sanayii Üretimi							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Gazete,Kitap,Dergi,Broşür		16 567		16 136		16 587	-2,6	2,8
Ambalaj Baskıları		2 328		2 356		2 413	1,2	2,4
Reklam Baskıları		248		255		260	2,5	2,1
Formüler Baskılar		671		682		692	1,6	1,5
Basılı Eğitim Malzemesi		124		129		135	3,7	4,6
Diğerleri		1 785		1 439		1 487	-19,3	3,3
TOPLAM		21 723		20 997		21 573	-3,3	2,7

TABLO: I.57- Basım Sanayii İhracatı							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Gazete,Kitap,Dergi,Broşür		119		133		145	12,0	9,2
Ambalaj Baskıları		50		53		58	6,2	9,2
Reklam Baskıları		128		120		127	-6,7	5,9
Formüler Baskılar		6		7		8	27,6	10,3
Basılı Eğitim Malzemesi		55		61		84	10,4	38,2
Diğerleri		102		152		237	48,8	55,8
TOPLAM		460		526		659	14,3	25,3

TABLO: I.58- Basım Sanayii İthalatı							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Gazete,Kitap,Dergi,Broşür		1 194		1 423		1 472	19,2	3,4
Ambalaj Baskıları		189		204		228	8,1	11,7
Reklam Baskıları		100		102		108	1,9	5,5
Formüler Baskılar		14		14		15	1,6	8,3
Basılı Eğitim Malzemesi		284		307		359	7,8	17,1
Diğerleri		223		460		583	106,1	26,9
TOPLAM		2 004		2 510		2 765	25,2	10,2

8. DERİ VE DERİ MAMULLERİ SANAYİİ

a) Durum

Sektörün geleneksel ihracat pazarı olan Batı Avrupa piyasalarındaki payı, özellikle deri giyim eşyasında gözlenen durgunluk ve ihracatlarına önemli oranda destek sağlayan Uzak-Doğu ülkelerinin rekabeti nedeniyle azalmaya devam etmiştir. Buna karşılık, Doğu Avrupa ülkeleri başta olmak üzere ülkemize gelen turistlere bağlı olarak yurtiçi talepteki önemli oranda yükselme sonucu sektör yurtiçi piyasaya yönelmiş ve üretimde artış sağlanmıştır.

Kalıcılığı tartışmalı olan bu durum karşısında sektörün, geleneksel dış piyasalarda rekabete devam etmesinin ve yeni pazarlara girerek kalıcı paylar elde etmesinin uzun dönemde gelişmenin devamlılığı açısından daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Deri işleme sanayiinin temel girdisi olan ham deride, yurtiçi ham deri arzının azalmaya devam etmesi ve İstanbul-Tuzla ile İzmir-Menemen Organize Deri Sanayii bölgelerinin devreye girmesi ile deri işleme kapasitesinde büyük artış nedeniyle ham deri ithalatı önemli ölçüde artmaktadır. 1995 yılında, toplam ham deri tüketimi içinde ithalatın payı, küçük başta yüzde 76,7, büyük başta yüzde 50,4 iken, 1996 yılında bu payların sırasıyla yüzde 80,9 ve yüzde 54,0 seviyesine ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Deri işleme sanayiinde ulaşılan yüksek kapasite ile deri mamulleri sanayiindeki düşük kapasite nedeniyle, bu iki sanayi arasında kapasite uyumsuzluğu bulunmaktadır. 1996 yılında, deri giyim eşyası toplam talebindeki düşük artış hızı nedeniyle küçük baş deri işleme sanayiinde belirgin bir darboğaz ortaya çıkmıştır. Yurtdışı küçük baş mamul deri talebinin istenen düzeyde olmaması nedeniyle kapasite yeterince ihracata yönlendirilemediği için 1996 yılı Ağustos ayından itibaren giysilik deri stok seviyesinde önemli miktarda artış olmuştur. 1996 yılı sonuna doğru deri giyim eşyası ihracatının canlanmaya başlaması beklenmektedir. Bu beklentinin gerçekleşmemesi halinde, atıl kapasitenin yanısıra önemli miktarlara varan stokların ciddi sıkıntılara yol açacağı düşünülmektedir.

1996 yılında, deri giyim eşyasında ihracatın yüzde 17,0 oranında düşmesi, tüketimin ise turistlere yapılan satışlardaki yükselmeden dolayı yüzde 17,6 oranında artması beklenmektedir. Turistlere yapılan satışlardaki bu yükselmenin beklenen düzeyin altında olması sonucu deri giyim eşyası stok seviyesinde önemli artış gözlenmektedir. Bu durumda, deri giyim eşyası üretiminin yüzde 4,7 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Bu gelişmeler sonucunda, ilk defa deri giyim eşyası tüketimi miktarı, ihracat miktarının üzerine çıkacaktır. Deri giyim eşyası ihracatının düşmesine karşılık, diğer ana mal grupları ihracatının artması nedeniyle deri giyim eşyası ihracatının, toplam sektör ihracatı içinde önceki yıllarda yüzde 70-85 civarında seyreden payının 1996 yılında yaklaşık yüzde 61 düzeyine düşmesi beklenmektedir. Payın gerilemesine rağmen orta vadede deri giyim eşyası ihracatının toplam sektör ihracatı içindeki ağırlıklı yerini koruyacağı tahmin edilmektedir.

Ayakkabı sanayiinde, 1996 yılında, ihracatta ve özellikle Doğu Avrupa ülkeleri turistlerine yapılan satışlardan dolayı yurtiçi talepteki canlılığa bağlı olarak üretimin yüzde 11,9 oranında artarak 142,7 milyon çifte yükselmesi beklenmektedir. Bu ayakkabı üretiminin 65 milyon çifti deriden mamul ayakkabılardan oluşmaktadır. Deri ayakkabı ve deri eşya (saraciye) üretimlerindeki yükselmeye paralel olarak, yüzlük deri üretimi yüzde 9,3 oranında, tüketimi ise yüzde 14,6 oranında artacaktır. Dolayısıyla, yüzlük deri stokları, giysilik deri stokları kadar ciddi boyutta değildir.

AT ile gümrük birliğinin gerçekleştirildiği ilk yıl olan 1996 yılında mamul deri ithalatı içinde AT ülkelerinin payının artması beklenmektedir. Bu ülkelerden yapılan ayakkabı ve deri eşya (saraciye) ithalatında özellikle markalı ürünler bazında artış olacağı düşünülmektedir. AT ülkeleri dışındaki diğer ülkeler arasında ayakkabı ve deri eşya sanayileri güçlü ülkeler

bulunmaktadır. Ortak Gümrük Tarifesindeki (OGT) oranların küçük atölye tipi üretim tarzının hakim olduğu bu sanayileri, uluslararası piyasaya düşük fiyatlı girdiler ve ihracatta sağlanan destekler ile daha ucuz ürün sunan ülkelere karşı korumakta yetersiz kalacağı düşüncesiyle 2/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı ile bazı ayakkabı türlerinin ve deri eşyaların ithalinde 2001 yılına kadar OGT'nin üzerinde bir oran uygulanması öngörülmüştür. Sektörde, gelişmenin devam etmesinin ayakkabı ve deri eşya (saraciye) ihracatının artırılması ile mümkün olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle, bu sanayilerde uygun fiyatlarla kaliteli, moda uyumlu ve siparişleri zamanında karşılayabilecek esnek bir üretim yapısının uluslararası pazarlarda rekabet edilebilmesi için belirtilen bu süre içinde gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir.

'Belirli Ülkeler Menşeli Malların İthalatında Gözetim ve Korunma Önlemleri Hakkında Yönetmelik' uyarınca, 19.12.1995 tarihli karar ile, uluslararası pazara oldukça ucuz fiyatlarla ayakkabı arzeden Çin Halk Cumhuriyeti kaynaklı belli tip ayakkabıların ithali, yerli üreticileri haksız rekabete karşı korumak amacıyla, gözetime tabi tutulmuştur. Bu çerçevede, aynı yönetmelik hükümleri gereğince, bu ülke kaynaklı belli tip ayakkabılara 1996 yılında uygulanacak kota toplamı 1,5 milyon çift olarak belirlenmiştir.

Öngörülen bu gelişmeler sonucunda, 1996 yılında sektör üretiminin yüzde 7,6 oranında, tüketiminin yüzde 10,9 oranında, ithalatının yüzde 27,8 oranında artacağı, ihracatının ise yüzde 5,7 oranında azalacağı tahmin edilmektedir. Böylece, ihracatın üretime oranı 1995 yılında 0,185 iken, 1996 yılında 0,162'ye gerileyecektir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında sektör üretiminde artış, 1996 yılında ihracatı gerileyen deri giyim eşyası ihracatı ile yurtiçinde turistlere yapılan deri giyim ve ayakkabı satışlarındaki artışa bağlı kalacaktır. 1997 yılında sektörde, üretimin yüzde 4,2 oranında, ihracatın yüzde 30,4 oranında, ithalatın yüzde 15,7 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Sektör ithalatı içinde ara girdi niteliğinde olan mamul ve yarı mamul deri ithalatı ağırlıklı yerini koruyacaktır. 1997 yılında, ayakkabı ihracatında yakalanan sürekli artış eğiliminin devam edeceği, deri giyim eşyası ihracatında beklenen yüksek oranlı artış sonucu ihracat tutarının 1995 yılındaki tutarın üstüne çıkacağı tahmin edilmektedir. 1997 yılında, ihracat/üretim ve ithalat/tüketim oranlarının artması beklenmektedir.

1997 yılında, İstanbul-Tuzla ve İzmir-Menemen Organize Deri Sanayii Bölgelerinde inşaatı devam eden yaklaşık 30 civarında deri işleme tesisinin daha devreye gireceği tahmin edilmektedir. Diğer başlıca deri işleme merkezlerinde de boyutu tam olarak bilinmeyen özellikle tevsî ve modernizasyon yatırımları yapılmaktadır. Bu yatırım faaliyetlerine bağlı olarak, ham deri işleme kapasitesinde küçük başta yüzde 25, büyük başta yüzde 15 civarında bir artış olacağı tahmin edilmektedir. 1997 yılında, deri işleme sanayii ile ilgili diğer organize bölgelerde alt yapı, kamulaştırma ve etüd-proje çalışmaları ile ayakkabı sanayii ile ilgili küçük sanayi siteleri yatırımlarına devam edilecektir. Ayakkabı sanayiinde modern işletme sayısında artışa yol açacak olan münferit yatırımlara rağmen henüz yeterli düzeye ulaşamayacağı için küçük atölye tarzı üretim biçimi şeklindeki uygun olmayan yapı varlığını 1997 yılında da sürdürecektir.

İstanbul-Tuzla, İzmir-Menemen ve Çorlu deri işleme sanayi bölgelerindeki arıtma tesisleri çevre kirliliğinin önlenmesine katkıda bulunmaktadır. Çevre kirliliği yaratan diğer önemli deri işleme merkezlerinde de arıtma tesisi inşası çalışmalarına ağırlık verilmesi, mevcut tesislerin çalışmalarının sıkı denetime tabi tutulması, sorunun büyük ölçüde çözümlenmesi açısından önem taşımaktadır.

TABLO: I.59- Deri ve Deri Mamulleri Sanayii Talebi								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
K.Baş Mamul Deri (Mln.Dm2)	4 218	19 192	4 478	20 286	4 582	20 765	5,7	2,4	
Büyük Baş Mamul Deri		8 408		9 636		10 300	14,6	6,9	
Yüzlük (Mln. Dm2)	1 463	6 830	1 666	7 889	1 780	8 451	15,5	7,1	
Kösele (Ton)	7 890	1 578	8 680	1 747	9 145	1 849	10,7	5,9	
Deri Giyim Eşyası (Bin Ad.)	4 061	15 014	5 111	17 649	5 125	17 894	17,6	1,4	
Deri Eşya (Saraciye)		3 155		3 312		3 411	5,0	3,0	
Ayakkabı (Mln. Çift) (*)	115	34 197	124	37 771	128	39 146	10,5	3,6	
Deri Ayakkabı	47	24 396	52	27 079	53	27 954	11,0	3,2	
Plastik Ayakkabı	9	2 236	10	2 529	10	2 715	13,1	7,3	
Tekstil Ayakkabı	16	3 760	17	4 178	18	4 451	11,1	6,5	
Terlik	43	3 804	45	3 985	45	4 026	4,8	1,0	
Diğerleri		659		790		1 238	19,7	56,8	
T O P L A M		80 626		89 443		92 755	10,9	3,7	
(*) Lastik, ahşap hariç									

TABLO: I.60- Deri ve Deri Mamulleri Sanayii Üretimi								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
K.Baş Mamul Deri (Mln.Dm2)	3 725	17 465	3 859	18 000	3 920	18 337	3,1	1,9	
Büyük Baş Mamul Deri		7 258		7 920		8 366	9,1	5,6	
Yüzlük (Mln. Dm2)	1 274	5 771	1 389	6 305	1 467	6 681	9,3	6,0	
Kösele (Ton)	7 627	1 487	8 279	1 614	8 641	1 685	8,5	4,4	
Deri Giyim Eşyası (Bin Ad.)	8 366	26 843	8 772	28 094	9 063	29 061	4,7	3,4	
Deri Eşya (Saraciye)		3 914		4 153		4 303	6,1	3,6	
Ayakkabı (Mln. Çift) (*)	129	36 506	143	40 838	151	43 106	11,9	5,6	
Deri Ayakkabı	50	25 711	56	28 830	58	30 229	12,1	4,9	
Plastik Ayakkabı	17	2 674	19	3 106	22	3 442	16,2	10,8	
Tekstil Ayakkabı	14	3 686	15	4 105	17	4 388	11,4	6,9	
Terlik	49	4 435	52	4 797	55	5 047	8,2	5,2	
Diğerleri		528		575		584	8,8	1,6	
T O P L A M		92 513		99 579		103 756	7,6	4,2	
(*) Lastik, ahşap hariç									

TABLO: I.61- Deri ve Deri Mamulleri Sanayii İhracatı								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Küçük Baş Deriler		415		489		701	17,9	43,4	
Yarı Mamul Deri (Ton)	120	56	108	51	139	66	-8,9	28,9	
Mamul Deri (Mln. Dm2)	47	358	62	438	91	635	22,2	45,2	
Büyük Baş Deriler		467		413		515	-11,6	24,6	
Yarı Mamul Deri (Ton)	1 030	117	953	108	1 193	136	-7,5	25,2	
Mamul Deri (Mln. Dm2)	73	332	64	285	81	357	-14,1	25,4	
Kösele (Ton)	110	18	117	20	130	22	6,7	11,0	
Deri Giyim Eşyası (Bin Ad.)	4 494	11 912	3 738	9 887	4 985	13 167	-17,0	33,2	
Deri Eşya (Saraciye)		1 024		1 200		1 488	17,1	24,1	
Ayakkabı (Bin Çift) (*)	18 934	3 201	24 139	4 060	30 068	5 065	26,8	24,7	
Deri Ayakkabı	4 043	1 924	5 094	2 425	6 413	3 030	26,1	24,9	
Plastik Ayakkabı	7 713	509	9 925	655	12 337	814	28,7	24,3	
Tekstil Ayakkabı	602	78	770	99	945	123	26,4	24,3	
Terlik	6 575	678	8 349	864	10 374	1 076	27,5	24,6	
Ayakkabı Aksamı		13		17		22	27,5	28,6	
Diğerleri		74		78		91	5,2	16,3	
T O P L A M		17 094		16 127		21 027	-5,7	30,4	

(*) Lastik, ahşap hariç

TABLO: I.62- Deri ve Deri Mamulleri Sanayii İthalatı								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Küçük Baş Deriler		4 074		5 215		5 937	28,0	13,8	
Yarı Mamul Deri (Ton)	5 556	1 097	6 896	1 360	7 596	1 501	24,0	10,4	
Mamul Deri (Mln. Dm2)	566	2 977	721	3 855	805	4 436	29,5	15,1	
Büyük Baş Deriler		2 082		2 740		3 180	31,6	16,0	
Yarı Mamul Deri (Ton)	2 596	467	3 419	615	4 096	736	31,7	19,8	
Mamul Deri (Mln. Dm2)	261	1 506	341	1 974	394	2 258	31,1	14,4	
Kösele (Ton)	373	109	518	152	634	186	39,1	22,4	
Deri Giyim Eşyası (Bin Ad.)	190	82	272	116	347	148	40,7	28,2	
Deri Eşya (Saraciye)		267		358		476	34,3	33,1	
Ayakkabı (Bin Çift) (*)	4 525	893	5 055	993	5 482	1 105	11,3	11,2	
Deri Ayakkabı	1 126	502	1 241	553	1 379	614	10,2	11,1	
Plastik Ayakkabı	239	71	265	79	291	87	10,6	11,1	
Tekstil Ayakkabı	2 215	152	2 496	171	2 698	185	12,6	8,1	
Terlik	944	47	1 053	53	1 114	56	11,3	6,1	
Ayakkabı Aksamı		121		138		163	14,5	17,9	
Diğerleri		206		293		393	42,4	34,3	
T O P L A M		7 603		9 715		11 240	27,8	15,7	

(*) Lastik, ahşap hariç

Sektörde kalıcı başarılar elde edilmesi için araştırma-geliştirme faaliyetlerine ağırlık verilmesi ve ciddi boyutta olan vasıflı eleman açığını karşılamak amacıyla çoğunluğu son yıllarda açılmış, sayıca yeterli olan eğitim kurumlarında öğretim eleman açığının giderilmesi, makina-teçhizat ve laboratuvar eksikliklerinin tamamlanması önem taşımaktadır. Bu kapsamda, 1996 yılında başlanan araştırma-geliştirme faaliyetlerine, makina-teçhizat ve laboratuvar yatırımlarına devam edilecektir.

Sektöre araştırma, eğitim ve danışmanlık hizmeti veren Pendik Dericilik Araştırma Enstitüsünün etkin hizmet vermesini sağlamak üzere yeniden yapılandırılması için 1995 yılının ikinci yarısında başlatılan çalışmaların 1997 yılında bitirilmesi programlanmıştır. Enstitünün modernizasyonu için 1993 yılında başlanan yatırım faaliyetleri sürdürülecektir.

Gümrük Birliği sonrasında, henüz yeterince gelişmemiş olan kürk işleme, dikimi ve konfeksiyonuna yönelik faaliyetlerde canlanma olacağı düşünülmektedir. Özellikle kürk dikiminde fason iş hacminde bir artış olacağı tahmin edilmektedir.

9. LASTİK SANAYİİ

a) Durum

Araç lastiği sanayii ile lastik eşya sanayiinden oluşan sektörün talebi, üretimi, ithalatı ve ihracatında, özellikle son yıllarda otomotiv sanayiinin hızlı gelişmesi doğrultusunda önemli ilerlemeler kaydedilmiştir. Ülkemizde halen özel sektöre ait üç lastik fabrikası faaliyet göstermektedir. Kamu sektörüne ait bir lastik fabrikası mevcut olup, özelleştirme çalışmalarına halen devam edilmektedir.

1994 yılında otomotiv sektöründeki kriz nedeniyle 8.370 bin adet olarak gerçekleşen araç dış lastik üretimi 1995 yılında otomotiv sektöründeki hızlı gelişme nedeniyle 10.476 bin adede ulaşmıştır. Bu dönemde sektörde bisiklet ve motosiklet lastik üretiminde önemli üretim artışları olmuştur.

Lastik sanayiinin diğer yan ürünleri olan konveyör bant, hortum, kablo, sünger, V kayışları, conta, takoz, kapı ve cam profilleri ile otomotiv parçaları gibi çok çeşitli malzemeler üreten lastik eşya sektörü uygulanan ekonomik politikalar sonucu dış pazarlara yönelmiştir.

Lastik eşya sektörünün ihracat potansiyeli emek yoğun mamüllerde oldukça yüksektir. Vulkanize kauçuktan eşyalar ile kauçuklu mensucat başlıca ihraç ürünleridir. Bu sektörün teknolojik seviyesindeki yetersizliği nedeniyle otomasyona gidilemeyen vulkanize kauçuktan profil ve levhalar, taşıyıcı kolonlar, transmisyon kolonları ile teknik işlerde kullanılan vulkanize kauçuktan elemanlarda ithalat gereksinimi devam etmektedir.

Lastik eşya sektörü ihracatı 1995 yılında bir önceki yıla göre yüzde 16,8, ithalatı ise yüzde 39,9 oranında artmıştır.

1996 yılında araç dış lastiği üretiminde 1995 yılına göre yüzde 3,9 oranında artış gerçekleşmiştir. 1995 yılında 10.476 bin adet olan araç dış lastik üretiminin 1996 yılında 10.889 bin adede ulaşması beklenmektedir.

1996 yılında sektör üretiminin yüzde 2,9 artacağı, ihracatının yüzde 3,9 azalacağı, ithalatının ise yüzde 30,4 artacağı tahmin edilmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1996 yılı sonlarında otomotiv sanayiinde meydana gelen dalgalanmalar nedeniyle 1997 yılında araç dış lastik üretiminin yüzde 6,5, ithalatın yüzde 10,8, ihracatın ise yüzde 18,1 artacağı tahmin edilmektedir.

Gümrük birliği ile artacak rekabetin, rekabet gücü yüksek olan yerli lastik sanayii açısından yeni pazar olanakları yaratması beklenmektedir.

Sektörde kapasite kullanımını azami seviyeye yükseltmek üretim verimliliğini artırmak, dış pazarlarda kalite ve fiyat rekabetini sağlamak ve böylece ihracat potansiyelini değerlendirmek için gerekli çalışmalara devam edilecektir.

TABLO: I.63- Lastik Sanayii Talebi								M: Bin Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Binek Lastikleri	3 821	1 979	4 376	2 403	4 388	2 356	21,4	-2,0	
Kamyonet,Minibüs Last.	1 398	2 902	1 515	3 091	1 541	3 215	6,5	4,0	
Kamyon,Otobüs Lastikleri	801	6 584	909	7 100	903	7 383	7,8	4,0	
Traktör Ön Lastikleri	347	322	371	349	371	349	8,2	0,2	
Traktör Arka Lastikleri	203	1 416	221	1 489	212	1 511	5,1	1,5	
İş Makinası Lastikleri	45	708	50	777	50	818	9,7	5,2	
İç Lastikler	2 479	981	2 937	1 097	2 883	1 120	11,9	2,1	
Bisik.ve Motosik.Dış L.	3 697	713	3 887	739	4 045	778	3,6	5,3	
Bisik.ve Motosik.İç.Las	4 808	574	5 039	591	5 267	621	3,0	5,1	
Diğer Lastik Ürünler	-	15 437	-	16 911	-	17 883	9,5	5,7	
T O P L A M	-	31 616	-	34 546	-	36 034	9,3	4,3	

TABLO: I.64- Lastik Sanayii Üretimi								M: Bin Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Binek Lastikleri	6 196	2 974	6 456	3 168	6 895	3 310	6,5	4,5	
Kamyonet,Minibüs Last.	1 987	3 477	2 064	3 612	2 194	3 840	3,9	6,3	
Kamyon,Otobüs Lastikleri	1 309	7 854	1 357	8 142	1 445	8 670	3,7	6,5	
Traktör Ön Lastikleri	541	514	557	529	590	561	3,0	5,9	
Traktör Arka Lastikleri	381	1 905	391	1 955	412	2 060	2,6	5,4	
İş Makinası Lastikleri	62	620	64	640	68	680	3,2	6,3	
İç Lastikler	4 500	1 350	4 657	1 397	4 955	1 487	3,5	6,4	
Bisik.ve Motosik.Dış L.	4 000	720	4 112	740	4 346	782	2,8	5,7	
Bisik.ve Motosik.İç.Las	4 800	573	4 920	587	5 180	618	2,5	5,3	
Diğer Lastik Ürünler	-	14 841	-	15 079	-	16 176	1,6	7,3	
T O P L A M	-	34 828	-	35 850	-	38 183	2,9	6,5	

TABLO: I.65- Lastik Sanayii İhracatı								M: Bin Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Binek Lastikleri	2 971	1 559	2 855	1 499	3 366	1 767	-3,9	17,9	
Kamyonet,Minibüs Last.	648	681	625	657	736	773	-3,5	17,8	
Kamyon,Otobüs Lastikleri	640	1 837	619	1 777	731	2 098	-3,3	18,1	
Traktör Ön Lastikleri	196	200	189	192	223	227	-3,6	18,0	
Traktör Arka Lastikleri	180	495	173	475	204	561	-3,9	17,9	
İş Makinası Lastikleri	26	111	25	107	30	128	-3,8	20,0	
İç Lastikler	2 731	546	2 621	524	3 053	611	-4,0	16,5	
Bisik.ve Motosik.Dış L.	623	31	610	30	718	35	-2,1	17,7	
Bisik.ve Motosik.İç.Las	520	13	513	13	595	15	-1,3	16,0	
Diğer Lastik Ürünler	-	2 946	-	2 817	-	3 338	-4,4	18,5	
T O P L A M	-	8 419	-	8 091	-	9 553	-3,9	18,1	

TABLO: I.66- Lastik Sanayii İthalatı								M: Bin Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Binek Lastikleri	596	564	775	733	859	813	30,0	10,8	
Kamyonet,Minibüs Last.	59	106	76	136	83	149	28,8	9,2	
Kamyon,Otobüs Lastikleri	132	567	171	734	189	812	29,5	10,5	
Traktör Ön Lastikleri	2	8	3	12	4	16	50,0	33,3	
Traktör Arka Lastikleri	2	6	3	9	4	12	50,0	33,3	
İş Makinası Lastikleri	9	200	11	244	12	266	22,2	9,1	
İç Lastikler	710	177	901	224	981	244	26,9	8,9	
Bisik.ve Motosik.Dış L.	320	24	385	28	417	31	20,3	8,3	
Bisik.ve Motosik.İç.Las	528	14	632	17	682	18	19,7	7,9	
Diğer Lastik Ürünler	-	3 542	-	4 649	-	5 045	31,3	8,5	
T O P L A M	-	5 206	-	6 787	-	7 405	30,4	9,1	

10. PLASTİK SANAYİİ

a) Durum

1994 yılında, plastik sanayiinin temel girdileri olan termoplastiklerin dünya üretim miktarı 85,6 milyon ton, kurulu kapasite toplamı ise 95,2 milyon tondur. Aynı yıl ülkemizdeki 578 bin ton termoplastik üretim kapasitesinin tümü kullanılarak, plastik sanayii üretim girdilerinin yüzde 72,8'i karşılanmıştır. 1994 yılında, plastik sanayii yurtiçi talebi, bir önceki yıla kıyasla yüzde 12,4 oranında, sektör mamul mal ithalatı ise yüzde 24,9 oranında azalış göstermiştir. Üretimin yüzde 5,9 oranında azaldığı, ihracatın yüzde 112 oranında arttığı plastik sanayiinde, 1994 yılında mamul mal üretiminin yüzde 8,1'i ihraç edilmiştir.

1995 yılında 1004 bin ton termoplastik hammadde kullanılarak gerçekleştirilen plastikten mamul eşya üretimi, bir önceki yıla kıyasla yüzde 29,4, ithalatı ise yüzde 52,5 oranında artmıştır. Aynı yıl, yüzde 44,7 oranında artan ihracatın, üretimdeki payı yüzde 9,0 olmuştur. Yurtiçi talebin yüzde 14,2'si ithalatla karşılanmıştır.

1996 yılında 1030 bin ton termoplastik hammadde kullanılmış, plastik eşya üretimi yüzde 12 ihracatı ise yüzde 11 oranında artmıştır. 1995 yılına kıyasla yüzde 29,6 oranında artan plastik sanayii ithalatı yurtiçi talebin yüzde 16'sını karşılamıştır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler:

1997 yılında 993 bin ton termoplastik hammadde kullanılacağı, plastik eşya üretiminin yüzde 4,9, ihracatın ise yüzde 19,9 oranında artacağı tahmin edilmektedir. 1996 yılına kıyasla yüzde 11,3 oranında artış beklenen plastik sanayii ithalatı yurtiçi talebin yüzde 17'sini karşılayacaktır.

Plastik sektöründe, özellikle ihracat yapan bazı büyük kuruluşlar, 1992 yılından itibaren kalite kontrol sistemlerini, TS-ISO 9000 standartlarına uyarlamaya başlamışlar ve TS-ISO 9000 Kalite Sistem Belgesi almışlardır. Sektörün hammadde üreticisi durumundaki Petkim Petrokimya A.Ş.'nde 1993 yılından bu yana konu ile ilgili çalışmalar sürmekte olup bu belgenin alınması ile plastikten mamul mal üreten sanayicilerin TS-ISO 9000 Kalite Sistem Belgesini almaları kolaylaşacaktır. Böylece ürün kalitesinden kaynaklanabilecek sorunlar başlangıçta önlenerek, Avrupa Topluluğu üyesi ülkelerde geçerli olan ürün sorumluluğu yönergesi uyarınca ürünlerin kusursuzluğunu belgeleme zorunluluğuna uyum sağlanmış olacaktır.

TABLO: I.67- Plastik Sanayii Arz-Talep Dengesi							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç. 1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Talep		71 246		81 634		85 472	14,6	4,7
Üretim		67 212		75 277		78 970	12,0	4,9
İhracat		6 053		6 719		8 057	11,0	19,9
İthalat		10 087		13 076		14 559	29,6	11,3

11. KİMYA SANAYİİ

a) Durum

1995 yılında ekonomideki genel canlılığa paralel olarak kimyasal madde tüketimi yüzde 27,2 artmıştır. İç ve dış talebin artması ile üretimde görülen yüzde 23'lük artış bilhassa sınıai gazlar, ilaçlar, deterjan, boya ve kozmetik sektöründe kapasite kullanım oranlarının artırılması sonucu gerçekleşmiştir. Talebin yüzde 56,3'ü yurtiçi üretimle, yüzde 3,7'si ise ithalat ile karşılanmıştır.

1996 yılında kimyasal madde ithalatının bir önceki yıla göre yüzde 25,3 artış ile 3,7 milyar dolar civarında olması, kimyasal madde tüketim artışının ise yüzde 14,3 olması beklenmektedir.

1991 yılında Yatırım Programına alınan Etibank Genel Müdürlüğü'ne ait Kırka Bor Türevleri Tesisi Tevsii Projesi 1996 yılında tamamlanarak üretime geçilmiştir. Bu yatırımla Boraks Pentahidrat üretiminde 160.000 ton/yıl ilave kapasite sağlanarak Kırka tesislerinin kapasitesi 320.000 ton/yıl'a yükselmiştir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Hedeflenen ekonomik büyümeye paralel olarak 1997 yılında kimyasal ürünler talebinde yüzde 8 artış olması beklenmektedir. İç tüketim içerisinde ilaçlar, boyar maddeler, boyalar, temizlik malzemeleri ve sodyum tuzları ağırlıklarını koruyacaklardır.

Ekonomik faaliyetler içerisinde çok yaygın bir kullanım alanı bulunan kimyasal maddeler ithalatının yüzde 18,7 artarak 4,4 milyar dolara yükseleceği tahmin edilmektedir.

Kimyasal madde ihracatının yüzde 29,6 artışla 1050 milyon dolar seviyesine yükselmesi ve ihracatta temizlik malzemeleri, bor ürünleri ve ilaçların önemini koruması beklenmektedir.

Kimya sanayiinin özelliği nedeniyle, insan sağlığı ve çevrenin korunması bu sanayi dalında daha farklı boyutlarda ele alınmaktadır. Yalnız kimya sanayii için geliştirilmiş olan ve 1992 yılında ülkemizde de uygulanmaya başlayan üçlü sorumluluk ile kimya sanayicilerinin çevreye duyarlılığı artırılarak çevre-insan sağlığı-güvenlik üçlüsünün bir arada korunması amaçlanmaktadır. Bu uygulamanın 1997 yılında daha da yaygınlaşması beklenmektedir.

TABLO: I.68- Kimya Sanayii Talebi								M: Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
SODYUM TUZLARI		6 669		7 505		7 844	12,5	4,5		
Soda	369 934	1 761	462 830	2 192	475 000	2 247	24,5	2,5		
Sudkostik(NaOH)	222 210	1 154	238 000	1 204	251 500	1 267	4,3	5,3		
Sodyum Hipoklorit	98 641	868	107 500	946	110 000	968	9,0	2,3		
Sodyum Sülfat	124 764	618	128 000	666	130 500	725	7,7	8,9		
Sodyum Metabisülfid	8 088	93	8 815	102	9 600	114	10,0	11,8		
Sodyum Sülfür(Zırnık)	7 427	128	8 755	149	9 100	155	15,8	4,2		
Sodyum Bikromat	17 350	431	19 090	465	19 650	477	7,9	2,6		
Sodyum Fosfatlar	72 434	1 399	80 000	1 545	85 000	1 642	10,4	6,3		
Sodyum Silikat	50 216	215	53 719	236	55 800	249	9,6	5,4		
BOR ÜRÜNLERİ		556		484		711	-12,9	46,8		
Boraks Dekahidrat	5 105	70	4 964	68	5 000	68	-2,8	0,7		
Boraks Pentahidrat	2 941	42	4 626	67	5 430	78	57,3	17,4		
Sodyum Perborat	9 969	276	7 151	198	14 000	388	-28,3	95,8		
Borik Asit	9 530	168	8 605	152	10 000	176	-9,7	16,2		

TABLO: I.68- Kimya Sanayii Talebi (Devamı)								M: Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
ASİTLER		1 808		1 915		2 031	5,9	6,1		
Hidroklorik Asit	46 321	221	51 310	242	53 350	250	9,6	3,6		
Sitrik Asit	7 829	310	8 821	350	9 206	365	12,9	4,4		
Asetik Asit	22 443	290	24 585	318	27 086	350	9,6	10,2		
Sınai Yağ Asitleri	35 659	987	36 566	1 005	38 850	1 065	1,8	5,9		
ALKOLLER		4 455		6 281		5 687	41,0	-9,5		
Etil Alkol (Bin lt)	34 028	3 177	35 000	4 885	38 000	4 193	53,7	-14,2		
Metil Alkol	164 879	1 278	179 200	1 396	191 000	1 494	9,3	7,0		
BOYALAR		17 398		19 543		20 940	12,3	7,1		
Sen.ve Yağlı Boyalar	59 187	4 181	65 020	4 598	67 021	4 743	10,0	3,2		
Selülozik Boyalar	11 508	1 307	13 810	1 570	14 530	1 654	20,2	5,3		
Emülsiyon(Plastik)Boyalar	88 290	5 220	98 450	5 829	104 365	6 253	11,7	7,3		
Diğer Boyalar	22 004	1 469	25 500	1 677	26 630	1 654	14,2	-1,4		
Mürekkepler	13 475	2 199	14 895	2 469	16 500	3 139	12,3	27,1		
Vernikler	34 058	2 015	37 480	2 236	37 750	2 285	11,0	2,2		
Tiner	26 140	1 008	30 110	1 162	31 000	1 212	15,3	4,3		
TEMİZLİK MALZEMEL.İ		17 704		19 082		19 418	7,8	1,8		
Sabunlar	70 897	1 955	71 250	2 003	71 250	2 083	2,5	4,0		
Deterjanlar	339 842	15 749	368 200	17 078	373 000	17 335	8,4	1,5		
İLAÇLAR		67 077		73 312		77 731	9,3	6,0		
Vet.ve Tıbbi İlaçlar		60 785		66 641		70 600	9,6	5,9		
Tarım İlaçları	38 128	6 292	40 500	6 672	42 466	7 131	6,0	6,9		
DİĞERLERİ		85 358		101 556		113 704	19,0	12,0		
Klor	118 229	1 461	130 900	1 618	132 300	1 635	10,7	1,1		
Krom Sülfat	36 988	686	40 078	743	40 900	758	8,4	2,1		
Aluminyum Sülfat	39 456	283	43 580	312	45 500	326	10,5	4,4		
Kibrit(Milyon Kutu)	1 069	465	1 441	626	1 487	646	34,8	3,2		
Fenol	6 574	108	7 300	120	7 800	128	11,0	6,8		
Aseton	12 158	144	13 900	164	14 900	176	14,3	7,2		
Viskon	54 674	2 151	63 425	2 494	68 294	2 685	16,0	7,6		
Selofan	1 991	239	2 076	249	2 143	257	4,1	3,3		
Reyon	20 544	1 914	23 450	2 185	25 200	2 348	14,1	7,5		
Titan Oksitleri	38 767	2 060	44 550	2 367	48 000	2 550	14,9	7,7		
Boyar Maddeler	33 750	9 224	41 441	11 331	44 780	12 269	22,8	8,3		
Hidrojen Peroksit	29 171	476	32 540	531	35 250	575	11,5	8,3		
Formaldehit	53 231	305	58 825	339	59 637	343	11,0	1,4		
Boş Film ve Kağıtlar		2 431		2 790		2 975	14,8	6,6		
Patlayıcı Maddeler		1 126		1 219		1 260	8,3	3,3		
Sınai Gazlar		3 579		3 720		3 823	3,9	2,8		
Kozmetikler		7 039		8 810		9 200	25,2	4,4		
Diğer Kimyasal Maddeler		51 669		61 939		71 750	19,9	15,8		
T O P L A M		201 025		229 678		248 066	14,3	8,0		

TABLO: I.69- Kimya Sanayii Üretimi							M: Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
SODYUM TUZLARI		6 040		6 728		6 944	11,4	3,2
Soda	482 304	2 300	568 000	2 709	584 000	2 785	17,8	2,8
Sudkostik(NaOH)	134 351	808	138 000	829	144 000	866	2,7	4,3
Sodyum Hipoklorit	120 140	1 057	131 000	1 153	134 000	1 179	9,0	2,3
Sodyum Sülfat	170 680	621	185 000	673	193 500	704	8,4	4,6
Sodyum Metabisülfid	12 094	134	13 400	149	14 400	160	10,8	7,5
Sodyum Sülfür	9 797	166	11 000	186	11 500	195	12,3	4,5
Sodyum Bikromat	27 859	692	30 000	745	30 650	762	7,7	2,2
Sodyum Silikat	62 045	262	67 000	283	69 500	294	8,0	3,7
BOR ÜRÜNLERİ		3 611		4 552		6 054	26,1	33,0
Boraks Dekahidrat	27 099	369	27 500	375	35 000	477	1,5	27,3
Boraks Pentahidrat	148 484	2 146	204 000	2 948	282 000	4 075	37,4	38,2
Sodyum Perborat	9 688	268	10 455	290	17 000	471	7,9	62,6
Borik Asit	47 000	828	53 350	940	58 500	1 031	13,5	9,7
ASİTLER		1 234		1 275		1 348	3,3	5,8
Hidroklorik Asit	46 027	221	50 500	242	52 250	250	9,7	3,5
Sitrik Asit	1 734	107	1 975	122	2 076	128	13,9	5,1
Asetik Asit	84	0	85	0	86	0	1,2	1,2
Sınai Yağ Asitleri	30 858	906	31 000	910	33 000	969	0,5	6,5
ALKOLLER		3 481		2 179		3 303	-37,4	51,6
Etil Alkol(Bin LT)	34 006	3 173	20 000	1 866	32 000	2 986	-41,2	60,0
Metil Alkol	49 487	308	50 200	313	51 000	318	1,4	1,6
BOYALAR		16 754		18 874		19 034	12,7	0,8
Sen.ve Yağlı Boyalar	61 454	4 338	67 150	4 850	69 281	4 890	11,8	0,8
Selülozik Boyalar	11 883	1 346	13 860	1 570	14 300	1 620	16,6	3,2
Emülsiyon(Plastik)Boyalar	84 299	4 889	93 550	5 500	95 440	5 535	12,5	0,6
Diğer Boyalar	16 080	1 525	17 650	1 700	17 930	1 701	11,5	0,0
Mürekkepler	12 877	1 654	14 230	1 850	14 400	1 850	11,8	0,0
Vernikler	36 840	2 042	41 050	2 300	41 800	2 317	12,6	0,7
Tiner	26 018	959	29 950	1 104	30 400	1 121	15,1	1,5
TEMİZLİK MALZEMELERİ		23 411		25 218		26 991	7,7	7,0
Sabunlar	179 384	4 743	190 000	5 024	205 000	5 421	5,9	7,9
Deterjanlar	406 752	18 668	440 000	20 194	470 000	21 571	8,2	6,8
İLAÇLAR		50 726		54 868		55 995	8,2	2,1
Vet.ve Tıbbi İlaçlar		46 359		50 100		51 100	8,1	2,0
Tarım İlaçları	32 258	4 366	35 228	4 768	36 166	4 895	9,2	2,7
DİĞERLERİ		26 742		30 306		29 331	13,3	-3,2
Klor	118 229	1 461	130 900	1 618	132 300	1 635	10,7	1,1
Krom Sülfat	37 003	686	40 100	743	41 000	760	8,4	2,2
Aluminyum Sülfat	40 526	290	44 900	322	47 500	340	10,8	5,8
Kibrit(Milyon Kutu)	1 463	636	1 850	804	1 900	826	26,5	2,7
Viskon	1 149	59	1 275	65	1 294	66	11,0	1,5
Selofan	1 734	211	1 790	218	1 850	225	3,2	3,4
Boyar Maddeler	1 734	355	1 920	393	1 980	406	10,7	3,1
Formaldehit	53 413	305	59 000	337	59 900	342	10,5	1,5
Patlayıcı Maddeler		910		975		990	7,1	1,6
Sınai Gazlar		3 518		3 650		3 750	3,7	2,7
Kozmetikler		6 140		6 800		7 150	10,8	5,1
Diğer Kimyasal Maddeler		12 171		14 381		12 841	18,2	-10,7
T O P L A M		132 000		144 000		149 000	9,1	3,5

TABLO: I.70- Kimya Sanayii İhracatı							M: Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
SODYUM TUZLARI		1 180		1 330		1 409	12,7	5,9
Soda	115 859	477	122 670	505	130 000	536	5,9	6,0
Sudkostik(NaOH)	3 929	11	15 000	42	16 500	46	281,8	10,0
Sodyum Hipoklorit	21 499	181	23 500	198	24 000	203	9,3	2,1
Sodyum Sülfat	52 482	171	65 000	212	73 000	238	23,9	12,3
Sodyum Metabisülfat	4 153	37	4 750	42	5 100	45	14,4	7,4
Sodyum Sülfür(Zırnık)	2 378	31	2 450	32	2 800	37	3,0	14,3
Sodyum Bikromat	10 517	225	11 500	246	11 700	251	9,3	1,7
Sodyum Silikat	11 957	46	13 631	52	14 200	54	14,0	4,2
BOR ÜRÜNLERİ		2 392		2 511		3 331	5,0	32,7
Boraks Dekahidrat	25 743	278	24 702	267	30 000	324	-4,0	21,4
Boraks Pentahidrat	176 122	1 626	180 600	1 668	254 000	2 345	2,5	40,6
Sodyum Perborat	1 103	15	2 597	34	3 000	40	135,4	15,5
Borik Asit	36 897	473	42 262	542	48 500	622	14,5	14,8
ASİTLER		83		98		114	17,0	17,2
Hidroklorik Asit	194	0	750	4	900	4	286,6	20,0
Sitrik Asit	47	3	54	3	70	4	14,0	30,6
Sınai Yağ Asitleri	4 477	79	5 104	91	5 950	106	14,0	16,6
BOYALAR		1 873		2 211		2 629	18,1	18,9
Sen.ve Yağlı Boyalar	2 441	109	2 650	119	3 000	134	8,6	13,2
Selülozik Boyalar	809	46	950	54	1 000	57	17,4	5,3
Emülsiyon(Plastik)Boyalar	1 426	44	1 620	50	1 975	61	13,6	21,9
Diğer Boyalar	20 998	1 172	24 450	1 364	29 300	1 635	16,4	19,8
Mürekkepler	1 171	95	1 435	116	1 750	142	22,5	22,0
Vernikler	6 872	348	8 670	439	10 250	519	26,2	18,2
Tiner	2 044	59	2 390	69	2 800	81	16,9	17,2
TEMİZLİK MALZEMEL.İ		5 122		5 665		6 850	10,6	20,9
Sabunlar	110 999	2 941	122 500	3 246	140 000	3 709	10,4	14,3
Deterjanlar	100 676	2 181	111 700	2 420	145 000	3 141	10,9	29,8
İLAÇLAR		2 115		2 491		3 326	17,8	33,5
Vet.ve Tıbbi İlaçlar		1 543		1 759		2 500	14,0	42,1
Tarım İlaçları	3 945	572	5 050	732	5 700	826	28,0	12,9
DIĞERLERİ		5 785		9 772		13 534	68,9	38,5
Krom Sülfat	16	0	22	0	100	2	41,9	354,5
Aluminyum Sülfat	1 070	5	1 320	6	2 000	9	23,4	51,5
Kibrit (Milyon Kutu)	399	176	415	183	420	186	4,0	1,2
Selofan	31	1	45	2	47	2	45,2	4,4
Boyar Maddeler	1 567	97	1 786	111	2 200	137	14,0	23,2
Formaldehit	198	2	210	2	300	3	6,1	42,9
Patlayıcı Maddeler		4		5		6	26,2	20,0
Sınai Gazlar		9		12		14	36,8	20,0
Kozmetikler		481		590		700	22,7	18,6
Diğer Kimyasal Maddeler		5 009		8 860		12 474	76,9	40,8
T O P L A M		18 550		24 078		31 193	29,8	29,6

TABLO: I.71- Kimya Sanayii İthalatı								M: Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
SODYUM TUZLARI		1 983		2 333		2 551	17,7	9,3		
Soda	3 489	14	17 500	69	21 000	82	401,6	20,0		
Sudkostik(NaOH)	91 788	371	115 000	464	124 000	501	25,3	7,8		
Sodyum Sülfat	6 566	188	8 000	229	10 000	287	21,8	25,0		
Sodyum Metabisülfid	125	4	165	6	300	11	32,0	81,8		
Sodyum Sülfür(Zırnık)	147	3	205	4	400	7	39,5	95,1		
Sodyum Bikromat	8	0	590	5	700	6	7275,0	18,6		
Sodyum Fosfatlar	72 434	1 399	80 000	1 545	85 000	1 642	10,4	6,3		
Sodyum Silikat	128	4	350	11	500	15	173,4	42,9		
ASİTLER		709		797		866	12,3	8,7		
Hidroklorik Asit	488	1	1 560	3	2 000	4	219,7	28,2		
Sitrik Asit	6 142	206	6 900	231	7 200	241	12,3	4,3		
Asetik Asit	22 359	290	24 500	317	27 000	350	9,6	10,2		
Sınai Yağ Asitleri	9 278	213	10 670	244	11 800	270	15,0	10,6		
ALKOLLER		974		4 102		2 384	321,2	-41,9		
Etil Alkol(Bin Lt.)	6 000	1 207	26 000	5 232	16 000	3 220	333,5	-38,5		
Metil Alkol	115 392	969	129 000	1 084	140 000	1 176	11,8	8,5		
BOYALAR		3 590		4 386		6 021	22,2	37,3		
Sen.ve Yağlı Boyalar	174	15	520	46	740	65	199,7	42,3		
Selülozik Boyalar	434	52	900	108	1 230	147	107,4	36,7		
Emülsiyon(Plastik)Boyalar	5 417	413	6 520	498	10 900	832	20,4	67,2		
Diğer Boyalar	26 922	1 936	32 300	2 322	38 000	2 732	20,0	17,6		
Mürekkepler	1 769	695	2 100	826	3 850	1 514	18,7	83,3		
Vernikler	4 090	354	5 100	441	6 200	536	24,7	21,6		
Tiner	2 166	124	2 550	146	3 400	195	17,7	33,3		
TEMİZLİK MALZEMELE		1 848		2 229		2 783	20,6	24,8		
Sabunlar	2 512	146	3 750	219	6 250	364	49,3	66,7		
Deterjanlar	33 766	1 702	39 900	2 011	48 000	2 419	18,2	20,3		
İLAÇLAR		18 429		20 887		25 008	13,3	19,7		
Vet.ve Tıbbi İlaçlar		15 969		18 300		22 000	14,6	20,2		
Tarım İlaçları	9 815	2 460	10 322	2 587	12 000	3 008	5,2	16,3		
DİĞERLERİ		60 047		75 021		90 646	24,9	20,8		
Kibrit(Milyon Kutu)	5	2	6	2	7	3	22,2	13,6		
Hidrojen Peroksit	29 171	476	32 540	531	35 250	575	11,5	8,3		
Fenol	6 574	108	7 300	120	7 800	128	11,0	6,8		
Aseton	12 158	144	13 900	164	14 900	176	14,3	7,2		
Viskon	53 525	2 092	62 150	2 429	67 000	2 618	16,1	7,8		
Selofan	288	32	331	37	340	38	15,0	2,8		
Reyon	20 544	1 914	23 450	2 185	25 200	2 348	14,1	7,5		
Titan Oksitleri	38 767	2 060	44 550	2 367	48 000	2 550	14,9	7,7		
Boyar Maddeler	33 583	9 190	41 307	11 304	45 000	12 314	23,0	8,9		
Formaldehit	15	1	35	3	37	3	127,3	5,7		
Boş Film ve Kağıtlar		2 431		2 790		2 975	14,8	6,6		
Patlayıcı Maddeler		220		250		276	13,8	10,4		
Sınai Gazlar		70		82		87	18,0	6,1		
Kozmetikler		1 381		1 600		1 750	15,9	9,4		
Diğer Kimyasal Maddeler		38 726		48 946		62 793	26,4	28,3		
T O P L A M		87 579		109 756		130 259	25,3	18,7		

12. PETROKİMYA SANAYİİ

a) Durum

1994 yılında, Batı ekonomileri başta olmak üzere dünya ekonomisinde görülen canlanmaya paralel olarak petrokimyasal ürünlere olan talep artmış ve yılın ikinci yarısından itibaren sektörde konjonktür hızla düzelmiştir. Fiyatlardaki sürekli yükseliş trendi tüketicileri stok amaçlı alımlara yönlendirince dünya fiyatlarında, yapay olarak tanımlanabilecek yükselmeler olmuştur. Bu durum 1995 yılının ortalarına kadar devam etmiştir. Bu nedenle yılın ilk yarısında üretim, kapasite sınırlarına kadar yükselerek, dünyada ortalama kapasite kullanımı yüzde 95'in üzerine çıkmıştır. Ürün fiyatları yükselirken, sektördeki hammadde fiyatlarında önemli bir artış görülmemiştir. Bir yandan fiyatlardaki hızlı yükselme ve yüksek kapasite kullanım oranlarına, hammadde fiyatlarındaki durgunluk eklenince 1995 yılının ilk aylarında sektör, tarihinin en karlı dönemini yaşamıştır. Ancak yılın ikinci yarısından itibaren, stokların doygunluğa ulaşması ve ihracatçı için büyük bir pazar olan Çin'in ithalatını aniden durdurması sonucunda, bir çok ürünün fiyatında düşmeler başlamış ve yılın son döneminde fiyatlardaki düşüş yüzde 50'lere kadar varmıştır. Sektörün Dünya'daki kapasite kullanım oranı yüzde 80-85 arasında tutularak bu durum krize dönüşmeden geçirilmiştir. Bu oran 1995 yılında ülkemizde yüzde 98 olmuştur.

1995 yılında yurtiçi talebin karşılanmasında yerli üretimin payı yüzde 67,8, ihracatın üretimdeki payı ise yüzde 14,6 olmuştur. 1994 yılına kıyasla yurtiçi talep 1995'de yüzde 34,9 oranında, ithalat yüzde 39,6 oranında ve üretim yüzde 22,8 oranında artarken, ihracat yüzde 11,9 oranında azalmış bulunmaktadır. 1995 yılında bir önceki yıla kıyasla başlıca mal gruplarında yurtiçi talep; termoplastik reçinelerde yüzde 31,4, lastik hammaddelerinde yüzde 40,4, sentetik devamlı iplik ve elyaflarda ise yüzde 29,2 oranında artış göstermiştir. Aynı mal grupları itibariyle yerli üretimde; termoplastik reçinelerde yüzde 10,2, lastik hammaddelerinde yüzde 23,7, sentetik devamlı iplik ve elyaflarda ise yüzde 19,9 oranında artış gözlenmiştir.

1996 yılında petrokimya sanayiinde üretimin yurtiçi talebi karşılama oranı yüzde 63,7 ve ihracatın üretimdeki payı yüzde 19,2 olmuştur. Bu durum, giderek artan talepte üretimin yetersiz kalmasından kaynaklanmaktadır. Aliğa Petrokimya Kompleksi'nde yürütülen tevsî çalışmaları ile üretimde belirli artışlar olmuştur. 1996 yılında termoplastik reçineler üretimi yüzde 3,4'lük artışla 615 bin tona ulaşmıştır. Buna rağmen, termoplastikler talebinin ancak yüzde 58,6'sı yerli üretimle karşılanmıştır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında petrokimya sanayii kurulu kapasitelerinin yüzde 100'e yakın oranlarda kullanılması hedeflenmiştir. Konjonktürdeki düzelmeye devam edeceği, yerli üretimin iç talebi yüzde 62,7 oranında karşılayacağı ve üretimin yüzde 23,3'ünün ihraç edileceği öngörülmektedir.

Petrokimya sektöründe kamu kuruluşu olan Petkim Genel Müdürlüğü Komplekslerinde devam eden tevsî ve modernizasyon yatırımları 1997 yılında da sürdürülecektir. Özelleştirme kapsamında bulunan Petkim'de 1997 yılında da özelleştirme stratejisi ve alternatiflerin belirlenmesi üzerindeki çalışmalara devam edilecektir.

TABLO: I.72- Petrokimya Sanayii Talebi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Toluen	71	631	84	756	70	620	19,7	-18,0		
Ksilen	167	3 248	194	3 778	192	3 742	16,3	-0,9		
Tri/Perkloretilen	9	114	10	127	11	139	11,1	10,0		
Polivinil Klorür	242	7 570	270	8 415	250	7 893	11,2	-6,2		
Polietilen (YY)	109	2 945	110	2 956	109	2 928	0,4	-1,0		
Polietilen (AY)	275	7 744	289	8 001	250	7 079	3,3	-11,5		
Polistiren	92	2 843	92	2 843	94	2 897	0,0	1,9		
Polipropilen	286	7 668	289	7 761	290	7 760	1,2	-0,0		
Polivinil Asetat	48	1 645	55	2 058	56	2 302	25,1	11,8		
Plastikleştiriciler	39	1 512	38	1 492	40	1 581	-1,3	5,9		
Stiren Butadien Kauçuğu	47	1 453	49	1 552	55	1 796	6,8	15,7		
Cis-Polibutadien Kauçuğu	16	638	16	627	25	917	-1,8	46,3		
Ftalik Anhidrit	34	1 038	40	1 121	37	1 037	8,0	-7,5		
Stabilizatörler	7	528	8	571	9	691	8,3	21,0		
Karbon Siyahı	71	1 553	72	1 563	75	1 721	0,6	10,1		
Etilen Glikol	118	1 939	118	1 854	127	2 018	-4,4	8,9		
Kaprolaktam	18	642	20	713	21	749	11,1	5,0		
Akrilonitril	185	4 521	190	4 594	195	4 702	1,6	2,4		
Dimetil Tereftalat	156	2 515	156	2 515	157	2 530	0,0	0,6		
Teraftalik Asit	100	2 759	85	2 333	110	3 027	-15,4	29,7		
Dodesil Benzen+LAB	55	1 184	60	1 281	65	1 388	8,2	8,3		
Akrilik Elyaf	185	10 977	191	11 470	190	11 738	4,5	2,3		
Poliamid Elyaf	9	413	13	601	18	775	45,6	28,9		
Poliester Elyaf	72	4 401	66	4 154	80	5 158	-5,6	24,2		
Polipropilen Elyaf	33	858	38	1 071	40	1 162	24,9	8,5		
Poliamid İplik	33	2 919	37	3 307	39	3 505	13,3	6,0		
Poliester İplik	142	9 688	160	11 133	175	12 231	14,9	9,9		
Polipropilen İplik	26	784	29	1 046	36	1 285	33,5	22,8		
Diğerleri		24 253		35 039		34 949	44,5	-0,3		
T O P L A M		108 981		124 732		128 319	14,5	2,9		

TABLO: I.73- Petrokimya Sanayii Üretimi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Benzen	73	698	119	1 138	123	1 176	63,0	3,4		
Toluen	2	20	9	92			350,0	-100,0		
Ksilen	123	2 524	143	2 935	142	2 914	16,3	-0,7		
Polivinil Klorür	181	5 926	202	6 614	202	6 614	11,6	0,0		
Polietilen (YY)	72	2 049	71	2 020	70	1 992	-1,4	-1,4		
Polietilen (AY)	232	6 713	229	6 626	222	6 424	-1,3	-3,1		
Polistiren	30	1 163	30	1 163	30	1 163	0,0	0,0		
Polipropilen	80	2 463	83	2 555	80	2 463	3,8	-3,6		
Polivinil Asetat	55	1 627	60	1 775	60	1 775	9,1	0,0		
Plastikleştiriciler	44	1 671	46	1 747	50	1 899	4,5	8,7		

TABLO: I.73- Petrokimya Sanayii Üretimi (Devamı)							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla			
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Stiren Butadien Kauçuğu	32	963	31	933	33	993	-3,1	6,5		
Cis-Polibutadien Kauçuğu	21	710	20	677	22	744	-4,8	10,0		
Ftalik Anhidrit	33	1 002	32	972	30	911	-3,0	-6,3		
Stabilizatörler	5	218	6	262	6	262	20,0	0,0		
Karbon Siyahı	40	921	39	898	50	1 152	-2,5	28,2		
Etilen Glikol	90	1 645	78	1 426	86	1 572	-13,3	10,3		
Akrilonitril	86	2 529	83	2 441	86	2 529	-3,5	3,6		
Dimetil Tereftalat	129	1 945	129	1 945	130	1 960	0,0	0,8		
Teraftalik Asit	65	1 906	49	1 437	65	1 906	-24,6	32,7		
Dodesil Benzen+LAB	1	31					-100,0			
Akrilik Elyaf	173	10 479	185	11 206	200	12 115	6,9	8,1		
Poliamid Elyaf	2	170	3	255	3	255	50,0	0,0		
Poliester Elyaf	69	4 416	70	4 480	90	5 760	1,4	28,6		
Polipropilen Elyaf	32	811	33	836	33	836	3,1	0,0		
Poliamid İplik	42	3 574	43	3 659	44	3 744	2,4	2,3		
Poliester İplik	140	8 960	170	10 880	190	12 160	21,4	11,8		
Polipropilen İplik	24	608	24	608	30	760	0,0	25,0		
Diğerleri		8 101		9 896		6 421	22,2	-35,1		
T O P L A M		73 845		79 475		80 500	7,6	1,3		

TABLO: I.74- Petrokimya Sanayii İhracatı							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla			
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Benzen	73	698	119	1 138	123	1 176	63,0	3,4		
Ksilen	17	329	18	349	17	329	5,9	-5,6		
Polivinil Klorür	14	315	7	157	7	157	-50,0	0,0		
Polietilen(YY)	2	31	1	16	1	16	-50,0	0,0		
Polietilen(AY)	15	241	10	161	7	113	-33,3	-30,0		
Polipropilen	1	16	1	16			0,0	-100,0		
Polivinil Asetat	10	213	12	255	15	319	20,0	25,0		
Plastikleştiriciler	5	159	8	254	10	318	60,0	25,0		
Stiren Butadien Kauçuğu	2	39	5	97	10	194	150,0	100,0		
Cis-Polibutadien Kauçuğu	10	225	9	203	10	225	-10,0	11,1		
Ftalik Anhidrit	6	84	4	56	2	28	-33,3	-50,0		
Stabilizatörler	1	51	1	51	1	51	0,0	0,0		
Karbon Siyahı	1	13			9	116	-100,0			
Etilen Glikol	34	393	31	358	16	185	-8,8	-48,4		
Akrilonitril	12	204	13	221	6	102	8,3	-53,8		
Tereftalik Asit			4	78	5	98		25,0		
Akrilik Elyaf	14	562	30	1 203	50	2 005	114,3	66,7		
Poliester Elyaf	15	616	25	1 027	35	1 437	66,7	40,0		
Poliamid İplik	21	1 867	21	1 867	22	1 956	0,0	4,8		
Poliester İplik	44	2 195	65	3 242	75	3 741	47,7	15,4		
Diğerleri		2 510		4 501		6 148	79,3	36,6		
T O P L A M		10 760		15 250		18 714	41,7	22,7		

TABLO: I.75- Petrokimya Sanayii İthalatı							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Toluen	69	611	75	664	70	620	8,7	-6,7
Ksilen	61	1 053	69	1 192	67	1 157	13,1	-2,9
Tri/Perkloretilen	9	114	10	127	11	139	11,1	10,0
Polivinil Klorür	75	1 959	75	1 959	55	1 436	0,0	-26,7
Polietilen (YY)	39	928	40	952	40	952	2,6	0,0
Polietilen (AY)	58	1 272	70	1 535	35	768	20,7	-50,0
Polistiren	62	1 679	62	1 679	64	1 733	0,0	3,2
Polipropilen	207	5 221	207	5 221	210	5 297	0,0	1,4
Polivinil Asetat	3	231	7	538	11	846	133,3	57,1
Stiren Butadien Kauçuğu	17	529	23	716	32	997	35,3	39,1
Cis-Polibutadien Kauçuğu	5	153	5	153	13	398	0,0	160,0
Ftalik Anhidrit	7	120	12	205	9	154	71,4	-25,0
Stabilizatörler	3	360	3	360	4	481	0,0	33,3
Karbon Siyahı	32	645	33	665	34	685	3,1	3,0
Etilen Glikol	62	686	71	786	57	631	14,5	-19,7
Kaprolaktam	18	642	20	713	21	749	11,1	5,0
Akilonitril	111	2 196	120	2 374	115	2 275	8,1	-4,2
Dimetil Tereftalat	27	570	27	570	27	570	0,0	0,0
Teraftalik Asit	35	853	40	975	50	1 218	14,3	25,0
Dodesil Benzen+LAB	54	1 153	60	1 281	65	1 388	11,1	8,3
Akrilik Elyaf	26	1 059	36	1 467	40	1 629	38,5	11,0
Poliamid Elyaf	7	243	10	346	15	520	42,5	50,3
Poliester Elyaf	18	601	21	701	25	835	16,7	19,1
Polipropilen Elyaf	1	47	5	235	7	326	404,1	38,7
Poliamid İplik	12	1 212	15	1 515	17	1 717	25,0	13,3
Poliester İplik	46	2 922	55	3 495	60	3 812	19,6	9,1
Polipropilen İplik	2	175	5	438	6	525	150,0	19,9
Diğerleri		18 662		29 644		34 676	58,8	17,0
T O P L A M		45 896		60 507		66 533	31,8	10,0

13. PETROL ÜRÜNLERİ SANAYİİ

a) Durum

1995 yılında kurulu rafinaj kapasitesi 32 milyon ton olan rafinerilerde toplam 27.4 milyon ton ham petrol işlenmiş ve kapasite kullanım oranı yüzde 85,6 düzeyinde olmuştur. 1995 yılında petrol ürünleri üretimi yüzde 7,8 oranında artmıştır, Petrol ürünleri ithalatı yüzde 4,5 oranında, ihracatı ise yüzde 12,4 oranında artmıştır.

Yatırım harcamaları 1995 yılında, dış para finansmanı kredi yoluyla sağlanan İzmit Rafinerisi Hidrokraker ve Sürekli Katalist Rejenerasyonu (CCR) Projesi, İzmit Rafinerisi Modernizasyon Projesi ile Kırıkkale Rafinerisi İzomerizasyon Projelerine yoğunlaşmıştır.

1996 yılında petrol ürünleri üretiminin yüzde 4,4 oranında azalması beklenmektedir; zira, yılın ikinci yarısında ATAŞ rafinerisi kısa bir süre için devre dışı kalmıştır. Petrol ürünleri ihracatının 1996 yılında yüzde 2,9 oranında, ithalatının ise yüzde 39,8 oranında artacağı tahmin edilmektedir. İhracatta özellikle fuel-oil önemli yer tutmaktadır.

1996 yılında da İzmit Rafinerisi Hidrokraker ve CCR ile Modernizasyon Projelerinin yanısıra Kırıkkale Rafinerisi İzomerizasyon Projesinin sürdürülmesine hız verilmiştir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında petrol ürünlerinin üretiminin yüzde 6,1 oranında artması öngörülmektedir. Fuel-oil ihracatı 1997 yılında da sürecektir.

1997 yılında rafinerilerde yürütülmekte olan modernizasyon projeleri tamamlanacaktır. Bunlardan hidrokraker projesi ile, arz fazlası ortaya çıkan 1.100.000 ton/yıl siyah ürün işlenerek 936.000 ton/yıl LPG, nafta, gazyağı, jet yakıtı ve motorin gibi daha değerli ürünler üretilecek; rafineri karlılığının artmasının yanısıra yılda yaklaşık 27.000 ton saf kükürt geri kazanılacak ve hava kirliliğinin önlenmesine katkı sağlanacaktır. Diğer projelerle ise benzinin oktani 96'dan 101'e çıkarılmak suretiyle kurşunsuz benzin üretilerek verimlilik artırılacak ve enerji tasarrufu gerçekleştirilecektir.

Ayrıca, 1997 yılında İzmit ve İzmir Rafinerilerinde Avrupa standartlarında geçerli olan ağırlıkça yüzde 0,05 kükürt içeren motorin üretiminin gerçekleşmesini hedefleyen kükürt giderme ünitelerinin yatırım çalışmaları başlatılacaktır.

TABLO: I.76- Petrol Ürünleri Sanayii Talebi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
LPG	2 453	11 174	2 493	11 360	2 651	12 072	1,7	6,3	
Benzin	3 993	70 229	4 242	69 920	4 447	74 992	-0,4	7,3	
Nafta	1 589	8 143	1 418	7 547	1 456	7 493	-7,3	-0,7	
Jet Yakıtı	1 442	10 386	1 544	10 762	1 767	11 986	3,6	11,4	
Gaz Yağı	78	1 033	94	1 244	98	1 297	20,5	4,3	
Motorin	8 305	89 345	8 926	88 987	9 183	94 699	-0,4	6,4	
Solvent	76	634	151	1 239	170	1 400	95,6	13,0	
Fuel-Oil	8 145	35 579	6 402	28 629	6 908	31 042	-19,5	8,4	
Asfalt	963	2 652	1 178	3 240	1 259	3 446	22,1	6,4	
Madeni Yağ	299	3 430	350	3 923	308	3 549	14,4	7,0	
Rafineri Yakıt Gazı	634		490		645				
Diğerleri		15 634		17 636		15 901	12,8	-9,8	
T O P L A M		248 238		244 488		257 877	-1,5	5,5	

TABLO: I.77- Petrol Ürünleri Sanayii Üretimi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
LPG	805	3 440	794	3 393	826	3 530	-1,4	4,0		
Benzin	3 721	68 854	3 603	66 671	3 907	72 296	-3,2	8,4		
Nafta	1 451	7 529	1 611	8 359	1 381	7 166	11,0	-14,3		
Jet Yakıtı	1 465	10 490	1 434	10 268	1 517	10 862	-2,1	5,8		
Gaz Yağı	78	1 033	94	1 244	98	1 297	20,5	4,3		
Motorin	7 987	87 978	7 523	82 867	8 213	90 468	-5,8	9,2		
Solvent	7	71	4	40	7	71	-42,9	75,0		
Fuel-Oil	9 786	39 739	8 125	32 994	8 868	36 011	-17,0	9,1		
Asfalt	980	2 682	1 194	3 268	1 259	3 446	21,8	5,4		
Madeni Yağ	294	3 374	304	3 489	296	3 397	3,4	-2,6		
Rafineri Yakıt Gazı	634		467		645					
Diğerleri		13 046		15 099		13 000	15,7	-13,9		
T O P L A M		238 236		227 693		241 544	-4,4	6,1		

TABLO: I.78- Petrol Ürünleri Sanayii İhracatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
LPG	15	50	11	37			-26,7	-100,0		
Benzin	57	304	43	229	260	1 385	-24,6	504,7		
Nafta	100	424	241	1 021				-100,0		
Jet Yakıtı	23	103	17	76			-26,1	-100,0		
Motorin	242	1 079	96	428	60	268	-60,3	-37,5		
Fuel-Oil	2 099	5 356	2 252	5 746	2 510	6 404	7,3	11,5		
Asfalt	17	30	16	28			-5,9			
Madeni Yağ	9	75	2	17	38	318		1800,0		
Diğerleri		205		265		300	29,3	13,2		
T O P L A M		7 626		7 848		8 675	2,9	10,5		

TABLO: I.79- Petrol Ürünleri Sanayii İthalatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
LPG	1 663	7 784	1 710	8 004	1 825	8 542	2,8	6,7		
Benzin	329	1 678	682	3 479	800	4 081	107,3	17,3		
Nafta	238	1 038	48	209	75	327	-79,8	56,3		
Jet Yakıtı			127	571	250	1 124		96,9		
Motorin	560	2 446	1 499	6 548	1 030	4 499	167,7	-31,3		
Solvent	69	563	147	1 199	163	1 330	113,0	10,9		
Fuel-Oil	458	1 195	529	1 381	550	1 436	15,5	4,0		
Madeni Yağ	14	132	48	451	50	470	242,9	4,2		
Diğerleri		2 793		2 802		3 201	0,3	14,2		
T O P L A M		17 628		24 643		25 008	39,8	1,5		

14. GÜBRE SANAYİİ

a) Durum

1995 yılı ilk altı ayında yüzde 9,5 oranında gerileyen gübre tüketimi, ikinci altı aylık dönemde bitkisel üretimdeki olumlu gelişmeler ve 95/7422 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile gübre desteklemesinin yüzde 50'ye çıkarılması sonucu artmış ve 1995 yılında tarımda kullanılan gübre miktarı önceki yıla göre yüzde 9,7 oranında yükselmiştir. Üretim miktarındaki artış ise yüzde 23 oranında olmuştur.

Üretim ve tüketimdeki artışlara paralel olarak, gübre ithalatı 2,5 milyon tona ulaşmış ve ara ürünler dahil olmak üzere toplam ithalat yüzde 51,1 oranında artmıştır. İhracatta son yıllarda görülen azalma 1995 yılında da devam etmiştir.

1996 yılında tarımda kullanılan gübre miktarı yüzde 4,8 oranında artarak 4,6 milyon ton olmuştur. Bu miktar 1993 yılı tüketiminin yüzde 16 oranında gerisindedir. Gübre üretimi yüzde 2,7 oranındaki artışla 3,9 milyon ton düzeyinde gerçekleşmiştir. İthalatın yüzde 5 oranında artacağı, ihracatta ise önemli bir değişiklik olmayacağı tahmin edilmektedir.

b)1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Tarımda kullanılan gübre talebinin yüzde 3,5 artışla 4,8 milyon tona, gübre üretiminin yüzde 6,1'lik artışla 4,1 milyon tona ulaşması beklenmektedir. İthalatın 2,5 milyon ton civarında olacağı, ihracatın ise önceki yıllardaki eğilimini devam ettireceği tahmin edilmektedir.

TABLO: I.80- Gübre Sanayii Talebi (1)								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Amonyak	1 093	5 603	1 168	5 987	1 190	6 100	6,9	1,9	
Sülfürik Asit	833	853	890	911	930	952	6,8	4,5	
Fosforik Asit	414	4 109	450	4 467	465	4 616	8,7	3,3	
Ara Ürünler Toplamı (A)	-	10 565	-	11 365	-	11 668	7,6	2,7	
A.Sülfat	906	2 842	809	2 538	825	2 588	-10,7	2,0	
A.Nitrat (%26 N)	1 253	4 231	1 295	4 373	1 400	4 728	3,4	8,1	
A.Nitrat (%30-33 N)	144	486	192	648	185	625	33,3	-3,6	
Üre	910	4 678	964	4 956	960	4 935	5,9	-0,4	
T.S.P.	110	733	80	533	90	599	-27,3	12,5	
D.A.P.	560	4 358	574	4 467	610	4 748	2,5	6,3	
Kompoze	1 447	8 556	1 480	8 751	1 520	8 988	2,3	2,7	
Potasyum Sülfat/Klorür	148	502	170	577	175	594	14,9	2,9	
Diğerleri	8	137	15	256	20	342	87,5	33,3	
Gübreler Toplamı (B)	5 486	26 524	5 579	27 100	5 785	28 146	2,2	3,9	
Azotlu Gübreler (%100 N)	1 366	17 596	1 407	18 057	1 448	18 651	2,6	3,3	
Fosfatlı Güb.(%100 P2O5)	592	7 998	582	8 029	611	8 452	0,4	5,3	
Potashlı Güb. (%100 K2O)	132	930	144	1 014	148	1 043	9,1	2,8	
Güb. Bitki Bes.Mad.Top.	2 090	26 524	2 133	27 100	2 207	28 146	2,2	3,9	
T O P L A M (A+B)	-	37 089	-	38 670	-	39 814	4,3	3,0	

(1) Kompoze gübre üretiminde ve diğer sanayilerde kullanılan üre,amonyum sülfat,potasyum klorür ve TSP dahildir.

TABLO: I.81- Tarımda Kullanılan Gübre Talebi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
A.Sülfat	293	919	244	765	245	769	-16,7	0,4		
A.Nitrat (%26 N)	1 253	4 231	1 295	4 373	1 400	4 728	3,4	8,1		
A.Nitrat (% 30-33 N)	144	486	192	648	185	625	33,3	-3,6		
Üre	581	2 987	728	3 743	705	3 624	25,3	-3,2		
T.S.P.	90	599	60	400	70	466	-33,3	16,7		
D.A.P.	560	4 358	574	4 467	610	4 748	2,5	6,3		
Kompoze	1 447	8 556	1 480	8 751	1 520	8 988	2,3	2,7		
Potasyum Sülfat/Klorür	18	61	24	81	25	85	33,3	4,2		
Fiziki Toplam	4 386	22 199	4 597	23 229	4 760	24 032	4,6	3,5		
Azotlu Güb. (%100 N)	1 078	13 914	1 171	14 943	1 199	15 350	7,4	2,7		
Fosfatlı Güb. (%100 P2O5)	572	7 796	572	7 767	600	8 148	-0,4	4,9		
Potaslı Güb. (%100 K2O)	67	489	71	519	73	534	6,2	2,9		
Bitki Besin Mad.Toplamı	1 717	22 199	1 814	23 229	1 873	24 032	4,6	3,5		

TABLO: I.82- Gübre Sanayii Üretimi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Amonyak	588	3 014	678	3 475	680	3 486	15,3	0,3		
Sülfürik Asit	763	781	790	809	800	819	3,5	1,3		
Fosforik Asit	142	1 409	170	1 687	175	1 737	19,7	2,9		
Ara Ürünler Toplamı (A)	-	5 205	-	5 972	-	6 042	14,7	1,2		
A.Sülfat	160	502	209	656	200	627	30,6	-4,3		
A.Nitrat (%26-33 N)	1 332	4 498	1 330	4 491	1 400	4 728	-0,2	5,3		
Üre	566	2 910	514	2 642	560	2 879	-9,2	8,9		
T.S.P.	54	360	129	859	75	500	138,9	-41,9		
D.A.P.	204	1 588	164	1 276	230	1 790	-19,6	40,2		
Kompoze	1 453	8 592	1 531	9 053	1 575	9 313	5,4	2,9		
Gübreler Toplamı (B)	3 769	18 449	3 877	18 978	4 040	19 837	2,9	4,5		
Azotlu Gübreler(%100 N)	955	12 437	947	12 449	1 005	13 161	0,1	5,7		
Fosfatlı Güb. (%100 P2O5)	394	5 582	422	6 077	437	6 210	8,9	2,2		
Potaslı Güb. (%100 K2O)	51	430	54	453	55	466	5,4	2,9		
Güb. Bitki Bes.Mad.Top.	1 399	18 449	1 423	18 978	1 498	19 837	2,9	4,5		
TOPLAM (A+B) (1)	-	23 654	-	24 950	-	25 867	5,5	3,7		

(1) 1996 yılı ara ürünler üretimi gerçekleşme tahmini, gübre üretimi ise gerçekleşmemiştir.

TABLO: I.83- Gübre Sanayii İhracatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
A.Sülfat	0	0	0	0	0	0	-	-		
Üre	2	6	0	0	0	0	-100,0	-		
A.Nitrat (%26-34 N)	64	114	0	0	10	18	-100,0	-		
T.S.P.	3	13	28	121	0	0	833,3	-		
D.A.P.	27	124	0	0	0	0	-100,0	-		
Kompoze	39	168	20	86	35	151	-48,7	75,0		
Diğerleri	72	248	13	45	15	52	-81,9	15,4		
Fiziki Toplam	207	674	61	252	60	220	-62,7	-12,4		
Azotlu Güb. (%100 N)	37	359	5	63	11	115	-82,4	82,1		
Fosfatlı Güb. (%100 P2O5)	28	306	18	184	8	97	-39,9	-47,0		
Potaslı Güb. (%100 K2O)	2	8	1	4	2	8	-48,7	75,0		
Bitki Besin Maddesi	68	674	24	252	21	220	-62,7	-12,4		
Toplamı										

TABLO: I.84- Gübre Sanayii İthalatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)		
Amonyak	505	2 385	530	2 503	510	2 409	5,0	-3,8		
Sülfürik Asit	70	49	100	70	130	90	42,9	30,0		
Fosforik Asit	272	1 609	280	1 657	290	1 716	2,9	3,6		
Ara Ürünler Toplamı (A)		4 043		4 229	-	4 215	4,6	-0,3		
A.Sülfat	746	1 303	600	1 048	625	1 092	-19,6	4,2		
A.Nitrat (%26-33 N)	603	1 827	500	1 515	550	1 667	-17,1	10,0		
Üre	346	1 172	450	1 524	400	1 354	30,1	-11,1		
T.S.P.	1	5	5	26	8	41	0,0	0,0		
D.A.P.	425	2 403	470	2 657	480	2 713	10,6	2,1		
Kompoze	212	1 072	250	1 264	260	1 315	17,9	4,0		
Potasyum Sülfat/Klorür	148	502	170	577	175	594	14,9	2,9		
Diğerleri	8	137	15	256	20	342	87,5	33,3		
Gübreler Toplamı (B)	2 489	8 420	2 460	8 866	2 518	9 117	5,3	2,8		
Azotlu Gübreler (%100 N)	591	5 555	598	5 563	597	5 671	0,1	2,0		
Fosfatlı Güb. (%100 P2O5)	237	2 309	267	2 664	276	2 786	15,3	4,6		
Potaslı Güb. (%100 K2O)	80	556	93	640	95	659	15,2	3,0		
Gübreler Bitki	909	8 420	958	8 866	968	9 117	5,3	2,8		
Bes.Mad.Top.										
TOPLAM (A+B)	-	12 463	-	13 096	-	13 332	5,1	1,8		
(1) Kompoze gübre üretiminde ve diğer sanayilerde kullanılan üre, amonyum sülfat, potasyum klorür ve TSP dahildir.										

15. ÇİMENTO SANAYİİ

a) Durum

Dünya çimento üretimi 1995 yılında bir önceki yıla göre yüzde 3,7 artarak 1.418 milyon ton olmuştur. Bu üretimde Çin 445 milyon ton ile birinci, Japonya 96,4 milyon ton ile ikinci, ABD 75,3 milyon ton ile üçüncü ve Türkiye 33,1 milyon ton ile dokuzuncu sırada yer almaktadır. Avrupa ülkeleri sıralamasında İtalya birinci, Almanya ikinci ve Türkiye üçüncü sırada bulunmaktadır.

Ülkemizde Çimento sektöründe 48 fabrika faaliyet göstermektedir.

1995 yılında 29,6 milyon ton/yıl olan klinker üretim kapasitesi, 1996 yılında 31,0 milyon ton/yıl'a yükselmiştir. 1995 yılında 36,4 milyon ton/yıl olan çimento üretim kapasitesi ise 1996 yılında 38,8 milyon ton/yıl'a ulaşmıştır.

Bir önceki yıla göre yüzde 12,2 artışla 1995 yılında 33.143 bin ton olan çimento üretimi 1996 yılında yüzde 6,3 artarak 35.233 bin ton olmuştur.

1995 yılında çimento talebi bir önceki yıla göre yüzde 12 artışla 30.433 bin ton olarak gerçekleşmiş olup 1996 yılında yüzde 6,1 artışla 32.246 bin tona ulaşmıştır.

Kamudaki 7 fabrikanın özelleştirilmesinin tamamlanması suretiyle çimento sektöründeki özelleştirme işlemleri bitirilmiştir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında klinker üretim kapasitesi 32,4 milyon ton/yıl çimento üretim kapasitesi 40,5 milyon ton/yıl olacaktır. Çimento üretiminin yüzde 2,2 artışla 36,0 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: I.85- Çimento Sanayii Üretimi, Talebi ve Dış Ticareti								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Klinker Üretimi	27 096	26 083	27 852	26 810	29 000	27 915	2,8	4,1	
Klinker İhracatı	1 416	1 133	603	482	700	560	-57,4	16,1	
Klinker İthalatı	290	296	100	102	100	102	-65,5	0,0	
Çimento Üretimi	33 143	47 696	35 233	50 704	36 500	52 527	6,3	3,6	
Çimento İhracatı	2 758	2 901	3 037	3 195	3 500	3 682	10,1	15,2	
Çimento İthalatı	48	59	50	61	50	61	4,2	0,0	
Çimento Talebi	30 433	44 854	32 246	47 570	33 050	48 907	6,1	2,8	

16. PİŞMİŞ KİL VE ÇİMENTODAN GEREÇLER SANAYİİ

a) Durum

Büyük ölçüde inşaat ve demirçelik sektöründeki gelişmelere paralel bir seyir gösteren sektörde, 1996 yılı üretiminin yüzde 4,8, toplam sektör üretimi içinde önemli paya sahip olan tuğla ve kiremit üretiminin ise sırasıyla yüzde 2,5 ve 4,2 oranında artması beklenmektedir.

Demir-Çelik, Çimento ve Demirdışı Metaller Sanayii gibi ara malı üreten sanayiler tarafından tüketilen, fakat ekonomideki durgunluktan olumsuz etkilenen refrakter malzeme üretimindeki düşüş normal seyrine girmiştir. Ancak büyük oranda iç talebe yönelik üretim yapan bu grupta gerekli desteklerin ve AR-GE faaliyetlerinin yetersizliği ihraç imkanlarını kısıtlamaktadır. Bu durum da kuruluş aşamasında geniş tutulmuş olan kapasitelerin atılmasına neden olmaktadır.

Sektörde lider durumda olan Kümaş'ın özelleştirilmesinin ardından Konya Krom ile Filyos fabrikalarının da özelleştirilme işlemleri son aşamaya gelmiştir.

Sektörün diğer ürünlerinden, asbestli çimento boru, asbestli çimento levha, beton direk, beton boru, beton oluk ve yapı elemanlarının üretimindeki artışlar, kamu kesiminde sulama ve şehir altyapısı yatırımlarına ayrılan ödeneklere paralel olarak olumlu bir seyir izlemektedir.

1996 yılında Sektör genelinde ihracatta yüzde 15,8, ithalatta ise yüzde 34,3 oranında bir artışa ulaşılacağı tahmin edilmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında sektör üretiminin yüzde 3,4, ihracatının yüzde 20, ithalatının da yüzde 11,6 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Silika refrakter malzemelerin üretiminde azalış, bazikte ise cüzi bir artış beklenmektedir. Sektörün girdi verdiği diğer sektörlerdeki gelişmelere paralel olarak, yurtiçinde üretilmeyen tip ve kalitedeki refrakter malzemenin ithalatında yüzde 13,2'lik bir artış beklenmektedir.

Manyezit hariç refrakter ürünleri ham ve ara maddelerinin yurtiçi rezervinin azlığı sektörü dışa bağımlı kılmaktadır. Ayrıca, şekilli refrakterlerin yerine kullanım kolaylığı ve daha uzun ömürlü olan monolitik refrakterlerin kullanılması, kullanımının bazik esaslı ürünlere yönelmesine neden olmaktadır.

Ticari ve sınai yapı, konut yatırımları ile şehir alt yapılarındaki iyileştirmelere paralel olarak, tuğla üretiminin yüzde 1,2, kiremit üretiminin yüzde 2,0, asbestli çimento levha üretiminin yüzde 9,7, asbestli çimento boru üretiminin yüzde 12,5, beton direk üretiminin yüzde 5,0 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: I.86- Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler Sanayii Talebi							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç. 1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Al.Silikatlı Tuğla,Harç	100	954	98	1 090	93	1 127	14,3	3,4
Manyezitli Tuğla,Harç	153	1 265	162	1 419	170	1 537	12,2	8,3
Diğer Tuğla ve Harçlar	44	2 222	73	2 597	55	2 836	16,9	9,2
İnşaat Tuğlası(milyon ad.)	3 996	8 032	4 095	8 219	4 144	8 305	2,3	1,0
Kiremit (milyon adet)	473	1 513	492	1 568	501	1 590	3,6	1,4
Asbestli Çimento Boru	71	580	75	607	85	688	4,6	13,3
Asbestli Çimento Levha	126	942	131	988	140	1 061	4,8	7,4
Beton Direk	182	1 026	200	1 127	210	1 184	9,9	5,0
Beton Travers	28	156	30	167	35	195	7,1	16,7
Beton Boru	350	367	400	419	440	461	14,3	10,0
Beton Oluk(bin metre)	2 000	598	2 000	598	2 000	598	0,0	0,0
Yapı Elemanları	1 708	4 742	1 779	4 987	1 852	5 201	5,2	4,3
Diğerleri		11 000		11 329		11 271	3,0	-0,5
T O P L A M		33 397		35 116		36 054	5,1	2,7

TABLO: I.87- Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler Sanayii Üretimi							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç. 1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Al.Silikatlı Tuğla,Harç	94	573	90	549	85	518	-4,3	-5,6
Manyezitli Tuğla,Harç	141	924	145	950	150	983	2,8	3,4
Diğer Tuğla ve Harçlar	100	540	70	378	65	351	-30,0	-7,1
İnşaat Tuğlası(milyon ad.)	4 000	8 094	4 100	8 296	4 150	8 398	2,5	1,2
Kiremit(milyon adet)	480	1 591	500	1 657	510	1 690	4,2	2,0
Asbestli Çimento Boru	72	590	80	656	90	738	11,1	12,5
Asbestli Çimento Levha	143	1 044	155	1 132	170	1 241	8,4	9,7
Beton Direk	182	1 026	200	1 127	210	1 184	9,9	5,0
Beton Travers	28	156	30	167	35	195	7,1	16,7
Beton Boru	350	367	400	419	440	461	14,3	10,0
Beton Oluk (bin metre)	2 000	598	2 000	598	2 000	598	0,0	0,0
Yapı Elemanları	1 755	5 001	1 825	5 200	1 900	5 414	4,0	4,1
Diğerleri		11 600		12 500		13 000	7,8	4,0
T O P L A M		32 104		33 630		34 771	4,8	3,4

TABLO: I.88- Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler Sanayii İhracatı							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Al.Silikatlı Tuğla,Harç	3	39	5	65	7	91	66,7	40,0
Manyezitli Tuğla,Harç	8	171	8	171	10	214	0,0	25,0
Diğer Tuğla ve Harçlar	99	201	50	102	70	142	-49,5	40,0
İnşaat Tuğlası (milyon ad.)	4	62	5	78	6	93	25,0	20,0
Kiremit (milyon adet)	7	78	8	89	9	100	14,3	12,5
Asbestli Çimento Boru	1	10	5	49	5	50	390,0	2,0
Asbestli Çimento Levha	17	102	24	144	30	180	41,2	25,0
Yapı Elemanları	48	269	50	280	53	297	4,2	6,0
Diğerleri		2 200		3 478		4 180	58,1	20,2
TOPLAM		3 132		4 455		5 347	42,3	20,0

TABLO: I.89- Pişmiş Kil ve Çimentodan Gereçler Sanayii İthalatı							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Al.Silikatlı Tuğla,Harç	9	420	13	607	15	700	44,4	15,4
Manyezitli Tuğla,Harç	20	512	25	640	30	768	25,0	20,0
Diğer Tuğla ve Harçlar	43	1 883	53	2 321	60	2 627	23,3	13,2
Yapı Elemanları	0,6	10	4	67	5	83	566,7	25,0
Diğerleri		1 600		2 307		2 451	44,2	6,3
TOPLAM		4 425		5 941		6 630	34,3	11,6

17. CAM SANAYİİ

a) Durum

Dünya cam üretiminin 1996 yılında 90 milyon ton düzeyinde olduğu tahmin edilmektedir. Bu üretimin yüzde 30'unu düz cam, yüzde 55'ini cam ambalaj, yüzde 5'ini ev eşyası, yüzde 2,5'ini cam elyaf ve yüzde 7,5'ini ise diğer cam ürünleri (buzlucam, TV camı, cam yünü, optik cam, cam boru ve çubuklar, cam yapı elemanları, far camı, aydınlatma camları) oluşturmaktadır.

1989-95 yılları arasında yurtiçi cam üretiminde ürünler bazında yıllık ortalama büyümeler düz camda yüzde 9, cam ambalajda yüzde 4, cam ev eşyasında yüzde 13 ve cam elyafta yüzde 7 düzeyinde gerçekleşmiştir. Düzcamda üretimin yaklaşık yüzde 30'u, cam elyafta yüzde 80'i ihraç edilmektedir.

Çeşitli kalınlıklarda renksiz cam üreten Mersin 3. Float tesisi ve yine Mersin'de cam ev eşyası üreten bir fırın devreye alınmış ve ikincisinin yatırımına devam edilmektedir. Borasilikat camdan ısıya dayanıklı cam ev eşyası üreten yeni bir fırın Kırklareli'nde üretime başlamıştır. Cam Elyaf Sanayii A.Ş.'nin cam elyaf üreten yeni fırını da üretime başlamıştır. Konya'da cam ev eşyası üreten yeni bir tesis işletmeye alınmıştır.

1996 yılında işletmeye alınan ünitelerle üretim 1995 yılına göre yüzde 14,4 artmıştır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Verimlilik ve kaliteyi yükseltecek, maliyeti düşürecek ve ürün yelpazesini genişletecek yatırımlarla üretim kapasitesinin 1,5 milyon tona çıkarılması hedeflenmektedir.

TABLO: I.90- Cam Sanayii Talebi								M: Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Düz Cam	375 310	4 257	445 600	5 044	410 000	4 757	18,5	-5,7	
Emprime ve Telli Cam	59 564	611	44 700	490	42 700	471	-19,8	-3,7	
Sınai Kaplar	292 514	2 979	364 000	3 703	375 000	3 855	24,3	4,1	
Ev Eşyası	118 004	4 952	151 000	6 409	159 000	6 811	29,4	6,3	
Cam Yünü	9 995	788	9 700	785	9 300	783	-0,4	-0,2	
Roving ve Keçe	5 354	267	4 300	227	3 100	180	-15,1	-20,4	
Cam Mozaik	13 426	197	13 650	197	14 600	216	0,0	9,6	
Emniyet Camları	32 017	1 990	31 700	2 050	32 500	2 135	3,0	4,1	
Çift Cam	20 239	564	20 710	577	21 700	604	2,2	4,8	
Cam Ayna	7 760	770	7 250	764	6 300	751	-0,7	-1,7	
Diğerleri	34 045	835	36 500	889	40 000	938	6,4	5,5	
T O P L A M	968 228	18 210	1 129 110	21 134	1 114 200	21 501	16,1	1,7	

TABLO: I.91- Cam Sanayii Üretimi								M: Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Düz Cam	456 842	4 743	535 000	5 554	550 000	5 710	17,1	2,8	
Emprime ve Telli Cam	60 783	617	61 000	619	60 000	609	0,4	-1,6	
Sınai Kaplar	308 789	2 867	378 000	3 510	390 000	3 621	22,4	3,2	
Ev Eşyası	181 938	7 674	220 000	9 279	230 000	9 701	20,9	4,5	
Cam Yünü	15 292	952	15 500	965	16 000	996	1,4	3,2	
Roving ve Keçe	15 986	660	16 000	661	16 000	661	0,0	0,0	
Cam Mozaik	11 373	164	11 500	166	12 000	173	1,1	4,3	
Emniyet Camları	38 091	1 898	38 500	1 918	40 000	1 993	1,1	3,9	
Çift Cam	21 443	609	22 000	625	23 000	654	2,6	4,5	
Cam Ayna	14 767	701	15 000	713	15 000	713	1,6	0,0	
Diğerleri	25 000	807	25 000	807	27 000	871	0,0	8,0	
T O P L A M	1 150 304	21 692	1 337 500	24 816	1 379 000	25 701	14,4	3,6	

TABLO: I.92- Cam Sanayii İhracatı								M: Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Düz Cam	139 276	1 131	160 000	1 299	200 000	1 624	14,9	25,0		
Emprime ve Telli Cam	1 901	16	17 000	139	18 000	147	794,3	5,9		
Sınai Kaplar	26 971	265	27 000	265	30 000	294	0,1	11,1		
Ev Eşyası	76 262	3 611	85 000	4 025	90 000	4 262	11,5	5,9		
Cam Yünü	6 400	277	7 000	303	8 000	346	9,4	14,3		
Roving ve Keçe	10 924	422	12 000	463	13 200	510	9,8	10,0		
Cam Mozaik	320	86	350	94	400	108	9,4	14,3		
Emniyet Camları	8 700	285	10 000	327	11 000	360	14,9	10,0		
Çift Cam	1 307	55	1 400	59	1 400	59	7,1	-0,0		
Cam Ayna	8 254	192	9 000	209	10 000	232	9,0	11,1		
Diğerleri	2 205	423	2 500	480	3 000	576	13,4	20,0		
T O P L A M	282 520	6 762	331 250	7 664	385 000	8 518	13,3	11,1		

TABLO: I.93- Cam Sanayii İthalatı								M: Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Düz Cam	57 744	646	70 600	789	60 000	671	22,3	-15,0		
Emprime ve Telli Cam	682	9	700	9	700	9	2,6	-0,0		
Sınai Kaplar	10 696	377	13 000	458	15 000	528	21,5	15,4		
Ev Eşyası	12 328	890	16 000	1 155	19 000	1 371	29,8	18,8		
Cam Yünü	1 103	113	1 200	123	1 300	133	8,8	8,3		
Roving ve Keçe	292	28	300	29	300	29	2,7	0,0		
Cam Mozaik	2 373	120	2 500	126	3 000	151	5,4	20,0		
Emniyet Camları	2 626	376	3 200	459	3 500	502	21,9	9,4		
Çift Cam	103	10	110	11	100	10	6,8	-9,1		
Cam Ayna	1 247	260	1 250	261	1 300	271	0,2	4,0		
Diğerleri	11 250	452	14 000	562	16 000	642	24,4	14,3		
T O P L A M	100 444	3 280	122 860	3 982	120 200	4 318	21,4	8,5		

18. SERAMİK SANAYİİ

a) Durum

1994 yılında yaşanan ekonomik durgunluğun etkilerini ihracata ağırlık vererek atlatan sektörün ağırlıklı alt grubunu teşkil eden yer ve duvar döşemeleri ile sağlık gereçlerinin 1995'deki olumlu üretim seyrini 1996'da da sürdürmesi beklenmektedir.

1996 yılında, sofr ve süs eşyası alt grubunda ise, 1995'deki yüzde 95'e varan kapasite kullanım oranıyla üretime devam edilmesi ve AT pazarında pazar payını arttırmaya yönelik

olarak ihracata hız verilmesi beklenmektedir. Büyük oranda enerji iletim ve dağıtım yatırımlarına bağımlı olarak üretim yapan elektroporselen ürün grubunda üretimin yüzde 12,5 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

Büyük bölümü AT ve EFTA ülkelerine olmak üzere üretimin yaklaşık yüzde 30'u ihraç edilmektedir. AT ülkelerinin ihracatı tarife dışı engellerle kısıtlamaya yönelik çalışmaları ve çeşitli sorunlar 1996 yılında sektörün geleceğine yönelik arama konferansında ele alınmış ve karşı tedbirlerle ilgili öncelikler belirlenmiştir.

Özelleştirme kapsamına alınan Bozüyük Seramik fabrikasının ihale değerlendirilmesi yapılmış ve karar aşamasına gelinmiştir.

TABLO: I.94- Seramik Sanayii Talebi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Sofra ve Süs Eşyası	24	1 175	23	1 115	23	1 036	-5,1	-7,1		
Yer ve Duvar Döşemeleri	1 114	14 496	1 174	15 706	1 205	16 370	8,3	4,2		
Sağlık Gereçleri	66	3 897	55	3 456	48	3 153	-11,3	-8,7		
Elektroporselen	8	521	10	778	11	868	49,4	11,5		
T O P L A M	1 212	20 089	1 262	21 055	1 286	21 428	4,8	1,8		

TABLO: I.95- Seramik Sanayii Üretimi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Sofra ve Süs Eşyası	25	951	27	1 027	29	1 103	8,0	7,4		
Yer ve Duvar Döşemeleri	1 440	18 000	1 780	22 250	1 950	24 375	23,6	9,6		
Sağlık Gereçleri	97	5 335	105	5 775	110	6 050	8,2	4,8		
Elektroporselen	8	390	9	439	10	488	12,5	11,1		
T O P L A M	1 570	24 676	1 921	29 491	2 099	32 016	19,5	8,6		

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Seramik sektörü üretiminin 1997 yılında yüzde 8,6 oranında bir artış göstereceği tahmin edilmektedir. Sektör ithalatının yüzde 21, ihracatının ise yüzde 24,8 oranında artması beklenmektedir.

1997 yılında, elektrik iletim ve dağıtım tesislerinde yapılacak yatırımlara paralel olarak elektroporselen talebinin yüzde 11,5 oranında artması, yurtiçinde üretilmeyen tip ve kalitede izolatör ithalatının küçük miktarlar halinde devam etmesi ve yerli üreticilerin yeni ürün çeşitleri geliştirerek yüzde 58 düzeyinde seyreden kapasite kullanım oranlarını artırmaya yönelmeleri beklenmektedir.

Seramik sektöründe uygun ve ucuz hammadde ve enerji temini ile verimlilik, kalite, teknoloji sorunları ve AR-GE faaliyetlerinin yetersizliği gibi nedenlerle AT ülkeleri ile rekabette güçlüklerle karşılaşma süreci devam edecektir.

TABLO: I.96- Seramik Sanayii İhracatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Sofra ve Süs Eşyası	6	361	9	542	12	722	50,0	33,3		
Yer ve Duvar Döşemeleri	339	3 754	627	6 948	775	8 582	85,1	23,5		
Sağlık Gereçleri	32	1 458	52	2 369	65	2 962	62,5	25,0		
Elektroporselen	0,8	50	1	63	2	119	25,0	90,9		
T O P L A M	378	5 623	689	9 921	854	12 385	76,4	24,8		

TABLO: I.97- Seramik Sanayii İthalatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)		
Sofra ve Süs Eşyası	5	585	5	629	6	655	7,6	4,1		
Yer ve Duvar Döşemeleri	13	250	21	404	30	577	61,5	42,9		
Sağlık Gereçleri	0,8	20	2	50	3	65	150,0	30,0		
Elektroporselen	0,9	181	2	402	2	500	122,2	24,3		
T O P L A M	20	1 036	30	1 486	41	1 797	43,4	21,0		

19. DEMİR VE ÇELİK SANAYİİ

a) Durum

OECD ülkelerindeki ekonomik canlanmaya bağlı olarak artan çelik tüketimine paralel olarak, 1994 yılında 725 milyon ton olan dünya toplam çelik üretimi, 1995 yılında yüzde 3,4 artarak 750 milyon ton seviyesine ulaşmıştır. Çelik üretiminde görülen gelişmiş ülkelere gelişmekte olan ülkelere doğru kayma bu dönemde de artarak devam etmiştir. Çelik sanayiinde yaşanan bu gelişmelere paralel olarak dünya ham çelik üretimi sıralamasında 12,1 milyon ton ile 1994 yılında 15'inci sırada yer alan Ülkemiz, 1995 yılında 12,7 milyon tonluk üretimi ile dünya sıralamasındaki yerini korumuştur. 1996 yılının ilk yarısında, dünya toplam ham çelik üretimi yüzde 2,1 gerilerken, ark ocaklı tesislerin üretimlerinin yüzde 5,3 azalmasıyla ülkemizin toplam ham çelik üretiminde de yüzde 0,9 gerileme gözlenmiş ancak, yılın ikinci yarısındaki olumlu gelişmeler sonucunda, toplam sıvı çelik üretimi yüzde 3,0 artmıştır.

1994 yılında 5 Nisan Ekonomik Önlemler Uygulama Planı sonrasında iç talepte gözlenen daralma, ihracata yönelen demir ve çelik sanayiinin toplam üretimini çok az

etkilemiştir. 1994 yılındaki krizin atlatılmasında önemli rol oynayan demir-çelik ürünleri ihracatı, en önemli ihracat pazarlarından olan Uzakdoğu pazarındaki olumsuz gelişmeler ve artan uluslararası rekabetin etkisiyle 1995 yılında beklenen gelişmeyi gösterememiştir.

1995 yılı ikinci çeyreğinden itibaren ekonomide başlayan canlanmanın etkisiyle, demir-çelik ürünleri iç talebinde de belirgin bir artış gözlenmiştir.

Demir-çelik sanayiinde uzun ürüne yönelik üretim kapasitesinin iç talebin üzerinde olması nedeniyle, önemli miktarlara ulaşan üretim fazlasının ihraç zorunluluğu vardır. İç talepte gözlenen olumlu gelişmelere rağmen ihracat performansında yaşanan gerileme, sektördeki dengeleri zorlamaktadır.

İç talepteki artış yanında, ihracatında da önemli artışlar gözlenen vasıflı çelik ürünleri üretiminde 1995 yılında yüzde 52,5 artış sağlanırken, ASİL ÇELİK'in rekabet gücünü artırması öngörülen modernizasyon yatırımlarına da devam edilmektedir.

Ihracatında önemli gelişmeler gözlenen diğer bir ürün grubu da dikişli borulardır. Artan ihracat yanında, iç talepteki gelişmelerin de etkisiyle dikişli borular üretimi 1995 yılında yüzde 18,9 artmıştır. Artış eğilimi 1996 yılında da devam etmiştir.

AT ile gümrük birliğine paralel olarak yürütülen AKÇT görüşmeleri sonuçlandırılmış ve Avrupa Kömür Çelik Topluluğu ile Topluluğun yetki alanına giren ürünleri kapsayan bir serbest ticaret anlaşması imzalanmıştır. Bu kapsamda, genellikle uzun ürünlerden oluşan bazı ürünlerin ithalatında alınan gümrük vergileri bir geçiş dönemi süresince tedricen azaltılırken, çevre koruma, Ar-Ge ve AT'ye yapısal uyumu sağlamaya yönelik yatırımların desteklenmesine devam edilecektir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

ERDEMİR'deki Kapasite Artırımı ve Modernizasyon (KAM) projesinin tamamlanmasıyla, ham çelik ve yassı ürünler haddeme kapasitesinde önemli artışlar sağlanacaktır. Üretim kapasitesindeki gelişmeye paralel olarak üretimin artmasıyla, soğuk haddelenmiş yassı ürünler ithalatında büyük oranda azalma beklenmektedir.

Arz fazlası uzun ürünlerin ihracının zorunlu olması nedeniyle, dış pazarlardaki gelişmeler demir ve çelik sanayiinin gelişimini etkilemektedir. AKÇT anlaşmasının imzalanmasıyla, dış rekabete açılma sürecini tamamlayan demir ve çelik sanayiinin ihracat performansının devam ettirilmesi yanında, haksız dış rekabete karşı da korunması için gerekli tedbirlerin zamanında alınması gereklidir. Bu kapsamda, kalitesiz, standart dışı mal ithalinin önlenmesi amacıyla, ihtisas gümrüklerinin geliştirilmesi ihtiyacı önemini korumaktadır.

Artan rekabet ortamında, girdi maliyetlerinin düşürülmesine yönelik çalışmalar yanında, serbest rekabet ortamının gelişmesinin sağlanması ve bu kapsamda, sektördeki özelleştirme çalışmalarına hız verilmesi gereklidir.

1997 yılında inşaat sektörü ve demir-çelik ürünleri kullanan diğer sanayilerdeki büyümeye paralel olarak demir-çelik ürünleri talebinin yüzde 2,1 artacağı tahmin edilmektedir.

Soğuk haddelenmiş yassı ürünler üretiminde beklenen artışın da etkisiyle demir ve çelik sanayii toplam üretiminin 1997 yılında yüzde 2,4 artması beklenmektedir.

Uzun ürünler ihracatında bir toparlanma yanında, yassı ve diğer demir-çelik ürünleri ihracatındaki gelişmelerin de etkisiyle toplam ihracatın yüzde 18,3 artacağı tahmin edilmektedir. Toplam sektör ithalatının ise yüzde 18,0 artması beklenmektedir.

TABLO: I.98- Demir ve Çelik Sanayii Talebi							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç. 1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Hurda (1)	9 038		9 083		9 420		0,5	3,7
Kok (2)	674	2 034	722	2 160	746	2 225	6,2	3,0
Pik	920	3 854	970	4 057	1 000	4 177	5,3	2,9
Demir-Çelik Ürünleri	11 508	156 838	12 256	170 216	12 507	173 753	8,5	2,1
Uzun Ürünler Toplamı	5 457	55 690	5 780	59 126	5 890	60 501	6,2	2,3
Çubuk (3)	4 958	49 862	5 250	52 915	5 350	54 105	6,1	2,2
Profil (4)	500	5 828	530	6 211	540	6 395	6,6	3,0
Yassı Ürünler Toplamı	4 779	54 543	5 080	59 134	5 195	59 914	8,4	1,3
Sıcak Ç.Ürünler (5)	2 464	21 553	2 610	23 446	2 685	23 475	8,8	0,1
Soğuk Ç.Ürünler (6)	1 305	15 127	1 400	16 288	1 420	16 571	7,7	1,7
Kaplamalı Saclar	488	9 596	520	10 268	530	10 488	7,0	2,1
Dikişli Borular	522	8 267	550	9 132	560	9 380	10,5	2,7
Diğer Ürünler Toplamı	1 272	46 605	1 396	51 956	1 422	53 338	11,5	2,7
Vas.ve Özel Çelik.(7)	590	16 017	630	18 070	635	18 606	12,8	3,0
Dikişsiz Borular	51	1 543	71	2 149	72	2 172	39,3	1,1
Diğer Borular (8)	27	847	55	1 706	60	1 862	101,5	9,1
Pik ve Çelik Döküm	604	28 198	640	30 030	655	30 699	6,5	2,2
Ferro-Alaşımilar	197	3 056	221	3 305	235	3 416	8,2	3,4
Diğerleri (9)	980	468	1 125	536	1 145	547	14,6	2,1
TOPLAM		166 249		180 275		184 118	8,4	2,1
(1) Proses hurdası dahil								
(2) Ticareti yapılan ürünler								
(3) Tel ve filmaşınlar dahil								
(4) Demiryolu malzemesi dahil								
(5) Sıcak çekme şeritler ve levhalar dahil								
(6) Soğuk çekme şeritler ve manyetik saclar dahil								
(7) Uç mamuller								
(8) Dökme borular								
(9) Curuf,katran ve diğerleri								

TABLO: I.99- Demir ve Çelik Sanayii Üretimi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Ham Demir	4 398		4 850		4 950		10,3	2,1		
Ham Çelik	12 745		13 300		13 700		4,4	3,0		
Hurda (1)	2 200		2 350		2 450		6,8	4,3		
Kok (2)	312	1 113	315	1 124	320	1 141	1,0	1,6		
Pik	335	1 484	360	1 595	370	1 639	7,5	2,8		
Demir-Çelik Ürünleri	12 990	173 307	14 291	184 236	14 625	188 660	6,3	2,4		
Uzun Ürünler Toplamı	9 015	99 707	9 400	100 080	9 650	102 407	4,3	2,3		
Çubuk (3)(10)	8 265	91 115	8 700	92 061	8 950	94 388	5,3	2,5		
Profil (4)	750	8 592	700	8 019	700	8 019	-6,7	0,0		
Yassı Ürünler Toplamı	3 009	39 092	3 900	48 321	3 980	49 742	23,6	2,9		
Sıcak Ç.Ürünler (5)	1 205	11 674	1 870	18 116	1 720	16 663	55,2	-8,0		
Soğuk Ç.Ürünler (6)	544	6 639	760	9 325	950	11 594	40,5	24,3		
Kaplamalı Saclar	305	5 886	290	5 596	285	5 500	-4,9	-1,7		
Dikişli Borular	955	14 893	980	15 283	1 025	15 985	2,6	4,6		
Diğer Ürünler Toplamı	966	34 508	991	35 835	995	36 511	3,8	1,9		
Vas.ve Özel Çelik.(7)	330	4 876	325	4 802	310	4 581	-1,5	-4,6		
Dikişsiz Borular	6	217	6	217	5	181	0,0	-16,7		
Diğer Borular (8)	-	-	-	-	-	-				
Pik ve Çelik Döküm	630	29 415	660	30 815	680	31 749	4,8	3,0		
Ferro-Alaşımalar	98	2 515	112	2 871	115	2 951	14,2	2,8		
Diğerleri (9)	1 050	489	1 200	558	1 230	572	14,3	2,5		
T O P L A M		178 908		190 384		194 964	6,4	2,4		

(1) Proses hurdası dahil
(2) Ticareti yapılan ürünler
(3) Tel ve filmaşınlar dahil
(4) Demiryolu malzemesi dahil
(5) Sıcak çekme şeritler ve levhalar dahil
(6) Soğuk çekme şeritler ve manyetik saclar dahil
(7) Uç mamuller
(8) Dökme borular
(9) Curuf,katran ve diğerleri
(10) Yarı ürün dış ticareti ürün değerine yansıtılmıştır.

TABLO: I.100- Demir ve Çelik Sanayii İhracatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Kok	4	8	3	7	4	9	-17,9	33,3		
Pik	0	0	20	75	35	132	0,0	75,0		
Hurda (1)	14	129	17	157	30	277	21,4	76,5		
Kütük-Blum	1 725	10 678	1 300	8 045	1 550	9 592	-24,7	19,2		
Demir-Çelik Ürünleri	4 637	39 556	5 370	45 817	6 315	54 265	15,8	18,4		
Uzun Ürünler Toplamı	3 807	29 394	4 140	31 646	4 715	36 318	7,7	14,8		
Çubuk (2)	3 507	26 861	3 900	29 624	4 450	34 084	10,3	15,1		
Profil	300	2 532	240	2 023	265	2 233	-20,1	10,4		
Yassı Ürünler Toplamı	707	8 416	1 080	12 026	1 420	15 377	42,9	27,9		
Sıcak Ç.Ürünler (3)	204	1 717	420	3 527	635	5 337	105,4	51,3		
Soğuk Ç.Ürünler (4)	37	404	170	1 867	240	2 636	361,9	41,2		
Kaplamalı Saclar	26	412	30	473	45	710	14,9	50,0		
Dikişli Borular	439	5 882	460	6 158	500	6 694	4,7	8,7		
Diğer Ürünler Toplamı	122	1 746	150	2 144	180	2 570	22,8	19,9		
Vas.ve Özel Çelik.(5)	92	1 342	115	1 672	135	1 963	24,6	17,4		
Pik,Çelik Dök. ve Diğ.	30	405	35	472	45	607	16,7	28,6		
Ferro-Alaşımilar	70	986	95	1 343	100	1 415	36,2	5,3		
Diğerleri (6)	70	21	75	22	85	25	6,5	13,3		
TOPLAM		51 249		55 309		65 437	7,9	18,3		
(1) Toplama dahil değil (2) Tel ve filmaşınlar dahil (3) Sıcak çekme şeritler ve levhalar dahil (4) Soğuk çekme şeritler ve manyetik saclar dahil (5) Uç mamuller (6) Curuf,katran ve diğerleri										

TABLO: I.101- Demir ve Çelik Sanayii İthalatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Kok	366	934	410	1 047	430	1 098	12,1	4,9		
Pik	585	2 370	630	2 551	665	2 692	7,6	5,6		
Hurda (1)	6 852	28 304	6 750	27 883	7 000	28 915	-1,5	3,7		
Kütük-Blum	691	3 948	750	4 284	900	5 140	8,5	20,0		
Slab	189	1 082	320	1 828	450	2 570	68,9	40,6		
Demir-Çelik Ürünleri	3 155	42 871	3 335	49 882	4 197	59 183	16,4	18,6		
Uzun Ürünler Toplamı	250	2 773	520	5 668	955	10 341	104,4	82,4		
Çubuk (2)	200	2 096	450	4 727	850	8 929	125,6	88,9		
Profil (3)	50	678	70	941	105	1 412	38,9	50,0		
Yassı Ürünler Toplamı	2 477	25 237	2 260	24 759	2 635	27 919	-1,9	12,8		
Sıcak Ç. Ürünler (4)	1 464	11 861	1 160	9 399	1 600	12 964	-20,8	37,9		
Soğuk Ç. Ürünler (5)	798	8 937	810	9 088	710	7 906	1,7	-13,0		
Kaplamalı Saclar	209	4 214	260	5 250	290	5 856	24,6	11,5		
Dikişli Borular	7	226	30	1 022	35	1 192	352,2	16,7		
Diğer Ürünler Toplamı	428	14 861	555	19 454	607	20 923	30,9	7,6		
Vas.ve Özel Çelik.(6)	353	12 505	420	14 967	460	16 020	19,7	7,0		
Dikişsiz Borular	45	1 325	65	1 931	67	1 991	45,7	3,1		
Diğer Borular(7)	27	847	55	1 706	60	1 862	101,5	9,1		
Pik,Çelik Dök. ve Diğ.	4	184	15	849	20	1 051	361,8	23,8		
Ferro-Alaşımilar	169	2 339	205	2 882	220	3 041	23,2	5,5		
TOPLAM		53 544		62 473		73 725	16,7	18,0		

(1) Toplama dahil değil
(2) Tel ve filmaşınlar dahil
(3) Demiryolu malzemesi dahil
(4) Sıcak çekme şeritler ve levhalar dahil
(5) Soğuk çekme şeritler ve manyetik saclar dahil
(6) Uç mamuller
(7) Dökme borular

20. DEMİRDİŞİ METALLER SANAYİİ

a) Mevcut Durum

Sanayileşmiş ülkelerin ekonomilerindeki büyümenin hızlanması sonucu artan talep yanında, Bağımsız Devletler Topluluğu ve eski Doğu Bloku ülkeleri kaynaklı metal ihracatının yavaşlaması, ABD dolarının diğer paralar karşısında değer kaybetmesi ve stoklarda ortaya çıkan azalma sonucunda son yıllarda artan alüminyum ve bakır dış fiyatlarında son dönemde bir düşme eğilimi ve bakır fiyatlarında da önemli ölçüde gerileme gözlenmiştir.

Ekonomideki gelişmelere paralel olarak, iç talebin canlanması ve ihracatta olumlu gelişmeler sağlanmasının etkisiyle sektör üretimi 1995 yılında yüzde 18,2 artmıştır. Diğer

tarafından, 1996 yılında AT ile gümrük birliğinin yürürlüğe girmesiyle dış rekabete açılma sürecinde son aşamaya geline demirdışı metaller sanayiinde bazı kuruluşlar bu gelişmelerden etkilenmiş ve sektör üretiminde beklenen artışlar gerçekleşmemiştir.

Seydişehir Alüminyum İşletmelerindeki elektroliz ünitesinin modernizasyonuna yönelik yatırımlar için gerekli etüdler tamamlanmış olmakla birlikte, finansman teminine yönelik çalışmalar henüz sonuçlandırılmamıştır. Modernizasyon gereğinden ve yüksek enerji giderlerinden kaynaklanan sorunların yaşandığı tesislerde sıvı alüminyum üretimi tam kapasitede sürdürülmektedir. Soğuk hadde ünitesinin modernizasyonuna yönelik yatırımların 1995 yılında tamamlanmasıyla, alüminyum levha kalitesinde iyileşme sağlanarak ihracat imkanları geliştirilmiştir.

Sektörde ağırlığı olan Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş.'nin özelleştirme kapsamına alınması ve ÇİNKUR A.Ş.'nin de 1996 yılında özelleştirilme işlemlerinin tamamlanmasıyla, kamu kesiminin sektördeki ağırlığının azaltılması yönünde önemli bir adım atılmıştır.

Son yıllarda artan dış rekabet yanında, bazı kuruluşlarda ortaya çıkan yapısal sorunların da etkisiyle gerileyen sektör ihracatı, 1995 yılında sağlanan olumlu gelişmelerle yüzde yüzde 30,5 artmıştır. Yurtiçinde satış imkanı bulunamayan yarı ürünlerin ihracı yanında, alüminyum ve bakır ürünleri ihracatındaki gelişmeler bu artışta etkili olmuştur. İhracatta gözlenen olumlu gelişme 1996 yılında da devam etmiştir.

Artan yarı ürün talebini karşılamak üzere yapılan ithalat yanında, sektör ürünlerine olan talebin de artması sonucunda 1995 yılında yüzde 35,9 artan sektör ithalatı 1996 yılında da artış eğilimini sürdürmüştür. Meşrubat kutusu üretiminde sağlanan gelişmelerin etkisiyle, alüminyum levha ithalatında ortaya çıkan yüksek oranlı artış dikkat çekmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

AT ile gümrük birliğinin başlamasıyla sektörde rekabet artmıştır. Artan rekabete uyum sağlamak açısından, girdi maliyetlerinin düşürülmesine yönelik çalışmalar yanında, mevcut tesislerin modernizasyonlarının hızla tamamlanması ve bu kapsamda, Seydişehir Alüminyum İşletmelerindeki Kapasite Artırımı ve Modernizasyon projesi önem arz etmektedir. Alüminyum ve bakır ürünleri üreticilerinin, hammadde ve işletme malzemesi temini yanında, AT pazarına ulaşmanın da kolaylaşmasıyla gümrük birliğinin olumlu etkilerinden yararlanmaları beklenmektedir.

Sektör ihracatında sağlanacak yüzde 21,0 oranındaki artış yanında, iç talebin de artmasıyla sektör üretiminin 1997 yılında yüzde 1,4 artması beklenmektedir.

Yurtiçi yarı ürün üretiminin iç talebi karşılamada yetersiz olması nedeniyle yarı ürün ithalatının yüzde 12,2 artması beklenirken, nihai ürünler ithalatının yüzde 19,9 toplam sektör ithalatının yüzde 15,8 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

TABLO: I.102- Demirdışı Metaller Sanayii Talebi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
YARI ÜRÜNLER		19 982		21 218		21 687	6,2	2,2		
Alümina	123,7	2 437	129,3	2 554	126,0	2 499	4,8	-2,1		
Ham Alüminyum	151,6	9 020	158,1	9 491	170,0	9 671	5,2	1,9		
Blister Bakır (1)	85,5	5 063	90,7	5 511	96,0	5 695	8,8	3,3		
Ham Kurşun	43,5	847	47,0	909	50,0	965	7,3	6,1		
Ham Çinko	58,8	2 120	61,0	2 219	63,0	2 281	4,7	2,8		
Kalay	1,1	196	1,2	215	1,3	233	9,5	8,3		
Nikel	1,4	298	1,5	319	1,7	344	6,8	7,8		
ÜRÜNLER		23 876		25 344		26 012	6,1	2,6		
Alüminyum Ürünleri	123,8	11 290	132,0	12 019	137,5	12 562	6,5	4,5		
Levha	60,1	4 475	65,0	4 671	68,0	4 815	4,4	3,1		
Folyo	11,0	1 152	12,0	1 268	13,0	1 340	10,1	5,7		
Ekstrüzyon Ürünleri	23,4	2 353	25,0	2 645	26,0	2 870	12,4	8,5		
İletken	6,3	533	6,0	537	6,0	578	0,8	7,7		
Döküm	23,0	2 777	24,0	2 898	24,5	2 958	4,3	2,1		
Bakır Ürünleri	108,6	10 041	122,8	10 707	127,0	10 817	6,6	1,0		
Elektrolitik Tel	68,1	5 780	79,0	6 123	82,0	6 110	5,9	-0,2		
Diğer Bakır Ürünleri	13,2	1 528	14,8	1 702	15,0	1 731	11,4	1,7		
Pirinç Ürünleri (2)	27,2	2 733	29,0	2 882	30,0	2 976	5,5	3,2		
Çinko Ürünleri	23,0	2 091	24,1	2 154	24,3	2 160	3,0	0,3		
Kurşun Ürünleri	23,0	454	23,5	464	24,0	474	2,2	2,1		
DIĞERLERİ (3)	8,8	1 048	10,1	1 255	11,4	1 387	19,7	10,6		
T O P L A M		44 906		47 817		49 087	6,5	2,7		
(1) Elektrolitik ham bakır dahil (2) Bakır eşdeğeri olarak (3) Metal içeren kül ve kalıntılar dahil										

TABLO: I.103- Demirdışı Metaller Sanayii Üretimi								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
YARI ÜRÜNLER		10 936		11 319		11 397	3,5	0,7		
Alümina	172,0	3 351	159,3	3 104	170,0	3 312	-7,4	6,7		
Ham Alüminyum	61,5	4 484	62,1	4 528	60,0	4 375	1,0	-3,4		
Blister Bakır	26,1	1 996	32,7	2 501	33,0	2 523	25,3	0,9		
Ham Kurşun (1)	7,5	177	7,0	165	7,0	165	-6,7	0,0		
Ham Çinko	20,0	929	22,0	1 022	22,0	1 022	10,0	0,0		
ÜRÜNLER		25 673		25 679		26 104	0,0	1,7		
Alüminyum Ürünleri	112,0	11 058	114,0	11 294	115,5	11 463	2,1	1,5		
Levha	33,5	2 982	32,0	2 848	32,0	2 848	-4,5	0,0		
Folyo	14,5	1 345	17,0	1 577	18,0	1 670	17,2	5,9		
Ekstrüzyon Ürünleri	35,0	3 458	36,0	3 557	37,0	3 656	2,9	2,8		
İletken	6,0	496	5,0	413	4,0	331	-16,7	-20,0		

TABLO: I.103- Demirdışı Metaller Sanayii Üretimi (Devamı)								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Döküm	23,0	2 777	24,0	2 898	24,5	2 958	4,3	2,1	
Bakır Ürünleri	121,8	12 063	120,5	11 925	122,6	12 135	-1,1	1,8	
Elektrolitik Tel	87,0	8 431	87,0	8 421	88,0	8 518	-0,1	1,1	
Diğer Bakır Ürünleri	7,3	849	7,5	872	7,6	884	2,7	1,3	
Pirinç Ürünleri (2)	27,5	2 784	26,0	2 632	27,0	2 733	-5,5	3,8	
Çinko Ürünleri	22,9	2 098	21,8	1 997	22,0	2 032	-4,8	1,8	
Kurşun Ürünleri	23,0	454	23,5	464	24,0	474	2,2	2,1	
DIĞERLERİ (3)	96,6	946	96,0	940	98,0	960	-0,6	2,1	
T O P L A M		37 556		37 939		38 461	1,0	1,4	

(1) İkincil kurşun üretimi dahil
(2) Bakır eşdeğeri olarak
(3) Metal içeren kül ve kalıntılar dahil

TABLO: I.104- Demirdışı Metaller Sanayii İhracatı								M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
YARI ÜRÜNLER		696		705		1 004	1,3	42,4	
Alümina	53,7	176	37,0	121	53,0	174	-31,1	43,3	
Ham Alüminyum	11,5	479	14,0	584	14,0	584	21,8	-0,0	
B blister Bakır (1)	0,7	40	0,0	0	4,0	247	-100,0		
Ham Kurşun	0,0	0	0,0	0	0,0	0	-100,0		
Ham Çinko	0,0	0	0,0	0	0,0	0	-100,0		
ÜRÜNLER		5 864		7 005		8 359	19,5	19,3	
Alüminyum Ürünleri	29,5	2 278	37,5	2 800	43,0	3 305	22,9	18,1	
Levha	6,3	396	9,0	554	11,0	688	39,9	24,1	
Folyo	10,7	725	13,5	915	14,0	949	26,2	3,7	
Ekstrüzyon Ürünleri	12,5	1 156	15,0	1 329	18,0	1 667	15,0	25,4	
İletken	0,0	0	0,0	0	0,0	0	10,1	-2,1	
Bakır Ürünleri	45,1	3 432	54,3	4 030	63,3	4 837	17,4	20,0	
Elektrolitik Tel (2)	41,4	3 198	50,0	3 760	58,0	4 497	17,6	19,6	
Diğer Bakır Ürünleri	0,2	13	0,3	18	0,3	25	39,7	36,0	
Pirinç Ürünleri (3)	3,5	221	4,0	252	5,0	316	14,1	25,0	
Çinko Ürünleri	2,4	154	2,8	175	3,4	217	13,6	24,1	
Kurşun Ürünleri	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0		
DIĞERLERİ (4)	92,3	245	92,9	248	95,0	263	1,4	5,9	
T O P L A M		6 805		7 958		9 626	16,9	21,0	

(1) Elektrolitik ham bakır dahil
(2) Çubuk dahil
(3) Bakır eşdeğeri olarak
(4) Metal içeren kül ve kalıntılar dahil

TABLO: I.105- Demirdışı Metaller Sanayii İthalatı							M: Bin Ton D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1995 (4/2)	1996 (6/4)
YARI ÜRÜNLER		10 189		10 620		11 920	4,2	12,2
Alümina	5,4	131	7,0	171	9,0	220	30,0	28,6
Ham Alüminyum	101,6	4 583	110,0	4 964	124,0	5 588	8,3	12,6
Blistir Bakır (1)	60,1	3 118	58,0	3 010	67,0	3 477	-3,4	15,5
Ham Kurşun	36,0	670	40,0	744	43,0	799	11,0	7,5
Ham Çinko	38,8	1 192	39,0	1 198	41,0	1 259	0,5	5,1
Kalay	1,1	196	1,2	215	1,3	233	9,5	8,3
Nikel	1,4	298	1,5	319	1,7	344	6,8	7,8
ÜRÜNLER		5 589		8 710		10 442	55,8	19,9
Alüminyum Ürünleri	41,3	3 021	55,5	4 261	65,0	5 156	41,1	21,0
Levha	32,9	2 057	42,0	2 624	47,0	2 946	27,5	12,3
Folyo	7,2	799	8,5	944	9,0	969	18,1	2,7
Ekstrüzyon Ürünleri	0,9	128	4,0	570	7,0	993	346,5	74,1
İletken	0,3	37	1,0	124	2,0	248	234,9	100,0
Bakır Ürünleri	31,9	2 371	56,5	4 055	67,7	4 842	71,1	19,4
Elektrolitik Tel (2)	22,5	1 367	42,0	2 541	52,0	3 206	85,9	26,2
Diğer Bakır Ürünleri	6,1	700	7,5	859	7,7	887	22,6	3,2
Pirinç Ürünleri (3)	3,2	304	7,0	655	8,0	749	115,8	14,3
Çinko Ürünleri	2,5	198	5,1	393	5,7	445	98,9	13,2
Kurşun Ürünleri	0,0	0	0,0	0	0,0	0	163,2	0,0
DIĞERLERİ (4)	4,5	374	7,0	576	8,4	690	54,0	19,9
T O P L A M		16 152		19 905		23 053	23,2	15,8
(1) Elektrolitik ham bakır dahil (2) Çubuk dahil (3) Bakır eşdeğeri olarak (4) Metal içeren kül ve kalıntılar dahil								

21. MADENİ EŞYA SANAYİİ

a) Durum

1996 yılının ikinci çeyreğinden itibaren sanayi kesimi üretiminde görülen hızlı artış eğilimine paralel olarak, madeni eşya sanayii üretim ve talebinde de olumlu gelişmeler gözlenmiştir.

1996 yılı toplam sektör talep ve üretimi, bir önceki yıla kıyasla, sırasıyla yüzde 14,2 ve 11,2 oranlarında artmıştır. Benzer şekilde, toplam sektör ithalat ve ihracatı da, sırasıyla yüzde 31,6 ve 23,4 oranlarında artış göstermiştir.

Metal yapı malzemeleri üretim ve toplam talebinde gözlenen artış dikkat çekicidir. Bu mal grubundan, özellikle demir çelik konstrüksiyon, enerji nakil direkleri, civata somun gibi bağlantı elemanları ile kat kaloriferi ve ev tipi ısıtıcı radyatör üretiminde önemli artışlar gözlenmiştir. Bu arada, bir önceki yıl iyi bir performans gösteren teneke kutu ile çatal kaşık bıçak gibi mutfak eşyası üretiminde gerilemeler gözlenmiştir.

1996 yılında bir önceki yıla kıyasla sektör toplam ithalatında görülen önemli ölçüdeki artışta, sanayi kesiminin toplam talebinin artmasının yanında, AB ile gümrük birliği uyumunda mallar üzerindeki koruma oranlarının giderek azalması da etkili olmuştur.

Mal bazında ithalat incelendiğinde, doğalgaz kullanımının özellikle büyük şehirlerde konut ısınmasında ve sanayi kesiminde giderek yaygınlaşması, kazan, kombi gibi ısıtıcı cihazların ithalatında önemli artışlara yol açmaktadır. İthalatta son yıllarda gözlenen hızlı artışlar nedeniyle, yurtiçi talebin karşılanmasında üretime kıyasla ithalatın payı giderek artmıştır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında, imalat sanayii ve özel tüketim harcamalarında, 1996 yılına kıyasla beklenen daha düşük hızlı büyümeye paralel olarak, madeni eşya sanayii üretim ve talep artış hızlarının da düşmesi beklenmektedir. 1997 yılında, toplam sektör talep ve üretiminin sırasıyla, yüzde 3,6 ile 4,6 oranında, ithalat ve ihracatının ise yüzde 9,2 ile 16,3 oranlarında artacağı beklenmektedir.

AB ile gümrük birliğinin getirdiği rekabet sıkıntılarının, daha çok orta ve küçük ölçekli firmaların oluşturduğu madeni eşya sanayiinde de giderek yoğunluk kazanacağı beklenmektedir. Ancak, KOBİ'lerin rekabet güçlerinin ve ihracat imkanlarının artırılması maksadıyla kullanılmaya başlanan yatırım ve işletme kredilerinin giderek yaygınlaşması, bu kesimde yaşanan sıkıntıların giderilmesine katkıda bulunması beklenmektedir.

TABLO: I.106 Madeni Eşya Sanayii Talebi								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Bıçakçı Eşyası,El Alet.ve Hırdavat Malzemesi		13 888		16 718		17 509	20,4	4,7	
Metal Mobilya ve Teçhizat		2 169		2 962		3 155	36,6	6,5	
Metal Yapı Malzemesi		15 259		17 201		17 716	12,7	3,0	
Diğer Metal Eşya		43 242		48 264		49 854	11,6	3,3	
T O P L A M		74 558		85 145		88 234	14,2	3,6	

TABLO: I.107 Madeni Eşya Sanayii Üretimi								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Bıçakçı Eşyası,El Alet.ve Hırdavat Malzemesi		11 947		13 428		14 036	12,4	4,5	
Metal Mobilya ve Teçhizat		2 197		2 984		3 250	35,8	8,9	
Metal Yapı Malzemesi		13 250		14 906		15 586	12,5	4,6	
Diğer Metal Eşya		41 856		45 703		47 728	9,2	4,4	
T O P L A M		69 250		77 021		80 600	11,2	4,6	

TABLO: I.108 Madeni Eşya Sanayii İhracatı							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç. 1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Bıçakçı Eşyası,El Alet.ve Hırdavat Malzemesi		2 191		2 633		3 130	20,2	18,9
Metal Mobilya ve Teçhizat		359		482		594	34,3	23,2
Metal Yapı Malzemesi		2 260		2 868		3 390	26,9	18,2
Diğer Metal Eşya		9 115		11 205		12 884	22,9	15,0
T O P L A M		13 925		17 188		19 998	23,4	16,3

TABLO: I.109 Madeni Eşya Sanayii İthalatı							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç. 1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Bıçakçı Eşyası,El Alet.ve Hırdavat Malzemesi		4 132		5 923		6 603	43,3	11,5
Metal Mobilya ve Teçhizat		331		460		499	39,0	8,5
Metal Yapı Malzemesi		4 269		5 163		5 520	20,9	6,9
Diğer Metal Eşya		10 501		13 766		15 024	31,1	9,1
T O P L A M		19 233		25 312		27 646	31,6	9,2

22. ELEKTRİKSİZ MAKİNALAR İMALAT SANAYİİ

a) Durum

Talebin yüzde 75'ler seviyesinde ithalatla karşılanması nedeniyle, sektör talebi ithalattaki değişimlere paralel büyüme yapısını sürdürmektedir. 1994 yılında azalan ithalata bağlı olarak yüzde 26,2 oranında azalan sektör talebi, 1995 yılındaki yüzde 21,9'luk büyüme eğilimini, 1996 yılında yüzde 23,3 ile devam ettirmiştir. Sektör talebi içindeki ithalatın payı yüzde 77'ler seviyesinde olmasına rağmen, beyaz eşya grubu ürün talebinin ithalatla karşılanan kısmı yüzde 10 civarındadır.

1996 yılında sektör üretimi bir önceki yıla göre yüzde 10,5 oranında artmıştır. Çamaşır makineleri, dikiş makineleri, betoniyer ve beton pompaları ile havalandırma ve klima cihazları üretimi, sektör üretim artışından daha hızlı artarken, ağaç işleme makineleri, konkasör ve hidrofor üretimi ise 1995 yılına göre azalmıştır.

1994 yılındaki talepte daralmaya bağlı olarak yüzde 27,7 oranında azalan sektör ithalatı, 1995 yılında yüzde 26,1 ve 1996 yılında ise yüzde 30,2 oranında artmıştır. Sektör ithalatı büyük ölçüde sanayi ve büro makinelerinde yoğunlaşmıştır. Sektör ihracatı, beyaz eşya grubu ürünlerin yer aldığı Diğer Makinalar grubu ağırlıklı bir yapıda, 1995 yılındaki yüzde 18'lik büyüme eğilimini sürdürerek, 1996 yılında yüzde 27,2 oranında artmıştır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında sektör talebinin yüzde 7,4 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Bu artışın, üretimin yüzde 4,5, ithalatın yüzde 9,8 ve ihracatın ise yüzde 18,1 oranında artmasıyla gerçekleşmesi beklenmektedir.

AT tarafından uygulamaya konulan Makina Direktifinin kapsadığı ürünler için CE işaretlemesi ve diğer teknik gereklerin yerine getirilmesine yönelik çalışmaların tamamlanmasına bağlı olarak, sektör ihracatındaki artışın sürdürülmesi beklenmektedir. İmalat sanayiine yönelik devlet yardımlarının işletilerek, yatırımların artırılabilmesi ölçüsünde, takım tezgahı ve diğer metal ve ağaç işleyen makina talebinde artışın devam edeceği tahmin edilmektedir.

MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Kuvvet Makinaları		4 253		5 772		6 677	35,7	15,7
Ağaç ve Metal İşley.Mak.		14 525		21 898		25 010	50,8	14,2
Belirli Sanayi Makinaları		63 815		79 229		85 080	24,2	7,4
Büro ve Hesap Makinaları		17 647		23 392		25 435	32,6	8,7
Diğer Makinalar		90 309		104 620		110 130	15,8	5,3
Buzdolabı		11 261		12 226		12 270	8,6	0,4
Çamaşır Makinası		11 682		14 343		15 177	22,8	5,8
Diğerleri		67 366		78 050		82 683	15,9	5,9
T O P L A M		190 553		234 911		252 381	23,3	7,4

MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Kuvvet Makinaları		1 665		1 886		1 977	13,3	4,8
Ağaç ve Metal İşley.Mak.		3 552		7 780		9 100	119,0	17,0
Belirli Sanayi Makinaları		8 861		7 450		7 500	-15,9	0,7
Büro ve Hesap Makinaları		1 258		1 990		2 225	58,2	11,8
Diğer Makinalar		53 742		57 200		58 900	6,4	3,0
Buzdolabı		14 108		14 180		14 420	0,5	1,7
Çamaşır Makinası		11 351		13 620		14 260	20,0	4,7
Diğerleri		28 284		29 400		30 220	3,9	2,8
T O P L A M		69 079		76 306		79 702	10,5	4,5

TABLO: I.112 Elektriksiz Makinalar İmalat Sanayii İhracatı							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç. 1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Kuvvet Makinaları		72		77		100	7,2	29,8
Ağaç ve Metal İşley.Mak.		1 208		2 047		2 620	69,4	28,0
Belirli Sanayi Makinaları		3 747		4 697		5 660	25,4	20,5
Büro ve Hesap Makinaları		321		358		390	11,6	9,0
Diğer Makinalar		8 910		10 955		12 650	23,0	15,5
Buzdolabı		3 653		3 600		4 050	-1,4	12,5
Çamaşır Makinası		210		290		350	37,8	20,9
Diğerleri		5 047		7 066		8 317	40,0	17,7
T O P L A M		14 252		18 134		21 437	27,2	18,1

TABLO: I.113 Elektriksiz Makinalar İmalat Sanayii İthalatı							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç. 1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Kuvvet Makinaları		2 660		3 963		4 800	49,0	21,1
Ağaç ve Metal İşley.Mak.		12 181		16 165		18 530	32,7	14,6
Belirli Sanayi Makinaları		58 700		76 476		83 240	30,3	8,8
Büro ve Hesap Makinaları		16 710		21 760		23 600	30,2	8,5
Diğer Makinalar		45 477		58 375		63 946	28,4	9,5
Buzdolabı		806		1 646		1 900	104,2	15,4
Çamaşır Makinası		542		1 013		1 267	87,1	25,1
Diğerleri		44 129		55 716		60 780	26,3	9,1
T O P L A M		135 726		176 739		194 116	30,2	9,8

23. TARIM ALET VE MAKİNALARI İMALAT SANAYİİ

a) Durum

Tarım alet ve makinaları imalat sanayii üretiminin büyük çoğunluğunu traktör teşkil etmektedir. 1996 yılı itibariyle ikisi kamu, ikisi özel olmak üzere toplam dört kuruluş traktör üretmektedir. Traktör üretiminin yüzde 94'ü ve yurtiçi traktör talebinin tamamına yakın bir kısmı özel sektör firmalarınca karşılanmaktadır. Traktör üretimindeki kapasite kullanım oranı 1995 yılı itibariyle kamu kesiminde oldukça düşük olup özel kesimde ise yüzde 78'dir.

Yerli katkı oranı, traktör imalatında yüzde 90'a, diğer tarım makinalarının büyük çoğunluğunda ise yüzde 100'e yaklaşmıştır.

Yıllar itibariyle üretim miktarındaki büyük değişimler, doğrudan talepteki dalgalanmalardan kaynaklanmaktadır. İzlenen taban fiyat ve destekleme politikaları nedeniyle çiftçinin alım gücü değişmekte olup bu da traktör talebinin değişmesine neden olmaktadır.

1995 yılında sektörün toplam yurtiçi üretiminde yüzde 52,9, traktör üretiminde ise yüzde 70,3 artış olmuştur.

1996 yılında ise sektörün toplam üretiminde yüzde 30,6, ihracatında yüzde 346,4, ithalatında yüzde 34, oranında artış olacağı tahmin edilmektedir. Traktör üretiminde 1996 yılı özel sektör kapasite kullanım oranı yüzde 96 olarak gerçekleşmiştir.

Traktör parkı, 1995 yılında yaklaşık 790.000 adede ulaşmış olup, parkın ortalama gücü 40 KW civarındadır. Ancak, parkın önemli miktarı ekonomik ömrünü tamamlamıştır. Son yıllarda yaklaşık olarak bin hektar'a düşen traktör sayısı Türkiye'de 25 adet iken, Almanya'da 128, İtalya'da 122, Yunanistan'da ise 55 adettir.

Traktör dışındaki tarım alet ve makinalarını üreten kuruluşlar çok az sayıda, orta ölçekli kuruluş dışında son derece küçük işletmelerden oluşmaktadır. Bu işletmeler, birkaç orta ölçekli kuruluş dışında araştırma geliştirme yapacak yeterli düzeyde nitelikli eleman ve ekipmanı olmayan kuruluşlardır. Toplam firma sayısının yüzde 80'den fazlası, 10 kişiden az istihdamın sağlandığı firmalardan oluşmaktadır.

Biçerdöver talebi ithalatla karşılanmakta olup, parktaki biçerdöver sayısının zamanla yaşlanarak azaldığı görülmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında traktör talebinin 49 250 adete ulaşacağı ve yurtiçi talebin yüzde 98'inin yerli üretimle karşılanacağı beklenmektedir. Diğer tarım alet ve makinaları üretiminin ise yüzde 3,7 artacağı tahmin edilmektedir. Sektör üretiminin yüzde 5,8 oranında artış kaydetmesi beklenmektedir.

TABLO: I.114- Tarım Alet ve Makinaları İmalat Sanayii Talebi								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Tarım Traktörleri	39 837	11 966	45 970	13 957	49 930	15 150	16,6	7,2	
Toprak İşleme Makinaları	-	1 281	-	1 883	-	1 955	47,0	3,8	
Ekim,Dikim ve Gübrel.Mak.	-	529	-	879	-	904	66,2	2,8	
Hasat ve Harman Mak.	-	1 166	-	1 623	-	1 728	39,2	6,5	
Biçerdöverler	71	144	90	183	100	203	27,1	10,9	
Diğerleri	-	1 022	-	1 440	-	1 525	40,9	5,9	
Zirai Mücadele Makinaları	-	641	-	918	-	945	43,2	2,9	
Hayvancılık Makinaları	-	568	-	875	-	912	54,0	4,2	
Diğerleri	-	478	-	768	-	817	60,8	6,4	
T O P L A M	-	16 629	-	20 903	-	22 420	25,7	6,3	

TABLO: I.115- Tarım Alet ve Makinaları İmalat Sanayii Üretimi								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Tarım Traktörleri	39 337	11 719	48 720	14 514	52 680	15 693	23,9	6,7		
Toprak İşleme Makinaları	-	1 300	-	1 900	-	1 970	46,2	3,7		
Ekim,Dikim ve Gübrel.Mak.	-	530	-	875	-	900	65,1	2,9		
Hasat ve Harman Mak.	-	920	-	1 300	-	1 350	41,3	3,8		
Biçerdöverler	-	-	-	-	-	-	-	-		
Diğerleri	-	920	-	1 300	-	1 350	41,3	3,8		
Zirai Mücadele Makinaları	-	550	-	800	-	820	45,5	2,5		
Hayvancılık Makinaları	-	460	-	700	-	725	52,2	3,6		
Diğerleri	-	421	-	680	-	725	61,5	6,6		
T O P L A M	-	15 900	-	20 769	-	22 183	30,6	5,8		

TABLO: I.116- Tarım Alet ve Makinaları İmalat Sanayii İhracatı								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Tarım Traktörleri	19	5	3 500	921	3 600	947	18320,0	2,8		
Toprak İşleme Makinaları	-	34	-	36	-	40	5,9	11,1		
Ekim,Dikim ve Gübrel.Mak.	-	10	-	11	-	13	10,0	18,2		
Hasat ve Harman Mak.	-	150	-	160	-	165	6,7	3,1		
Biçerdöverler	-	-	-	-	-	-	-	-		
Diğerleri	-	150	-	160	-	165	6,7	3,1		
Zirai Mücadele Makinaları	-	12	-	13	-	15	8,3	15,4		
Hayvancılık Makinaları	-	43	-	45	-	48	4,7	6,7		
Diğerleri	-	16	-	17	-	20	9,7	17,6		
T O P L A M	-	270	-	1 203	-	1 248	346,4	3,7		

TABLO: I.117- Tarım Alet ve Makinaları İmalat Sanayii İthalatı								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Tarım Traktörleri	519	252	750	364	850	413	44,4	13,3		
Toprak İşleme Makinaları	-	15	-	19	-	25	26,7	31,6		
Ekim,Dikim ve Gübrel.Mak.	-	9	-	15	-	17	66,7	13,3		
Hasat ve Harman Mak.	-	396	-	483	-	543	22,0	12,4		
Biçerdöverler	71	144	90	183	100	203	27,1	10,9		
Diğerleri	-	252	-	300	-	340	19,0	13,3		
Zirai Mücadele Makinaları	-	103	-	131	-	140	27,2	6,9		
Hayvancılık Makinaları	-	151	-	220	-	235	45,7	6,8		
Diğerleri	-	72	-	105	-	112	45,8	6,7		
T O P L A M	-	998	-	1 337	-	1 485	34,0	11,0		

24. MESLEK, BİLİM, ÖLÇÜ, KONTROL VE OPTİK DONATIMI İMALAT SANAYİİ**a) Durum**

Ürün çeşidinin fazlalığı ve üretim için yeterli iç talebin olmaması nedeniyle, talebin yüzde 80'ler seviyesinde ithalatla karşılanmasına devam edilmiştir. 1995 yılında yüzde 16,9 oranında artan sektör ithalatının 1996 yılında yüzde 29,8 oranında artacağı tahmin edilmektedir.

1996 yılında yüzde 11,1 oranında artması beklenen sektör üretimi içinde yer alan termometre, manometre ve havagazı sayacında kayda değer üretim artışları gözlenmiştir. Yüzde 23,2 oranında artacağı tahmin edilen ihracatın, sektör ithalatını karşılama oranının 1995 yılı için yüzde 5,2, 1996 yılı için yüzde 4,9 olacağı düşünülmektedir.

TABLO: I.118- Meslek, Bilim, Ölçü, Kontrol ve Optik Donatımı İmalat Sanayii Talebi								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Meslek, Bilim, Ölçü ve Kontrol Donatımı		17 866		22 461		23 900	25,7	6,4		
Fotoğrafçılık ve Optik Malları		3 190		3 945		4 182	23,7	6,0		
Saatler ve Zaman Sayaçları		2 245		3 005		3 243	33,8	7,9		
T O P L A M		23 301		29 411		31 326	26,2	6,5		

TABLO: I.119- Meslek, Bilim, Ölçü, Kontrol ve Optik Donatımı İmalat Sanayii Üretimi								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Meslek, Bilim, Ölçü ve Kontrol Donatımı		4 500		5 010		5 320	11,3	6,2		
Fotoğrafçılık ve Optik Malları		310		330		350	6,5	6,1		
Saatler ve Zaman Sayaçları		60		70		80	16,7	14,3		
T O P L A M		4 870		5 410		5 750	11,1	6,3		

TABLO: I.120- Meslek, Bilim, Ölçü, Kontrol ve Optik Donatımı İmalat Sanayii İhracatı								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Meslek, Bilim, Ölçü ve Kontrol Donatımı		906		1 114		1 322	22,9	18,7		
Fotoğrafçılık ve Optik Malları		79		98		119	23,8	21,2		
Saatler ve Zaman Sayaçları		27		36		45	30,5	25,0		
T O P L A M		1 013		1 248		1 485	23,2	19,0		

TABLO: I.121- Meslek, Bilim, Ölçü, Kontrol ve Optik Donatımı İmalat Sanayii İthalatı								D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Meslek, Bilim, Ölçü ve Kontrol Donatımı		14 273		18 565		19 902	30,1	7,2	
Fotoğrafçılık ve Optik Malları		2 959		3 713		3 951	25,5	6,4	
Saatler ve Zaman Sayaçları		2 213		2 970		3 208	34,2	8,0	
T O P L A M		19 444		25 248		27 061	29,8	7,2	

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında yüzde 6,5 oranında artması beklenen sektör talebinin, yüzde 86 oranında ithalatla karşılanacağı tahmin edilmektedir. 1997 yılında üretimin yüzde 6,3, ithalatın yüzde 7,2 ihracatın ise yüzde 19 oranında artacağı beklenilmektedir.

25. ELEKTRİKLİ MAKİNALAR İMALAT SANAYİİ

a) Durum

Ağırlıklı olarak yatırım ve ara malı niteliğindeki ürünlerin yer aldığı elektrikli makineler sektörü iç pazarında 1996 yılında yüzde 14,4'lük bir artış gözlenmektedir.

Sektör ihracatının sabit fiyatlarla, aynı yıl içerisinde yüzde 39,6 oranında artarak 870 milyon dolar seviyesine, ithalatın ise yüzde 47'lik artışla 1,4 milyar dolar mertebesine ulaşması, dolayısıyla ihracatın ithalatı karşılama oranının yüzde 62 oranına gerilemesi beklenmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında haberleşme sektörü şebeke yatırımlarında beklenen artışa ilaveten enerji sektörü iletim, dağıtım ve üretim yatırımlarında gerçekleşmesi planlanan oranlı artışlara ve otomotiv sektörünün yaratacağı talebe bağlı olarak toplam iç talep genişlemesinin, geçmiş yıllara nazaran daha düşük düzeyde seyrederek, yüzde 1,4 oranında artacağı tahmin edilmektedir. Talep artışının, yatırım mallarında yüksek, ara ve tüketim mallarında ise daha düşük bir oranda gerçekleşmesi beklenmektedir.

İç talebin ithalatla karşılanma oranının 1995'deki yüzde 48 seviyesinden, 1997'de yüzde 70 düzeyine erişmesi ve toplam ithalatın 1,9 milyar dolar olarak gerçekleşmesi beklenmektedir. 1995'de 310 milyon dolar olan sektörün dış ticaret açığı da 1997 yılında 674 milyon dolar mertebesine ulaşabilecektir.

İhracat artışının sürekliliğini koruyarak toplam ihracatın 1,2 milyar dolar civarında olacağı ve toplam içinde yaklaşık yüzde 75 civarında pay alan kablo, elektrikli ev cihazları ve transformatör ağırlıklı yapının süreceği tahmin edilmektedir.

Üretimin artış hızının, ekonomideki genel eğilime ve iç pazardaki durgunluğa paralel olarak düşmesi beklenmektedir.

MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Elektrik Makinaları		12 297		14 785		14 674	20,2	-0,8
Elektrik Motoru		5 454		6 350		6 340	16,4	-0,2
Transformatör		4 593		4 400		3 989	-4,2	-9,3
Jeneratör		1 191		1 625		1 780	36,4	9,5
Diğerleri		1 789		2 410		2 565	34,7	6,4
Şalt Cihazları		6 926		8 850		9 170	27,8	3,6
Kablolar ve Emaye Teller		10 634		10 952		11 100	3,0	1,4
Ampul		2 536		3 090		3 400	21,8	10,0
İç Tesisat Gereçleri		3 920		5 050		4 975	28,8	-1,5
Pil		652		753		885	15,5	17,5
Akümülatör		2 865		3 050		2 850	6,5	-6,6
Elektrikli Ev Cihazları		7 313		7 484		7 599	2,3	1,5
Otomotiv Elek Cihazları		3 656		4 300		4 425	17,6	2,9
Diğerleri		380		453		487	19,2	7,5
Yarı Ürünler,Ara Malları		8 595		9 625		9 800	12,0	1,8
TOPLAM		59 774		68 392		69 365	14,4	1,4

MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Elektrik Makinaları		10 220		11 710		11 885	14,6	1,5
Elektrik Motoru		4 400		4 800		4 890	9,1	1,9
Transformatör		6 000		6 300		6 350	5,0	0,8
Jeneratör		300		350		380	16,7	8,6
Diğerleri		250		260		265	4,0	1,9
Şalt Cihazları		2 500		2 650		2 670	6,0	0,8
Kablolar ve Emaye Teller		17 000		18 000		18 500	5,9	2,8
Ampul		1 600		1 590		1 600	-0,6	0,6
İç Tesisat Gereçleri		1 500		1 450		1 475	-3,3	1,7
Pil		230		115		100	-50,0	-13,0
Akümülatör		2 900		3 100		3 150	6,9	1,6
Elektrikli Ev Cihazları		8 500		9 000		9 180	5,9	2,0
Otomotiv Elek Cihazları		2 300		2 350		2 375	2,2	1,1
Diğerleri		150		160		165	6,7	3,1
Yarı Ürünler,Ara Malları		2 986		2 375		2 400	-20,5	1,1
TOPLAM		49 886		52 500		53 500	5,2	1,9

TABLO: I.124 Elektrikli Makinalar İmalat Sanayii İhracatı							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç. 1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Elektrik Makinaları		2 995		4275		5 450	42,7	27,5
Elektrik Motoru		498		800		1 150	60,6	43,8
Transformatör		2 112		2900		3 500	37,3	20,7
Jeneratör		146		225		300	54,1	33,3
Diğerleri		239		350		500	46,4	42,9
Şalt Cihazları		877		1300		2 000	48,2	53,8
Kablolar ve Emaye Teller		9 469		11748		13 700	24,1	16,6
Ampul		95		150		200	57,9	33,3
İç Tesisat Gereçleri		446		750		1 150	68,2	53,3
Pil		11		12		15	9,1	25,0
Akümülatör		803		1300		1 750	61,9	34,6
Elektrikli Ev Cihazları		2 583		4500		5 693	74,2	26,5
Otomotiv Elek Cihazları		378		550		750	45,5	36,4
Diğerleri		6		7		8	16,7	14,3
Yarı Ürünler,Ara Malları		843		1250		1 600	48,3	28,0
TOPLAM		18 506		25 842		32 316	39,6	25,1

TABLO: I.125 Elektrikli Makinalar İmalat Sanayii İthalatı							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç. 1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Elektrik Makinaları		5072		7350		8239	44,9	12,1
Elektrik Motoru		1 552		2350		2 600	51,4	10,6
Transformatör		705		1000		1 139	41,8	13,9
Jeneratör		1 037		1500		1 700	44,6	13,3
Diğerleri		1 778		2500		2 800	40,6	12,0
Şalt Cihazları		5 303		7500		8 500	41,4	13,3
Kablolar ve Emaye Teller		3 103		4700		6 300	51,5	34,0
Ampul		1 031		1650		2 000	60,0	21,2
İç Tesisat Gereçleri		2 866		4350		4 650	51,8	6,9
Pil		433		650		800	50,1	23,1
Akümülatör		768		1250		1 450	62,8	16,0
Elektrikli Ev Cihazları		1 396		2984		4 112	113,8	37,8
Otomotiv Elek Cihazları		1 734		2500		2 800	44,2	12,0
Diğerleri		236		300		330	27,1	10,0
Yarı Ürünler,Ara Malları		6 452		8500		9 000	31,7	5,9
TOPLAM		28 394		41 734		48 181	47,0	15,4

26. ELEKTRONİK SANAYİİ

a) Durum

1996 yılı elektronik sanayiindeki iç talep ve ihracattan kaynaklanan durgunluğun aşıldığı bir yıl olmuştur. Üretimin 1996 yılında yüzde 33,6, ihracatın ise yüzde 39,1 oranında bir büyüme gerçekleştirmesi beklenmektedir.

Sektörün iç pazarını yaklaşık yüzde 35 ile tüketim cihazları, yüzde 32 ile haberleşme cihazları ve yüzde 22 ile de devre elemanları oluşturmaktadır. Sektörün ana üretim ve ihraç kalemi renkli televizyon olmakla birlikte, ithalatında renkli televizyon tüpleri ve yarı iletken parçalar ağırlılığını korumaktadır. Renkli televizyon üretiminin ihracat ve iç talepteki artışa paralel olarak yüzde 36 oranında artarak 2,6 milyon adet mertebesine ulaşması beklenmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında sektör göstergelerinde önemli bir değişiklik beklenmemektedir. Ekonomide büyüme hızındaki yavaşlamaya paralel olarak talebin artış hızının yüzde 10,1 oranında olması beklenmektedir. Bununla birlikte döviz kurlarında ihracatı destekleyici yöndeki bir gelişme ile Gümrük Birliğinin getirdiği avantajlar ihracat pazarının genişlemesine yol açabilecektir.

MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Haberleşme Cihazları		18 340		23 500		25 800	28,1	9,8
Elektronik Endüstri Cihazları		6 160		7 205		8 240	17,0	14,4
Elektronik Tüketim Cihazları		17 790		25 011		25 078	40,6	1,1
Elektronik Devre Elemanları		20 240		31 625		35 566	56,3	16,5
T O P L A M		62 530		87 341		94 684	39,7	10,1

MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Haberleşme Cihazları		7 500		9 500		9 900	26,7	4,2
Elektronik Endüstri Cihazları		1 060		1 300		1 350	22,6	3,8
Elektronik Tüketim Cihazları		21 840		30 600		31 650	40,1	3,4
Elektronik Devre Elemanları		2 750		2 900		2 950	5,5	1,7
T O P L A M		33 150		44 300		45 850	33,6	3,5

TABLO: I.128- Elektronik Sanayii İhracatı							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla			
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Haberleşme Cihazları		730		1 000		1 100	37,0	10,0		
Elektronik Endüstri Cihazları		70		95		110	35,7	15,8		
Elektronik Tüketim Cihazları		5 275		7 589		9 572	43,9	26,1		
Elektronik Devre Elemanları		885		1 000		1 100	13,0	10,0		
T O P L A M		6 960		9 684		11 882	39,1	22,7		

TABLO: I.129- Elektronik Sanayii İthalatı							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla			
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Haberleşme Cihazları		11 570		15 000		17 000	29,6	13,3		
Elektronik Endüstri Cihazları		5 170		6 000		7 000	16,1	16,7		
Elektronik Tüketim Cihazları		1 225		2 000		3 200	63,3	60,0		
Elektronik Devre Elemanları		18 375		29 725		35 000	61,8	17,7		
T O P L A M		36 340		52 725		62 200	45,1	18,0		

27. KARAYOLU TAŞITLARI İMALAT SANAYİİ

a) Durum

1995 yılında otomotiv sektörü ana sanayiinde tamamen özel teşebbüs statüsünde 14 kuruluş faaliyetini sürdürmekte ve genellikle lisans altında üretim yapılmaktadır. Otomotiv yan sanayiinde ise yaklaşık 1300 firma faaliyette bulunmakla birlikte bu firmaların büyük bir çoğunluğu ekonomik ölçekten uzak üretim yapmaktadırlar.

1995 yılında otomotiv sektöründe yurtiçi talep yüzde 35,2, üretim yüzde 33,9, ihracat yüzde 62,3, ithalat yüzde 51,2 oranında artmıştır. Geçmiş yıllarda otomobil ihracatının üretimdeki payı yüzde 5 civarında olurken, 1995 yılında bu pay yüzde 14,1'e ulaşmıştır.

AT ile gerçekleştirilen gümrük birliği, Türkiye'nin özellikle Avrupa, Ortadoğu ve Kuzey Afrika pazarlarına yakınlığı sektöre yeni üreticilerin girmesinde ve geleceğe yönelik yatırım eğilimlerinin artmasında önemli bir etken olmaktadır. Bu bağlamda, 1995 yılında Güney Kore Hyundai firması yılda 100.000 adet otomobil ve 20.000 adet ticari vasıta kapasiteli yatırımına başlamıştır. Ayrıca 1996 yılında Japon Honda Firmasına ait yılda 100.000 adet otomobil kapasiteli yatırımın temeli atılmıştır.

Otomotiv sektöründe gelecekte oluşabilecek talebi karşılamak üzere sektördeki tesislerin dış rekabete yönelik, optimum ölçekte olması büyük önem arz etmektedir.

1996 yılında otomotiv sektörü yurt içi talebi yüzde 21, üretim yüzde 14,7, ihracat yüzde 42,6, ithalat yüzde 50,1 oranında artması beklenmektedir.

1996 yılı otomotiv sanayii üretim kapasitesi yılda 612.250 adet olup, kapasite kullanım oranı yüzde 45 olarak gerçekleşmiştir.

Bin kişiye düşen otomobil sayısı, dünya ortalaması 86, Türkiye ortalaması 45'dir.

Türkiye-AT arasında Gümrük Birliğinin tamamlanmasına ilişkin Ortaklık Konseyi Kararıyla, teknik mevzuata ve AT dışındaki ülkelerden yapılacak olan ithalatta Ortak Gümrük Tarifesine uyumun 2001 yılına kadar uzatılması sağlanmıştır.

1996 yılında yayınlanan mevzuat değişiklikleri ile kullanılmış otomobil ithal imkanı sağlanmıştır.

Küçük ölçeklerde üretim yapan yan sanayi firmalarının birleşerek ekonomik ölçekte, rekabet edebilir fiyat ve kalitede üretim yapmaları ve bu firmalarla ana sanayinin daha fazla entegrasyona gitmesi, Gümrük Birliğine uyum sürecinde önem arz etmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında yurt içi talebin yüzde 2,7, üretimin yüzde 7,3, ihracatın ise yüzde 46,8 artması ve ihracatın üretimdeki payının yüzde 25 olması beklenmektedir.

Sektör ithalatının yüzde 10,6 artacağı ve komple araç olarak yurt içi talebin yüzde 40'ı ithalatla karşılanacağı tahmin edilmektedir.

Sektörün rekabet gücünü artırmaya ve ihracatında teknik engelleri önlemeye yönelik olarak, otomotiv sanayii ile ilgili teknik ve idari mevzuatın uluslararası mevzuatlara uyumlu hale getirilmesi ve bu standartlarda üretim yapılmasına önem verilecektir.

TABLO: I.130- Karayolu Taşıtları İmalat Sanayii Talebi								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Çekici	2 300	4 942	2 324	5 051	2 430	5 306	2,2	5,0	
Kamyon	19 521	14 695	29 758	22 496	31 750	24 036	53,1	6,8	
Kamyonet	27 678	7 635	45 532	11 675	50 000	12 520	52,9	7,2	
Minibüs	9 310	3 606	13 371	5 059	14 700	5 530	40,3	9,3	
Otobüs	311	2 626	1 349	7 547	1 270	7 479	187,4	-0,9	
Midibüs	3 319	2 249	5 726	3 862	6 155	4 142	71,7	7,3	
Otomobil	234 279	50 832	231 807	51 140	265 000	58 946	0,6	15,3	
Diğerleri, Aksam-Parça ve Büyük Onarımlar		78 964		93 454		87 743	18,3	-6,1	
T O P L A M		165 549		200 285		205 702	21,0	2,7	

TABLO: I.131- Karayolu Taşıtları İmalat Sanayii Üretimi								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Çekici	433	919	374	794	400	849	-13,6	7,0		
Kamyon	19 326	14 185	29 058	21 328	31 000	22 754	50,4	6,7		
Kamyonet	16 808	5 969	21 032	7 469	22 000	7 813	25,1	4,6		
Minibüs	7 645	3 201	10 171	4 259	11 000	4 606	33,0	8,2		
Otobüs	1 279	5 752	2 499	11 239	2 600	11 693	95,4	4,0		
Midibüs	3 537	2 455	5 856	4 065	6 300	4 373	65,6	7,6		
Otomobil	232 412	48 879	207 757	43 694	220 000	46 269	-10,6	5,9		
Diğerleri,Aksam-Parça ve Büyük Onarımlar		59 140		68 309		74 645	15,5	9,3		
T O P L A M		140 500		161 156		173 000	14,7	7,3		

TABLO: I.132- Karayolu Taşıtları İmalat Sanayii İhracatı								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Çekici	9	7	50	39	70	54	455,6	40,0		
Kamyon	515	352	600	410	700	478	16,5	16,7		
Kamyonet	1 243	670	1 500	809	2 000	1 078	20,7	33,3		
Minibüs	224	86	250	96	300	115	11,6	20,0		
Otobüs	1 006	3 428	1 200	4 089	1 400	4 771	19,3	16,7		
Midibüs	251	214	280	239	320	273	11,6	14,3		
Otomobil	32 764	6 576	33 429	6 709	35 000	7 025	2,0	4,7		
Diğerleri, Aksam-Parça ve Büyük Onarımlar		9 139		16 799		29 046	83,8	72,9		
T O P L A M		20 472		29 190		42 840	42,6	46,8		

TABLO: I.133- Karayolu Taşıtları İmalat Sanayii İthalatı								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Çekici	1 876	4 030	2 000	4 296	2 100	4 511	6,6	5,0		
Kamyon	710	862	1 300	1 578	1 450	1 760	83,1	11,5		
Kamyonet	12 113	2 336	26 000	5 014	30 000	5 786	114,6	15,4		
Minibüs	1 889	491	3 450	897	4 000	1 040	82,6	15,9		
Otobüs	38	302	50	397	70	556	31,6	40,0		
Midibüs	33	8	150	36	175	42	354,5	16,7		
Otomobil	34 631	8 529	57 479	14 156	80 000	19 703	66,0	39,2		
Diğerleri, Aksam-Parça ve Büyük Onarımlar		28 963		41 945		42 144	44,8	0,5		
T O P L A M		45 521		68 319		75 542	50,1	10,6		

28. DEMİRYOLU TAŞITLARI İMALAT SANAYİİ

a) Durum

Demiryolu taşıtları imalat sanayiinde üretimin yurtiçi piyasaya yönelik yapısı devam etmektedir. Sektörde faaliyet gösteren kuruluşların pazar olarak TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğünün talepleriyle sınırlı kalmaları; üretimi, teknolojik gelişmeyi ve kuruluşların mali yapısını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu kuruluşların gelişebilmesi ve güçlü bir mali yapıya kavuşabilmesi, yurt içinde TCDD İşletmesinin taleplerinin yanısıra kent içi raylı taşıma sistemleri taşıtlarına yönelmeleri ve dış pazarlara açılmaları ile mümkün olabilecektir.

Başta Ortadoğu ülkeleri ve Türk Cumhuriyetleri olmak üzere, lokomotif rehabilitasyonu ile yük ve yolcu vagonu ihracat olanaklarını belirlemeye yönelik dış pazar etüdlerinin yapılması önem taşımaktadır.

Kentiçi ulaşımında raylı sistemlere olan talep artmaktadır. Kentiçi raylı sistemlerde kullanılan araçların yurtiçinde üretilmesi yönündeki girişimler devam etmektedir.

TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğünün piyasa koşullarına uygun, etkin ve ticari odaklı hizmet üretmeye yönelik olarak yeniden yapılandırılması amacıyla hazırlanan etüd yıl içinde tamamlanmıştır.

Adapazarı'ndaki Yolcu Vagon Fabrikasının Yeniden Düzenlenmesi, Tevsii ve Modernizasyonu projesi 1996 yılında tamamlanmıştır.

1996 yılında, 2 adet elektrikli anahat lokomotifinin eksik kalan işlerinin tamamlanması ve 5 adet dizel manevra lokomotifi üretimi programlanmış ve program hedeflerine ulaşılmıştır. Çekilen araçlarda, 30 adet yolcu vagonu ve 64 adet yük vagonu üretimi programlanmasına karşılık, TCDD İşletmesinin talebine paralel olarak yolcu vagon üretimi 40 adede yükselmiş, 63 adet yük vagonu üretimi gerçekleştirilmiştir.

TABLO: I.134- Demiryolu Taşıtları İmalat Sanayii Talebi								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla	
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Gerç. Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)		
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)	
Elektrikli Anahat Loko.	-	-	2	89	-	-	-	-	
Dizel Manevra Lokomotifi	3	67	5	111	5	111	67	0	
Yolcu Vagonu	69	2 544	172	6 192	62	2 772	143	- 55	
Yük Vagonu	101	126	63	79	150	187	- 38	138	
Ray Otobüsü	6	192	2	57	-	-	- 70	-	
Demiryolu Taşıtları Onarımı	-	1 356	-	1 586	-	1 769	17	12	
-Lokomotif Onarımı	55	278	60	303	65	329	9	8	
-Yük Vagonu Onarımı	3 248	387	4 169	496	4 400	524	28	6	
-Yolcu Vagonu Onarımı	528	692	600	786	700	917	14	17	
Dmy. Bakım ve Servis Araç.	-	136	-	204	-	120	50	- 41	
Yarı Ürün,Aksam,Parça ve Diğ.	-	1 704	-	1 742	-	1 972	2	13	
T O P L A M	-	6 124	-	10 058	-	6 931	64	- 31	

TABLO: I.135- Demiryolu Taşıtları İmalat Sanayii Üretimi								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Elektrikli Anahat Loko.	-	-	2	89	-	-	-	-	-	-
Dizel Manevra Lokomotifleri	3	67	5	111	5	111	67	0		
Yolcu Vagonu	17	244	40	573	30	430	135	- 25		
Yük Vagonu	101	126	63	79	150	187	- 38	138		
Ray Otobüsü	3	86	2	57	-	-	- 33	-		
Demiryolu Taşıtları Onarımı	-	1 356	-	1 586	-	1 769	17	12		
-Lokomotif Onarımı	55	278	60	303	65	329	9	8		
-Yük Vagonu Onarımı	3 248	387	4 169	496	4 400	524	28	6		
-Yolcu Vagonu Onarımı	528	692	600	786	700	917	14	17		
Dmy. Bakım ve Servis Araç.	5	52	10	104	-	-	100	-		
Yarı Ürün,Aksam,Parça ve Diğ.	-	1 506	-	1 502	-	1 650	0	10		
TOPLAM	-	3 436	-	4 100	-	4 147	19	1		

TABLO: I.136- Demiryolu Taşıtları İmalat Sanayii Dışticareti								M: Adet D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla		
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
İTHALAT										
Yolcu Vagonu (1)	52	2 300	132	5 618	32	2 342	144	- 58		
Ray Otobüsü	3	106	-	-	-	-	-	-		
Dmy. Bakım ve Servis Araç.	-	84	-	100	-	120	19	20		
Yarı Ürün,Aksam,Parça ve Diğ.	-	299	-	350	-	450	17	29		
TOPLAM	-	2 789	-	6 068	-	2 912	118	- 52		
İHRACAT										
Yarı Ürün,Aksam,Parça ve Diğ.	-	101	-	110	-	128	9	16		
TOPLAM	-	101	-	110	-	128	9	16		

(1) TCDD Dışında Kuruluşlarca İthal Edilmiştir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

TCDD'nin Yeniden Yapılandırılması Etüdünün uygulamaya geçirilmesi amacıyla eylem planı hazırlanacak ve yasal düzenleme çalışmaları tamamlanacaktır. Bu çerçevede, çeken ve çekilen araç üretim ve bakım-onarım faaliyetlerinin yürütüldüğü bağlı ortaklıklar ile TCDD bünyesindeki bakım-onarım tesislerinin yeniden yapılandırılması çalışmalarına başlanacaktır.

Demiryolu şebekesindeki elektrikli hat oranına paralel olarak artan elektrikli anahat lokomotifleri ihtiyacının karşılanması amacıyla sürdürülen kredi ve lisans anlaşması çalışmaları sonuçlandırılarak, lokomotiflerin ilk aşamada temini ve daha sonra yurtdinde imali sağlanacaktır.

1997 yılında, 5 adet dizel manevra lokomotifi, 30 adet yolcu vagonu ve 150 adet yük vagonu üretimi programlanmıştır. TCDD'nin mevcut araç parkındaki faal araç oranının artırılması amacıyla bakım-onarım faaliyetlerine ağırlık verilecektir.

29. GEMİ İNŞA SANAYİİ

a) Durum

VI. Plan döneminde gemi inşa kapasitesinde ve üretim teknolojisinde önemli gelişmeler sağlanmasına rağmen, gemi inşa yatırımlarına uygun kredi olanaklarının sağlanamaması ve kaynak yetersizliği nedeniyle fon kaynaklı kredilerin kullanılamaması gibi nedenler gemi inşa yatırımlarında 1992'den bu yana devam eden finansman sorununun çözümsüz kalmasına neden olmuştur.

1988 yılında sektördeki gemi inşa kapasitesi kamuda 5 tersanede 160.560 DWT/yıl ve özel sektörde 17 tersanede 205.500 DWT/yıl olmak üzere toplam 366.060 DWT/yıl iken, 1996 yılı sonu itibariyle kamuda 4 tersanede 177.900 DWT/yıl ve özel sektörde 25 tersanede 310.500 DWT/yıl olmak üzere toplam 488.400 DWT/yıl'a çıkmıştır.

Gemi inşa yatırımlarında halihazır banka sisteminde teminat olarak istenen gayrimenkul ipoteği yerine proje ipoteğinin ve kredi risk sigortasının kabul edilmesi için gerekli düzenlemeler henüz yapılamamıştır. Özellikle yurtdışı gemi inşa taleplerinin siparişe dönüşebilmesi için teminat sorununun biran önce çözülmesi gerekmektedir.

Teminat sorununa rağmen tersanelerimizde 1996 yılında çeşitli tipte toplam 30 adet geminin inşasının tamamlanması ve yaklaşık 186 milyon dolarlık bir üretimin yapılması beklenmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Tersanelerimizin dünya fiyatlarında kredili teklif ve teminat verebilmesi, dış sipariş temininde kolaylıklar sağlanması ve ihracatın artırılması için, hem armatörün uzun vadede, hem de üretici tersanenin kısa vadede uygun şartlı kredilerle desteklenmesi sağlanacaktır.

Mevcut teşvik sistemi çerçevesinde; özel sektör tersanelerinin teknolojik gelişmelerini sağlamak üzere tersane modernizasyon yatırımları, yüzer havuz yatırımları ve sektördeki mühendislik-müşavirlik-tasarım faaliyetlerinin desteklenmesine devam edilecektir.

Tersanelerimizin kapasitelerine ve teknoloji düzeylerine uygun ve deniz taşımacılığında tercih edilmesi muhtemel gemi tiplerinin belirlenmesi ve bu gemilerle ilgili tasarım çalışmalarının tamamlanarak hazıra gemi inşa edilmesine yönelik tasarım çalışmaları önem arz etmektedir.

Bilgisayar Destekli Dizayn (CAD) ve Bilgisayar Destekli Üretim (CAM) metodlarının uygulamasının gemi inşa sanayiinde daha da yaygınlaştırılması amacıyla üniversite ve sanayi arasında işbirliği sağlanacaktır.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği çerçevesinde gemi inşa, bakım-onarım ve havuzlama konularında mevcut kapasitemizin kullanılabilmesi amacıyla üye ülkelerle işbirliği imkanları araştırılacaktır.

TABLO: I.137 Gemi İnşa Sanayii Talebi							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla			
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Gemi		15 329		18 544		19 031	21,0	2,6		
Gemi Onarımı		1 373		1 465		1 788	6,7	22,0		
Gemi Motoru		1 220		1 502		1 606	23,1	6,9		
Diğer Gemiler		274		413		573	50,9	38,8		
Aksam, Parça, Diğerleri		529		734		957	38,6	30,4		
T O P L A M		18 726		22 658		23 955	21,0	5,7		

TABLO: I.138 Gemi İnşa Sanayii Üretimi							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla			
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
Gemi		4 660		4 716		4 457	1,2	-5,5		
Gemi Onarımı		2 015		2 122		2 533	5,3	19,3		
Gemi Motoru		630		760		827	20,7	8,8		
Diğer Gemiler		252		325		507	28,9	56,0		
Aksam, Parça, Diğerleri		50		127		177	151,4	40,0		
T O P L A M		7 607		8 049		8 500	5,8	5,6		

TABLO: I.139 Gemi İnşa Sanayii Dışticareti							D: Milyar TL. 1994 Yılı Fiyatlarıyla			
MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		Gerç.		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)		
İ T H A L A T										
Gemi		12 128		15 500		16 500	27,8	6,5		
Gemi Motoru		595		750		800	26,1	6,7		
Diğer Gemiler		375		550		600	46,8	9,0		
Aksam, Parça, Diğerleri		481		620		800	29,0	29,0		
T O P L A M		13 579		17 420		18 700	28,3	7,3		
İ H R A C A T										
Gemi		1 459		1 672		1 926	14,6	15,2		
Gemi Onarımı (1)		642		657		745	2,4	13,3		
Gemi Motoru		4		8		21	81,2	166,7		
Diğer Gemiler		353		462		533	30,9	15,4		
Aksam, Parça, Diğerleri		2		13		21	652,8	60,0		
T O P L A M		1 818		2 154		2 500	18,5	16,1		

(1) Hizmet ihracı olup toplama dahil edilmemiştir.

30. UÇAK İMALAT SANAYİİ

a) Durum

1996 yılında ithalatın cari fiyatlarla yüzde 6,3 artarak 1,5 milyar dolara yaklaşması ve 1988-1993 dönemindeki seviyesini yakalaması beklenmektedir.

Sektör ihracatında en büyük paya sahip olan uçak motor ve parçası ihracatının 1996 yılında 26,5 milyon dolara yükselmesi beklenmektedir.

1996 yılında Türk Silahlı Kuvvetlerinin helikopter ihtiyacının yerli üretimle karşılanması amacıyla 30 adet Cougar helikopterinin 28 adedinin TAİ tesislerinde üretimi konusunda çalışmalar başlatılmıştır.

Uçak imalat sektöründeki iki önemli tesisten biri olan Tusaş Motor Sanayii A.Ş. (TEİ), uçak motor ve parçası üretiminde General Electric Firmasıyla sürdürülen işbirliği neticesi dünya çapında rekabet edebilen bir Kuruluş haline gelmiştir. TEİ, hem Silahlı Kuvvetlerimizin uçak motoru yedek parça ihtiyacını tam olarak karşılayabilmek, hem de yurtdışına daha fazla yedek parça ihraç edebilmek için General Electric Firmasıyla birlikte hareket ederek daha güçlü satış ağları kurmayı hedeflemektedir. Ayrıca TEİ ve Hava Bakım İkmal Merkezleri arasında teknik işbirliği imkanları geliştirerek sürmektedir.

Tusaş Havacılık ve Uzay Sanayii A.Ş. (TAİ) ise F-16 uçaklarının yanısıra, CASA Hafif Nakliye Uçağı, Agusta Eğitim Uçağı, İnsansız Hava Aracı gibi değişik tip ve görevdeki uçakların üretimini de gerçekleştirerek üretim yelpazesi ve tecrübesini genişletmiştir. 1996 yılı içerisinde TAİ tesislerinde 12 adet F-16 uçağı, 11 adet CASA Hafif Nakliye Uçağı ve çeşitli uçak parçası imalatlarının yapılması beklenmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında artan büyük uçak alımları ve özel ve kamu sektörü filolarının yedek parça ihtiyacı nedeniyle ithalatın cari fiyatlarla 1,6 milyar dolar seviyesine çıkması ve talepte yüzde 8,1'lik bir artış olması beklenmektedir. Sektörde motor ve motor parçası ihracatının önemini koruması ve 1997 yılı sonunda toplam ihracatın 42,5 milyon dolara ulaşması beklenmektedir.

Yıl içinde 24 adet F-16 savaş uçağı ve 10 adet CN-235 hafif nakliye uçağının imalatının tamamlanması beklenmektedir.

Uçak imalat sanayiinde, her türlü yarı ürün ve aksam-parçanın üretildiği kompleks tesisler yerine, özel sektörde belli parçaların üretim ve işlenmesinde ihtisas sahibi firmalarla yan sanayi bağı kurularak sadece nihai üretimde yoğunlaşan bir üretim yapısı oluşturulmalıdır.

Türkiye'nin jeopolitik konumu gereği çoğu zaman savunma ihtiyaçlarının acil temin programları çerçevesinde yurtdışı kaynaklardan karşılanması uçak imalat sanayiinde daha da programlı bir üretim yapısının kurulmasını engellemektedir. Bu nedenle savunma ihtiyaçlarımızın belirlenmesi amacıyla 1996 yılında başlatılan çalışmaların bir an önce tamamlanarak Türkiye'nin kesin bir yerli üretim ve dış alım programının belirlenmesi gerekmektedir.

Uçak imalat sanayiinde yurtdışından teknoloji transferi siyasi ve ticari engeller çıkarabilmektedir. Bu nedenle savunma sanayii ile ilgili AR-GE çalışmalarına öncelik verilerek, finansman ihtiyacının desteklenmesi önem arz etmektedir.

MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Uçak		33 347		39 304		40 056	17,9	1,9
Uçak Motoru ve Aksamı		903		1 579		1 886	74,8	19,5
Diğer Aksam ve Parça		3 261		4 183		5 178	28,3	23,8
T O P L A M		37 512		45 066		47 120	20,1	4,6

MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
Uçak		1 817		1 787		2 563	-1,6	43,4
Uçak Motoru ve Aksamı		682		740		770	8,4	4,2
Diğer Aksam ve Parça		261		262		267	0,2	1,9
T O P L A M		2 761		2 789		3 600	1,0	29,1

MALLAR	1995 Gerçekleşme		1996 Tahmini		1997 Tahmin		Yıllık Artış (%)	
	Miktar (1)	Değer (2)	Miktar (3)	Değer (4)	Miktar (5)	Değer (6)	1996 (4/2)	1997 (6/4)
İ T H A L A T								
Uçak		31 625		37 763		37 608	19,4	-0,4
Uçak Motoru ve Aksamı		832		1 520		1 940	82,5	27,7
Diğer Aksam ve Parça		3 090		4 052		5 065	31,1	25,0
T O P L A M		35 547		43 335		44 613	21,9	3,0
İ H R A C A T								
Uçak		94		247		116	162,0	-53,1
Uçak Motoru ve Aksamı		612		681		824	11,3	21,1
Diğer Aksam ve Parça		90		131		154	45,7	17,6
T O P L A M		796		1 058		1 094	33,0	3,4

31. KALİTE KONTROL VE STANDARDİZASYON

a) Durum

Rekabet edebilir kalitede mal ve hizmet üretilerek uluslararası rekabet edilebilirliğin sürdürülmesi ve iyileştirilmesi için eksiklikleri giderilerek, kalite altyapısının iyileştirilmesi önemini korumaktadır. Kalite altyapısının iyileştirilmesi kapsamında, kalite güvence sistemleri ve ürün belgelendirilmesinin uluslararası kabul edilmiş standartlar ve kriterlere uygun şekilde yapılması ve yaygınlaştırılması çalışmalarına devam edilmiştir. Yeni Yaklaşım Direktifleri kapsamındaki öncelikli olmak üzere, AT standartlarına uyum çalışmaları sürdürülmüştür.

Yeni Yaklaşım Direktifleri kapsamındaki ürünlerin, AT'da serbest dolaşımı için gerekli CE işaretlemesi için mevzuat uyum çalışmaları başlatılmış, ancak CE işaretlemesi için yetkilendirilmiş kuruluşlar henüz belirlenmemiştir.

Kalite altyapısının en üst organı olan akreditasyon konseyinin oluşturulması için çalışmalar sürdürülmüş olup, Milli Akreditasyon Konseyi kanun tasarısı TBMM'ne sunulmuştur. Kalite güvencesi sistemlerinin küçük ve orta boy işletmelerde de yaygınlaştırılması için sürdürülen çalışmalar kapsamında, AT kaynaklarıncı finanse edilecek projeler hazırlanarak AT'a sunulmuştur.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Rekabet edebilir kalitede mal ve hizmet üretimi amacıyla, kalite altyapısının iyileştirilmesi çalışmaları sürdürülecektir.

Standartların uyumu için Yeni Yaklaşım Direktifleri kapsamındaki ürünlerle ilgili olanlar başta olmak üzere, uyum çalışmaları sürdürülecektir. AT ve ISO standartlarının hazırlanması aşamasındaki çalışmalara etkin katılım ile, bu standartların üretim yapımıza uygunluğu için çalışılacaktır.

Yeni Yaklaşım Direktifleri ile belirlenen sahalardaki ürünlerin tek pazarda serbest dolaşımı için gerekli olan CE işaretlemesi ile ilgili çalışmalar sürdürülecektir. Bu kapsamda CE işaretlemesi için yetkilendirilmiş kuruluşların belirlenmesi ve ilgili direktiflerin Türk mevzuatına uydurulması çalışmaları öncelikle ele alınacaktır.

Eksikliğin veya uyumsuzluğunun ihracatımız için teknik engel olarak kullanılmasını önlemek amacıyla, akreditasyona tabi faaliyetlerde bulunmayacak bir statüde, uluslararası kabul görmüş kriterler esas alınarak, akreditasyon konseyinin yasal olarak kurulması için sürdürülen çalışmaların 1997 yılında tamamlanması beklenmektedir.

Kalite güvencesi konusunda Küçük ve Orta Ölçekli Sanayilere yönelik bilgilendirme ve danışmanlık hizmetleri yoğunlaştırılarak, büyük kuruluşlar yanında bu kuruluşlarında kalite güvencesi sistemine kavuşturulması ile rekabet güçlerinin artırılması için çalışılacaktır.

32. VERİMLİLİK

a) Durum

Verimlilik kültürünün yaygınlaştırılması ve verimlilik artırıcı tekniklerin ilgili kesimlere tanıtımı için çalışmalar sürdürülmektedir. Gümrük Birliğine girişin yanısıra, mal ve hizmet üretiminde artan küresel rekabet, verimlilik artışını kaçınılmaz kılmıştır. Kalite sistemlerinin iyileştirilmesinin verimlilik artırıcı bir teknik olarak kullanımı yaygınlaşmaktadır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Verimlilik kültürünün yaygınlaştırılması ve verimlilik artırıcı tekniklerin yaygın kullanımı ile mal ve hizmet üretiminde verimlilik artırma çalışmalarına devam edilecektir. KOBİ'lere yönelik devlet yardımları ile makina-teçhizat ve teknoloji yenileme yatırımlarının, özellikle imalat sanayiinde verimlilik artışına katkı sağlaması beklenilmektedir.

IV. ENERJİ

a) Durum

Birincil enerji tüketimi 1996 yılında yüzde 6,0 artarak 71,3 milyon ton, kişi başına tüketim ise 1116 kg petrol eşdeğeri düzeyinde gerçekleşmiştir. Birincil enerji tüketimi kaynaklar itibariyle incelendiğinde tüm kaynaklarda artış kaydedildiği görülmektedir.

Birincil enerji tüketiminde santraller en yüksek paya sahiptir. Bunu sanayi, teshin ve ulaştırma sektörleri izlemektedir. 1996 yılında, sektörler itibariyle enerji tüketiminde, santrallerde yüzde 10,1, sanayi sektöründe yüzde 5,7 ve ulaştırma sektöründe yüzde 5,7 artış olmuştur. Teshinde ise bu artış yüzde 0,9 civarında kalmıştır.

1996 yılında birincil enerji üretimi yüzde 4,4 artarak 34,1 milyon ton petrol eşdeğerine ulaşmıştır. Böylece ülkemiz toplam birincil enerji talebinin yaklaşık yüzde 48'i yurt içi kaynaklarla karşılanmıştır.

Elektrik tüketiminin 1996 yılında yüzde 9,9 artarak 94,1 milyar kWh, kişi başına elektrik tüketiminin ise 1473 kWh/yıl olması beklenmektedir.

Elektrik santrallerinde 1996 yılında devreye giren otoprodüktör santralleri ile toplam 297 MW kurulu güç artışı sağlanmıştır. Böylece, elektrik santralleri toplam kurulu gücü 21.446 MW'a, ortalama üretim kapasitesi de 105 milyar kWh'a ulaşmıştır. Elektrik üretiminde hidrolik santraller yüzde 41,8, linyit santralleri yüzde 30 ve doğal gaz santralleri yaklaşık yüzde 18,4'lük paylara sahiptir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında birincil enerji tüketiminin yüzde 4,4 artarak 74,5 milyon ton; kişi başına tüketimin de 1140 kg petrol eşdeğeri olması beklenmektedir. Birincil enerji üretiminin ise 35,2 milyon ton petrol eşdeğeri olması öngörülmüştür. 1997 yılında yurtiçi kaynakların toplam enerji arzı içindeki payının yüzde 47 mertebesinde oluşması beklenmektedir.

Elektrik talebindeki artışa bağlı olarak linyite olan talebin ve linyit üretiminin artmaya devam edeceği tahmin edilmektedir.

Birincil enerji tüketiminin kaynaklara göre dağılımında bir önceki yıla göre önemli bir değişiklik beklenmemektedir.

Elektrik enerjisi talebinin 1997 yılında yüzde 7,3 artışla 101,0 milyar kWh'a ulaşacağı tahmin edilmektedir. Buna göre kişi başına elektrik tüketimi 1547 kWh/yıl olacaktır. Elektrik santrallerinde ise 1997 yılında 311 MW kurulu güce sahip HES ve 214 MW kurulu güce sahip otoprodüktör (termik) santral projesinin devreye girmesi sonucunda toplam 525 MW güç ilavesiyle toplam kurulu gücün 21.971 MW'a, ortalama üretim kapasitesinin de 107,3 milyar kWh'a ulaşması beklenmektedir.

TABLO: I.143- Değişik Ülkelerde Kişi Başına Gelir, Ticari Enerji ve Brüt Elektrik Tüketimi Değerleri (1993-1994 Yılları)

ÜLKE	Gelir (ABD Doları) 1994 (1)	Ticari Enerji Arzı (KEP) 1994 (1)	Brüt Elektrik Tüketimi (kWh) 1993 (2)
Japonya	34 630	3 825	7 281
Norveç	26 390	5 326	26 079
A.B.D	25 880	7 905	12 308
Almanya	25 580	4 097	6 513
İsveç	23 530	5 603	16 531
Fransa	23 420	3 839	7 126
Kanada	19 510	7 795	17 347
İtalya	19 300	2 710	4 588
İngiltere	18 340	3 754	5 843
Avustralya	18 000	5 173	9 284
İsrail	14 530	2 815	4 888
İspanya	13 440	2 414	3 994
Portekiz	9 320	1 828	3 190
Güney Kore	8 260	3 000	3 704
Arjantin	8 110	1 399	1 903
Yunanistan	7 700	2 235	3 778
DÜNYA	4 470	1 434	2 216
Meksika	4 180	1 577	1 486
Macaristan	3 840	2 455	3 453
Brezilya	2 970	691	1 783
Rusya	2 650	4 038	6 342
Türkiye	2 500	955	1 232
Polonya	2 410	2 563	3 432
Bulgaristan	1 250	2 786	4 296
Kazakistan	1 160	3 710	5 259
Türkmenistan	...	3 198	3 223
Özbekistan	960	1 886	2 242
İran	...	1 565	1 122
Mısır	720	608	787
Çin	530	647	719

KEP: Kilogram petrol eşdeğeri
1) World Bank, World Development Report 1996, Oxford University Press, 1996.
2) United Nations, Energy Statistics Yearbook 1993, U.N., 1995.

Ülkemizin elektrik enerjisi talebinin orta ve uzun vadede güvenli bir şekilde karşılanabilmesi için yapımı devam eden projelerin zamanında tamamlanması ve planlanan projelerin geciktirilmeden ele alınması gerekmektedir. Bu çerçevede, doğalgaz başta olmak üzere, yakıt ve santral arz talep dengesinin gözetilmesi, kuruluşlar arasındaki kopuklukların giderilmesi ve entegre yürütülmesi gereken etüd ve yapım projelerinde koordinasyonun sağlanması önem arz etmektedir. Ayrıca proje stokunu artırmaya yönelik olarak yeni termik ve hidrolik santral etüd projeleri üzerinde durulacaktır. Böylece kamu ve özel kesim şirketleri için yatırım seçenekleri artırılabilecektir.

Elektrik sektöründe kamu ve özel kesim şirketlerinin bir arada, sağlıklı şekilde yatırım ve işletme faaliyetlerini sürdürebilmelerini teminen mevzuatta yapılması gereken değişiklikler ve yenilikler üzerinde durulacaktır. Bu çalışmaları gerçekleştirmek üzere kamu ve özel kesim temsilcilerinden oluşacak ve sektörün planlanmasına ve yönetimine katkı sağlayacak bir karar mekanizmasının ve kurumsal yapının oluşturulması konusundaki çalışmalar yıl içinde başlatılacaktır.

TABLO : I.144: Birincil Enerji Kaynaklarının Üretim Değerleri					
	Birim	1994 Gerçekleşme	1995 Gerçekleşme	1996 Gerçekleşme	1997 Tahmin
TİCARİ ENERJİ	Bin TEP	24 597	25 618	26 140	27 231
Taşkömürü	Bin ton	2 839	2 248	2 300	2 500
Linyit	Bin ton	51 504	52 825	58 000	62 500
Ham Petrol	Bin ton	3 687	3 516	3 500	3 500
Doğal Gaz	Milyon m3	200	182	200	200
Hidrolik Enerji	GWh	30 586	35 541	35 541	35 500
Jeotermal Enerji	GWh	79	86	86	80
GAYRİ-TİCARİ ENERJİ	Bin TEP	7 957	7 068	7 969	7 970
Odun	Bin ton	18 273	18 374	18 374	18 367
Hayvan ve Bitki Artık.	Bin ton	10 761	6 765	10 682	6 739
T O P L A M		32 554	32 686	34 109	35 201

TABLO: I.145: Birincil Enerji Tüketimi ve Kaynakların Oranları

(M: Bin TEP)

	1995			1996			1997		
	Miktar	Toplam Yüz- de Dağılım	Grup Yüzde Dağılım	Miktar	Toplam Yüz- de Dağılım	Grup Yüzde Dağılım	Miktar	Toplam Yü- de Dağılım	Grup Yüzde Dağılım
TİCARİ ENERJİ	60 192	89,5	100,0	64 264	90,1	100,0	67 405	90,5	100,0
Taşkömürü	6 718	10,0	11,2	6 955	9,8	10,8	7 055	9,5	10,5
Linyit	10 598	15,8	17,6	11 355	15,9	17,7	12 362	16,6	18,3
Petrol Ürünleri	27 925	41,5	46,4	29 608	41,5	46,1	30 911	41,5	45,9
Doğal Gaz	6 218	9,2	10,3	6 526	9,1	10,2	7 557	10,1	11,2
Hidrolik Enerji	8 885	13,2	14,8	9 850	13,8	15,3	9 250	12,4	13,7
Jeotermal Enerji	22	0,0	0,0	20	0,0	0,0	20	0,0	0,0
Elektrik İhracatı	174	-0,3	-0,3	50	-0,0	-0,0	- 250	0,3	0,4
GAYRİ-TİCARİ ENERJİ	7 068	10,5	100,0	7 060	9,9	100,0	7 060	9,5	100,0
Odun (T)	5 512	8,2	78,0	5 510	7,7	78,0	5 510	7,4	78,0
Hayvan ve Bitki Artıkları(T)	1 556	2,3	22,0	1 550	2,2	22,0	1 550	2,1	22,0
T O P L A M	67 260	100,0		71 324	100,0		74 465	100,0	
Kişi Başına Tüketim (KEP)	1 076			1 116			1 140		
(T) Tahmini									

TABLO 146: Birincil Enerji Tüketiminin Kaynaklar İtibariyle Sektörel Dağılımı

(Bin TEP)

	1995				1996				1997			
	Isıtma	Ulaşt.	Enerji	Sanayi ve Diğer	Isıtma	Ulaşt.	Enerji	Sanayi ve Diğer	Isıtma	Ulaşt.	Enerji	Sanayi ve Diğer
TİCARİ ENERJİ	7 746	11 075	21 223	20 148	7 890	11 703	23 371	21 300	8 000	12 304	24 901	22 200
Taşkömürü	884	2	568	5 264	900	2	653	5 400	900	2	653	5 500
Linyit	1 918		6 841	1 839	1 940		7 465	1 950	2 000		8 362	2 000
Petrol Ürünleri	4 040	11 072	1 803	11 010	4 000	11 700	2 008	11 900	4 000	12 300	2 011	12 600
Doğal Gaz	904	1	3 278	2 035	1 050	1	3 425	2 050	1 100	2	4 355	2 100
Hidrolik Enerji			8 885				9 850				9 250	
Jeotermal Enerji			22				20				20	
Elektrik İhracatı			174				50				- 250	
GAYRİ-TİCARİ ENERJİ	7 068				7 060				7 060			
Odun (T)	5 512				5 510				5 510			
Hay. ve Bitki Artıkları(T)	1 556				1 550				1 550			
T O P L A M	14 814	11 075	21 223	20 148	14 950	11 703	23 371	21 300	15 060	12 304	24 901	22 200
YILLIK GENEL TOPLAM	67 260				71 324				74 465			
YÜZDE DAĞILIM	22	16	32	30	21	16	33	30	20	17	33	30
(T) Tahmini												

TABLO: I.147- Elektrik Enerjisi Kurulu Güç ve Üretim Değerleri

YILLAR	Kurulu Güç (MW)					Üretim (GWh)					Arz = Brüt Tüketim (GWh)			
	Termik	Hidrolik	TOPLAM	Yıllık	%	Termik	Hidrolik	TOPLAM	Yıllık	%	İthalat (+) İhracat (-)	TOPLAM	Yıllık	%
				Artış	Artış				Artış	Artış				
1 989	9 209	6 597	15 806	1288,2	8,9	34 104	17 940	52 043	3994,4	8,3	559	52 602	4172,4	8,6
1 990	9 551	6 764	16 315	508,7	3,2	34 395	23 148	57 543	5499,8	10,6	- 731	56 812	4209,5	8,0
1 991	10 093	7 113	17 206	891,0	5,5	37 563	22 683	60 246	2703,0	4,7	253	60 499	3687,3	6,5
1 992	10 335	8 379	18 714	1508,0	8,8	40 774	26 568	67 342	7096,0	11,8	- 125	67 217	6717,6	11,1
1 993	10 653	9 705	20 358	1644,0	8,8	39 764	33 963	73 727	6385,0	9,5	- 376	73 351	6134,4	9,1
1 994	10 993	9 864	20 857	499,0	2,5	47 736	30 586	78 322	4595,0	6,2	- 539	77 783	4432,3	6,0
1 995	11 284	9 864	21 148	291,0	1,4	50 800	35 541	86 341	8019,0	10,2	- 696	85 645	7861,7	10,1
1 996	11 582	9 864	21 446	298,0	1,4	54 900	39 400	94 300	7959,0	9,2	- 200	94 100	8455,0	9,9
1 997	11 796	10 175	21 971	525,0	2,4	63 000	37 000	100 000	5700,0	6,0	1 000	101 000	6900,0	7,3

TABLO: I.148: Yakıt Cinslerine Göre Kurulu Güç, Üretim Kapasitesi ve Kapasite Kullanımı

	1995				1996				1997			
	Kurulu	Ortal.	Fili	Kapas.	Kurulu	Ortal.	Fili	Kapas.	Kurulu	Ortal.	Fili	Kapas.
	Güç MW	Ürt.GWh	Ürt.GWh	Kull.%	Güç MW	Ürt.GWh	Ürt.GWh	Kull.%	Güç MW	Ürt.GWh	Ürt.GWh	Kull.%
Taşkömürü	353	2 118	1 653	78,0	353	2 118	1 900	89,7	353	2 118	1 900	89,7
Linyit	6 071	36 444	25 934	71,2	6 071	36 444	28 300	77,7	6 071	36 444	31 700	87,0
Fuel-Oil	1 533	8 738	6 255	71,6	1 533	8 738	7 000	80,1	1 533	8 738	7 000	80,1
Motorin	393	330	272	82,4	393	330	270	81,8	393	330	280	84,8
Doğal Gaz	2 905	18 843	16 558	87,9	3 203	20 776	17 300	83,3	3 417	22 192	22 000	99,1
Jeotermal	15	90	86	95,6	15	90	80	88,9	15	90	80	88,9
Diğer	14	70	42	60,0	14	70	50	71,4	14	70	40	57,1
TERMİK	11 284	66 633	50 800	76,2	11 582	68 566	54 900	80,1	11 796	69 982	63 000	90,0
HİDROLİK	9 864	36 414	35 541	97,6	9 864	36 414	39 400	108,2	10 175	37 325	37 000	99,1
TOPLAM	21 148	103 047	86 341	83,8	21 446	104 980	94 300	89,8	21 971	107 307	100 000	93,2

TABLO: 1.149- Elektrik Enerjisi Üretiminin Enerji Kaynaklarına Göre Dağılımı

(M: GWh)

YILLAR	Taşkömürü		Linyit		Akaryakıt		Doğal Gaz ve Jeotermal		Termik		Hidrolik		TOPLAM	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1 989	317	0,6	19 952	38,3	4 247	8,2	9 587	18,4	34 103	65,5	17 940	34,5	52 043	100,0
1 990	621	1,1	19 560	34,0	3 942	6,9	10 272	17,9	34 395	59,8	23 148	40,2	57 543	100,0
1 991	989	1,6	20 562	34,1	3 391	5,6	12 598	20,9	37 540	62,3	22 680	37,7	60 220	100,0
1 992	1 815	2,7	22 756	33,8	5 320	7,9	10 883	16,2	40 774	60,5	26 568	39,5	67 342	100,0
1 993	1 778	2,4	21 901	29,7	5 235	7,1	10 850	14,7	39 764	53,9	33 963	46,1	73 727	100,0
1 994	1 978	2,5	26 257	33,5	5 600	7,1	13 901	17,7	47 736	60,9	30 586	39,1	78 322	100,0
1 995	1 653	1,9	25 934	30,0	6 569	7,6	16 644	19,3	50 800	58,8	35 541	41,2	86 341	100,0
1 996	1 900	2,0	28 300	30,0	7 320	7,8	17 380	18,4	54 900	58,2	39 400	41,8	94 300	100,0
1 997	1 900	1,9	31 700	31,7	7 320	7,3	22 080	22,1	63 000	63,0	37 000	37,0	100 000	100,0

TABLO 150: Elektrik Enerjisi Tüketiminin Kullanıcı Gruplarına Göre Dağılımı

(M: GWh)

YILLAR	Konutlar		Ticarethaneler		Resmi Daireler		Sokak Aydınlatması		Sanayi		Diğer		İç Tüketim ve Kayıplar		Arz=Toplam Brüt Tüketim	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
1 989	8 437	16,0	2 300	4,4	1 278	2,4	916	1,7	27 603	52,5	2 586	4,9	9 483	18,0	52 602	100,0
1 990	9 162	16,1	2 558	4,5	1 463	2,6	1 231	2,2	29 212	51,4	3 194	5,6	9 991	17,6	56 812	100,0
1 991	11 002	18,2	3 054	5,0	1 864	3,1	1 418	2,3	28 352	46,9	3 593	5,9	11 216	18,5	60 499	100,0
1 992	12 100	18,0	3 400	5,1	2 100	3,1	1 550	2,3	31 850	47,4	3 800	5,7	12 417	18,5	67 217	100,0
1 993	12 950	17,7	3 750	5,1	2 350	3,2	1 750	2,4	35 000	47,7	4 000	5,5	13 551	18,5	73 351	100,0
1 994	15 200	19,5	4 300	5,5	2 600	3,3	2 100	2,7	34 900	44,9	4 500	5,8	14 183	18,2	77 783	100,0
1 995	17 470	20,4	4 850	5,7	2 930	3,4	2 320	2,7	37 920	44,3	4 700	5,5	15 455	18,0	85 645	100,0
1 996	19 900	21,1	5 600	6,0	3 150	3,3	2 440	2,6	40 500	43,0	5 100	5,4	17 410	18,5	94 100	100,0
1 997	22 300	22,1	6 350	6,3	3 250	3,2	2 600	2,6	42 700	42,3	5 300	5,2	18 500	18,3	101 000	100,0

V. ULAŞTIRMA

1996 yılında ulaştırma sektöründe toplam 103,1 trilyon TL.'lık kamu sabit sermaye yatırımı öngörülmüştür. Yıl içinde 118,5 trilyon TL.'lık yatırım gerçekleşmesi beklenmektedir. Yatırımlar alt sektörler bazında incelendiğinde karayolunun yüzde 65,0, havayolunun yüzde 19,8, demiryolunun yüzde 8,2, boruhattının yüzde 3,6 ve denizyolunun ise yüzde 3,4 pay aldığı görülmektedir.

Yurtiçi yük taşımalarında karayolunun yüzde 84,5 payla ağırlığını koruduğu ve geri kalan payın demiryolunda yüzde 6,8, denizyolunda yüzde 6,5 ve boruhattında yüzde 2,2 olmak üzere dağıldığı görülmektedir. Yurtiçi yolcu taşımalarının ise yüzde 95'i karayolu ile yapılmıştır. Yurtdışı yük taşımaları denizyolu, yolcu taşımaları ise havayolu ağırlıklı yapısını korumuştur.

Yeni bir yaklaşımla Ulaştırma Ana Planının hazırlanması, alt sektörlerarası gerekli koordinasyonun sağlanması ve yapısal düzenlemelerin gerçekleştirilmesi konularındaki gereksinimler 1996 yılında da önemini korumuştur.

Ulaştırma sistemlerinin niteliklerine uygun özelleştirme programları oluşturulamamış ve özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda istenilen düzeyde bir gelişme sağlanamamıştır. HAVAŞ'ın özelleştirilmesi tamamlanmış, THY'nin özelleştirme çalışmalarına devam edilmiştir. TDİ'ye ait 7 limanın işletme hakkının devri yoluyla, D.B. Deniz Nakliyat T.A.Ş. filosunun ise blok satış suretiyle özelleştirilmesi çalışmaları sonuçlanma aşamasına gelmiştir.

Büyük can ve mal kaybına neden olan trafik kazalarını asgari seviyeye indirmek amacıyla, uygulamada karşılaşılan aksaklıkların giderilmesi ve trafik hizmetlerinin süratli, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülebilmesi için 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununda yapılan değişiklikler yasalaşmıştır.

Yıl içinde bağlantı yolları ile birlikte toplam 182 km otoyol hizmete açılarak, daha önce yapılanlarla birlikte toplam otoyol ağı 1.428 km'ye ulaşmıştır.

İzmit Körfez Geçişi ve Çanakkale Köprüsü'nün Yap-İşlet-Devret Modeli ile yaptırılması konusunda çalışmalar başlatılmıştır.

Karayolu güvenliğini artırıcı eğitim, denetim ve mühendislik hizmetleri geliştirilmesi çerçevesinde, Dünya Bankası'nın katkısıyla finanse edilen "Karayolu İyileştirme ve Trafik Güvenliği Projesi"nin kredi anlaşması Eylül 1996'da yürürlüğe girmiştir. Projede Ankara-Polatlı-Sivrihisar bölünmüş yolu gibi önemli devlet yollarının yanısıra, trafik güvenliği konularına ağırlık verilmiştir.

Demiryolu taşımacılığının ulaştırma sektörü içindeki rolünün yeniden tanımlanmasını, demiryollarının piyasa koşullarına uygun, etkin ve ticari odaklı hizmet üretmesini sağlayacak yasal çerçeve ve politika belirlenmesine yönelik olarak TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün yeniden yapılanması etüdü tamamlanmıştır.

Demiryollarında yolcu taşımaları azalırken, yük taşımalarında beklenen artış sağlanamamıştır.

Asya-Avrupa Demiryolu Bağlantısı ve Boğaz Tüp Geçiş Projesinin Yap-İşlet-Devret Modeli çerçevesinde gerçekleştirilmesine yönelik karar alınmıştır. Bu kapsamda Gebze-Haydarpaşa-Halkalı Banliyö Hattının iyileştirilmesi ve Boğaz Geçiş ulaşım talebinin yenilenmesi ile ilgili etüd çalışmalarına başlanmıştır.

1996 yılında limanlarımızdaki yükleme-boşaltma faaliyetleri 128,7 milyon ton'a, konteyner trafiği de 920.000 TEU'ya ulaşmıştır.

Deniz ticaret filosu tonajı, kiralık gemiler hariç 10,5 milyon DWT olmuştur.

1996 yılında havalimanı ve meydanlarında gerçekleşen yolcu trafiği bir önceki yıla göre dışhatlarda yüzde 14,3 artışla 19,9 milyona, toplamda ise yüzde 10,9 artışla 30,8 milyona ulaşmıştır.

Dışhat yolcu trafiğinde, Antalya Havalimanı başta olmak üzere, Atatürk, Adnan Menderes ve Dalaman Havalimanlarının altyapısı yoğun uçak ve yolcu trafiği nedeniyle özellikle yaz aylarında oldukça yetersiz kalmıştır.

Programlanmış yatırımlar ile mevcut alanların modernizasyonu ve kapasitelerinin artırılmasının yanısıra, turizm açısından önemli merkezlerde hava meydanlarının yapımı ve geliştirilmesi konusu önemini korumaktadır.

Yap-İşlet-Devret Modeli kapsamında gerçekleştirilecek projelerden Antalya Havalimanı Yeni Dışhatlar Terminal Binası'nın yapımına 1996 yılında başlanmış olup 1998 yılında tamamlanması beklenmektedir. Bu model çerçevesinde gerçekleştirilecek Atatürk Havalimanı Yeni Dışhatlar Terminal Binası projesinde ise mimari proje yarışması için ihaleye çıkılmıştır.

Sürdüğü modernleşme ve gelişim politikaları sonucunda 1996 yılı itibarıyla 3 adet kargo uçağı ile birlikte 68 uçak ve 10.307 koltuk kapasitesine ulaşan THY filosu, 4,6 olan yaş ortalaması ile dünyanın en genç filoları arasında yer almaktadır.

THY'nin, yurtiçi ve yurtdışı yolcu-km değerlerinin 1996 yılında sırasıyla yüzde 3,2 ve yüzde 24,3 oranında artması beklenmektedir.

9 adet özel sektör havayolu işletmesi ise 63 uçak ve 11.382 koltuk kapasitesi ile dışhat yolcu taşımacılığında yüzde 37'lik pazar payına ulaşırken yabancı şirketlerin pazar payı yüzde 43'e düşmüştür.

DHMİ Genel Müdürlüğünce işletilen havalimanı ve meydanlarının sayısı 14'ü uluslararası statüde olmak üzere yıl içinde Kahramanmaraş Havaalanının da işletmeye alınmasıyla 25'e ulaşmıştır.

Türkiye'deki en önemli ham petrol boru hattı olan ve Birleşmiş Milletler'in Irak'a uyguladığı ambargo kararı doğrultusunda, Ağustos 1990 tarihinde yüklemenin durdurulduğu Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı, Irak ile Birleşmiş Milletler arasında yapılan görüşmeler sonucunda, varılan sınırlı miktarda petrol sevkiyatı kararı paralelinde, 16 Aralık 1996 tarihinde ilk gemi yüklemesi yapılmasıyla, geçici olarak tekrar işletmeye açılmıştır. Bu şekilde uzun bir süredir devam eden gelir kaybının azaltılması yönünde önemli bir adım atılmıştır. Bu arada, Orta Asya ve Kafkasya Bölgelerinde üretilecek ham petrol ve doğal gazı Türkiye üzerinden Batı Avrupa pazarlarına ulaştıracak boru hatlarının gerçekleştirilmesine yönelik girişimler sürdürülmektedir.

TABLO: I.151 Ulaştırma Alt Sektörlerinde Gelişmeler

Birim	1995 Gerçekleşme (1)	1996 Gerç. Tahmini (2)	1997 Tahmin (3)	Yıllık Artış (%)		
				1996 (2/1)	1997 (3/2)	
DEMİRYOLU ULAŞIMI						
Yolcu Taşıma(Yurtiçi)(1)	Milyon Yolcu-Km	5 758	5 270	6 000	-8,5	13,9
Yük Taşıma(Yurtiçi)	Milyon Ton-Km	8 286	8 767	9 300	5,8	6,1
Dizel Anahat Lokomotifleri	Adet	545	529	510	-2,9	-3,6
Elektrikli Anahat Lokomotifleri	Adet	59	59	59	0,0	0,0
Dizel Manevra Lokomotifleri	Adet	81	76	81	-6,2	6,6
Elektrikli Dizi	Adet	98	98	98	0,0	0,0
Motorlu tren	Adet	60	56	56	-6,7	0,0
Yolcu Vagonu	Adet	1 100	1 127	1 150	2,5	2,0
Yük Vagonu	Adet	18 532	18 042	18 050	-2,6	0,0
DENİZYOLU ULAŞIMI						
Yolcu Taşıma(Yurtiçi)(2)	Milyon Yolcu-Km	572	620	660	8,4	6,5
Yolcu Taşıma(Yurtdışı)	Milyon Yolcu-Km	100	105	110	4,9	4,8
Yük Taşıma(Toplam Yurtiçi)	Milyon Ton-Km	7 900	8 300	8 700	5,1	4,8
Yük Taşıma (Yurtiçi) (3)	Milyon Ton-Km	276	9	-	-96,7	-
Yük Taşıma (Yurtdışı) (3)(4)	Milyon Ton-Km	27 065	24 563	14 000	-9,2	-43,0
Türk Dnz. Tic.Filosu Tonajı (300 Grt ve üstü)	Bin DWT	9 550	10 500	11 500	9,9	9,5
HAVAYOLU ULAŞIMI						
Yolcu Taşıma (Yurtiçi) (5)	Milyon Yolcu-Km	2 692	2 778	2 889	3,2	4,0
Yolcu Taşıma (Yurtdışı) (6)	Milyon Yolcu-Km	8 140	10 118	13 153	24,3	30,0
KARAYOLU ULAŞIMI (7)						
Yolcu Taşıma (Yurtiçi)	Milyon Yolcu-Km	141 093	151 500	161 000	7,4	6,3
Yük Taşıma (Yurtiçi)	Milyon Ton-Km	102 286	107 900	112 700	5,5	4,4
BORU HATTI ULAŞIMI						
Yük Taşıma (Yurtiçi) (8)	Milyon Ton-Km.	3 020	2 873	2 995	-4,9	4,2
Yük Taşıma (Transit) (8)	Milyon Ton-Km	0	0	0	-	-
Doğal Gaz (9)	Milyon Nm3	5 560	5 800	6 500	4,3	12,1
(1) Banliyo ve anahat yolcu taşımaları toplamıdır.						
(2) Yalnız TDİ tarafından yapılan şehir hatları ve şehirlerarası yolcu taşımaları toplamıdır.						
(3) Yalnız DB Deniz Nakliyat tarafından yapılan taşımalardır. Kuruluşun özelleştirme çalışmaları tamamlanmak üzeredir.						
(4) Yabancı limanlar arasında yapılan taşımalar da dahildir						
(5) Yalnız THY tarafından yapılan taşımalardır.						
(6) Yalnız THY tarafından yapılan taşımalardır.						
(7) Yalnız devlet yollarında yapılan taşımalardır. 1993 yılında taşıt doluluk oranları revize edilmiştir.						
(8) Yalnız ham petrol taşımalardır.						
(9) Yalnız Rusya Federasyonu-Türkiye doğal gaz boru hattı ile yapılan taşımalardır.						

1. DEMİRYOLU ULAŞTIRMASI

a) Durum

Demiryolu taşımacılığının ulaştırma sektörü içindeki rolünün yeniden tanımlanmasını, demiryollarının piyasa koşullarına uygun, etkin ve ticari odaklı hizmet üretmesini sağlayacak yasal çerçeve ve politika belirlenmesine yönelik olarak TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğünün yeniden yapılanması etüdü tamamlanmıştır.

1996 yılında ray ithalindeki sorunlar nedeniyle demiryollarında 100 km yol yenilenebilmiştir. 577 km'lik Divriği-İskenderun Elektrifikasyon Tesisi ile 701 km'lik Kayaş-Çetinkaya Sinyalizasyon Tesisi tamamlanarak işletmeye açılmıştır.

1996 yılında 2 adedi 1995'den devreden 7 adet manevra lokomotifi, 2 adet ray otobüsü, 40 adet yolcu ve 38'i 1995 yılından devreden toplam 63 adet yük vagonu imal edilmiştir. Vagon alımına tahsis edilen kaynaklardaki yetersizlik özellikle yük vagon parkında azalışa neden olmaktadır.

Demiryollarında yolcu taşımada beklenen artışlar gerçekleştirilememiş, yük taşımalarında ise program tahminlerine ulaşılmıştır.

Asya-Avrupa Demiryolu Bağlantısı ve Boğaz Tüp Geçişi Projesinin Yap-İşlet-Devret Modeli çerçevesinde gerçekleştirilmesine yönelik karar alınmıştır. Bu kapsamda Gebze-Haydarpaşa-Halkalı Banliyö Hattının iyileştirilmesi ve Boğaz Geçişi ulaşım talebi çalışmalarının yenilenmesi ile ilgili etüd çalışmalarına başlanmıştır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında yolcu taşımalarında yüzde 13,9, yük taşımalarında yüzde 6,1 artış beklenmektedir.

Demiryollarında örgütsel yapıdaki yetersizlik ve eksikliklerden kaynaklanan sorunların çözüme kavuşturulması amacıyla TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğünün yeniden yapılanmasını amaçlayan etüd çalışmaları tamamlanmıştır. 1997 yılında etüd sonuçlarının uygulamaya aktarılmasını sağlayacak eylem planı hazırlanacak ve gerekli yasal düzenleme çalışmaları sonuçlandırılacaktır.

1997 yılında İzmit Kentiçi Dört Hatlı Demiryolu Geçişi ve Aliağa-Menemen Projelerinin altyapı inşaatı tamamlanacaktır. Mevcut demiryolu şebekesinden en üst düzeyde yararlanılmasını sağlamak üzere iyileştirme, modernizasyon ve bakım yatırımlarına öncelik verilecektir.

Türkiye (Kars)-Gürcistan (Tiflis) arasında demiryolu bağlantısını sağlamak üzere başlanmış bulunan etüd-proje çalışmalarına hız kazandırılacak, projenin yapımının Yap-İşlet-Devret modeli çerçevesinde gerçekleştirilmesi için çalışmalara başlanacaktır.

Çerkezköy-Kapıkule elektrifikasyon tesisi tamamlanacaktır. Böylece, mevcut elektrikli hatlara 189 km eklenmiş ve elektrikli anahatların uzunluğu toplam anahatların yüzde 18'ine ulaşmış olacaktır.

Elektrikli hat uzunluğuna paralel olarak artan elektrikli anahat lokomotifi ihtiyacının başlangıçta kısmen yurtdışından temini, daha sonra yurtiçinde üretilmesi yönündeki girişimlere hız verilecektir.

1997 yılında 300 km demiryolu yenilenecek, 5 adet manevra lokomotifi, 30 adet yolcu ve 150 adet yük vagonu temin edilecektir.

2. DENİZYOLU ULAŞTIRMASI

a) Durum

1996 yılında limanlarımızdaki yükleme-boşaltma faaliyetleri 128,7 milyon ton'a, konteyner trafiği ise 920 bin TEU'ya ulaşmıştır. Deniz ticaret filosunda yeterli konteyner gemisi bulunmaması nedeniyle konteyner taşımalarının yüzde 95'i yabancı bayraklı gemilerle yapılmaktadır.

Deniz ticaret filosu tonajı kiralık gemiler hariç 10,5 milyon DWT'a ulaşmıştır. Ancak, filonun yıllık en az 200.000 DWT'luk bölümünün yenilenmesi hedefi gerçekleştirilememiştir. Japonya'dan sağlanacak ve filonun yenilenmesinde kullanılması düşünülen 250 milyon dolarlık kredinin müzakereleri sürmektedir.

Uzakyol navlun primi uygulamasının kaldırılması ihracat taşımalarında Türk Bayraklı gemilerin payının düşmesine neden olmuştur.

Derince-Köstence arasındaki Ro-Ro gemileri ile TIR taşımaları D.B.Deniz Nakliyatı T.A.Ş.'nin 2 gemisi ile sürdürülmektedir. Bu hatta 1996 yılı sonu itibariyle gidişte 3130, dönüşte 2231 olmak üzere toplam 5361 adet TIR taşınmıştır. Haydarpaşa-Trieste hattında ise D.B.Deniz Nakliyatı T.A.Ş.'nin 2, Uluslararası Nakliyeciler Derneği'nin 6 adet gemisi ile gidişte 36230 dönüşte de 35400 olmak üzere toplam 71630 adet TIR taşınmıştır. Taşınan TIR'ların %95'i Türk menşelidir. Ayrıca, Samsun-Novorossiysk, Samsun-Sochi, Derince-Novorossiysk ve Samsun-Tuapse hatlarında da özel kesim taşımaları sürmektedir.

Türkiye Denizcilik İşletmelerine ait 7 adet limanın işletme hakkının devri yöntemiyle özelleştirilmesi işlemleri tamamlanma aşamasına gelmiştir.

D.B. Deniz Nakliyatı T.A.Ş. filusunun blok satış yoluyla özelleştirilmesi çalışmaları da sonuçlanma aşamasına gelmiştir. Kuruluşun yurtiçi ve yurtdışı taşımaları önemli ölçüde azalmıştır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Deniz ticaret filosu tonajının 11,5 milyon DWT'a ulaşması beklenmektedir.

Japonya'dan sağlanacak 250 milyon dolarlık krediye yıl içinde işlerlik kazandırılarak Türk tersanelerinde yeni ve filonun ihtiyacı olan gemilerin inşası sağlanacaktır.

Dış ticaret taşımalarında Türk bayraklı gemilerin payının artırılmasına yönelik çalışmalar sürdürülecektir. Bu çerçevede ithalat bağlantılarının ve akreditif çalışmalarının FOB esasına göre yapılmasını sağlayacak araştırmalar yapılacaktır.

TCDD limanlarının çağdaş bir işletmecilik yapısına geçişini sağlamak üzere otonom liman idareleri kurulması çalışmaları sonuçlandırılacaktır.

Limanlarımızdaki yükleme-boşaltma faaliyetlerinin 130 milyon ton'a, konteyner trafiğinin de 1.100.000 TEU'ya ulaşması beklenmektedir.

Marmara ve İstanbul yöresi liman ihtiyacı etüdü tamamlanacak, Kuzey Ege liman etüdü çalışmalarına başlanacaktır.

Uluslararası denizcilik çalışmalarına etkin bir düzeyde katılımın sağlanması ve denizcilik eğitime yönelik çalışmalar sürdürülecektir.

Yeni liman yapım kararlarında mevcut etüdlere sonuçlarının değerlendirilmesine ve ilgili kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonun sağlanmasına özen gösterilecektir.

3. HAVAYOLU ULAŞTIRMASI**a) Durum**

Turizm potansiyelimizin etkin bir şekilde devreye girmesinin yanısıra sosyo ekonomik yapımızda kaydedilen gelişmeler havayolu ulaşımının önemini giderek artırmaktadır.

Yerli havayolu şirketlerinin içinde bulunduğu gelişme eğilimi, turizmdeki canlanma nedeniyle artan dışhat yolcu trafiği, over-flight uçuş trafiğinde kaydedilen gelişmeler sektörde düzenleyicilik görevini üstlenmiş bulunan Sivil Havacılık Genel Müdürlüğünün yeniden yapılandırılmasını zorunlu kılmış, bu amaçla yıl içinde "Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü Yapısal Değişim Projesi" uygulamaya konulmuştur.

Devlet Hava Meydanları İşletmesi tarafından işletilmekte olan havaliman ve meydanlarının sayısı yıl içinde Kahramanmaraş meydanının da eklenmesiyle 25'e ulaşmıştır. 1996 yılında havalimanı ve meydanlarında gerçekleşen yolcu trafiği, bir önceki yıla göre dışhatlarda yüzde 14,3 artışla 19,9 milyona, toplamda ise yüzde 10,9 artışla 30,8 milyona ulaşmıştır.

1996 yıl sonu itibarıyla THY'nın yurtiçi yolcu-km değerlerinde yüzde 3,2, yurtdışı yolcu-km değerlerinde ise yüzde 24,3 oranında artış beklenmektedir.

1996 yılında THY filosuna finansal kiralama yoluyla 1 adet A-340-300 uçağı katılmıştır. Böylece 1996 yıl sonu itibariyle 3 adet kargo uçağı ile birlikte 68 uçak ve 10.307 koltuk kapasitesine ulaşan THY filosu, 4,6 olan yaş ortalaması ile dünyanın en genç filoları arasında yer almıştır.

Orta ve geniş gövdeli uçaklarla iç ve dış hatlarda yolcu taşımacılığı yapan 9 adet özel sektör havayolu işletmesi ise 1996 yıl sonu itibariyle 63 uçak ve 11.382 koltuk kapasitesi ile dışhat yolcu taşımacılığında yüzde 37'lik pazar payına ulaşırken yabancı şirketlerin pazar payı yüzde 43'e düşmüştür.

1996 yılı içinde Isparta Havaalanı, Antalya Havaalanının; Gelişim Etüdü, Prefabrik İç Hatlar Terminal Binası, ENH ve Kuvvet Santrali İkmal İnşaatı, Viyadük ve Bağlantı Yolu İnşaatı, Trabzon Havaalanının; Gelişim Etüdü, Akaryakıt Tesisleri, Paralel Taksirut ve Bağlantı Taksirut İnşaatları, Adana Havaalanı Prefabrik Terminal Binası, Zonguldak Havaalanı Terminal Binası İnşaatlarının tamamlanmasıyla 2,9 milyon yolcu/yıllık ilave kapasite yaratılması beklenmektedir.

Büyük havaalanlarının yanısıra besleyici havayolu sisteminin kurulup geliştirilmesi için 23 merkezde küçük havaalanlarının etüd ve yapım çalışmaları sürdürülmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında havaliman ve meydanlarına gelen-giden yolcu trafiğinin toplamda 34 milyona ulaşması beklenmektedir.

Dışhat yolcu taşımacılığında yerli havayolu işletmelerinin mevcut gelişme trendlerini devam ettireceğı, THY'nın yurtiçi yolcu-km değerlerinde yüzde 4, yurtdışı yolcu-km değerlerinde yüzde 30 artış olacağı tahmin edilmektedir.

Yıl içinde THY filosuna 1 adet uzun menzil/geniş gövdeli A340-300 uçağının katılması programlanmıştır.

Dışhat yolcu taşımacılığında önemli bir paya sahip bulunan özel sektör havayolu işletmelerine iç hatlarda tarifeli sefer yapma imkanı tanınmış böylece AB ile entegrasyon sürecinde bu sektörde daha rekabetçi bir piyasa yapısına ulaşılması amaçlanmıştır.

Yıl içinde Isparta, Ağrı, Balıkesir (Körfez) Havaalanları ile uçuş ünitelerinin turizm sezonuna yetiştirilmesi amaçlanan Bodrum-Milas Havaalanının DHMİ Genel Müdürlüğüne işletmeye alınması beklenmektedir.

Trabzon ve Van Havaalanları Yeni Terminal Binaları ile Trabzon Havaalanı Enerji Tevsi Kuvvetli ve Zayıf Akım Elektrik İşinin yıl içinde bitirilmesi öngörülmektedir.

Ulusal ve uluslararası hava ulaşımındaki talepler ve gelişmeler doğrultusunda, ülkemiz hava ulaştırmasının sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi ve isabetli yatırım kararlarının alınabilmesine katkıda bulunacak "Hava Ulaşımı Genel Etüdü" projesi yıl içinde ihale edilecektir.

Yap İşlet Devret Modeli ile ihale edilen Antalya Dışhatlar Terminal Binası projesi 1998 yılında tamamlanacaktır. Atatürk Havalimanı Yeni Dışhatlar Terminal Binası projesi, mimari proje yarışmasını takiben Yap İşlet Devret Modeli çerçevesinde başlatılacaktır.

GAP Uluslararası Havaalanının dış kredili olarak, İstanbul-Kurtköy Havaalanının ise Savunma Sanayii Destekleme Fonu'ndan finanse edilmek üzere yıl içinde başlatılması programlanmıştır.

Mevcut havameydanlarının hizmet standartlarını yükseltici tevsii, modernizasyon ve yenileme yatırımlarına devam edilecektir.

4. KARAYOLU ULAŞTIRMASI

a) Durum

Büyük can ve mal kaybına neden olan trafik kazalarını asgari seviyeye indirmek amacıyla, uygulamada karşılaşılan aksaklıkların giderilmesi ve trafik hizmetlerinin süratli, verimli ve ekonomik bir şekilde yürütülebilmesi için 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanununda yapılan değişiklikler yasalaşmıştır.

Yeniden yapılması gerekli görülen Ulaştırma Ana Planı'na baz oluşturması amacıyla trafik sayımları ve diğer trafik etüdüleri ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir.

Yıl içinde bağlantı yolları ile birlikte toplam 182 km otoyol hizmete açılarak, daha önce yapılanlarla birlikte toplam otoyol ağı 1.428 km'ye ulaşmıştır. İzmit Körfez Geçişi ve Çanakkale Köprüsü'nün Yap-İşlet-Devret Modeli ile yaptırılması konusunda çalışmalar başlatılmıştır.

Devlet ve il yollarında Ankara-Polatlı-Sivrihisar, Antalya-Alanya ve Doğu Karadeniz Sahil Yolu gibi önemli kapasite artırıcı bölünmüş yol yatırımlarının yanısıra, mevcut yolların geometrik ve fiziki standartlarının iyileştirilmesi çalışmalarına ağırlık verilmiş, 1996 yılında toplam 1.070 km. Devlet Yolunda standart iyileştirme çalışmaları tamamlanmıştır. Uzun yıllardan bu yana devam eden Bursa-Yalova ve (Manavgat-Alanya)Ayr.-Akseki yollarındaki iyileştirme çalışmaları tamamlanmıştır.

Günlük ortalama 500 ağır taşıt trafiğine göre Devlet ve İl Yollarında 15.000 km. olması gereken beton asfalt yol uzunluğu 1996 yılında gerçekleştirilen 400 km. yapım ve yenileme çalışması sonucunda yıl sonu itibariyle 4.975 km'ye ulaşabilmektedir. Bu durum karayolları bakım-onarım giderlerinin olması gerekenin çok üzerinde gerçekleşmesine neden olmaktadır. 1996 yılında ayrıca 700 km. sathi kaplama çalışması yapılmıştır.

13 tonluk dingil ağırlığını taşımaya uygun olmayan yollarımızın aşırı yıpranmaya maruz bırakılması nedeniyle ilk etapta 18 adedinin yapılması planlanan ağırlık kontrol istasyonlarının ihalesi 1996 yılında gerçekleştirilememiştir.

Taşıtların çevreye olumsuz etkilerini azaltmak için araçların teknik yöntemlerle kontrollerini amaçlayan araç muayene istasyonlarının beklenen düzeyde gerçekleştirilmesi sağlanamamıştır.

Karayolu güvenliğini artırıcı eğitim, denetim ve mühendislik hizmetleri geliştirilmesi çerçevesinde, Dünya Bankası'nın katkısıyla finanse edilen "Karayolu İyileştirme ve Trafik Güvenliği Projesi"nin kredi anlaşması Eylül 1996'da yürürlüğe girmiştir. Projede Ankara-Polatlı-Sivrihisar bölünmüş yolu gibi önemli devlet yollarının yanısıra, trafik güvenliği konularına ağırlık verilmiştir.

1996 yılında köy yollarında katma bütçe yatırımları çerçevesinde yaklaşık 7.000 km. stabilize, 5.000 km asfalt ve yenileme, 300 km beton yol yapımı gerçekleştirilmiştir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Türk Cumhuriyetleriyle karayolu bağlantılarının iyileştirilmesi amacıyla başlatılan etüd-proje çalışmalarına ve açılacak hudut kapıları yollarının yapımına hız verilecektir.

Yapımı devam eden otoyollardan, 1997 yılında 27 km bağlantı yolunun hizmete açılması planlanmıştır. Böylece, toplam otoyol ağı uzunluğu 1.455 km'ye ulaşacaktır.

1997 yılında Devlet Yollarında, (Diyarbakır-Mardin)Ayr.-Batman (Batman Geçişi dahil) (82 km), Torul-Gümüşhane-Bayburt-12. Bölge Hd. (115 km), (Elmadağ-Kırıkkale)Ayr.-Kalecik (32 km), Erciş-Muradiye-Çaldıran (Erciş Geçişi dahil) (72 km), Narman Ayr.-Pasinler Ayr. (Narman Geçişi dahil) (50 km), Bandırma-Erdek (23 km) ve Yahyalı-5. Bölge Hd. (35 km) olmak üzere toplam 409 km yolda geometrik standartların iyileştirilmesinin tamamlanması beklenmektedir. Ayrıca, Bursa Çevreyolu, Pozantı-Ulukışla Bölünmüş Yolu gibi önemli projeler Programa alınmıştır.

Yıl içinde, 300 km beton asfalt yapımı ve yenilemesi ile toplam 500 km sathi kaplama yapımı planlanmıştır.

Köy yollarında, grup köy yolu yapımına önem verilecek, bu yollar ile köy merkezlerine ulaşan yolların öncelikle asfaltlanması sağlanacak, 1997 yılında yenileme dahil 4.000 km asfalt, 7.000 km stabilize ve 500 km beton köy yolu yapımı gerçekleştirilecektir.

5. BORUHATTI ULAŞTIRMASI

a) Durum

Türkiye'deki en önemli ham petrol boru hattı olan ve Birleşmiş Milletler'in Irak'a uyguladığı ambargo kararı doğrultusunda, Ağustos 1990 tarihinde yüklemenin durdurulduğu Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı, Irak ile Birleşmiş Milletler arasında yapılan görüşmeler sonucunda, varılan sınırlı miktarda petrol sevkiyatı kararı paralelinde, 16 Aralık 1996 tarihinde ilk gemi yüklemesi yapılmasıyla, geçici olarak tekrar işletmeye açılmıştır. Bu şekilde uzun bir süredir devam eden gelir kaybının azaltılması yönünde önemli bir adım atılmıştır. Bu arada, Orta Asya ve Kafkasya Bölgelerinde üretilecek ham petrol ve doğal

gazı Türkiye üzerinden Batı Avrupa pazarlarına ulaştıracak boru hatlarının gerçekleştirilmesine yönelik girişimler sürdürülmektedir.

Doğal gaz kullanımının ülke çapında yaygınlaştırılmasına yönelik yatırımlara devam edilmektedir. Bu kapsamda yapılan İzmit-Karadeniz Ereğli Doğal Gaz İletim Hattı ile Karadeniz Ereğli'de bulunan Ereğli Demir Çelik Tesislerinde Ocak 1996'dan itibaren gaz kullanılmaya başlanmıştır. Ege Doğal Gaz İletim Hattı'nın ilk bölümü olan Bursa-Çan Doğal Gaz İletim Hattı ile de, Temmuz 1996'dan itibaren Çanakkale Seramik Fabrikasına gaz verilmeye başlanmıştır. Bursa İl Merkezinde, doğal gaz kullanımını sağlayan Bursa Doğal Gaz Dağıtım Şebekesi projesinde yapım çalışmaları tamamlanma aşamasına gelmiş olup, doğal gaz kullanan abone sayısı 80.000'e ulaşmıştır. Eskişehir Doğal Gaz Dağıtım Şebekesi projesinin yapım çalışmaları sürdürülmekte olup, projenin 1998 yılında tamamlanmasıyla 60.000 aboneye doğal gaz arzı sağlanabilecektir. Halen Eskişehir'de 20.000 abone doğal gaz kullanmaktadır.

Mevcut doğal gaz alım anlaşmalarına ilaveten İran'dan doğal gaz alım-satımına ilişkin anlaşma 12 Ağustos 1996 tarihinde, Tahran'da imzalanmıştır. Anlaşmaya göre, Türkiye İran'dan 23 yıl süre ile doğal gaz alacaktır. Alım 1999 yılında 3 milyar m³/yıl ile başlayıp, 2005 yılından itibaren 10 milyar m³/yıl'a ulaşacaktır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında, Irak-Türkiye Ham Petrol Boru Hattı ile ilgili uluslararası sorunların çözümünde gelişme kaydedilmesi ve hattın sürekli hizmete açık kalması ve sınırlamaların kaldırılması beklenmektedir. Öte yandan, Kafkasya ve Orta Asya Bölgeleri petrollerini Batı Avrupa pazarlarına ulaştıracak ham petrol boru hattı projeleriyle ilgili güzergah tespit çalışmalarından, Türkiye'nin tezleri doğrultusunda sonuçlar alınacağı ve boru hatlarının yapımı konusunda daha ileri adımların atılacağı tahmin edilmektedir.

Ülkemizin ve Avrupa'nın 2000'li yıllarda ortaya çıkacak gaz arz açığını karşılamak ve doğal gazda arz güvenliği'nin sağlanmasına yönelik kaynak çeşitlendirilmesi politikaları doğrultusunda halen, İran-Türkiye-Avrupa Doğal Gaz Boru Hattı, Rusya Federasyonu-Türkiye-İsrail Doğal Gaz Boru Hattı, Türkmenistan-Türkiye-Avrupa Doğal Gaz Boru Hattı gibi uluslararası gaz projeleri üzerinde çalışmalar sürdürülmektedir. Bu kapsamda, İran doğal gazının ilk etapta Türkiye'ye, daha sonra da Avrupa'ya taşınması amacıyla yapımı planlanan, İran-Türkiye Doğal Gaz Boru Hattı'nın ilk fazını oluşturan 300 km. uzunluğundaki, Doğu Bayazıt-Erzurum bölümünün inşaat çalışmalarına yıl içinde başlanacaktır.

VI. HABERLEŞME

1. HABERLEŞME

a) Durum

1996 yılında telefon santral kapasitesinin 16 milyon hatta, telefon abone yoğunluğu ise yüzde 23'e ulaşmıştır.

GSM-Sayısal Mobil Haberleşme Sisteminin yurt düzeyinde yaygınlaşması devam etmekte olup, 1996 sonu itibariyle GSM (cep telefonu) abone sayısı 700.000'e ulaşarak toplam mobil telefon abone yoğunluğu binde 13'e erişmiştir.

Sektörde tüketici refahını artırmak için, rekabet ortamının hızla gerçekleştirilmesi ihtiyacı devam etmektedir. Bu bakımdan; sektörün yeniden yapılandırılmasında özelleştirme kadar serbestleştirme de önem arz etmektedir.

Telekomünikasyon alanında serbestleştirme ve özelleştirmeye yönelik bazı gelişmeler olmasına rağmen devlet tekeli hala sürmektedir. 1996 yılında Anayasa Mahkemesi tarafından bazı maddeleri iptal edilen 4107 sayılı yasa, 4161 sayılı yasa ile yeniden düzenlenmiş ve bununla ilgili olarak gerekli çalışmalara Özelleştirme İdaresi Başkanlığına başlanılmıştır.

Telekomünikasyon hizmetlerinin posta hizmetlerinden ayrılmasını takiben Ulaştırma Bakanlığı'na bağlı olarak Haberleşme Genel Müdürlüğü tesis edilerek, bu kuruma telekomünikasyon pazarına ilişkin mevzuat düzenlemeleri (regülasyon) yapma yetkisi tanınmıştır. Haberleşme Genel Müdürlüğüne sektörün regülasyonu ile ilgili çalışmalara başlanılmış, danışmanlık hizmetleri alımı için ihaleye çıkmıştır. Daha henüz regülasyonla ilgili mevzuat düzenlemeleri tamamlanamadığından Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin (TTAŞ) gelir ortaklığı bazında iki ayrı konsorsiyumla gerçekleştirdiği GSM mobil haberleşme sisteminin lisans altında konsorsiyumlara devri gerçekleştirilememiş ve servisin hızla yaygınlaştırılmasına fayda sağlayacak rekabet ortamı sağlanamamıştır.

İnternet ağının omurgasını oluşturmak üzere hazırlanan sistem (TURNET) gelir ortaklığı bazında bir konsorsiyum tarafından hizmete açılmıştır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Serbest rekabet ortamında ucuz, verimli, süratli, kaliteli ve güvenli hizmetler sunan, kullanıcıya alternatif seçim olanakları tanıyan telekomünikasyon, radyo, televizyon ve bilgi ağlarının kurulması temel amaçtır.

Telekomünikasyonda, rekabet ortamının tesisi yönünden, şebekenin işleticileri ile regülator kurumun birbirinden ayrı olarak yapılandırılması zorunlu görülmektedir. Bunun yanında; regülasyonun oluşturulmasını takiben serbestleştirme ve özelleştirmenin eş zamanlı yapılması önem arz etmektedir.

Son düzenlemelerle birlikte 1997 yılında Türk Telekom hisselerinin bir bölümünün satılması ve katma değerli hizmetlerde özel sektöre lisans verilmesi hedeflenmektedir.

Telekomünikasyon şebekesinin genişlemesinde büyük yerleşim merkezlerine göreceli olarak ağırlık verilerek, 1997 yılında kamu tarafından gerçekleştirilecek 500 bin hattın yanında, gelir paylaşımı esasına göre özel sektöre yapılan yatırımlarla birlikte toplam 1 milyon hat telefon santrali ilave edileceği tahmin edilmektedir. Böylece sabit telefon abone yoğunluğunun yüzde 24,5'e yükselmesi, mobil telefon abone yoğunluğunun ise yüzde 2'ye ulaşması beklenmektedir. 1997 sonunda Kablo TV abonesinin 800 bine, telefonlu kırsal yerleşim yeri sayısının ise 47,5 bine ulaşması beklenmektedir.

1996 yılında çalışmalarına başlanılan Enformasyon Altyapısı Master Planının 1997 yılı içerisinde tamamlanması beklenmektedir.

Posta hizmetlerinde güvenilirlik ve süratin sağlanması için otomasyon ve mekanizasyon yatırımlarına ağırlık verilmekte, bunun yanında Posta İdaresinin yeniden yapılandırılması için gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

2. RADYO VE TELEVİZYON

a) Durum

Elektronik medya konusunda mevzuat düzenlemelerinin daha ileri aşamada olması dolayısıyla serbest rekabet ortamı tesis edilmiştir. Dolayısıyla özel radyo ve TV kanalları çoğalarak yayınlarını sürdürmektedirler.

TRT'nin bu yeni şekillenen piyasada ağırlığı gittikçe azalmakta ve bunun sonucu olarak kurum ciddi finansman sıkıntısı çekmektedir. TRT'nin gelecekteki konumunun belirlenmesine yönelik olarak bir çalışma başlatılması gereği önemini korumaktadır. Bunun yanında TRT kanallarının lisans altında özelleştirilmesi konusunda herhangi bir gelişme gözlenmemektedir.

TTAŞ tarafından işletilen Kablo TV sisteminin de serbestleştirilip özelleştirilmesi mümkün olamamıştır. Artan talebi karşılamak amacıyla sistemin sınırlı olarak gelir ortaklığı bazında genişletilmesi planlanmaktadır.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

Radyo Televizyon Üst Kurulu tarafından çalışmaları yapılan frekans planlamasının tamamlanıp televizyon kanallarına frekans karmaşasını önleyecek şekilde tahsislerin yapılması ve lisansların verilmesi beklenmektedir.

Radyo, televizyon ve telsiz yayınlarının yapılan frekans tahsislerine olan uygunluğunu izlemek amacıyla kurulması planlanan Milli Monitör Sistemi projesinin danışmanlık ihalesinin tamamlanarak 1997'de proje değerlendirme, mühendislik hizmetleri ve ilk cihaz teslimatının yapılması öngörülmektedir.

Kablo TV içerik ve hizmet sağlayıcılarına lisans verilmesi konusunda ilerleme sağlanması beklenmektedir.

TABLO: I.152- Haberleşme Hizmet Kapasitelerindeki Gelişmeler			
H A B E R L E Ş M E	1995 Gerçekleşme	1996 Gerç. Tahmini	1997 Tahmin
Telefon Santral Kapasitesi (Bin Hat)(sabit)	14 550	16 000	17 000
Telefon Abone Sayısı (Bin Adet)	13 227	14 600	15 700
Telefon Abone Yoğunluğu (%)(sabit)	21	23	24.5
Mobil Telefon Abonesi	437 130	816 000	1335 000
Analog (NMT 450)	103 830	116 000	135 000
Sayısal (GSM)	333 300	700 000	1200 000
Mobil Telefon Abone Yoğunluğu (%)	0	1	2
Kırsal Telefon İrtibatı	46 500	47 000	47 500
Ankesörlü Telefon Sayısı	58 125	62 000	67 000
Kartlı	20 600	24 000	29 000
Şehiriçi Telefon Dağıtım Tesisleri (Bin Çift Hat)			
Prensipal Şebeke	22 390	24 000	26 000
Lokal Şebeke	30 885	33 000	35 000
Fiber Optik Hat Uzunluğu (Km)	28 300	35 000	42 000
Radyo-link Sistemleri (Alıcı-Verici)	6 372	6 500	6 800
Çağrı Abonesi	128 000	150 000	180 000
Kablo TV Abonesi	404 000	500 000	800 000

VII. TURİZM

a) Durum

1996 yılında, Turizm Bakanlığı'ndan belgeli yatak sayısı 332 bine, belediye belgeli yatak sayısı ise 270 bine ulaşmıştır. 1996 yılında ülkemizi 8,7 milyon turist ziyaret etmiş ve turizm geliri 6,0 milyar dolara ulaşmış, 4,3 milyon vatandaşımız ise yurt dışına çıkmış ve 1,2 milyar dolar turizm gideri gerçekleştirmiştir.

Turizm sektörü, kendisi dışında bazı sanayi dallarını, ticareti ve ulaştırma sektörünü de doğrudan veya dolaylı şekilde etkilemektedir. Bu nedenle ülke ekonomisinin canlılığı açısından desteklenmesi gereken önemli bir sektör olan turizmde, kaydedilen olumlu gelişmelerin yanısıra, kısa sürede giderilmesi gereken bazı sorunlar ve eksiklikler de bulunmaktadır.

Artan turist sayısı ve turizm geliri eğilimine paralel olarak, turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında da olumlu gelişmeler kaydedilmektedir. Kongre ve kış sporları turizmi bunların en önde gelenleri olmuştur.

Gelişimi süren turizm dallarının yanısıra, ülkemizde yaz turizminin bir yan dalı gibi algılanan kültür turizminin, ülkemizin bu alanda taşıdığı büyük birikim dikkate alınarak başlı başına bir turizm dalı şeklinde organize edilmesi ve tanıtılması gerekmektedir.

TABLO: I.153- Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş.Genel Müdürlüğünce Turizm Sektörüne Tahsis Edilen Krediler (Milyon TL)		
Yıllar	ToplamTah- sis Tutarı	Yapılan Ödeme
1981	2 087	964
1982	7 566	2 771
1983	12 755	6 299
1984	18 554	9 485
1985	18 189	9 949
1986	80 300	28 400
1987	302 000	103 000
1988	583 000	289 500
1989	262 000	211 000
1990	471 000	337 000
1991	153 037	180 520
1992	552 000	389 000
1993	828 000	583 000
1994	1465 000	992 500
1995	1538 000	392 600
1996 (Gerç. Tah.)	1415 000	610 000
1997 (Tahmin)	11500 000	10500 000

Turistik kentlerimizde büyük önemi olan çevre kirlenmesi ve altyapı eksikliklerinin giderilmesi için başlatılan ATAK projesinde organisi-zasyon ve yerel yönetimlerin katılımı açılarından aksaklıklar devam etmektedir. Bazı yerel yönetim projelerine dış kredi arama çalışmaları sürdürülmektedir.

Turizm sektörünün diğer sektörlerle olan yakın etkileşimi çerçevesinde, özellikle hava ulaşımı alanında, turist giriş ve çıkışlarının yoğun olduğu hava alanlarında alt ve üst yapı eksikliklerinin neden olduğu tıkanıklıklar, kaydedilen önemli gelişmelere rağmen kısmen devam etmektedir.

TABLO: I.154- Dış Turizm Gelir-Giderleri					(Milyon Dolar)	
	1995 Gerçekleşme	1996 Gerç. Tahmini	1997 Tahmin	Yüzde Değişmeler		
				1996/1995	1997/1996	
Gelirler	4 957	6 000	6 850	21	14	
Giderler	911	1 200	1 350	32	13	
Denge	4 046	4 800	5 500	19	15	

TABLO: I.155- Yurda Gelen Yabancılar-Yurt Dışına Çıkan Vatandaşlar					
	1995 Gerçekleşme	1996 Tahmini	Gerç. 1997 Tahmin	Yüzde Değişmeler	
				1996/1995	1997/1996
Gelen Yabancılar	7 727	8 700	9 700	13	11
Çıkan Vatandaşlar	3 981	4 300	4 600	8	7

TABLO: I.156- Amaçlarına Göre Ülkemize Gelen Yabancılar			
YILLAR	Turistler (1000 Kişi)	Günöbirlikçiler (1000 Kişi)	TOPLAM (1000 Kişi)
1995	7 127	600	7 727
1996 Ger. Tah.	8 050	650	8 700
1997 Tahmin	9 000	700	9 700

TABLO: I.157- Amaçlarına Göre Yurt Dışına Çıkan Vatandaş Sayısı			
YILLAR	Turistler (1000 Kişi)	Hac (1000 Kişi)	TOPLAM (1000 Kişi)
1995	3 901	80	3 981
1996 Ger. Tah.	4 215	85	4 300
1997 Tahmin	4 510	90	4 600

Dünya turizm eğilimleri kitle turizminden bireysel turizme doğru bir geçişe işaret etmektedir. Ülkemizde bireysel dış turizmin yanısıra iç turizme yönelik tesis ve organizasyon sorunları da yete-rince çözülememiş olup, küçük ve orta boy işletmelerin (KOBİ) bu sektör-de taşıdıkları öneme paralel şekil-de desteklenmeleri gereği devam etmektedir.

Turizm sektöründe özellikle nitelikli ara elemana büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle turizm eğitimine özel sektörün de katkılarıyla daha fazla ağırlık verilmesi gerekmektedir.

Sektörde tanıtım ve pazarlamaya daha fazla önem verilmesi ihtiyacı devam etmekte olup, bu alanda da özel sektörün katkılarının artması gerekmektedir.

Turizmde kurumsallaşmanın güçlendirilmesi ve Turizm Bakanlığı'nın sektörün gerektirdiği esnek ve yönlendirici yapıya kavuşturulması için başta Bakanlık Teşkilat Yasası olmak üzere örgütlenmeye yönelik çeşitli yasaların çıkarılması ihtiyacı devam etmektedir.

TABLO: I.158- 30.9.1996 Tarihi İtibariyle Türkiye'deki Coğrafi Bölgelere Göre Turizm Bakanlığından Belgeli Konaklama Tesisleri				
Coğrafi Bölgeler	Turizm Yatırım Belgeli		Turizm İşletmesi Belgeli	
	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı
EGE	534	82 278	571	89 446
MARMARA	169	27 699	433	61 905
AKDENİZ	390	64 284	489	101 527
İÇ ANADOLU	81	9 960	156	21 671
KARADENİZ	62	5 915	84	7 773
DOĞU ANADOLU	54	5 598	45	4 495
GÜNEYDOĞU ANADOLU	42	4 820	43	3 564
TOPLAM	1 332	200 554	1 821	290 381

TABLO: I.159 - 30.9.1996 Tarihi İtibariyle Türkiye'deki Türlerine ve Sınıflarına Göre Turizm Bakanlığından Belgeli Konaklama Tesisleri							
Türü	Sınıfı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı	Tesis Sayısı	Oda Sayısı	Yatak Sayısı
OTEL	5 Yıldızlı	38	9957	21480	85	23798	50128
	4 Yıldızlı	89	13694	28795	142	19627	40067
	3 Yıldızlı	379	29103	59948	405	33262	67580
	2 Yıldızlı	410	17100	34511	561	24766	48588
	Tek Yıldızlı	95	2519	4991	214	7254	13866
MOTEL	1.Sınıf	11	384	790	11	639	1254
	2.Sınıf	24	535	1062	25	594	1195
TATİL KÖYÜ	1.Sınıf	49	12652	26343	64	20012	43362
	2.Sınıf	20	3803	8181	10	1267	2764
Pansiyon		175	2901	5716	183	3108	6071
Kamping		13	1424	4176	21	2052	5996
Oberj		2	102	232	7	441	1274
Kaplıca		-	-	-	1	20	40
Apart Otel		-	-	-	27	818	2270
Özel Belgeli		18	546	1124	59	1646	3907
Eğitim ve Uygulama Tesisi		4	324	705	2	81	163
Golf Tesisi		2	462	1839	1	337	990
Hostel		1	40	137	-	-	-
Mola Tesisi		1	27	54	-	-	-
Ota Karavan		-	-	-	1	18	72
Turizm Kompleksi		1	231	470	2	392	794
TOPLAM		1 332	95 804	200 554	1 821	140 132	290 381

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında Turizm Bakanlığından belgeli yatak sayısının 350 bine, belediye belgeli yatak sayısının ise 300 bine ulaşacağı, ülkemize gelecek turist sayısının 9,7 milyona, turizm gelirinin 7,0 milyar dolara yükseleceği tahmin edilmektedir. Aynı yılda yurt dışına çıkacak Türk vatandaşları sayısının 4,6 milyona, turizm giderinin ise 1,4 milyar dolara ulaşması beklenmektedir.

1996 yılında İstanbul'da Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nin hizmete girmesi ve Habitat II zirvesi ile ivme kazanan kongre turizminin 1997 yılında daha geniş katılımcı kitlelerini ülkemize çekmesi, Erzurum Palandöken tesislerinin ise kış turizmi açısından önemli bir cazibe merkezi oluşturması beklenmektedir.

Kongre turizmi çerçevesinde önemli bir organizasyon olarak, Dünya Turizm Örgütü 12. Genel Kurulu 1997 yılı sonbaharında İstanbul'da toplanacaktır.

Rekabet gücü yüksek ve verimli bir turizm ekonomisinin geliştirilmesi, doğal ve kültürel değerlerin zenginleştirilerek turizme katkılarının artırılması amaçlarıyla turizm potansiyeli bulunan alanların hızla ortaya çıkarılması; mevcutları geliştirecek, sorunları çözecek tedbirlerin kısa dönemde alınması gerekmektedir.

Bu çerçevede, 1997 yılında Osmanlı-Türk ve antik Anadolu kültür eserlerinin yoğunlaştığı yörelerin dış tanıtımına, bu yörelerin ziyaret ve incelenmesine, bu eserlere yönelik araştırmalar yapılmasına ve bilimsel toplantılar düzenlenmesine ilişkin faaliyetler artırılacak, İpek Yolu projesi canlandırılacaktır.

Turizmin yoğunlaştığı bölgelerde ortaya çıkan altyapı ve çevre kirliliği sorunlarının yerel yönetimlerle işbirliği halinde çözülmesini amaçlayan ATAK projesinin uygulaması hızlandırılacaktır.

Turizmde küçük ve orta ölçekli işletmelerin aralarında işbirliğini ve verimliliği sağlayacak organizasyonların kurulması sağlanacaktır.

Tanıtma, pazarlama ve turizm eğitiminde özel sektör katkısının artması beklenmektedir.

Turizmde kurumsallaşmanın ve örgütlü faaliyetin güçlendirilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması çalışmaları tamamlanacaktır.

VIII. İNŞAAT, MÜHENDİSLİK, MÜŞAVİRLİK VE MİMARLIK HİZMETLERİ

1. İNŞAAT

a) Durum

İnşaat sektörünün, 1996 yılında, kamu alt yapı yatırımlarında yüzde 20,9 oranında ve ağırlıklı olarak üst yapı inşaat faaliyetlerinden oluşan özel sektör inşaat yatırımlarında ise yüzde 0,5 oranında olması beklenen artışlara paralel bir büyüme gösterdiği tahmin edilmektedir.

Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı fonlarından konut, turizm, enerji, ulaştırma ve içmesuyu alt yapısına sağlanan kaynak 1995 yılında cari fiyatlarla 37 trilyon TL.'ye, 1996 yılında ise 64 trilyon TL.'ye ulaşmıştır.

İnşaat sektörünün yapısal sorunları devam etmektedir. Özellikle proje ve yapım aşamasında etkili bir denetim sisteminin tesis edilememesi, yapı kalitesinde, arzu edilen seviyeye ulaşılmasına engel olmaktadır. Bu konudaki ihtiyaçların bir bölümüne cevap vermesi beklenen, Proje Kontrol Müşavirliği Yönetmeliği henüz uygulama safhasına geçirilememiştir.

Yurtdışı müteahhitlik hizmetlerinde rekabet gücünün artırılarak mevcut potansiyelin değerlendirilebilmesi için, finansman, müşavirlik hizmetleri uluslararası standartlara uygun malzeme üretimi, kalifiye eleman eksikliği gibi hususlar sektörde önemini korumaktadır.

Yurtdışı müteahhitlik hizmetleri kapsamında halen 30'u aşkın ülkede faaliyetleri devam etmekte olan inşaat firmalarının yürüttükleri işlerin ihale bedeli 1996 yılı başı itibarıyla 22,9 milyar dolardır.

Ayrıca sektör açısından önem arzeden politik ve ticari risk sigortası, çifte vergilendirme ve yurt dışında Türk işverenleri yanında çalıştırılan Türk işçilerinin sosyal sigortalar ile ilgili sorunları devam etmektedir.

b) 1997 Yılında Beklenen Gelişmeler

1997 yılında toplam sabit sermaye yatırımlarında hedeflenen yüzde 7,5 oranındaki artışa paralel olarak inşaat sektörü faaliyetlerinde de canlanma beklenmektedir. 1997 yılında kamu sabit sermaye yatırımlarında yüzde 17,3 özel sektör yatırımlarında ise yüzde 5,2 büyüme beklenmektedir. Kamu sabit sermaye yatırımlarında beklenen büyüme temel olarak enerji ve diğer kamu hizmetleri sektörlerinden kaynaklanırken, özel sektör sabit sermaye yatırımlarındaki artışta ise konut sektörünün sürükleyici rol oynayacağı tahmin edilmektedir.

2. MÜHENDİSLİK, MÜŞAVİRLİK VE MİMARLIK HİZMETLERİ

Hızla gelişen teknoloji karşısında önemi giderek artan Müşavir Mühendislik hizmetlerinin geliştirilmesi, yurt içinde gerçekleştirilen yatırımlarda Müşavirlik hizmeti

veren yerli kuruluşların nitelik ve nicelik olarak uluslararası seviyeye ulaşması ve teknoloji üretebilir bir duruma gelmesi temel amaçtır.

Ülkemizde gerçekleştirilen yatırımların Mühendislik ve Müşavirlik hizmetlerinin tamamına yakın bir kısmını üstlenebilecek bilgi birikimi ve tecrübe seviyesine ulaşmış ve üstlendikleri işi başarıyla tamamlayabilme noktasına gelmiş Türk Müşavir firmaları bulunmasına rağmen, yeterli iş potansiyelinin oluşmaması sonucu bu firmalar finansal yapılarını güçlendirilebilme, yeni teknolojiler geliştirme ve kendi ihtisas alanlarında gelişim gösterebilme imkanı elde edememektedir.

Teknolojik araştırma ve geliştirme çalışmalarına yatırımlar içinde yeterli payın ayrılamaması da sektörün gelişmesini önemli ölçüde engellemektedir.

Yatırımlarda ihtiyaç duyulan Mühendislik ve Müşavirlik hizmetleri için yapılan ödemelerin yurt içinde kalması ve yatırımlarda mümkün olduğu kadar yerli malzeme kullanılması imkanlarının sağlanması bakımından Müşavirlik ve Mühendislik hizmetlerinin yerli firmalara yaptırılması teşvik edilmelidir. Bu konuda alt yapı oluşturulması bakımından mevcut tesislerin tevsi veya benzerinin kurulması işlerinin yurtiçi Müşavirlik firmalarına yaptırılması için gerekli organizasyonlar ve teşvikler yapılmalıdır. Bu işleri yapacak teknolojiye hakim olan firmaların yeni teknoloji yaratma ve teknolojilerini geliştirme safhasına geçmeleri daha ileriki yıllarda sağlanmalıdır.

Mühendislik ve Müşavirlik hizmetlerinde istenilen kalite ve etkinliğin sağlanabilmesi amacıyla denetim mekanizmalarının ve müeyyide uygulamalarının geliştirilmesi önem arz etmektedir.

Mühendislik ve müşavirlik hizmetleri ile ilgili mevzuatın gözden geçirilmesi ve uluslararası meslek standartları ve kurallarına uygun bir yapıya kavuşturulması ihtiyacı devam etmektedir.

Türk müteahhitlerinin yurt dışında üstlendikleri inşaat işlerinde daha fazla Türk malı ekipman ve malzeme kullanımını sağlayacak olan Türk Müşavir Mühendislik firmalarının döviz kazandırıcı hizmetler kapsamında teşvik edilebilmesine yönelik çalışmalara başlanılmalıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

SOSYAL SEKTÖRLERLE İLGİLİ GELİŞMELER

I. NÜFUS YAPISI

1. Nüfus

Nüfusumuzun yüzde 1,64'lük bir artış hızıyla 1997 yılının ortasında 63,7 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir. Bölgeler arası farklılıkların devam ediyor olmasına rağmen, toplam doğurganlık hızındaki düşmeye paralel olarak nüfus artış hızında son yıllarda azalma gözlenmektedir.

TABLO : II. 1- Demografik Göstergelerdeki Gelişmeler		(Yıl Ortası)		
Demografik Göstergeler	Birim	1995	1996	1997
Toplam Nüfus (Yıl Sonu)	Bin Kişi	62 171	63 221	64 266
Toplam Nüfus (Yıl Ortası)	Bin Kişi	61 644	62 697	63 745
Yıllık Nüfus Artış Hızı (1)	Yüzde	1,71	1,68	1,64
Kaba Doğum Hızı	Binde	22,4	22,0	21,6
Kaba Ölüm Hızı	Binde	6,6	6,5	6,5
Toplam Doğurganlık Hızı	Çocuk Sayısı	2,62	2,55	2,48
Bebek Ölüm Hızı	Binde	44,4	42,2	40,0
Yıllık Doğum Sayısı	Bin Kişi	1 381	1 379	1 377
Yıllık Ölüm Sayısı	Bin kişi	405	408	412
Doğuşta Hayatta Kalma Ümidi				
Toplam	Yıl	67,9	68,2	68,4
Erkek	Yıl	65,7	65,9	66,2
Kadın	Yıl	70,3	70,5	70,8
Nüfusun Üç Ana Yaş Grubu İtibariyle Dağılımı				
0-14 Yaş Grubu	Yüzde	32,3	31,7	31,2
15-64 Yaş Grubu	Yüzde	63,0	63,5	63,8
65+ Yaş Grubu	Yüzde	4,7	4,8	5,0
Nüfusun Eğitimle İlgili Yaş Grupları İtibariyle Dağılımı				
4-6 Yaş Grubu	Yüzde	6,3	6,2	6,1
7-11 Yaş Grubu	Yüzde	10,8	10,6	10,4
12-14 Yaş Grubu	Yüzde	6,6	6,5	6,4
15-17 Yaş Grubu	Yüzde	6,5	6,5	6,4
18-21 Yaş Grubu	Yüzde	8,2	8,3	8,3

Kaynak: DİE, DPT
(1) Göçleri Kapsamaktadır.

Nüfus verilerinin güncel ve nitelikli olarak toplanabilmesi ve nüfusa ilişkin hizmetlerin uygulanmasında etkinliğin, sürekliliğin ve kuruluşlararası eşgüdümün sağlanabilmesi amacıyla yeni bir idari yapılanmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Kişiyeye ilişkin nüfus kayıtlarının oluşturulması ve buna ilişkin nüfus hizmetlerinin yürütülmesi İçişleri Bakanlığı'na görev olarak verilmesine rağmen, kurulduğu tarihten beri yoğun bir uğraşı isteyen iç güvenlik ve asayiş konuları Bakanlığın asli görevleri içerisinde öne çıkmış ve üretilen hizmetlere sürekli olarak bu konular hakim olmuştur.

Merkezde bir nüfus bilgi bankası oluşturmak, güvenilir kaynaklar haline getirilecek ilçe nüfus kütüklerinden otomasyon ağı ile merkeze bilgi aktarmak, bu bilgileri istatistik veriler olarak değerlendirecek bir sistemle ihtiyaç duyulan diğer kamu kuruluşlarına bilgi sağlayarak hizmet vermek amacıyla başlatılan MERNİS projesine işlerlik kazandırmak üzere Dünya Bankası'ndan kredi sağlanmıştır. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı ve Proje Servisi Ofisi'nden sağlanması kararlaştırılan yönetim destekleri hizmetleri ile 1997 yılında sistemin operasyonel detaylarının hazırlanması, uygulama stratejisinin belirlenmesi, geliştirilecek yazılım ve donanım paketlerinin geçerli ve operasyonel prototip altında pilot bazda denenmesi ve daha önce başlatılan kütüklerde bilgisayar ortamına aktarılma işleminin tamamlanması planlanmıştır.

Kamu kuruluşları ve belediyeler tarafından götürülen hizmetler için nüfusun barındığı ve istihdam edildiği binaların numaralama çalışmaları ve sağlıklı bir adres sisteminin büyük önemi bulunmaktadır.

Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından belediyelerin işbirliği ile 1995 yılında başlayan numaralama çalışmaları tamamlanarak, 1996 yılında 2.018 belediyeden 1.000'ine ait bilgiler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Oluşturulan adres kütüğündeki değişmelerin takibi ve gerekli düzeltmelerin yapılması önem taşımaktadır. Bu adreslerin güncelleştirilmesine sayım ve alan çalışmalarının sağlıklı yapılması, seçmen kütüklerinin yenilenmesi ve gerekli görülen nüfus tespiti çalışması için de ihtiyaç duyulmaktadır.

1990 Genel Nüfus Sayımından itibaren geçen altı yılda illerin nüfus yapısındaki ve illerarası nüfus dağılımındaki gelişmelerin takibine ve mekana dayalı ekonomik ve sosyal içerikli kararların verilmesine olanak sağlayan bir nüfus tespitinin yapılması yönünde kanun teklifi hazırlanmıştır. Hazırlanan Genel Nüfus Tespiti Yapılması ve Seçmen Kütüklerinin Güncelleştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi, TBMM Komisyonlarında kabul edilerek, Genel Kurula sunulmuştur.

Ülkemiz son yıllarda yoğun dış göç hareketlerine sahne olmaktadır. Yurda giren ve yerleşen nüfusun niteliklerinin tespiti, verilecek hizmetlerin yönlendirilmesi açısından önem taşımaktadır.

1994 Uluslararası Nüfus ve Kalkınma Konferansı eylem planı uygulamalarının ülke düzeyinde izlenmesi ve değerlendirilmesi, hükümetler tarafından onaylanan plan kararları açısından önem arz etmektedir.

Kahire Nüfus ve Kalkınma Konferansı konusunda temas noktası olarak, Devlet Planlama Teşkilatı tarafından eylem planı ışığında ülkemizde yapılan çalışmaları izlemek ve ülke içinde ve dışındaki teknik yardım girişimlerini koordine etmek üzere konu ile ilgili kuruluşların katılımıyla çalışmalara başlanmıştır.

Anne ve çocuk ölümlerinin azaltılması için doğum öncesi bakım, sağlıklı doğum, doğum sonrası bakım ve yenidoğan bakımı hizmetlerinin tüm gebelere ulaştırılması, toplumun bu hizmetlere olan talebinin artırılması ve hizmetlerden yararlanmasının sağlanması büyük önem taşımaktadır.

Bu amaçla güvenli annelik yaklaşımı çerçevesinde, gerek ana-çocuk sağlığı gerekse aile planlaması hizmetlerinin yaygınlaştırılmasında, bu konularda toplumsal bilincin geliştirilmesinde ve hizmetlere olan talebin artırılmasında toplum katılımının sağlanmasına ağırlık verilmektedir. Bu doğrultuda gönüllü kuruluşların da içinde aktif olarak yer aldığı topluma dayalı hizmet sunumu modeline uygun ve risk gruplarına öncelik veren projeler uygulanmaktadır. Ana-çocuk sağlığı ve aile planlaması (AÇSAP) konularındaki hizmet talebinin etkili ve sürekli olarak karşılanabilmesi amacıyla AÇSAP Merkezlerinin yaygınlaştırılmasına, gerekli ekipman ve malzeme ile donatılmasına, sağlık personelinin özellikle aile planlaması konusunda eğitilmesine önem verilmektedir.

Sağlık personelinin, aile planlaması konusunda eğitimi ve hizmete adaptasyonun sağlanması için ihtiyaca göre bölge ve il çapında hizmetiçi eğitim faaliyetlerinin artırılması ve her ilde en az bir veya daha fazla AÇSAP Merkezinin, o ilin birinci basamak sağlık kuruluşlarındaki sağlık personelinin ana çocuk sağlığı ve aile planlaması konularında hizmetiçi eğitimini yapabilecek niteliğe kavuşturulması gerekmektedir.

Kadın sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinin geliştirilmesi ve kalitesinin artırılması çalışmaları kapsamında Kadın Sağlığı ve Aile Planlaması Ulusal Stratejileri dökümanı ilgili sektörlerin katılımı ile hazırlanmıştır. Belirlenen stratejilerin ulusal bir eylem planına dönüştürülmesi çalışmalarına başlanmıştır.

2. AİLE-KADIN-ÇOCUK

A. Aile

Sosyal ve ekonomik gelişme ve değişimle birlikte ailelerin, kurumsal mekanizmalar yoluyla desteklenmesi kaçınılmaz hale gelmiştir. Sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve sosyal yardım alanlarında ailelere destek olacak, kriz anında fert ve ailelere her türlü destek hizmeti sunabilecek kurumların oluşturulması ve göç alan yöreler öncelikli olmak üzere ülke çapında yaygınlaştırılması büyük önem arz etmektedir.

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) bünyesinde faaliyet gösteren Toplum Merkezlerinin sayısı 9'a ulaşmıştır. Aileye yönelik hizmetlerde ağırlıklı olarak koruyucu-önleyici, eğitici-geliştirici işlevleri olan Toplum Merkezlerinin aile bütünlüğünün korunması amacıyla yönelik olarak daha etkin hizmet verebilir hale getirilmesine ve gecekondü semtleri öncelikli olmak üzere sayılarının artırılmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

Terörle mücadelede yakınıni kaybeden, bünyesinde bakıma muhtaç yaşlı, özürli bulunan ve tutukluluk, sosyal güvenlikten yoksunluk gibi sebeplerle zor durumda kalan ailelere aynı ve nakdi yardım, eğitim, rehberlik gibi kurumsal destek sağlanması ve bu konuda uygulayıcı kuruluşlar arası işbirliği ihtiyacı önemini korumaktadır.

Ailenin geleneksel temelleri ile sosyal gelişme ve modernleşme unsurları arasındaki çatışan ve uzlaşan tarafların tespit edilmesini amaçlayan ve ailelerin ekonomik koşullarının izlenmesine imkan verecek araştırmaların yapılması ihtiyacı bulunmaktadır.

Aile yaşamının desteklenmesine ve ailelerin karşılaşılabilecekleri sorunları daha kolay çözebilmelerine yönelik eğitim faaliyetlerine ağırlık verilmesi ve bu doğrultudaki basılı ve görüntülü yayınların nitelik ve niceliğinin artırılması gerekmektedir.

B. Kadın

Kadın eğitim göstergelerindeki yetersizlik, kadınların ev dışındaki ekonomik faaliyetlere, özellikle ücretli istihdama katılımını ve işgücü piyasasındaki konumunu olumsuz yönde etkilemektedir.

1996 Nisan Ayı Hane Halkı İşgücü Anketi verilerine göre, 12 ve daha yukarı yaşta kadınların işgücüne katılma oranı yüzde 30,1 dir. Bu oran kırsal kesimde yüzde 48,6 iken, kentsel kesimde yüzde 14,6'dır.

Kadın işgücü ağırlıklı olarak tarımsal faaliyetlerde ve ücretsiz aile işçisi şeklinde yoğunlaşmakta ve bu kesimde okuma-yazma bilmeyenlerin oranının yüksek olduğu görülmektedir.

İlkokul sonrası eğitim kademelerinin her düzeyinde, kız öğrenci katılımı erkek öğrencilerin gerisinde kalmaktadır.

1994-95 öğretim yılında ilkokuldan mezun olan erkek çocuklardan yüzde 78,4'ü, kız çocuklardan ise yüzde 60'ı 1995-96 öğretim yılında ortaokula başlamıştır.

Kız öğrencilerin yüksek öğretimde sağlık hizmetleri, öğretmenlik ve sosyal hizmetler

gibi alanlarda yoğunlaştıkları, diğer meslek gruplarına yönelik eğitime olan talebin düşük olduğu görülmektedir.

1993 yılında uygulanmaya başlanan ve BMKP ile Türk Hükümeti tarafından yürütülmekte olan Kadının Kalkınmaya Katılımını Güçlendirme Ulusal Programı Projesi 1997

Eğitim Kademesi	Öğrenci Sayısı (Bin Kişi)		Okullaşma Oranı (Yüzde)	
	Erkek	Kız	Erkek	Kız
İlkokul (7-11 Yaş)	3 527	3 370	100,0	100,0
Ortaokul ve Dengi (12-14 Yaş)	1 598	1 053	76,8	53,0
Lise ve Dengi (15-17 Yaş)	349	874	65,4	44,2
Yükseköğretim (18-21 Yaş) (1)	426	681	26,0	16,9

Kaynak: MEB, YÖK
(1) 1994-1995 öğretim yılı

yılı Şubat ayında tamamlanacaktır. Bu proje kapsamında beş üniversitede lisans üstü kadın çalışmalarını programları ve kadın araştırma uygulama merkezleri desteklenmiştir. Bu destekler çerçevesinde kadına karşı şiddet, kadının siyasal katılımı ve diğer konularda kadın bilincinin geliştirilmesine yönelik eğitim faaliyetleri yürütülmüştür.

İş ve İşçi Bulma Kurumu ile UNICEF'in 1991 yılında birlikte başlattıkları Genç Kız ve Kadınların Mesleki Oryantasyon ve İstihdamı Projesi çerçevesinde 1996 yılında Şanlıurfa'da düzenlenen 30 kursta 60 kadın kursiyer eğitim görmüştür.

Kadın İstihdamının Geliştirilmesi Projesi kapsamında kadın istihdamının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amacıyla politikaların oluşturulmasını sağlayacak 11 araştırma projesi tamamlanmıştır. 1997 yılında da 5 araştırmanın yaptırılması programlanmıştır. Ülkemizde küçük girişimciliğin, özellikle kadın girişimciliğinin sorunlarını belirlemek ve gerek finans, gerekse finans dışı hizmetlerin yapısı ve bu alanda geliştirilecek öneriler ile kadın girişimciliği konusundaki politikalara ışık tutmayı amaçlayan Küçük Girişimcilik Projesi Japon hibe fonu ile Dünya Bankası tarafından finanse edilerek 1996 yılında tamamlanmıştır.

Kadın girişimciliğini teşvik edecek ve özendirerek çalışmalar çerçevesinde Türkiye Vakıflar Bankası ve Türkiye Halk Bankası aracılığı ile kredi uygulamaları 1996 yılında da devam etmiştir.

Kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve kadınların şiddete karşı korunmaları için hizmet sunan Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) ve gönüllü kuruluşlarca açılan kadın misafirlerhaneleri, kadın danışma merkezleri ile kadın sığınma evlerinin nitelik ve nicelik açısından geliştirilmeleri ve yatak kapasitesinin ihtiyaca uygun olarak artırılması sağlanamamıştır. Ülkemiz tarafından herhangi bir çekince konmaksızın kabul edilen IV. Dünya Kadın Konferansı Deklarasyonu ve Eylem Planı çerçevesinde oluşturulması gereken Eylem Planının Uygulanması Koordinasyon Kurulu oluşturulamamıştır.

C. Çocuk

0-14 yaş grubunu oluşturan çocuk nüfusun toplam nüfusumuz içindeki payının 1996 yılında yüzde 31,7 olduğu, 1997 yılında yüzde 31,2'ye düşeceği tahmin edilmektedir.

Bebek ve çocuk ölümlerinin azaltılması, çocuk sağlığı göstergelerinin iyileştirilmesi, çocukların okulöncesi ve temel eğitiminde nitelik ve niceliğin artırılması ve her bakımdan korunmaları konularında ilerlemeler kaydedilmiştir. Sözkonusu alanlarda kırsal, bölgeler ve cinsiyet itibarıyla dikkat çeken farklılıkların giderilmesi amacıyla ve ilgili sektörlerin katılımıyla 1997-2000 yıllarını içine alan Çocuklara Yönelik Ulusal Faaliyet Programı uygulamaya konmuştur. Ulusal Faaliyet Programı kapsamındaki çalışmalarda büyük kentlerin çevresindeki gecekondu alanlarında yaşayan çocuklar ile sağlık ve eğitim göstergeleri düşük illerin kırsal kesiminde yaşayan çocuklar hedef gruplar olarak belirlenmiştir.

Çocuk Mahkemelerinin Kuruluşu, Görev ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun ve Türk Ceza Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun Tasarısı TBMM'ye sevk edilmiştir.

TABLO: II.3- Çocuklarla İlgili Bazı Göstergeler		
	1990	1995
SAĞLIK		
Bebek Ölümleri (Binde)	78	44,4
5 Yaş Altı Çocuk Ölümleri (Binde)	95,8	52,5
Kızamık Aşılama Oranı (Yüzde)	77	65
DBT3/Polio 3 Aşılama Oranı (Yüzde)	83	66
Kızamık Vaka Sayısı	11 372	14 044
Polio Vaka Sayısı	24	32
Neonatal Tetanoz Vaka Sayısı	67	63
İshalde Ağızdan Sıvı Tedavisi Kullanımı (Yüzde)	44	57
Bebek Dostu Hastane Sayısı	0	56
Tuzun İyotlanması (Yüzde)	17	21,5
GÜÇ KOŞULLARDAKİ ÇOCUKLAR		
Kurum Bakımından Yararlanan Korunmaya Muhtaç Çocuk Sayısı	19 203	19 275
Koruyucu Aile Yanında Bakılan	(1)	510
Evlat Edinilen Çocuk	1 756	4 086
Ayni-Nakdi Yardımlardan Faydalanan	3 935	17 219
Tutuklu ve Hükümlü Çocuk Sayısı (2)	1 379	2 057
Tutuklu Çocuk Sayısı		
Erkek	1 064	1 325
Kız	25	42
Hükümlü Çocuk Sayısı		
Erkek	289	671
Kız	1	19
(1) Koruyucu aile 1990 yılı sayısı saptanamamış olup, koruyucu aile ve evlat edinmeye ilişkin rakamlar birikimli sayıları vermektedir.		
(2) 1990 yılı rakamları Eylül 1990, 1996 yılı rakamları Ağustos 1996 itibarıyla olup, 18 yaşını doldurmamış tutuklu ve hükümlüleri kapsamaktadır.		

Suçta yönelen çocukların sayısını ve çocuklar tarafından işlenen suçların niteliğini belirlemek amacıyla bir veri tabanı oluşturulması çalışmasının pilot uygulaması ilk aşama güvenlik birimlerinde tamamlanmıştır.

Çocuk cezaevi ve islah-evleri, tutuklu ve hükümlü çocukların eğitilerek toplumla yeniden kaynaş-masına imkan verecek fiziki altyapı ve imkanlardan yoksun bulunmaktadır. Özellikle tutuklu çocuklar için çocuk tutuklevlerinin açılması suretiyle çocuk tutukluların yetişkin tutuklu ve hükümlülerden tamamen ayrılması gerekmektedir.

Özellikle kentlerde ücretli olarak çalışan çocukların büyük kısmı sigortasız olarak, günlük yasal çalışma süresinin üzerinde ve yasal ücretin altında bir ücretle çalıştırılmaktadırlar. Sokakta çalışan çocuklar eğitim sürecinin dışında kalmış oldukları gibi, sokakta yaşamının getirdiği her türlü tehlike ile karşı karşıya bulunmaktadır.

Özel ilgi ve eğitim gerektiren çocukların eğitiminde

sınırlı bir gelişme sağlanabilmiş, bu gelişmede kaynaştırma yolu ile eğitime verilen ağırlık etkili olmuştur.

Çocuklarla ilgili temel göstergelerin iyileştirilmesi ve 2000 yılı hedeflerinin gerçekleştirilmesi amacıyla Ulusal Faaliyet Programı kapsamındaki faaliyetlerin ilgili sektörlerce uygulamaya konulması, sözkonusu çalışmaların izlenmesi ve sektörlerarası işbirliğinin artırılması önem taşımaktadır.

3. GENÇLİK

Genç nüfus grubunu oluşturan 15-24 yaş grubu nüfusunun yıl sonu itibariyle 1996 yılında 12.894 bin, ülke nüfusu içerisindeki payının ise yüzde 20,4 olduğu tahmin edilmektedir. 1997 yılında bu yaş grubu nüfusunun 13.072 bin, payının ise yüzde 20,3 olması beklenmektedir. Genç nüfusun yüzde 49'unu kadın, yüzde 51'ini ise erkek nüfus grubu oluşturmaktadır.

1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre ülkemizde okur-yazarlık oranı yüzde 80,5 iken gençlerde yüzde 92,5'dir. Bu oran genç erkeklerde yüzde 96,6, genç kadınlarda ise yüzde 88,4'dür.

1995-1996 öğretim yılında Yükseköğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu'na (YURT-KUR) bağlı yurtlarda yatak kapasitesi 163.409'a, üniversite yurtlarındaki yatak kapasitesi ise 25.475 olmak üzere toplam 188.884 kişilik yatak kapasitesine ulaşılmıştır.

YURT-KUR, barınma talebinin ancak yüzde 74'nü karşılayabilmektedir. Ayrıca Türk Cumhuriyetleri ve Türk Topuluklarından gelen 6.967 öğrenciye barınma hizmeti verilmiş ve öğrencilerin öğrenimlerini sağlıklı ve güvenli bir ortamda sürdürebilmeleri sağlanmıştır. 1996-1997 öğretim yılında ise yaklaşık olarak 6.500 öğrencinin geleceği tahmin edilmektedir.

1995-1996 döneminde, 115.253 öğrenci öğrenim kredisi için başvurmuş, bunların yüzde 61,2'sine kredi imkanı sağlanmıştır. Öğrenim kredisi ödemesi yapılan toplam öğrenci sayısı 204.450'ye ulaşmış ve öğrenim kredisi miktarı 1995-1996 döneminde 1.500.000 liraya yükseltilmiştir.

1995-1996 öğretim yılında 101.462 öğrenci harç kredisi için müracaatta bulunmuş, bunların tamamı kabul edilmiş, ancak yüzde 48,7'sine tahsis yapılmıştır. 1996 yılında toplam 202.523 öğrenci adına üniversitelere harç (katkı) kredisi ödenmiştir.

1995-1996 öğretim yılında 305 çıraklık eğitim merkezlerinde 86 meslek dalında eğitim gören aday çırak, çırak ve kalfa olmak üzere toplam 213.720 kişiye eğitim hizmeti verilmiştir. Bunların yüzde 5,9'u kadın, yüzde 94,1'i ise erkek kursiyerlerdir.

Gençlerin serbest zamanlarının değerlendirilmesi, birbirleri ile tanışma ve kaynaşmaları ve dinlenmelerini sağlamak amacıyla, 1996 yılında 79 Gençlik Merkezi faaliyet göstermiş ve bu merkezlerdeki üye sayısı 50 bine ulaşmıştır. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nce açılan gençlik kampları aracılığı ile 1996 yılında 12-24 yaş grubunda yer alan 35.000 gence hizmet götürülmüştür. Ayrıca ulusal ve uluslararası sosyal ve kültürel faaliyetlere de devam edilmiştir.

II. SAĞLIK

1996 yılı sonu itibariyle, doğuşta hayatta kalma ümidinin 68,2 yıla yükseleceği, 0-1 yaş arası bebek ölüm hızının binde 42,2'ye düşeceği tahmin edilmektedir. Sağlanan bu gelişmelere rağmen, kalkınmışlık kriteri olarak değerlendirilen sözkonusu göstergeler henüz yeterli düzeyde bulunmamaktadır.

Sağlık altyapısı ve sağlık insangücüne ilişkin göstergelerde önemli gelişmeler sağlanmış olmasına rağmen yurt sathında dağılım dengesizliği devam etmektedir. 1996 yılı sonu itibariyle hastane sayısının 1.070'e, hasta yatağı sayısının 155.463'e, projeli binası olan sağlık ocağı sayısının 5.055'e, sağlık evi sayısının 11.901'e ulaşacağı tahmin edilmektedir. Hekim başına düşen nüfusun 903, hemşire başına düşen nüfusun 885, hasta yatağı başına düşen nüfusun 406 olacağı, yatak kapasitesi kullanım oranının ise yüzde 58 civarında gerçekleşeceği hesaplanmaktadır.

Sağlıkta kaynakların etkili kullanılması, hizmette yaygınlık ve süreklilik sağlanarak tüketici tatmininin artırılması amacıyla mevcut sistemin finansman, yönetim, organizasyon, insangücü boyutlarıyla yeniden yapılandırılması çalışmalarına devam edilmiştir. Bu kapsamda, Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri ve Aile Hekimliği, Hastane ve Sağlık İşletmeleri, Sağlık Finansman Kurumu Kuruluş ve İşleyiş Kanun Tasarısı Taslakları hazırlanmıştır. Sağlık Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri, Refik Saydam Ulusal Sağlık Araştırma Kurumu Kanun Tasarısı, Kamu Sağlığı, Sağlık Meslek Liselerinin Liseye Temellendirilmesi, Ebelik ve Ebeler Birliği, Hemşirelik ve Hemşireler Birliği, Tababet Uzmanlık Tüzüğü, Özel Hastaneler Tüzüğü, Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında 3996 sayılı Kanun'da değişiklik ile ilgili çalışmalar tamamlanma safhasına gelmiştir.

Pratisyen ve uzman hekimler için 2514 sayılı Kanun'la getirilen devlet hizmeti yükümlülüğü 5 yıl süre için kaldırılmış ancak, ücretlerdeki kısmi iyileştirmelere rağmen hekimlerin yurt düzeyinde dengeli dağılımını sağlamaya yönelik özendirici tedbirler henüz uygulamaya tam olarak konulamamıştır. Hekimlerin yüzde 58'i pratisyen, yüzde 42'si uzmandır. Hekimlerin yüzde 48'i üç büyük kentimizde bulunmaktadır. Hekimlerin yüzde 52'si Sağlık Bakanlığı'nda, yüzde 10,5'i SSK'da, yüzde 16,5'i üniversite hastanelerinde, yüzde 6,9'u diğer kamu kuruluşlarında ve 13,9'u da özel sektörde istihdam edilmektedir. Nüfusun önemli bir bölümüne sağlık hizmeti veren SSK'da 1 hekime 2.547 kişi düşmektedir. Ülke genelinde uzman hekim açığı devam etmektedir.

1996 yılı içinde hekim açığı bulunan yerlere toplam 1.214 uzman, 1.863 pratisyen hekim atanmış, ayrıca uzman hekim atanamayan illere birer ay süreyle geçici uzman hekim görevlendirme uygulaması başlatılmıştır. Bu kapsamda 400 uzman hekim görevlendirilmiştir. Bunun yanısıra, Sağlık Bakanlığı birimlerinde sağlık ve genel idare hizmetleri için toplam 7.868 kadroya açıktan atama yapılarak daha önce sağlık meslek liselerinin tamamlama programı mezunlarının tamamının mağduriyeti giderilmiştir. Ancak, yeni açılan ve kapasiteleri artırılan sağlık hizmet birimlerinin personel ihtiyacının karşılanması amacıyla kadro ihdası konusundaki darboğazlar devam etmektedir.

Diğer taraftan, sağlık ocaklarında standart kadro sayısına göre pratisyen hekim doluluk oranı yüzde 100'e yükselmiş olmasına rağmen, bu oran, dış hekimlerinde yüzde 12,7, eczacılarda yüzde 7,1, sağlık memuru ve teknisyenlerinde yüzde 61,7, hemşire ve ebelerde yüzde 78,1 olmuştur. Özellikle hekim dışındaki sağlık personelinin sayıca yetersizliği hizmet kalitesini olumsuz etkilemektedir.

Avrupa normlarına uygun olarak ebelik, hemşirelik ve sağlık teknisyenliği eğitiminin lise sonrası yüksekokula temellendirmesi 2 Kasım 1996 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmiş, bu kapsamda 79 sağlık meslek lisesi yüksekokula dönüştürülmüştür. Bu uygulamanın dışında kalan 232 sağlık meslek lisesinde anestezi, diş protez, ilk yardım ve acil bakım, laboratuvar, radyoloji, ortopedi teknisyenliği ile tıbbi sekreterlik programlarına devam edilmiş, bu programlara 1996 yılında 16.000 yeni öğrenci kaydedilmiştir. Ayrıca, 6 adet sağlık eğitim enstitüsünden 2'si sağlık eğitimi fakültesi haline getirilmiştir.

Koruyucu ve birinci basamak sağlık hizmeti sunulmasında, yataklı tedavi hizmetlerinde, modern anlamda yönetimde, toplumun sağlık eğitiminde ve tıbbi cihazların bakım ve onarımında nitelikli insangücü ihtiyacı devam etmektedir.

Diğer taraftan, hizmetin gerekleri esas alınarak atamayı belirli kurallara bağlamak, hizmette verimliliği artırmak ve yurdun değişik hizmet bölgeleri ve alanlarında görev yapmalarını temin ederek hizmetin yaygınlaşmasını sağlamak ve sağlık insangücü alanında bölgelerarası eşitsizliği ortadan kaldırmak üzere Sağlık Bakanlığı Atama ve Nakil Yönetmeliği 16 Kasım 1996 tarihli ve 22819 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Sağlık hizmeti sunumunda kamu kesiminin ağırlığı devam etmektedir. Hasta yataklarının yüzde 95,5'i, koruyucu sağlık hizmet birimlerinin tamamı kamu kesimine aittir.

Yatakların yurt düzeyine dengesiz dağılımı devam etmekte olup, yatakların yüzde 40'ı üç büyük kentimizde bulunmaktadır.

Sağlık hizmeti veren kuruluşların farklı nüfus gruplarına yönelik ayrı ayrı faaliyet göstermeleri ve kurumlar arasında etkili bir koordinasyonun sağlanamamış olması, kaynakların verimsiz kullanımına ve yatırım ile hizmetlerde tekrarlara sebep olmaktadır.

Birinci basamaktan başlayarak referans hastanelerine kadar ve bütün hizmet kademelerini kapsayan etkili bir hasta sevk sisteminin kurulamamış olması, hizmet talebinin yanlış yerlere yönelmesine, hizmet maliyetinin ve hasta sirkülasyonunun artmasına yol açmaktadır.

Bir taraftan hasta yatakları düşük kapasite ile kullanılmakta, diğer taraftan üst düzey hizmet veren hastanelerde hizmet için bekleme süresi uzamaktadır. Hastanelerin modern yönetim anlayışıyla işletilmemesi, hizmetlerde aksamalara, verimsizliğe ve israfa sebep olmaktadır.

Özellikle nüfusu hızlı artan kentsel yerleşim birimlerinde entegre hizmet sunumunu gerçekleştirecek bir temel sağlık hizmetleri modelinin geliştirilememiş olması, hastanelerin

yüksek birim maliyetle birinci basamak tedavi hizmeti veren kuruluşlar haline gelmesine ve hasta yığılmalarına sebep olmaktadır.

Sağlık Bakanlığı'nda bilgi işlem merkezi ve uluslararası INTERNET bağlantısı gerçekleştirme çalışması tamamlanma safhasına gelmiştir. Ancak, sağlık enformasyon sisteminin kurulamaması sebebiyle yeterli, güvenilir, sürekliliği olan bilgilerin toplanamaması, her düzeydeki yönetim birimlerini olumsuz yönde etkilemektedir.

TABLO: II.4- Türkiye'de Mevcut Sağlık Kuruluşları (1996)	
Sağlık Kuruluşu	Adet
Hastane	1 070
Sağlık Ocağı	5 055
Köy Sağlık Evi	11 901
Semt Polikliniği	50
Acil Yardım ve Kurtarma Merkezi	5
Acil Sağlık İstasyonu	58
AÇS/AP Merkezi	270
Verem Savaş Dispanseri	256
Deri-Tenasül Hast.Dispanseri	16
Cüzzam Savaş Dispanseri	12
Hava Limanı Sağ.Dnt.Mrk.	8
Hudut Sağlık Denetim Merkezi	13
Sahil Sağlık Denetim Merkezi	45
Sağlık Eğitim Enstitüsü	4
Sağlık Meslek Lisesi	323
R.Saydam Hıfz.Merk.Bşk.	1
Bölge Hıfzıssıhha Enstitüsü	13
İl Halk Sağ.Laboratuvarı	66
İlçe Halk Sağlığı Laboratuvarı	15
Sıtma Enstitüsü	1
Sıtma Kontrol Laboratuvarı	6
Sıtma Laboratuvarı	76
Sağlığı Koruma Yeri	2
MEB Sağlık Eğitimi Merkezi	93
SSK Dispanseri	147
SSK Sağlık İstasyonu	237
Kaynak:Sağlık Bakanlığı	

Sağlık Bakanlığı bünyesinde bağışık-lama, bulaşıcı hastalıkların kontrolü, ağız ve diş sağlığı, ruh sağlığı, gençlerin zararlı alışkanlıklardan korunması, halk eğitimini geliştirme, aile planlaması, güvenli annelik, üreme sağlığı, turistik bölgelerde zararlı haşere ile mücadele, sıtma, verem, kanser erken teşhis ve tedavisi, kronik hastalıklar, özürülüler konusundaki proje çalışmaları 1996 yılında tamamlanarak uygulamaya konulmuştur. Beslenme, çevre sağlığı, ilk ve acil yardım, iş ve işçi sağlığı da dahil koruyucu sağlık hizmetlerindeki yetersizlikler önemli sağlık sorunlarına ve ekonomik kayıplara yol açmaktadır. Bu hizmetlerin temel sağlık hizmet birimlerine entegre edilerek yaygın, sürekli ve etkili verilebilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılmasına olan ihtiyaç devam etmektedir. Tedavi hizmetlerinin modernizasyonuna yıl içinde devam edilmiştir.

Önemli bir halk sağlığı sorunu olan trafik kazaları yılda ortalama 6 bin kişinin ölümüne, 200 bin kişinin yaralanmasına, 20 bin kişinin ise sakat kalmasına neden olmakta, ayrıca trilyonlarca liralık maddi kayıplara yol açmaktadır. Karayolu trafik güvenliğinin sağlanması amacıyla 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun bazı maddeleri 4199 sayılı Kanun ile 17.10.1996 tarihinde yeniden düzenlenmiştir. Bu Kanun kapsamında, Sağlık Bakanlığı'na karayollarında meydana gelen

kazalarla ilgili olarak ilk ve acil yardım hizmetlerinin planlanması ve uygulanması, karayolları üzerinde ilk yardım istasyonlarının kurulması, yeteri kadar ilk ve acil yardım ambulansı buldurması görevleri verilmektedir.

1996 yılında Sağlık Bakanlığı'na ait 5 ilde Acil Yardım ve Kurtarma Merkezi kurulmuştur. Bu merkezlere bağlı 58 acil sağlık hizmet istasyonu görev yapmaktadır.

Ayrıca Karayolları Güvenliği Projesi kapsamında Ankara-Sivrihisar arası yol güzergahında ilk yardım ve acil sağlık hizmetlerinin verilmesine ilişkin pilot uygulama başlatılması ile ilgili çalışma tamamlanmıştır. Ancak, uygulamanın yurt geneline ve kazaların yoğun görüldüğü yerlere yaygınlaştırılması ihtiyacı devam etmektedir.

Sağlık hizmetleri açısından sigorta kapsamındaki nüfusun oranı yüzde 65,8 olmuştur. Yeşil kart uygulaması çerçevesinde 5.426.677 kişi yataklı tedavi hizmetleri açısından güvenceye kavuşturulmuştur. Ancak, sözkonusu uygulamanın yeterli ve sağlam finansman kaynağına dayandırılmamış olması sebebiyle ortaya çıkan aksaklıklar devam etmektedir.

Sunulan hizmetin devletçe sübvansiyon edilmesi, hizmetin fiyatlandırılmasında ve piyasa şartlarında kullanılmasında isabetli olmayan sonuçlara yol açmaktadır. Sübvansiyon edilmiş olan hizmetlerden sadece ihtiyacı olan değil, gelir düzeyine bakılmaksızın herkes aynı ücreti ödemek suretiyle yararlanabilmektedir. Seçici olmayan bu sübvansiyon uygulamasıyla kaynaklar yanlış yönlendirilmekte, asıl ihtiyacı olanlara yeterli ve doğrudan sübvansiyon sağlanamamaktadır.

Pilot ve örnek uygulama olarak başlatılan ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu'nun 5.maddesine istinaden idari ve mali yönden özerk bir işletme haline dönüştürülen Türkiye Yüksek İhtisas Hastanesi'nin yeniden yapılanma ve kalite iyileştirme tedbirleri sonucunda verilen hizmetlerde bir önceki yıla göre yüzde 30 verim artışı sağlanmıştır.

Kuruluşlar	1995		1996 (1)	
	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı	Hastane Sayısı	Yatak Sayısı
Sağlık Bakanlığı	677	76 991	679	77 884
Milli Savunma Bakanlığı	42	15 900	42	15 900
S.S.K. Gn.Md.	115	25 397	118	26 000
K.İ.T.	11	2 099	11	2 099
Diğer Bakanlıklar	2	680	2	680
Tıp Fakülteleri	33	20 811	34	21 928
Belediyeler	5	1 160	5	1 160
Yabancılar	5	609	5	609
Azınlıklar	5	934	5	934
Dernekler	15	1 224	15	1 341
Özel	141	6 167	154	6 928
TOPLAM	1 051	151 972	1 070	155 463

Kaynak: Sağlık Bakanlığı, DPT (1) Geçici.

Tıbbi cihaz, aşı, serum, kan ve kan ürünlerinin yurt içinde üretilmesi ve yataklı tedavi hizmetlerine özel sektörün kaynakları yeterince yönelmemiştir. Bu kesimin yatırımları daha çok ayakta teşhis ve tedavi hizmeti arzına yönelmektedir. Tıbbi cihazların kullanımı, ilaç, aşı, serum, kan ve kan ürünleri ile organ temini, yaşlanmaya bağlı hastalıklar ile yatalak haline

gelen hastaların bakımı, yanık ve organ temini ve nakli alanlarında hizmet ihtiyacı devam etmektedir.

Temel sağlık hizmetlerinin güçlendirilmesi ve sağlık yönetim kapasitesinin geliştirilmesi amacıyla 1991 yılında 8 İlde uygulanmasına başlanılan Birinci Sağlık Projesinde 1996 yılı itibarıyla yüzde 63 fiziki gerçekleşme sağlanmıştır. Güney ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 23 İl kapsamına alan ve 1995 yılında başlatılan İkinci Sağlık Projesinin uygulanmasına 1996 yılında da devam edilmiştir.

TABLO: II.6- Sağlık Personelinin Sayısal Gelişimi		
Sağlık Personeli	1995	1996 (1)
Hekim Sayısı	67 160	70 000
Bir Hekime Düşen Nüfus	925	903
Dışhekim Sayısı	13 630	14 200
Bir Dışhekimine Düşen Nüfus	4 561	4 452
Eczacı Sayısı	17 912	18 560
Bir Eczacıya Düşen Nüfus	3 471	3 406
Hemşire Sayısı	67 490	71 400
Bir Hemşireye Düşen Nüfus	921	885
Ebe Sayısı	43 000	45 000
Bir Ebeye Düşen Nüfus	1 446	1 405
Sağ.Mem.ve Sağ.Tek Sayısı	42 900	45 400
Bir Sağlık Memuru ve Sağlık Teknisyenine Düşen Nüfus	1 449	1 392
Kaynak: Sağlık Bakanlığı (1) Geçici		

TABLO: II.7- Sağlık Ocakları ve Sağlık Evlerinin Sayısal Gelişimi		
(Adet)		
Yıllar	Sağlık Ocağı	Sağlık Evi
1989	3 304	10 731
1990	3 454	11 075
1991	3 672	11 262
1992	3 901	11 490
1993	4 226	11 630
1994	4 575	11 878
1995	4 927	11 888
1996 (1)	5 055	11 901
Kaynak: Sağlık Bakanlığı (1) Geçici		

III. EĞİTİM VE KÜLTÜR

1. EĞİTİM

Her kademedeki eğitimin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması çalışmalarına 1996 yılında da devam edilmiştir.

1995-1996 öğretim yılında okullaşma oranları; 5-6 yaş grubundaki okulöncesi eğitimde yüzde 7,2, ilkokullarda yaklaşık yüzde 100, ortaokullarda yüzde 65,2, genel ve mesleki-teknik liseleri kapsayan ortaöğretimde yüzde 55, yükseköğretimde ise yüzde 13,5'i örgün öğretimde olmak üzere toplam yüzde 22,4'e ulaşmıştır.

1996 yılı sonu itibariyle, 450 adet ilköğretim okulunun tamamlanarak hizmete alınacağı ve bu suretle ilave 182.160 öğrencilik kapasite yaratılacağı beklenmektedir. 168 adet genel lisenin bitirilmesi suretiyle bu kademedeki 57.120 öğrencilik ilave kapasite hizmete alınmış olacaktır.

Mesleki ve teknik eğitimde, çeşitli branşlarda toplam 84 teknik lisenin 1996 yılı sonunda tamamlanarak toplam 32.750 öğrencilik ilave kapasitenin hizmete alınacağı tahmin edilmektedir. Özel eğitim içinde yer alan üstün zekalı çocukların yeteneklerine uygun bir ortamda yetiştirilmelerini sağlamak amacıyla başlatılan pilot proje uygulaması devam etmektedir.

Öğretim programlarının bilimsel esaslara ve çağımızın gereklerine göre yeterince geliştirilememesi, okullardaki derslik, öğretmen ve öğretim üyesi sayılarındaki yetersizlikler ve dağılımındaki dengesizlikler, eğitimde imkan ve fırsat eşitliğini olumsuz yönde etkilemekte ve kalitenin düşmesine neden olmaktadır.

Eğitimde yeni teknolojilerin kullanılması ve yaygınlaştırılmasında yeterli gelişme sağlanamamıştır.

Öğretmen dağılımındaki dengesizlik ve artan emeklilik talebi, özellikle ilköğretimde mevcut olan öğretmen açığını artırmıştır. Eğitim fakültesi mezunları öğretmen açığını karşılayamamaktadır.

Sınıf geçme sisteminin ilk uygulama yılı sonuçları henüz alınmadan sistemde yapılan değişikliklerin muhtemel olumsuz etkilerinin süratle giderilmesi önem taşımaktadır.

Mesleki ve teknik liselerde sağlanan sayısal gelişmelere rağmen, başta endüstri meslek liseleri olmak üzere bu okullara öğrenci talebinin yoğun olması, kaynak yetersizliği, mevcut kaynakların etkin kullanılamaması gibi nedenlerle eğitimin bu kademesinde beklenen gelişme sağlanamamıştır. Mevcut kapasiteden azami fayda sağlamak amacıyla, mesleki ve teknik eğitim kurumları ile çıraklık eğitim merkezlerinde Tam Gün Tam Yıl Eğitim uygulamasına devam edilmiştir.

İş piyasasının ihtiyaç duyduğu nitelik ve türde mesleki eğitim programlarının geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi ihtiyacı devam etmektedir. Başta çok programlı liseler olmak üzere mesleki ve teknik liseler belirli bir plan ve program olmaksızın amacı dışında uygun olmayan ortamlarda açılmakta, bu durum kaynak israfına yol açmaktadır.

1995-1996 öğretim yılında yaygın eğitim ile kamu ve özel kesim eğitim merkezlerinde yaklaşık 1,9 milyon kişiye genel, kültürel, mesleki, çıraklık ve hizmetçi eğitim imkanı sağlanmıştır.

Örgün mesleki eğitime göre maliyeti daha düşük olan çıraklık eğitiminde yeterli gelişme sağlanamamıştır. Bu eğitim sisteminde çocukların ancak yüzde 20'sine ulaşabildiği tahmin edilmektedir. Eğitim sisteminin dışında kalan bu çocukların sosyal ve ekonomik yönden uygun olmayan ortamlarda yetişmesi insan kaynağımızın verimsiz kullanımına neden olmaktadır.

Örgün ve yaygın mesleki-teknik eğitimin iş hayatı ve işgücü piyasası ile ilişkilerinin geliştirilmesi, okulda sadece temel bilgi ve becerilere ağırlık verilerek uygulamanın işyerlerine kaydırılması eğitimin niteliği açısından büyük önem taşımaktadır.

1988 yılında başlatılan ve Dünya Bankası kredisi ile finanse edilen Yaygın Mesleki Eğitim Projesi 1996 yılında tamamlanmıştır.

1994 yılında başlatılan Dünya Bankası kredili İstihdam ve Eğitim Projesi çerçevesinde 250 mesleğin standardının tespit çalışmalarına başlanmış, kapsama alınan 250 meslekten 8'inin standardı belirlenmiş ve geriye kalan mesleklerin standart belirleme çalışmaları için komisyonlar oluşturulmuştur. Ayrıca, proje amaçlarından biri olan sınav ve sertifikasyon sisteminin kurulması ile ilgili çalışmalar tamamlanmış ve konu ile ilgili pilot uygulamanın başlatılması aşamasına gelinmiştir.

Kamu ve özel kesim kuruluşlarında yapılan hizmetçi eğitim faaliyetlerinin geliştirilmesi ihtiyacı önemini korumakta ve özel sektör kuruluşlarının hizmetçi eğitim faaliyetlerine ilişkin bilgi eksikliği sorunu devam etmektedir.

Ülkemizde çevre temizliği, trafik düzeni, sağlık eğitimi, uyuşturucu madde kullanımı ve diğer sosyal ve kültürel konulardaki bilinç eksikliği toplumsal düzeni olumsuz yönde etkilemektedir. Örgün ve yaygın eğitimde konu ile ilgili programların yetersizliği, bu durumun ortaya çıkmasında önemli paya sahiptir.

1995-1996 öğretim döneminde üniversite sayısı 8'i vakıf üniversitesi olmak üzere 61'e, fakülte sayısı 466'ya, yüksekokul sayısı 85'e, meslek yüksekokulu sayısı 459'a, enstitü sayısı da 237'ye ulaşmıştır.

Özellikle 3837 sayılı Kanun ile 1992 yılında kurulan Üniversiteler ve Yüksek Teknoloji Enstitüleri başta olmak üzere üniversitelerimizin fiziki altyapı ve öğretim elemanı ihtiyacı devam etmektedir.

TABLO: II.8- İlkokullarda ve Ortaokullarda Durum (1995-1996)			
	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
İlkokullar	48 038	229 791	6 896 762
Ortaokullar	9 478	68 944	2 651 076
Kaynak: MEB			

TABLO: II.9- Genel Liselerde Durum (1995-1996)			
Okul Çeşidi	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Lise	1 618	51 671	1 076 608
Anadolu Lisesi	360	7 328	47 526
Fen Lisesi	27	644	6 251
Anadolu Güz.Sanatlar Lisesi	16	253	1 823
Açık Öğretim Lisesi	-	-	71 309
Akşam Lisesi	11	159	2 674
Anadolu Öğretmen Lisesi	74	1 478	19 689
Özel Liseler	326	8 000	51 235
TOPLAM	2 432	69 533	1 277 115
Kaynak: MEB			

TABLO: II.10- Mesleki ve Teknik Liselerde Durum (1995-1996)				
Okul Çeşidi	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Öğretmen Başına Öğrenci Sayısı
Endüstri Meslek Lisesi	864	22 900	386 611	17
Kız Meslek Lisesi	567	13 791	95 265	7
Ticaret Turizm ve Otelcilik Meslek Lisesi	525	10 234	211 770	21
İmam-Hatip Lisesi	561	17 226	186 688	11
Sağlık Meslek Lisesi	328	4 901	58 324	13
Özel Eğt.Meslek Lisesi	4	28	133	5
Tarım Meslek Lisesi	19	218	2 294	12
Diğer Mesleki ve Teknik Liseler	19	736	3 336	5
Özel Mesleki ve Teknik Liseler	18	124	1 700	14
TOPLAM	2 905	70 158	946 121	13
Kaynak: MEB				

Yükseköğretimde rekabetçi bir yapı kurulamamış, üniversite içinde olduğu kadar üniversiteler arasında da rekabet ortamı oluşturulamamıştır.

Yükseköğretime olan aşırı talep, etkili bir yönlendirme sisteminin kurulamayışı ve önceki yıllardan üniversiteye giremeyen öğrenciler nedeniyle üniversite önünde yığılmalar 1995-1996 öğretim yılında da devam etmiştir.

Nüfusun ve işgücünün eğitim düzeyinde iyileşmeler görülmekle birlikte, Avrupa Birliği ülkeleri düzeyine ulaşmak için örgün ve yaygın eğitim sistemindeki gelişmelerin hızla devam ettirilmesi gereği bulunmaktadır.

Meslek yüksekokulları ile ilgili yapılanmanın da daha esnek bir şekilde ele alınarak işgücü piyasası ile ilişkilerinin geliştirilmesi önem taşımaktadır.

TABLO: II.11- Yaygın Eğitim Faaliyetlerinde Sayısal Göstergeler (1995-1996)			
	Eğitim Merkezi Sayısı	Öğretmen Sayısı	Kursiyer Sayısı
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI	1 826	10 145	1 178 967
Pratik Kız Sanat Okulu	481	779	37 819
Halk Eğitim Merkezi	905	5 029	147 061
Çıraklık Eğitim Merkezi	305	3 775	213 720
Olgunlaşma Enstitüsü	11	-	1 659
Yetişkinler Eğitim Merkezi	12	-	182
Mesleki Eğitim Merkezi	41	33	551
Endüstri Pratik Sanat Okulu	1	-	74
Diğer Kurslar (Mesleki, Sosyal ve Kültürel)	-	-	770 957
Meslek Kursları(3308 Sayılı Kanuna Göre)	-	-	3 985
Eğitim ve Uygulama Okulu	39	309	1 688
Meslek Okulu	31	220	1 271
DİĞER KAMU KURUM VE KURULUŞLARI	7 039	5 504	202 118
Diyanet İşleri Bşk.	5 949	5 399	180 000
İş ve İşçi Bulma Kurumu	1 078	-	19 898
Turizm Bakanlığı	12	105	2 220
ÖZEL KURUMLAR	3 272	26 157	577 188
Özel Dershaneler	1 292	10 941	334 277
Özel Kurslar	1 980	15 216	242 911
TOPLAM	12 137	41 806	1 958 273

Kaynak: MEB, Turizm Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı

TABLO: II.12- Yükseköğretim Kurumlarında Öğrenci ve Öğretim Elemanı Durumu				
	1992-1993	1993-1994	1994-1995	1995-1996
Öğretim Üyesi Sayısı	12 481	13 621	15 051	16 317
Öğretim Elemanı Sayısı	37 580	41 411	44 086	49 234
Toplam Öğrenci Sayısı	859 484	1 053 765	1 107 320	1 150 137
Açıköğretim Hariç Öğrenci Sayısı	512 339	587 999	630 005	690 677
Bir Öğretim Üyesine Düşen Öğrenci Sayısı	39,2	43,2	41,8	42,3
Bir Öğretim Elemanına Düşen Öğrenci Sayısı	13,0	14,2	14,3	14,0

Kaynak: YÖK

TABLO: II.13- Yükseköğretim Kurumlarına Başvuranlar (1995-1996)		
	Sayı	Yüzde
Lise ve dengi okullardan aynı yıl mezun olanlar	543 815	38,9
Lise ve dengi okullardan önceki yıllarda mezun olup üniversiteye giremeyenler	595 716	42,6
Bir yükseköğretim kurumuna girmeye hak kazanıp kayıt olmayanlar	47 539	3,4
Halen bir yükseköğretim kurumunda okumakta olup branş değiştirmek isteyenler	151 633	10,8
Bir yükseköğretim kurumunu bitirip, tekrar müracaat edenler	33 755	2,4
Çeşitli sebeplerle yükseköğretim kurumlarından ayrılıp tekrar başvuranlar	26 032	1,9
Özel yetenek sınavı ile bir yükseköğretim kurumuna girip tekrar başvuranlar	278	0,0
TOPLAM	1 398 768	100,0

Kaynak: YÖK

TABLO : II.14- Eğitim Kademelerinde Okul, Öğretmen, Öğrenci Sayıları ve Okullaşma Oranları(1995-1996)					
	Okul Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Okullaşma Oranı (Yüzde)	
Okul Öncesi Eğitim	6 830	9 622	187 812	7,2	(1)
Sekiz Yıllık Temel Eğitim	51 721	(2) 298 735	9 547 838	89,0	
-İlkokul	48 038	229 791	6 896 762	103,5	(3)
-Ortaokul	3 683	68 944	2 651 076	65,2	
Ortaöğretim	5 337	139 691	2 223 236	55,0	
-Genel Lise	2 432	69 533	1 277 115	31,6	
-Mesleki ve Teknik Lise	2 905	70 158	946 121	23,4	
Yükseköğretim	61	49 234	1 150 137	22,4	
-Örgün	-	49 131	690 677	13,5	
-Açıköğretim	-	103	459 460	8,9	
Yaygın Eğitim	12 137	41 806	1 958 253	(4) -	

Kaynak: MEB, YÖK, DPT, Turizm Bakanlığı, Diyanet İşleri Başkanlığı
(1) 5-6 yaş grubu alınmıştır.
(2) İlköğretim okulları sayısı ilkokul sayısı kapsamındadır.
(3) Yaklaşık yüzde 5-6'sı çağ nüfusu altında veya üstündeki öğrencilerdir.
(4) Kursiyer sayısıdır.

TABLO: II.15- Seçilmiş Bazı Ülkelerde Eğitim Göstergeleri					
Ülkeler	Zorunlu Eğitim Süresi	1992 Yılı Okullaşma Oranları (Yüzde)			
		İlkokul	Ortaöğretim	Yükseköğretim	
Belçika	12 yıl	99	102	38	
Fransa	10 yıl	106	101	46	
Almanya	9-10 yıl	107	97	36	
İngiltere	11 yıl	104	86	28	
İrlanda	11 yıl	103	101	38	
Hollanda	12 yıl	98	97	39	
ABD	10 yıl	104	92	76	
Danimarka	9 yıl	95	108	23	
Portekiz	-	120	59	18	
İspanya	-	107	68	40	
Macaristan	-	89	81	15	
Türkiye (1)	5 yıl	100	55	22,4	

Kaynak: Education At a Glance OECD Indicators, 1995.,World Development Report,1995
(1) 1996 yılı baz alınmıştır.

2. BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR

Bütün vatandaşların beden ve ruh sağlığının geliştirilmesi için spor faaliyetlerinin geniş kitlelere yaygınlaştırılması, belli spor dallarındaki ilgi yoğunluğunun olimpiik sporların tümüne yöneltmesi amacıyla değişik sporlara imkan veren tesis türlerinin bölgeler düzeyinde dengeli dağılımı konusundaki çalışmalara devam edilmiştir. Bu çerçevede 13.750 kişi kapasiteli 25 adet spor salonu, 2 adet açık yüzme havuzu, 2 adet güreş eğitim merkezi, 30.000 kapasiteli 6 adet trübün bitirilerek hizmete açılmış, il spor okullarında 65.696 öğrenciye çeşitli branşlarda 1.802 eğitici nezaretinde spor eğitimi verilmiştir.

Program döneminde Türk sporcuları iştirak ettikleri uluslararası spor müsabakalarında 303 altın, 242 gümüş, 284 bronz olmak üzere toplam 829 madalya kazanmışlardır. Güney Doğu Anadolu Bölgesindeki gençleri spora kanalize etmek, sportif eğitim bütünlüğünü sağlamak ve GAP Projesinin tanıtılmasına katkıda bulunmak amacıyla hazırlanan 2.Uluslararası GAP Spor Şenlikleri organize edilmiştir.

Spora ayrılan kaynakların artırılması, tesislerin rasyonel kullanılması, sporla ilgili insangücü ihtiyacının karşılanması hususlarında özel sektörün, mahalli idarelerin ve spor kulüplerinin rolünü ve katkısını düzenleyen Sponsorluk Kanun Tasarısı ve Spor Kulüpleri Kanun Tasarısı Taslakları çalışmaları tamamlanmıştır.

Spor konusunda yeterli istatistiki bilgilerin düzenli olarak derlenip yayınlanmaması, ülkemizin iller ve bölgeler itibariyle sporcu potansiyeli, sporcu eğilimleri gibi konularda yeterli araştırmaların ve sağlıklı verilerin bulunmaması sorunu devam etmektedir.

TABLO: II.16- Spor Tesislerindeki Gelişmeler (Adet)			
Spor Tesisleri	1994	1995	1996
Stadyum	239	252	252
Spor Salonu	407	454	479
Kapalı Yüzme Havuzu	44	47	47
Açık Yüzme Havuzu	16	18	20
Futbol Sahası	137	152	158
TOPLAM	843	923	956
Kaynak: GSGM			

TABLO: II.17- Spordaki Gelişmeler			
	1994	1995	1996
Sporcu Sayısı	369 633	370 000	115 000
Antrenör Sayısı	10 152	10 702	11 960
Hakem Sayısı	30 399	35 000	25 353
Spor Klubü Sayısı	4 519	5 666	5 823
Kaynak: GSGM			

3. SERBEST ZAMANLARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ekonomik ve sosyal gelişmişlik düzeyinin artması, diğer yandan atıl durumda bulunan toplam işgücü nedeniyle serbest zamanların değerlendirilmesi ülkemizde gittikçe önem kazanmaktadır. Serbest zamanları değerlendirme faaliyetlerinin çocuklar, gençler, çalışanlar, emekliler, yaşlılar, ev kadınları, yalnız yaşayanlar ve diğer toplum kesimlerini kapsamaması gerekmektedir.

Metropolitan şehirlerde, gençlik kesiminde uyuşturucu bağımlılığının arttığı gözlenmektedir. Gençliğin uyuşturucu bağımlılığı gibi kötü alışkanlıklardan uzak tutulabilmesi amacı ile serbest zamanlarında okulu ve dışında yaratıcı üretici, öğretici, toplu-mun muhtaç kesimlerine hizmet götürücü ve spora yönelik faaliyetlere yönlendirilmeleri gerekmektedir. Gençlerin kötü alışkanlıklardan korunması ve serbest zamanlarını değerlendirebilmeleri için anne ve babaların da eğitilmesi ihtiyacı bulunmaktadır.

Metropolitan şehirlerin sosyal ve ekonomik sorunlarının yoğunlaştığı bölgelerinde, kitlelerin serbest zamanlarında eğitilebilmeleri amacı ile vakıf ve mahalli idareler tarafından yürütülen faaliyetlerin desteklenmesi, diğer yandan serbest zamanları değerlendirmeye yönelik tesislerin mahalli idareler yardımı ile uydu kentlere ve kırsal kesime kadar yaygınlaştırılması çabalarının sürdürülmesi gerekmektedir.

Yetki karmaşası ve kaynak israfını önlemek amacı ile serbest zamanların değerlendirilmesine ilişkin organizasyon çalışması yapılması ve eğitici ve rehber insan gücü ihtiyacının karşılanması ve üniversitelerde rekreasyon konusunda eleman yetiştiren bölümlerin açılması ihtiyacı sürmektedir.

Çocukların ve gençlerin şiddet eylemlerinden ve zararlı maddelerden korunması, serbest zamanların sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerle yararlı ve olumlu bir şekilde değerlendirilmesi amacı ile oluşturulan İl Eğitim ve Gençlik Komisyonları faaliyetlerini sürdürmektedir.

Gençlerin serbest zamanlarını sosyal ve kültürel ve sportif faaliyetlerle değerlendirmek, dinlenmelerini sağlamak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'ne bağlı kamp yerlerinde ve ayrıca mahalli idarelere bağlı tesislerde gençlik kampı uygulamaları sürdürülmüştür.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından organize edilen izcilik faaliyetlerine 72.216 izci, öğrenci eğitim kamplarına 1.253 öğrenci, halk oyunlarına 133.545 kişi, satranç yarışmalarına 1.830 okuldan 58.966 öğrenci, katılmıştır. Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nce bütün illerde çeşitli spor dallarında açılan İl Spor Okulları faaliyetlerini sürdürmüş, merkez gençlik ve mahalli gençlik kamplarına 7.800 genç, halk oyunları yarışmalarına 52 bin genç katılmıştır. Ayrıca gençlerin serbest zamanlarını kendi istekleri doğrultusunda tercih edecekleri faaliyetlerle değerlendirmek amacını taşıyan ve halen 68 il ve 11 ilçede faaliyet gösteren gençlik merkezlerindeki faaliyetler yıl boyunca sürdürülmüştür. Kültür Bakanlığı'na bağlı 15 topluluk ve koro modern folk, klasik türk, tasavvuf ve halk müziği dallarında faaliyet göstermekte, 11 kütüphane çok amaçlı olarak kullanılmakta, 33 kültür merkezi çeşitli alanlarda faaliyet göstermektedir.

Özel ve kamu radyo ve televizyon kanallarının, halkın özellikle kırsal kesimde yaşayanların serbest zamanlarının değerlendirilmesinde etkin bir biçimde rol almaları ve kamuoyu oluşturmaları önem taşımaktadır.

4. KÜLTÜR

Sanayileşme, şehirleşme ve dışa açılma politikalarının etkisiyle sosyal değişme süreci hız kazanmış olup, ekonomik, sosyal ve kültürel politikaların bir bütünlük içinde ele alınması ihtiyacı devam etmektedir.

Kültür alanında nitelikli insangücü, finansman ve ilgili kuruluşlar arasındaki koordinasyon yetersizlikleri önemini korumaktadır.

Yazılı, sesli ve görüntülü yayın hayatında kaliteli yerli yayın oranının artırılması hususunda yeterli gelişme sağlanamamıştır.

Yurt içinde ve yurt dışındaki taşınır ve taşınmaz kültür varlıklarımızın korunması, bakımı ve restorasyonuna yönelik çalışmalar sürdürülmektedir.

Eski eser kaçakçılığının önlenmesi için gerekli tedbirlerin alınması, bu eserleri bulup ilgili mercilere teslim edenlerin, buluntuların gerçek değerleri üzerinden ödüllendirilmesi önemini korumaktadır.

Kültürel etkinliklerin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalara hız kazandırılmıştır.

Uluslararası boyutu olan sanat festivallerinin ülkeleri birbirine yaklaştırdığı, kültürel etkileşim ve tanıtımı sağladığı gerçeğinden hareketle bu tür faaliyetlerin desteklenmesi gerekmektedir.

Dünya ülkeleri ile ikili ilişkilerimizde kültür boyutunun önemle ele alınması, kültür değişim programları hazırlanması ve bu çerçevede özellikle AB ve Türk Cumhuriyetleri'ne öncelik verilmesi hususu önemini korumaktadır.

Türkçe'nin günümüzdeki gelişmeleri ifade edebilecek şekilde daha da zenginleştirilmesi için, yeni terim ve kelimeleri karşılamak üzere çalışmalar yapılması ihtiyacı önemini korumaktadır.

TABLO: II.18-Yayımlanan Kitap ve Süreli Yayın Sayıları (Adet)					
	1991	1992	1993	1994	1995
Kitap	6 522	6 151	5 978	5 631	5 172
Süreli Yayın	3 033	2 910	2 734	2 763	2 594
Kaynak: DİE					

TABLO: II.19- Müze, Ziyaretçi ve Eser Sayıları					
	1991	1992	1993	1994	1995
Müze Sayısı	153	154	158	159	163
Ziyaretçi Sayısı (Bin Kişi)	9 650	14 635	13 663	14 910	14 847
Eser Sayısı (Bin Adet)	2 401	2 474	2 486	2 491	2 553
Kaynak: DİE					

TABLO: II.20- Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü Faaliyetleri			
	1993-1994	1994-1995	1995-1996
Yerleşik Tiyatro			
Sahne Sayısı	24	25	23
Yerli Eser Sayısı	46	67	70
Yabancı Eser Sayısı	41	40	52
Temsil Sayısı	3 380	3 681	3 954
Turne Temsil Sayısı	237	320	476
Yerleşik Temsil Sayısı	3 143	3 361	3 478
İzleyici Sayısı	825 877	1 046 440	1 119 612
Kaynak: Kültür Bakanlığı			

TABLO : II.21- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Faaliyetleri			
	1993-1994	1994-1995	1995-1996
Müdürlük Sayısı	5	5	5
Eser Sayısı	78	51	76
Yerli Eser Sayısı	18	5	14
Yabancı Eser Sayısı	60	46	62
Temsil Sayısı	556	507	558
İzleyici Sayısı	449 371	314 391	390 645

laştırma çalışmaları devam etmektedir.

Program döneminde arşiv çalışmaları sürdürülmüş, uzman personel sayısı artırılmış, teknik donanım sağlanmış olup, önemli dönemlere ait bazı tarihi belgelerin tasnif ve tercümesi yapılmıştır.

Toplumun sosyo-kültürel yapısına uygun yerleşme ve mimari uygulamalarda araştırma-geliştirme faaliyetleri yetersiz kalmaktadır. Mevcut tarihi zenginlikleri korumada, milli ve estetik mimari üslup geliştirmede ve böylece kimlik sahibi bir şehirleşmenin teşekkülünde belediyelere de önemli görevler düşmektedir.

Türk sinemasının gelişmesi için mevzuat alanında düzenleme yapılması gerekmektedir. Bu konuda eğitim, insangücü ve finansman ihtiyacı devam etmektedir.

Türk sinema ve tiyatrosu ile TRT'nin telif eser ihtiyacının karşılanabilmesi için, senarist ve yapımcıların desteklenmesi hususu önemini korumaktadır.

Kültür hizmeti veren vakıf, kurum ve kuruluşların desteklenmesi ve bunlar arasında koordinasyonun sağlanması gerekmektedir. Türk müziğinin araştırılması, eğitim ve öğretimi, özelliklerine bağlı kalınarak ve bütünlüğü korunarak değerlendirilmesi çalışmaları devam etmektedir.

Mahalli idarelerin Kültür Bakanlığı ile işbirliği halinde kültür hizmetlerini geliştirme ve yaygın-

TABLO: II.22- Kütüphane, Kitap ve Okuyucu Sayıları					
Kütüphaneler	1991	1992	1993	1994	1995
Milli Kütüphane					
Adet	1	1	1	1	1
Kitap (Bin Adet)	846	862	884	912	933
Okuyucu (Bin Kişi)	241	230	152	222	353
Halk Kütüphanesi					
Adet	853	910	1 004	1 053	1 033
Kitap (Bin Adet)	8 550	9 041	9 718	10 201	10 197
Okuyucu (Bin Kişi)	18 108	19 297	21 160	22 223	21 047
Çocuk Kütüphanesi					
Adet	101	94	90	88	79
Kitap (Bin Adet)	506	496	500	477	460
Okuyucu (Bin Kişi)	1 412	1 289	1 206	1 031	1 028
TOPLAM					
Adet	955	1 005	1 095	1 142	1 113
Kitap (Bin Adet)	9 902	10 399	11 102	11 590	11 590
Okuyucu (Bin Kişi)	19 761	20 816	22 518	23 476	22 428
Kaynak: DİE					

Çizgi film ve çizgi romanların yapım ve üretiminin, çocukların gelişimindeki rolü dikkate alınarak desteklenmesi ihtiyacı devam etmektedir.

Çocuk kitaplarının yazılması ve yayımlanması için yazarlar ve yayınevleri teşvik edilmektedir.

Kitap, dergi, süreli yayım, gazete gibi bütün basılı yayımlara, görüntülü ve sesli eserlere dair istatistiki kayıt ve bilgilerin milletlerarası standartlara uygun olarak

derlenmesi önem taşımaktadır.

Kaybolmaya yüz tutan hat, yazma, dağlama, ebru, telkari, ciltçilik ve bunun gibi tezrin sanatlarını tanıtmaya ve eski eser onarımı konusunda eğitim programlarının düzenlenmesi hususu önemini korumaktadır.

TABLO : II.23- Devlet Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü Faaliyetleri				
	1992	1993	1994	1995
Devlet Güzel San. Gal. Sayısı	41	44	44	44
Devlet Res.Hey.Müz.Sayısı	3	3	3	3
Devlet Güz.San.Gal.ve Res.Hey.Müz.Sergi Salonu	879	910	862	844
Hey.Müz.İzleyici Sayısı (Bin Kişi)	8 264	9 250	11 150	11 360
Kaynak: Kültür Bakanlığı				

TABLO: II.24- Türkiye’de Sinema İle İlgili Gelişmeler						
	(Adet)					
	Sinema Salonu	Sinema Filmi	Belgesel	Drama	Çizgi Film	İthal Edilen Film
1985	767	127	47	12	-	-
1986	675	185	61	13	-	432
1987	460	186	81	16	-	2 551
1988	424	117	83	42	2	1 072
1989	383	99	109	38	2	1 078
1990	354	75	97	33	4	173
1991	341	33	55	29	3	184
1992	312	38	42	30	9	155
1993	291	82	59	22	11	143
1994	313	77	64	20	4	161
1995	306	81	106	80	-	244
Kaynak: Kültür Bakanlığı						

5. TANITMA

Ülkeler arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkilerin çoğalması, tanıtım amaçlı faaliyetlerin önemini artırmaktadır.

Başbakanlık Tanıtma Fonu Kurulu 1996 yılı içerisinde, yurtiçi ve yurtdışı tanıtıma yönelik projelere sahip kamu kurum ve kuruluşları ile özel ve gönüllü kuruluşlara mali yardımda bulunmaya devam etmiştir.

Kamuoyunun ve ilgili makamların zamanında ve doğru olarak aydınlatılmasını ve bu faaliyetler için gerekli bilgi akımını sağlamakla görevli Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, hergün Türkçe ve diğer dillerde yayın yapan 15 radyonun toplam 62 yayını kaydedip dinlemekte, 3 yerli ve 13 yabancı haber ajansını sürekli takip etmekte, ayrıca yurtdışındaki 22 basın müşavirliğinin günlük olarak gönderdikleri haber, yorum ve yayın çevirilerini değerlendirmektedir.

Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü'nce 1996 yılının ilk 8 ayında 26 ülkenin yazılı basınında toplam 310 yayında 680, 17 TV kanalında 2.398 reklam gerçekleştirmiştir. Aynı dönem içerisinde 26 tür ve 6 dilde 11 milyon adet tanıtım dokümanı hazırlanarak yurt içi ve yurtdışı bürolar, büyükelçilik ve konsolosluklar aracılığı ile dağıtılmıştır. Ayrıca 17 ülkede uluslararası 73 fuara ve 32 süpermart'a katılmıştır. Bu arada 766 yerli- yabancı basın mensubu, 68 seyahat acentası ve tur operatorü davet edilerek ülkemizin turistik yerlerinde inceleme yapmaları imkanı sağlanmıştır.

Başbakanlık Toplu Konut İdaresi Başkanlığı sorumluluğunda 3-14 Haziran 1996 tarihinde İstanbul'da organize edilen Habitat II İnsan Yerleşimleri Konferansı başarı ile gerçekleştirilmiştir.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca küçük sanayici, sanatkar ve küçük sanat kooperatifleriyle, Türk el sanatları üreticilerinin mamülleri için yeni pazarlar bulmalarını sağlamak rekabet olanaklarını geliştirerek kalitenin yükselmesine katkıda bulunmak amacıyla yurtiçi ve yurtdışı sergi ve fuarlara iştirak edilmektedir. 1996 yılı içerisinde Berlin İthalat Fuarı, Lefkoşe Uluslararası Fuarı, Bakü Türk Haftası, Kanada Lale Festivaline katılmıştır.

Japonya'nın Kashiwasaki kentinde kurulmakta olan ve ülkemizin tanıtımına önemli katkıda bulunması beklenen Türk Kültür Köyü projesinin yapımı nedeniyle 24 Temmuz 1996 tarihinde yapılan açılışta çeşitli sanatkarların katılımıyla bir dizi kültürel faaliyet gerçekleştirilmiştir.

Kamu kurum ve kuruluşları yanında gönüllü kuruluşlar ile vakıflar da tanıtım faaliyetlerine katılmaya devam etmişlerdir. Tanıtma Vakfı 1996 yılı içerisinde Malezya, Singapur ve Bulgaristan'da çeşitli kültür ve sanat etkinlikleri düzenlemiştir.

IV. İNSANGÜCÜ VE İSTİHDAM

1. İNSANGÜCÜ

Nüfusun ve işgücünün eğitim durumunda gelişmeler görülmele birlikte, ileri ülkeler düzeyine ulaşmak için örgün ve yaygın eğitim sistemindeki gelişmelerin hızlandırılması gerekliliği devam etmektedir. Bu çerçevede zorunlu öğretimin sekiz yıla çıkarılmasına öncelik verilmesi büyük önem taşımaktadır.

Öğretmen ve öğretim üyelerinin sayı ve nitelik olarak geliştirilmesi ve istihdamının iyileştirilmesi çalışmalarına devam edilmiştir. Bununla beraber, öncelikle ilköğretim öğretmenlerinin sayıca yetersiz kalması karşısında diğer okul mezunlarının istihdamı yoluna gidilmiştir. Öğretmen yetiştiren okulların kapasitelerinde yapılacak düzenlemeler ve daha etkili ve dengeli bir insangücü kullanım politikası ile öğretmen açığının giderilmesi gerekliliği devam etmektedir.

Öğretmenlere ders yılı öncesinde verilen öğretim yılına hazırlık ödenekleri yüzde 100 artırılarak 8 milyon TL'ye yükseltilmiştir.

Yükseköğretimde, insangücü ihtiyaçlarının ve talebin yoğunlaştığı alanlarda öğrenci kontenjanlarının artışına gidilememiş, ancak sınırlı bazı düzeltmeler yapılabilmektedir. Örgün yüksek öğrenim yerine açık öğretim ve meslek yüksek okullarının tercihini artırmak üzere üniversite seçme sınavı sisteminde değişiklikler yapılmıştır. Hemşire, ebe ve sağlık teknisyeni yetiştiren okulların yüksek öğretim düzeyine kaydırılması çalışmaları tamamlanamamıştır.

Açık öğretimin, bağımsız programlar halinde geliştirilmesinin yanında, örgün eğitimin eksikliklerini tamamlayıcı bir şekilde kullanılması büyük önem taşımaktadır.

Örgün ve yaygın mesleki-teknik eğitimin işgücü piyasası ile ilişkilerinin geliştirilmesine, uygulamalı eğitimde işyerlerinin daha fazla sorumluluk almasına olan ihtiyaç devam etmektedir.

Meslek yüksekokulları ile ilgili yapılanmanın daha esnek bir şekilde ele alınarak, işgücü piyasası ile ilişkilerinin geliştirilmesi, işgücü ihtiyaçlarının ve talebin fazla olduğu dallara yönelmesi önem taşımaktadır.

2. İSTİHDAM

1994 yılındaki ekonomik daralma istihdamı daha çok tarım-dışı sektörlerde etkilemiş, kentsel alanlarda ağırlığını hissettiren işten çıkarmalar ekonominin istikrar eğilimine girmesiyle azalmaya başlamıştır.

Devlet İstatistik Enstitüsü (DİE) Hanehalkı İşgücü Anketi (HİA) sonuçlarına göre 1995 yılında 20.394 bin kişi olan istihdam edilenlerin sayısı Nisan 1996'da 20.821 bin'e yükselmiş, işsizlik oranı da yüzde 6,9'dan 6,3'e düşmüştür. Türkiye'de işgücü açısından işsizlik kadar önem taşıyan eksik istihdam oranı Nisan 1996'da yüzde 6,3, işsizlik ve eksik istihdam nedeniyle atıl durumda bulunan toplam işgücü oranı ise yüzde 12,6'dır.

Türkiye'de toplam istihdam içinde kayıt dışı istihdam, tarım dışı sektörlerde büyük boyutlara ulaşmıştır. Bunda istihdamla ilgili ek yük ve kesintilerin azaltılamamasının da payı bulunmaktadır.

Türkiye'nin istihdam yapısında önemli bir yer tutan ve işgücü verimliliğinin uluslararası ölçütlere göre çok düşük düzeyde kaldığı tarım sektöründe istihdam edilenlerin toplam istihdam içindeki payı 1996 yılında yüzde 44,9 gibi yüksek bir düzeyde seyretmektedir.

Türkiye'deki işgücü piyasası diğer gelişmekte olan ülkelerin işgücü piyasaları gibi parçalı bir yapıdadır. Buna göre büyük ölçüde tarımsal faaliyet alanlarını kapsayan kırsal işgücü piyasalarının yanısıra, kentsel alanlarda işgücü piyasaları organize kesim ve gayri resmi sektörler bazında farklılıklar taşımaktadır. Ülkemizdeki tarım istihdamının yüzde 59,8'i ücretsiz aile işçilerinden oluşmaktadır. Bunların yüzde 75,7'si kadındır. Tarımda kendi hesabına çalışanların oranı ise yüzde 34' dür. Kentlerde kadınların işgücüne katılma oranı yüzde 15,6 gibi düşük bir düzeyde kalmıştır.

Otomasyona geçiş uygulamalarının imalat sanayiinde devam etmesinin yol açtığı istihdam azalmalarını karşılayacak nitelikte yeni işler oluşturulamamıştır. Sanayi sektörünün toplam istihdam içindeki payı 1995 yılında yüzde 15,3 iken 1996 yılında yüzde 16,1'e yükselmiştir.

Türkiye'de işgücünün niteliğinin düşüklüğü ve gelişen teknolojiye uygun eğitimin verilememesi, bu alanda beklenen istihdam artışını sağlayamamaktadır. Toplam işgücü içinde ilkökul mezunlarının oranı yüzde 70,9'a ulaşmaktadır.

Küçük ve orta ölçekli sanayi işletmelerinin imalat sanayi içinde üretken istihdam oluşturma açısından taşıdığı önem giderek artmaktadır.

Ülkemizdeki hızlı kentleşme ve göç nedeniyle kentlerdeki işgücü artışı devam etmekte, kentlerde modern işgücü piyasalarının kuralları tam olarak işlemediğinden işsizlik sosyal bir sorun olarak ağırlığını bu kesimlerde daha çok hissettirmektedir. Nisan 1996'da HİA sonuçlarına göre Türkiye genelinde işsizlik oranı yüzde 6,3 iken, kentlerde bu oran yüzde 9,2'ye çıkmakta, kentlerdeki eğitimli gençler arasındaki işsizlik oranı ise yüzde 28,4'ü bulmaktadır. Kentlerde açık işsizlik ve eksik istihdam nedeniyle atıl durumda bulunan işgücü oranı toplam yüzde 15,7 olarak gerçekleşmiştir. 1995 yılında yüzde 4,2 olan kırsal alanlardaki açık işsizlik Nisan 1996'da yüzde 3,8 olmuştur.

İş ve İşçi Bulma Kurumu'na (İİBK) özelleştirme uygulamaları sonucu doğan iş kaybı tazminatı için başvurular Mart 1995 itibariyle başlamış, Kuruma Eylül 1996'ya kadar 7.482 kişi hak talebinde bulunmuş, bunlardan 6.637 kişiye ödeme yapılmıştır.

Özelleştirme uygulamalarının neden olacağı olumsuz etkileri ortadan kaldırmak ve en aza indirmek amacıyla 1994 yılında başlatılan Dünya Bankası destekli İşgücü Uyum Projesinin uygulama aşamasına 1996 yılında geçilmiştir. Bu çerçevede, Türkiye şartlarına uygun bir İşgücü Uyum Modeli oluşturulmuş, bugüne kadar kullanılmayan fonların ilgili kuruluşlara devri ile ilgili çalışmalar sürdürülmüş, ayrıca işgücü uyum hizmetlerinin verilmesine yönelik uygulama rehberleri hazırlanmış ve işgücü uyum bilgilendirme seminerleri düzenlenmiştir.

İşgücünün niteliğinin yükseltilmesi açısından büyük önem taşıyan meslek standartları ve sertifikasyon sisteminin geliştirilmesi ile ilgili çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çerçevede şimdiye kadar pilot çalışmaların yapıldığı sekiz meslek dalında standartlar belirlenmiş, gelecek beş yıl içinde 250 mesleğin standardının belirlenmesi planlanmıştır.

Dünya Bankası destekli İstihdam ve Eğitim Projesi çerçevesinde İİBK bünyesinde açılan istihdam garantili kurslarda 1995 yılı sonuna kadar 46.880 kişiye kurs verilmiştir. Ayrıca, işe yerleştirme amaçlı işgücü yetiştirme çalışmaları çerçevesinde beş yıllık proje döneminde 73.200 kişiye nitelik kazandırılması ve işe yerleştirilmesi planlanmıştır.

Etkili bir İşgücü Piyasası Enformasyon Sistemi oluşturulmasına yönelik çabalar İstihdam ve Eğitim Projesi kapsamında DİE koordinatörlüğünde kurulan İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunun 1996 yılında yürüttüğü faaliyetler sonucu hız kazanmıştır.

TABLO: II.25- Yurtiçi İşgücü Piyasasında Gelişmeler (1)	(15+Yaş) (Bin Kişi)			
	1994	1995	1996 (Nisan)	1997(2)
Sivil İşgücü	21 403	21 907	22 212	22 773
Sivil İstihdam	19 664	20 394	20 821	21 269
Tarım	8 806	9 538	9 348	9 485
Sanayi	3 223	3 111	3 353	3 436
Hizmetler	7 635	7 745	8 120	8 348
İşsiz	1 739	1 513	1 391	1 504
Eksik İstihdam (3)	1 756	1 474	1 399	1 490
İşsizlik Oranı(%)	8,1	6,9	6,3	6,6
Eksik İstihdam Oranı(%)	8,2	6,7	6,3	6,5
İşsizlik+Eksik İstihdam Nedeniyle Atıl İşgücü Oranı(%)	16,3	13,6	12,6	13,1
Kaynak: DİE, DPT.				
(1) DİE tarafından geçmişe doğru revize edilmiş olan Hanehalkı İşgücü Anketi verileri esas alınmıştır. Bu nedenle VII.Baş Yıllık Kalkınma Planı'nda yer alan verilerden farklıdır.				
(2) Tahmin.				
(3) Ekonomik nedenlerle 40 saatten az çalışıyor olup, daha fazla çalışmak isteyenler ve mevcut işinden elde ettiği gelirin azlığı ya da kendi mesleğinde istihdam edilmediği gibi nedenlerle iş arayanları kapsamaktadır.				

TABLO: II.26- Kentsel İşgücü Piyasasında Gelişmeler (1)	(15+Yaş) (Bin Kişi)			
	1994	1995	1996 (Nisan)	1997 (2)
Sivil İşgücü	9 882	9 942	10 113	10 451
Sivil İstihdam	8 714	8 927	9 187	9 435
İşsiz	1 168	1 015	926	1 016
İşsizlik Oranı(%)	11,8	10,2	9,2	9,7
Eksik İstihdam	844	724	653	699
Eksik İstihdam Oranı(%)	8,5	7,3	6,5	6,7
İşsizlik+Eksik İstihdam Nedeniyle Atıl İşgücü Oranı(%)	20,3	17,5	15,7	16,4
Kaynak: DİE,DPT				
(1) DİE tarafından geçmişe doğru revize edilmiş olan Hanehalkı İşgücü Anketi verileri esas alınmıştır.				
(2) Tahmin.				

TABLO: II.27- Kayıtlı İşgücünde İşten Çıkartmalar (1)					
Sektör	1994		1995		1996 (2)
	1.Altı Ay	2.Altı Ay	1.Altı Ay	2.Altı Ay	1.Altı Ay
Kamu	36 803	32 186	15 704	11 243	8 571
Özel	101 673	90 838	54 510	34 171	44 600
TOPLAM	138 476	123 024	70 214	45 414	53 171

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
(1) Çıkarılma nedenleri: İşe ara verilmesi, işyeri kapanması, tenkiset, 1475 sayılı İş Kanunu'nun 13. ve 17.maddeleri.
(2) Geçici.

3. YURTDIŞI İŞÇİ SORUNLARI

Ülke dışındaki yurttaşlarımızın sayısı 1996 yılı Temmuz ayı itibariyle 3.396.561 olup bunların 1.319.372'sini çalışan vatandaşlarımız oluşturmaktadır.

Yurtdışında bulunan vatandaşlarımızın 2.962.959'u Avrupa ülkelerinde yaşamaktadır.

İş ve İşçi Bulma Kurumunun verilerine göre Ocak-Haziran 1996 döneminde 120'si kadın olmak üzere 22.819 kişi tümü kendi imkanlarıyla temin ettiği işlerde çalışmak üzere yurtdışına gönderilmiştir. Bu kişilerin 1.309'u Avustralya ve Avrupa ülkelerine, 142'si Kanada ve ABD'ye, 15.275'i Rusya ve Bağımsız Devletler Topluluğuna, 7'si Doğu Avrupa ve Balkan ülkelerine, 6.057'si Ortadoğu ve Kuzey Afrika ülkelerine, 29'u ise Asya ülkelerine gitmiştir.

1996 yılında Türk işgücü göçü, Türk firmalarının bazı ülkelerdeki pazar faaliyetlerinin artışı paralelinde bir gelişme göstermiş, bu kapsamda Rusya ve Bağımsız Devletler Topluluğu'na 1996'nın ilk altı ayında gönderilen 15.275 kişi ile 1990'lardan bu yana kaydedilen artış devam etmiştir. Halen 504.953'ü vasıflı olmak üzere 667.229 kişi yurtdışına gitmek için sıra beklemektedir.

Yurtdışında bulunan vatandaşlarımıza ilişkin yapılan araştırma sonuçlarına göre 1995 yılında toplam 49.300 Türk işadamı Almanya, Fransa, Hollanda, Belçika ve İngiltere'de bulunmaktadır. İkinci ve üçüncü kuşak göçmenlerin entegrasyonda kaydettikleri aşamalara bağlı olarak, Türk işletmeleri geleneksel içe dönük pazar anlayışından sıyrılarak hemen her alanda faaliyet göstermeye başlamıştır.

1985 yılında F.Almanya'da 22.000 olan Türk işadamlarının sayısı 1995 yılı sonunda yüzde 84 artışla 40.500 Türk işletmecisine, yaratılan istihdam olanağı ise yüzde 118 artışla 77.000'den 168.000 kişiye ulaşmıştır. Yurtdışındaki Türk sermayesinin örgütlü bir yapıya kavuşturularak kendi sorunlarına çözüm üretmesine ve Türk ekonomisine daha fazla destek sağlayacak şekilde değerlendirilmesine gereksinim duyulmaktadır.

1995-1996 öğretim yılında Batı Avrupa ülkelerinde örgün eğitimin bütün kademelerine devam eden Türk öğrenci sayısı 733.961'dir.

TABLO: II.28- Yurtdışındaki Vatandaşlarımızın Ülkelere Göre Dağılımı		
Ülkeler	1996 (1)	
	Sayı	Yüzde Pay
Almanya	1 965 577	57,9
Fransa	268 000	7,9
Hollanda	264 763	7,8
Avusturya	150 000	4,4
Belçika	85 303	2,5
İsveç	35 948	1,1
İngiltere	51 390	1,5
Danimarka	34 967	1,0
İtalya	15 000	0,4
Finlandiya	1 800	0,1
İspanya	848	0,0
Lüksemburg	220	0,0
İsviçre	78 615	2,3
Norveç	10 000	0,3
Lichtenstein	528	0,0
Avrupa Ülkeleri Toplamı	2 962 959	87,2
Suudi Arabistan	130 000	3,8
Libya	6 236	0,2
Kuveyt	3 500	0,1
Ürdün	1 591	0,0
Katar	400	0,0
Ortadoğu ve Kuzey Afrika Ülkeleri Toplamı	141 727	4,1
Avustralya	49 375	1,5
B.Dev.Topluluğu	40 000	1,2
Diğer Ülkeler	202 500	6,0
GENEL TOPLAM	3 396 561	100,0
Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (1) 1996 Temmuz ayı itibarıyla.		

TABLO: II.29- Yurtdışındaki İşçilerimizin Ülkelere Göre Dağılımı		
Ülkeler	1996 (1)	
	Sayı	Yüzde Pay
Almanya	742 566	56,3
Fransa	102 900	7,8
Hollanda	84 500	6,4
Avusturya	51 297	3,9
Belçika	26 764	2,0
İsveç	24 800	1,9
İngiltere	15 746	1,2
Danimarka	14 445	1,1
İtalya	5 000	0,4
Finlandiya	1 400	0,1
İspanya	500	0,0
Lüksemburg	60	0,0
İsviçre	35 828	2,7
Norveç	6 000	0,5
Lichtenstein	306	0,0
Avrupa Ülkeleri Toplamı	1 112 112	84,3
Suudi Arabistan	120 000	9,1
Libya	5 802	0,4
Kuveyt	3 300	0,3
Ürdün	200	0,0
Katar	400	0,0
Ortadoğu ve Kuzey Afrika Ülkeleri Toplamı	129 702	9,8
Avustralya	31 000	2,4
B.Dev.Topluluğu	40 000	3,0
Diğer Ülkeler	6 558	0,5
GENEL TOPLAM	1 319 372	100,0
Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (1) 1996 Temmuz ayı itibarıyla.		

Yurtdışındaki Türk vatandaşlarının ve çocuklarının yabancı eğitim sistemi ve çalışma yaşamı içindeki durumları yetersiz dilbilgisi, meslek eğitiminden gereğince yararlanamama gibi nedenlerle beklenen ve istenilen düzeyde bir gelişme gösterememiştir.

Yurtdışında çalışanların tasarruflarının Türkiye'ye çekilmesi amacıyla Süper Döviz Hesabı adı altında 1994 yılında başlatılan uygulamaya etkinlik kazandırılması için süper döviz hesabı açılabilen yabancı paraların asgari tutarlarında indirim, vadelerinde çeşitlendirmeye gidilmiştir.

Ülke dışındaki yurttaşlarımızın buldukları ülkelerle yapılan ikili sosyal güvenlik sözleşmelerinin günün koşullarına uyarlanmasına, sözleşme yapılamayan ülkelerle sosyal güvenlik anlaşmalarının gerçekleştirilmesine ilişkin çalışmalara devam edilmektedir.

Bu çerçevede Türkiye ile ikili sosyal güvenlik sözleşmesi bulunmayan Avustralya, Kanada ve Bulgaristan ile sosyal güvenlik sözleşmesi hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir.

Türkiye-Avusturya Sosyal Güvenlik Anlaşması 30 Eylül 1996 tarihi itibarıyla Avusturya tarafınca tek taraflı olarak feshedilmiş olup yeni bir Anlaşma için çalışmalar yürütülmektedir.

Türkiye göç veren bir ülke olmanın yanısıra son yıllarda yoğun olarak göç alan bir ülke olarak yeterli ve sağlıklı göç istatistiklerine sahip bulunmamaktadır.

V. GELİR VE REFAH DAĞILIMI**1. GELİR VE REFAH DAĞILIMI**

DİE tarafından 1994 yılında yapılan Hanehalkı Gelir Dağılımı ve Tüketim Harcamaları Anketi'nin geçici sonuçlarına göre gelir dağılımındaki dengesizliğin devam ettiği görülmekte olup, 1987 yılında 0,43 olan Gini eşitsizlik katsayısı 1994 yılında 0,49'a çıkmıştır.

Gelir dağılımında, ücretli kesim aleyhine oluşan bozulma, 1996 yılının ikinci yarısında, sağlanan nispeten yüksek ücret ve maaş artışlarıyla hafifletilmeye çalışılmıştır. Benzer iyileşmeler, emekli kesim için de sağlanmış, özellikle Bağ-Kur emeklilerinin, yıllardır yoksulluk sınırı civarında bulunan maaşlarında, önemli artışlar gerçekleştirilmiştir.

Yoksullukla daha iyi mücadele edebilmek amacıyla, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu kaynaklarının, daha etkin ve yaygın kullanımını sağlamak için Başbakanlık'ca yeni bir uygulama başlatılmıştır. Bu uygulama çerçevesinde, il ve ilçe düzeyinde, valilikler ve kaymakamlıklar aracılığı ile yoksul kişilerin tespiti yapılmış ve bu kişilerin Fon'un kaynaklarından yararlandırılmasına yönelik çalışmalara başlanmıştır.

1996 yılında, DİE tarafından, gelir dağılımında zaman içinde meydana gelen gelişmeleri ortaya çıkarmak açısından büyük önem taşıyan üç önemli çalışmanın geçici sonuçları yayınlanmıştır. 1994 yılında yapılan Hanehalkı Gelir ve Tüketim Harcamaları Anketinin geçici sonuçları gelir ve refah dağılımında meydana gelen bozulmaya işaret etmektedir.

Hanehalkı Yüzdeleri	Gelir Payları (Yüzde)	
	1987	1994
Birinci %20	5,24	4,90
İkinci %20	9,61	8,60
Üçüncü %20	14,06	12,60
Dördüncü %20	21,15	19,00
Beşinci %20	49,94	54,90
Gini Katsayısı	0,43	0,49

Kaynak: DİE

Türkiye geneline ilişkin 1987 ve 1994 tüketim harcamaları anketlerinin sonuçlarına göre zorunlu mal ve hizmet harcaması niteliğinde sayılabilecek gıda, içki, tütün ile konut ve kira harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payının %52,81'den %58,46'ya çıktığı görülmektedir.

1987-1995 dönemi için, iller itibariyle GSYİH'nin dağılımını ortaya koyan çalışmanın 1995 yılına ait geçici sonuçları, sırasıyla, Kocaeli, İzmir ve İstanbul'un kişi başına milli gelirin en yüksek olduğu iller, Muş, Ağrı ve Bitlis'in de en düşük bulunduğu iller olduğunu göstermektedir.

1987-1995 yıllarına ait gelir yöntemi ile GSYİH değerlerini ortaya koyan araştırmanın geçici sonuçlarına göre, 1991 yılında yüzde 31,9'a kadar çıkan işgücü ödemelerinin faktör payı sürekli azalarak, 1995 yılında yüzde 22'ye düşmüştür.

2. TÜKETİCİNİN KORUNMASI

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'da öngörülen Tüketici Konseyi oluşturulmuştur. I.Tüketici Konseyi 23-24 Eylül 1996 tarihinde toplanarak Tüketicinin eğitim ve bilgilendirilmesi, örgütlenmelerin teşviki, mevzuat uyumlaştırılması gibi konuları tartışarak bu konularda görüşler oluşturmuştur.

Tüm il ve ilçe merkezlerinde hakem heyetlerinin kuruluşu tamamlanmıştır. Ancak, hakem heyeti üyelerinin tüketicinin korunması ve şikayetlerinin değerlendirilmesi konusunda eğitimi ihtiyacı devam etmektedir.

Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun'un uygulanmasından doğacak ihtilafların çözümü için Kanun'da öngörülen Tüketici Mahkemeleri kurulamamıştır.

Tüketicinin eğitim ve bilgilendirilmesi çalışmalarına Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, meslek kuruluşları ve tüketici örgütlerinin düzenledikleri toplantılar ve çıkardıkları broşür-dergi-kitap gibi yayınlar ile devam edilmiş, yazılı ve görsel basın kuruluşları yoluyla da çalışmalar desteklenmiştir. Ayrıca ilk ve orta dereceli okulların 1996-1997 eğitim döneminde ders programlarına tüketicinin korunması ve tüketici haklarına ilişkin üniteler eklenmiştir.

Bankacılık, taşımacılık, taksitli-kampanyalı satışlar, kapıdan satışlar, turistik geziler, elektrik-su-doğalgaz hizmetleri gibi alanları kapsayacak standart sözleşmelerin oluşturulması konusunda mevzuat düzenleme çalışmalarına başlanılamamıştır.

TABLO : II.31- Kullanılan Tüketici Kredilerinin Mal ve Hizmetlere Göre Dağılımı				
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)				
Mal ve Hizmet Sınıflandırması	31.6.1995		31.6.1996	
	Miktar (1)	Yüzde Dağılımı	Miktar (1)	Yüzde Dağılımı
Otomobil Alımı	11 156	42,1	29 941	45,2
Beyaz ve Elektronik Eşya	2 225	8,4	5 894	8,9
Konut	4 865	18,3	8 576	12,9
Ev Eşyası	1 277	4,8	1.989	3,0
Mesleki Amaç	271	1,0	833	1,3
Eğitim	89	0,3	121	0,3
Tatil	72	0,3	114	0,2
Yakıt	41	0,1	99	0,1
Gıda	75	0,3	117	0,2
Giyim	72	0,3	137	0,2
Diğer	5 382	20,3	17 518	26,5
TOPLAM	25 525	96,2	65 339	98,8
Bu Grupta Sınıflandırma Yapmayan Bankalar	993	3,8	786	1,2
GENEL TOPLAM	26 518	100,0	66 125	100,0

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği
(1) 19 Banka verilerini kapsamaktadır. Değerler bakiye miktarlardan oluşmaktadır.

Yazılı Basın Kuruluşları Promosyon Kampanyaları Hakkında Tebliğler 9.1.1996 ve 10.7.1996 tarihlerinde yürürlüğe girmiştir.

Toptancı Hallerinin Kuruluş Esasları Hakkında Yönetmelik 3.10.1996 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

1995 ve 1996 yıllarının ilk altı aylık verilerine göre toplam tüketici kredileri içinde en yüksek paya otomobil kredisi sahip olup, bu dönemde otomobil ile beyaz ve elektronik eşya kredilerinin toplam içindeki payında artış, konut kredisinde de azalış gözlenmektedir.

Tüketici kredisi kullananların yüzde 25,8'ini geliri 5 milyon TL.'nin altında olan kişiler, yüzde 18,9'unu da geliri 20 milyon TL.'nin üzerinde olan kişiler oluşturmaktadır.

TABLO : II.32- Kullanılan Tüketici Kredilerinin Gelir Seviyelerine Göre Dağılımı (1)				
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL.)				
Gelir Seviyesi	Kullanılan Miktar	Yüzde Dağılım	Kişi Sayısı	Yüzde Dağılım
5 Milyon TL'den Az	18 739	11,4	1 253 002	25,8
5 - 10 Milyon TL.	21 088	12,9	728 163	14,9
10 - 15 Milyon TL.	17 555	10,7	446 889	9,2
15 - 20 Milyon TL.	31 756	19,3	448 228	9,3
20 Milyon TL.'den Fazla	56 299	34,3	922 751	18,9
Diğer	9 823	5,9	781 181	16,1
TOPLAM	155 260	94,5	4 590 214	94,2
Bu grupta sınıflandırma yapmayan bankalar	9 022	5,5	280 054	5,8
GENEL TOPLAM	164 282	100,0	4 870 268	100,0

Kaynak: Türkiye Bankalar Birliği
(1) 19 banka verilerini kapsamaktadır. Değerler, 31.12.1989 tarihinden 31.6.1996 tarihine kadar olan kümülatif toplamlardır.

VI. ÇALIŞMA HAYATI

Çalışma hayatı mevzuatının AB uyum şartları da dikkate alınarak, Uluslararası Çalışma Teşkilatı (ILO) normlarına uygun bir şekilde geliştirilmesine yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çerçevede sendikal hak ve özgürlükler ve işgüvencesini geliştirmeye yönelik 87,151 ve 158 sayılı ILO sözleşmelerinin iç hukuka yansıtılmasının gereği önemini korumaktadır.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 60.maddesine uygun olarak İşkolları Tüzüğü'nün ekli listesinde yer alan Basın ve Yayın İşkolu kapsamına kağıt, karton, plastik ve sair malzeme üzerine yapılan baskı işleri, Gazetecilik İş Kolu kapsamına radyo ve televizyon kuruluşlarının haberle ilgili birimlerinde çalışanların yaptıkları işler ve bu birimlere bağlı olarak yapılan işler ilave edilmiştir.

2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun 59. ve 65.maddeleri uyarınca düzenlenen Hakeme ve Resmi Arabulucuya Başvurma Tüzüğü'nün Yüksek Hakem Kurulu Başkanı ve üyeleriyle, uzman, raportör, naip, bilirkişi ve tanık olarak hizmet verenlerin tazminat ve ücretlerini düzenleyen 16.maddesi ile ilgili değişiklikler 27.5.1996 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Anayasa değişikliklerine paralel olarak 2821 sayılı Sendikalar Kanunu, tarım ve orman işçilerinin İş Kanunu kapsamına alınması, 1475 sayılı İş Kanunu ile 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu'nda değişiklikler öngören kanun taslaklarına ilişkin hazırlıklar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bünyesinde oluşturulan Mevzuat Çalışma Komisyonları'nca sürdürülmektedir.

İşgücü piyasasında esnekliği esas alan standart dışı çalışma biçimlerini düzenlemek üzere ülke şartlarına ve uluslararası standartlara uygun, mevzuata ilişkin hazırlık çalışmaları yürütülmektedir.

17.3.1995 tarih ve 1995/5 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle kurulmuş olan Ekonomik ve Sosyal Konsey'in oluşumuna ve işleyişine ilişkin hususlarda 6.5.1996 tarih ve 1996/24 sayılı ikinci bir Başbakanlık Genelgesiyle değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklik ile kamu temsilcilerinin Konsey içindeki ağırlığı azaltılmış, meslek kuruluşları, memur, işçi ve işveren sendikaları ile derneklerin üye sayıları artırılmıştır.

Çalışma hayatında denetimin etkinliğini artırarak çalışma koşulları ile işçi sağlığı ve iş güvenliğini iyileştirmeyi sağlamak amacıyla sorunların en yoğun olduğu iş kollarında Proje Teftişleri Uygulaması geliştirilerek sürdürülmektedir. Madenlerde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğini Artırmaya Yönelik Proje'nin hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir.

İşgücü piyasasının işleyişi, yapısı ve gelişimi alanlarında etkili politika önlemleri alınabilmesi için işgücü piyasası enformasyon sistemine ve bu sistemin bir parçası olan uluslararası tanımlara uygun ücret ve çalışma istatistiklerinin oluşturulmasına ilişkin çalışmalar devam etmektedir. Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından yapılan Ücret Anketi tamamlanarak geçici sonuçlar yayınlanmıştır. Ücretliler Tüketici Fiyatları Endeksi'nin

oluşturulmasına yönelik çalışmaların tamamlanması ihtiyacı önemini korumaktadır. Çalışma hayatı istatistiklerinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar Devlet İstatistik Enstitüsü ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nca ortaklaşa sürdürülmektedir.

1995 yılında 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kapsamındaki işyerlerinde 87.960 iş kazası meydana gelmiş, 975 meslek hastalığı vakası belirlenmiştir. Bunun sonucunda 2.990 işçi iş göremez duruma gelirken, 919 işçi de hayatını kaybetmiştir.

Kıdem tazminatı yıllık tavanı 1 Ocak 1996 tarihinde 35.176.250 TL.'ye, 1 Temmuz 1996 tarihinde de 53.312.600 TL.'ye yükseltilmiştir.

1996 Haziran sonu itibariyle kayıtlı 4.051.295 işçinin 2.708.784'ü sendika üyesidir. 1995 yıl sonunda yüzde 67,8 olan sendikalı işçi oranı 1996 Haziran sonunda yüzde 66,9'a düşmüştür. 1996 Eylül sonu itibariyle 484'ü kamu, 1.174'ü de özel kesimde olmak üzere toplam 1.658 yetki tespiti yapılmıştır. Bu tespitlerin kapsamında 5.227 işyeri ve 364.763 işçi yer almaktadır.

1996 Eylül sonu itibariyle 121'i Yüksek Hakem Kurulu'nca olmak üzere toplam 1.433 Toplu İş Sözleşmesi bağlanmıştır. Bu sözleşmelerin kapsamındaki 9.617 işyerinde çalışan 406.342 işçinin 274.757'si kamu, 131.585'i özel kesimdedir.

1996 yılının ilk dokuz aylık döneminde özelleştirme uygulamaları sonucunda iş kaybına uğrayanlardan, İş Kaybı Tazminatı'ndan yararlanmak üzere 6.065 kişi başvuruda bulunmuş, bunlardan 5.407 kişi bu tazminattan yararlanmıştır.

Asgari ücret 1 Ağustos 1996 tarihinden geçerli olmak üzere 16 ve üstü yaştaki işçiler için yüzde 101,1 artışla günlük 567.000 TL., aylık 17.010.000 TL., 15 ve altı yaştaki işçiler için yüzde 103,2 artışla günlük 480.000 TL., aylık 14.400.000 TL olarak belirlenmiştir.

Asgari Ücret Tespit Komisyonu asgari ücretin vergi dışı bırakılması yönünde bir temenni kararı almış ve bunu ilgili kurum ve kuruluşlara iletmiştir. Komisyon ayrıca asgari ücretin tespit yönteminin yeniden düzenlenmesi yönünde yeni bir çalışmanın başlatılması gerektiğini de belirtmiştir.

1996 yılında toplu sözleşme kapsamındaki işçilerin işgücü maliyetlerinde özel kesimde yüzde 86 oranında, kamu kesiminde ise yüzde 38,2 oranında nominal bir artış olduğu tahmin edilmektedir.

1996 yılında memur maaşlarında yapılan artış ve düzenlemelerle ortalama net maaş artışı nominal olarak yüzde 94 oranında gerçekleşmiştir.

Kamu kesiminde aşırı ve dengesiz istihdamın azaltılması, kamu personel ve ücret rejiminin yeniden düzenlenmesi, ücretler ve istihdam üzerindeki yüklerin azaltılması ve işgücü maliyetinin yapısında düzenleme yapılması konularında önemli bir gelişme sağlanamamıştır. Ancak 1996 Mali Yılı Bütçe Kanunu ile 3320 sayılı Memurlar ve İşçiler ile Bunların Emeklilerine Konut Edindirme Yardımı Yapılması Hakkında Kanun'un 3.maddesinin, 1996 Mali Yılında uygulanmayacağı hüküm altına alınmıştır.

3417 sayılı Çalışanların Tasarrufa Teşvik Edilmesi Hakkında Kanun'un çalışanlardan ve işverenlerden yapılan kesintiler ile bunların nemalarına ilişkin uygulamaları düzenleyen Kanun Tasarısı TBMM'nde kabul edilerek Cumhurbaşkanlığı'na intikal ettirilmiş ancak, birkez daha görüşülmek üzere TBMM'ne iade edilmiştir.

31.8.1996 tarihinde TBMM'nce kabul edilen 4183 sayılı Kamu Personeli ile Emeklilerin Mali, Sosyal ve Diğer Haklarında Düzenlemeler Yapılmasına Dair Yetki Kanunu Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmiş, ancak; iptal edilen bu Kanun'un yerine 28.11.1996 tarihinde TBMM'nce kabul edilen 4214 sayılı Memurlar, Diğer Kamu Görevlileri ile Bunların Emeklilerinin Mali ve Sosyal Haklarında Düzenlemeler Yapılmasına Dair Yetki Kanunu 3.12.1996 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

TABLO: II.33- Yürürlük Tarihleri İtibariyle Kanuni Asgari Ücretlerde Gelişmeler							
Yürürlük Tarihi	16 ve Üst Yaş Grubu	Nominal Artış (Yüzde)	Reel Artış (Yüzde)	15 ve Altı Yaş Grubu	Nominal Artış (Yüzde)	(TL/Gün)	
						Reel Artış (Yüzde)	Artış (Yüzde)
1 Ağustos 1993	83 250	72,4	0,7	67 950	82,5	6,6	
1 Eylül 1994	139 125	67,1	-25,0	116 250	71,1	-23,3	
1 Eylül 1995	282 000	102,7	6,0	236 250	103,2	6,3	
1 Ağustos 1996	567 000	101,1	19,8	480 000	103,2	21,0	

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
(1) Sanayi ve hizmetler kesimi ile tarım ve ormanlık kesimi asgari ücretleri 1.8.1989'dan itibaren tek bir asgari ücret olarak belirlenmiştir.

TABLO: II.34- Yıllık Ortalama Olarak Kanuni Asgari Ücretlerde Gelişmeler (1)							
Yıl	16 ve Üst Yaş Grubu	Nominal Artış (Yüzde)	Reel Artış (Yüzde)	15 ve Üst Yaş Grubu	Nominal Artış (Yüzde)	(TL/Gün)	
						Reel Artış (Yüzde)	Artış (Yüzde)
Sanayi ve Hizmetler Kesimi Kanuni Asgari Ücreti (2)							
1993	62 863	76,1	6,0	50 030	85,7	11,8	
1994	101 875	62,1	-21,4	84 050	68,0	-18,6	
1995	186 750	83,3	-5,3	156 250	85,9	-4,0	
1996	400 750	114,6	18,6	337 813	116,2	19,4	
Tarım ve Ormanlık Kesimi Kanuni Asgari Ücreti (3)							
1993	62 863	76,1	6,0	50 030	85,7	11,7	
1994	101 875	62,1	-25,4	84 050	68,0	-22,7	
1995	186 750	83,3	-1,7	156 250	85,9	-0,3	
1996	400 750	114,6	22,8	337 813	116,2	23,7	

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, DPT, DİE
(1) Gün ile ağırlıklandırılarak yıllık ortalama alınmıştır.
(2) Reel artışların hesaplanmasında DİE Türkiye Kentsel Yerler Tüketici Fiyatları Endeksi dikkate alınmış ve 1990 yılından itibaren 1987=100 bazlı endeks kullanılmıştır.1996 yılı DPT tarafından yüzde 81,0 olarak tahmin edilmiştir.
(3) Reel artışların hesaplanmasında DİE Kırsal Yerler Tüketici Fiyatları Endeksi dikkate alınmıştır.1996 yılı için Eylül ayı itibariyle 12 aylık ortalamalara göre yüzde 74,8 olan değişim oranı esas alınmıştır.

TABLO: II.35- Toplu İş Sözleşmesi Kapsamındaki İşçi Ücretlerinde Gelişmeler

Yıl	Brüt Giyinik Ücret	Nominal Artış (Yüzde)	Reel Artış (1) (Yüzde)	İşgücü Maliyeti	Nominal Artış (Yüzde)	Reel Artış (1) (Yüzde)
Kamu Kesimi (2)						
1989	27,5			34,4		
1990	53,6	95,3	21,8	67,5	96,1	22,4
1991	133,5	148,9	50,0	164,0	142,8	46,3
1992	240,5	80,2	6,0	291,2	77,6	4,4
1993	429,6	78,6	7,5	520,3	78,7	7,6
1994	839,6	95,5	-5,2	1 019,6	96,0	-5,0
1995	1 279,7	52,4	-21,3	1 485,9	45,7	-24,7
1996(4)	1 770,5	38,3	-23,6	2 053,0	38,2	-23,7
Özel Kesim (3)						
1989	32,7			44,2		
1990	62,8	92,0	19,8	83,1	88,0	17,3
1991	148,6	136,7	42,6	203,5	144,8	47,5
1992	260,5	75,3	3,1	341,9	68,0	-1,2
1993	440,7	69,2	1,8	577,6	68,9	1,7
1994	726,9	64,9	-20,0	936,0	62,0	-21,4
1995	1 204,4	65,7	-14,4	1 468,7	56,9	-19,0
1996(4)	2 240,3	86,0	2,8	2 731,8	86,0	2,8

Kaynak: Kamu İşverenleri Sendikaları, TİSK, DİE, DPT
(1) Bir önceki yıla göre reel gelişimi göstermektedir. Reel artışların hesaplanmasında DİE Kentsel Yerler Tüketici Fiyatları Endeksi kullanılmıştır. 1996 yılı DPT tarafından yüzde 81,0 olarak tahmin edilmiştir.
(2) Belediyeler hariçtir.
(3) Çalışılan gün başına.
(4) Tahmin.

TABLO: II.36- Memur Maaşlarında Gelişmeler (1)

Yıl	Net Maaş			İşgücü Maliyeti		
	Ortalama Maaş	Nominal Artış (Yüzde)	Reel Artış (2) (Yüzde)	Ortalama İşgücü Maliyeti	Nominal Artış (Yüzde)	Reel Artış (2) (Yüzde)
1993	4 072,1	69,6	2,1	6 438,7	67,1	0,6
1994	6 556,5	61,0	-22,0	9 860,6	53,1	-25,8
1995	12 091,7	84,4	-4,7	18 062,1	83,2	-5,4
1996(3)	23 463,7	94,0	7,2	36 237,1	100,6	10,8

Kaynak: Maliye Bakanlığı
(1) Aile Yardımı, olağanüstü hal tazminatı, Kalkınmada Öncelikli Yörelerde ödenen ek tazminat, en yüksek devlet memuru aylığı üzerinden ödenen maktu fazla çalışma ücretleri ve Gelir İdaresi Geliştirme Fonu'ndan yapılan ödemeler hariç, Lojman Tazminatı dahildir. Tüm sınıfların ağırlıklı ortalaması alınmıştır.
(2) Bir önceki yıla göre reel gelişimi göstermektedir. Reel artışların hesaplanmasında DİE Kentsel Yerler Tüketici Fiyatları Endeksi dikkate alınmış ve 1990 yılından itibaren 1987=100 bazlı endeks kullanılmıştır. 1996 yılı DPT tarafından yüzde 81,0 olarak tahmin edilmiştir.
(3) Tahmin.

Ücretliler arası gelir dengesizliklerini giderecek düzenlemeler, ücretlerin, istihdamı geliştirme, büyüme ve yeni çalışma biçimleri dikkate alınarak iş, liyakat, verim, kıdem ve kariyerin karşılığı olarak belirlenmesine yönelik çalışmalar ile iş analiz ve değerlendirmesi sisteminin yaygınlaştırılıp yerleştirilmesi çalışmaları çok sınırlı boyutlarda kalmıştır.

Ücretliler içinde kayıtdışı kesimde çalışmanın yaygınlığı çalışma ilişkilerini ve işletmeleri olumsuz yönde etkilemeye devam etmektedir.

Dönem	İşkollarında Çalışan Toplam İşçi Sayısı	Toplam Sendikalı İşçi Sayısı	Sendikalı İşçi Oranı (Yüzde)
1993 Ocak	3 683 426	2 341 979	63,6
1993 Temmuz	3 742 380	2 485 681	66,4
1994 Ocak	3 837 910	2 609 969	68,0
1994 Temmuz	3 815 261	2 644 417	69,3
1995 Ocak	3 834 193	2 660 624	69,4
1995 Temmuz	3 905 118	2 667 014	68,3
1996 Ocak	3 973 306	2 695 627	67,8
1996 Temmuz	4 051 295	2 708 784	66,9

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

	1993	1994	1995	1996 (1)
Grev Sayısı				
- Kamu	9	12	70	6
- Özel	40	24	50	27
- Toplam	49	36	120	33
Greve Katılan İşçi Sayısı				
- Kamu	2 189	2 718	178 539	333
- Özel	4 719	2 064	21 328	900
- Toplam	6 908	4 782	199 867	1 233
Grevler Nedeniyle Kaybolan İşgünü Sayısı	574741	242 589	4 838 241	169 769
Lokavt Sayısı				
- Kamu	-	-	1	-
- Özel	9	4	4	2
- Toplam	9	4	5	2
Lokavt Uygulanan İşyerlerindeki İşçi Sayısı				
- Kamu	-	-	2 191	-
- Özel	1 437	552	1 856	660
- Toplam	1 437	552	4 047	660
Lokavtlar Nedeniyle Kaybolan İşgünü Sayısı	286 789	104 869	162 512	92 664

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
(1) 1 Ocak 1996 - 30 Eylül 1996 dönemi.

TABLO: II.39- Toplu İş Sözleşmelerinin Kapsadığı İşyeri ve İşçi Sayısında Gelişmeler

Yıl	Yapılan Sözleşme Sayısı	İşyeri Sayısı	İşçi Sayısı		Toplam
			Kamu	Özel	
1993	3 809	16 699	733 832	334 457	1 068 289
1994	1 513	6 770	85 937	141 943	227 880
1995	2 357	11 274	508 696	257 232	765 928
1996 (1)	1 433	9 617	274 757	131 585	406 342

Kaynak: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
(1) 1 Ocak 1996 - 30 Eylül 1996 dönemi.

VII. SOSYAL GÜVENLİK, SOSYAL HİZMET VE YARDIMLAR**1. SOSYAL GÜVENLİK**

7. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda öngörülen politikalar çerçevesinde sosyal güvenlik sisteminde reform çalışmalarına devam edilmiş, bu çerçevede, finansal istikrar ile etkin ve kapsamlı hizmet sunulmasını hedefleyen Dünya Bankası destekli Sosyal Güvenlik ve Sağlık Sigortası Reformu Proje çalışması sonuçlandırılmıştır.

Bağ-Kur'da sigortalılığın cazip hale getirilmesi, emekli aylıklarının yükseltilmesine imkan sağlanması, finansman yapısının iyileştirilmesi amacıyla 1479 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak bir defaya mahsus olmak üzere sigortalılara 12 basamağa kadar basamak yükseltme hakkı sağlanmıştır.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun vadesinde ödenmeyen prim ve diğer alacaklarına her ay için yüzde 15 oranında gecikme zammı uygulanması esası getirilmiştir.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun içinde bulunduğu finansman darboğazının giderilmesi ve idari yapısının yeniden düzenlenmesi amacıyla işçi, işveren, işçi emeklileri ve hükümet temsilcilerinin katılımıyla yasal düzenleme hazırlık çalışmaları yapılmıştır.

Sosyal sigorta programları tarafından kapsanan nüfus oranı 1995 yılında toplam nüfusun yüzde 82,3'üne, aktif sigortalıların toplam nüfusa oranı yüzde 16,5'e ve sağlık hizmetleri bakımından sosyal sigortalar kapsamındaki nüfus oranı yüzde 65,8'e ulaşmıştır.

Emekli Sandığı'ndan aylık alanların maaşlarında yüzde 22,6 ile 27,5 arasında, SSK'dan aylık alanların maaşlarında yüzde 5,9 ile 22,1 arasında ve Bağ-Kur'dan aylık alanların maaşlarında yüzde 23,9 ile 85,6 arasında değişen oranlarda reel artış sağlanmıştır. Bağ-Kur'da 1.000.000 TL. olan sosyal yardım zammı ödemesi 4.500.000 TL.'na yükseltilmiştir.

Ülkemizde aktif sigortalılar ile pasif sigortalılar arasındaki denge olumsuz yönde gelişmeye devam etmiş ve sosyal güvenlik sistemine prim ödeyen aktif sigortalı sayısı 1995 yılında yüzde 4,1 oranında artarken, pasif sigortalı sayısı yüzde 7,1 oranında artmıştır. 1994 yılında ortalama 2,4 aktif sigortalıya 1 pasif sigortalı düşerken, 1995 yılında aktif sigortalı sayısı 2,3'e gerilemiştir. 1995 yılında bu sayı Emekli Sandığı'nda 1,6, SSK'da 2,4 ve Bağ-Kur'da 3,0 olarak gerçekleşmiştir.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nda prim tahsilat oranı 1994 yılında yüzde 75,2 iken 1995 yılında yüzde 81,4'e yükselmiş, Bağ-Kur'da ise prim tahsilat oranı yüzde 64,0'den yüzde 74,0'e çıkmıştır.

Sosyal güvenlik kurumlarının finansman açıklarını kapatmak amacıyla bütçeden yapılan transferler artarak devam etmiş ve toplam transferlerin GSMH'ya oranı 1994 yılında yüzde 1,04 iken, 1995 yılında yüzde 1,37'ye yükselmiştir.

TABLO: II.40 - Sosyal Sigorta Programlarının Kapsadığı Nüfus (1)		(Bin Kişi)	
KURULUŞLAR		1993	1994
I.	EMEKLİ SANDIĞI TOPLAMI	10 706	10 899
	1. Aktif Sigortalılar	1 896	1 880
	2. Aylık Alanlar	1 083	1 156
	3. Bağımlılar	7 726	7 863
	4. Aktif Sig./Pasif Sig.(1/2)	1,8	1,6
	5. Bağımlılık Oranı((3+2)/1)	4,6	4,8
II.	SOSYAL SİGORTALAR KURUMU TOPLAMI	24 810	26 507
	1. Aktif Sigortalılar	4 203	4 411
	2. İsteğe Bağlı Aktif Sigortalılar	772	981
	3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	213	248
	4. Aylık Alanlar	2 175	2 338
	5. Bağımlılar	17 448	18 530
	6. Aktif Sig./Pasif Sig.((1+2+3)/4)	2,4	2,4
	7. Bağımlılık Oranı((5+4)/(3+2+1))	3,8	3,7
III.	BAĞ-KUR TOPLAMI	13 448	13 490
	1. Aktif Sigortalılar	1 839	1 791
	2. İsteğe Bağlı Aktif Sigortalılar	83	79
	3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	779	799
	4. Aylık Alanlar	826	881
	5. Bağımlılar	9 922	9 940
	6. Aktif Sig./Pasif Sig.((1+2+3)/4)	3,3	3,0
	7. Bağımlılık Oranı((5+4)/(3+2+1))	4,0	4,1
IV.	ÖZEL SANDIKLAR TOPLAMI	258	291
	1. Aktif Sigortalılar	71	71
	2. Aylık Alanlar	47	52
	3. Bağımlılar	140	168
	4. Aktif Sig./Pasif Sig.(1/2)	1,5	1,4
	5. Bağımlılık Oranı ((3+2)/1)	2,6	3,1
V.	SAĞLIK HİZMETLERİ BAKIMINDAN SOSYAL SİGORTALAR KAPSAMI	39 002	40 917
VI.	GENEL TOPLAM	49 222	51 187
	1. Aktif Sigortalılar	8 008	8 153
	2. İsteğe Bağlı Aktif Sigortalılar	855	1 060
	3. Tarımdaki Aktif Sigortalılar	992	1 047
	4. Aylık Alanlar	4 131	4 426
	5. Bağımlılar	35 236	36 502
	6. Aktif Sig./Pasif Sig.((1+2+3)/4)	2,4	2,3
	7. Bağımlılık Oranı((5+4)/(3+2+1))	4,0	4,0
VII.	GENEL NÜFUS TOPLAMI	61 110	62 171
VIII.	SİGORTALI NÜFUS ORANI (%)	80,5	82,3
IX.	SAĞLIK KAPSAMINDAKİ NÜFUS ORANI (%)	63,8	65,8

Kaynak: Emekli Sandığı, SSK, Bağ-Kur, DPT
(1) 1995 yılı itibarıyla özel sigorta şirketlerinin hayat sigortası kapsamında 4.904.000 sigortalı mevcuttur. Bu sayı başka bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olupta ek sigorta haklarından yararlanmak isteyenler ile herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tabi olmayan kişileri kapsamaktadır.

TABLO: II.41- Emekli Aylıklarında Durum ve Ortalama Emekli Aylıklarında Artışlar (1)						
(Milyon TL/Ay)						
Emekliler	1995	1996		Ortalama	Nominal değişme (%)	Reel Değişme (%) (2)
	Ortalama (4)	I. Dönem (Ocak)	II. Dönem (Temmuz)			
EMEKLİ SANDIĞI						
Başbakanlık Müst.1/4 (3)	28,4	51,1	77,1	64,1	125,5	24,6
Derece 1/4	9,8	17,8	27,1	22,4	129,8	26,9
Derece 1/1	9,6	17,6	26,7	22,2	130,8	27,5
Derece 3/1	8,1	14,1	21,5	17,8	120,8	22,0
Derece 7/1	7,2	12,9	19,7	16,3	125,6	24,6
SOSYAL SİGORTALAR KURUMU						
Gösterge 11454	9,7	15,0	22,2	18,6	91,7	5,9
Gösterge 6500	6,3	10,8	16,3	13,6	116,9	19,9
Gösterge 6224	6,0	10,5	15,8	13,2	118,9	20,9
Gösterge 5940	5,8	10,2	15,3	12,7	121,1	22,1
BAĞ-KUR						
19.Basamak(5)	9,0	14,9	25,4	20,1	124,3	23,9
12.Basamak	4,0	7,1	13,7	10,4	157,2	42,1
6.Basamak	2,7	5,0	10,6	7,8	185,1	57,5
1.Basamak	1,7	3,5	8,2	5,9	236,0	85,6

Kaynak: T.C.Emekli Sandığı, SSK, Bağ-Kur, DPT
(1) Aylıklara sosyal yardım zamları dahildir. Aylık bağlamada işçi emeklilerinde 11.454 gösterge için yüzde 60, diğer göstergeler ve Bağ-Kur emeklileri için yüzde 70 oranı, memur emeklileri için ise 25 hizmet yılı esas alınmıştır.
(2) 1996 yılı TÜFE değeri yüzde 81 olarak alınmıştır.
(3) Makam tazminatı dahildir.
(4) 1995 yılı I.II.III. dönemin ortalaması alınmıştır.
(5) Bağ-Kur'da 24 basamak bulunmakla beraber, en yüksek aylık 1995 ve 1996'da 19. basamak üzerinden hesaplanmıştır.

SSK ve Bağ-Kur'da pasif sigortalı sayısındaki hızlı artışa karşılık aktif sigortalı sayısının yeterince arttırılamaması, bağımlı sayısının fazla olması, emeklilikte yaş sınırının kaldırılmış olması ve yaşlılık riskiyle karşılaşmadan sigortalılara emekli aylığının bağlanması, prim karşılığı olmayan ödemeler yapılması, prime esas kazancın tavanının düşük tutulması ve prim tahsilat oranlarının düşük olmasından dolayı aktüeryal dengeler kurulamamış, kurumların finansman yapısı olumsuz yönde etkilenmiş ve kamuya getirdiği mali yük nedeniyle mevcut sosyal güvenlik sistemi sürdürülemez duruma gelmiştir.

Sosyal güvenlik kurumlarında plasmanlar verimli şekilde değerlendirilememiş ve aktüeryal dengelere bakılmaksızın kurumların mevzuatlarında değişikliklere gidilmiştir. SSK ve Bağ-Kur'da ödenmeyen prim borçları için gecikme zammı affı ile sigortasız hizmetlerin borçlanılması gibi uygulamalar kurumların mali yapısını olumsuz yönde etkilemektedir.

Sosyal güvenlik kurumlarının mevcut teşkilat yapıları ile etkili hizmet verilmesi sağlanamamaktadır. Kurumların kendi kaynaklarıyla yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için sigortacılık normlarına uygun olarak idari ve mali açıdan yeniden yapılandırılması ihtiyacı devam etmektedir.

Sosyal güvenlik kurumları arasında, sigorta programları, üyelerin aylığa hak kazanma şartları, emekli aylıklarının alt ve üst sınırları, prim oranları, sağlanan haklar ve yükümlülükler açısından önemli farklılıklar bulunmaktadır.

Özel hayat sigortacılığında mevzuatın yetersiz olması, elemanların yeterli mesleki bilgiye sahip olmaması, acentaların müşteriye yeterince bilgilendirmemesi, kamu oyunun iyi aydınlatılamaması ve tazminatların zamanında ödenmemesi bu alandaki gelişmeyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Sosyal Sigortalar Kurumu'nun sigortalılarına sağlık hizmeti sunması, bir taraftan hizmetten yararlananların tercih hakkını sınırlayarak tüketici tatmininin yetersiz düzeyde kalmasına yol açmakta, diğer taraftan ihtisas ve çağdaş işletmecilik gerektiren tedavi hizmeti sunumunda kaynakların verimsiz kullanılmasına sebep teşkil etmektedir.

2. SOSYAL HİZMET VE YARDIMLAR

Sosyal hizmet ve yardımlarda yetersizlikler devam etmektedir. Bu alanda ailenin bir bütün olarak değerlendirilmesi ve ihtiyaç içindeki kişiye sunulan yardımın bu çerçevede takibi sağlanamamıştır.

İl ve ilçelerdeki mülki amirlerin yönetiminde çeşitli ihtiyaç gruplarına aynı veya nakdi yardım hizmeti sunan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları ile Mahalli İdareler ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) arasında ortak kriter ve hizmet standardı oluşturulamamıştır.

TABLO: II.42- SHÇEK Tarafından Korunmaya Muhtaç Çocuk ve Gençlere Verilen Hizmetler (Ağustos 1996)		
Hizmetin Türü	Kurum Adedi	Çocuk Sayısı
Çocuk Yuvaları	70	6 823
Yetiştirme Yurtları	91	9 705
Koruyucu Aileye Verilen	-	25
Evlat Edindirilen	-	280
Sosyal Yardımlarla Ailesi Yanında Desteklenen		2 442 (1)
TOPLAM	161	19 275

Kaynak: SHÇEK
 (1) Haziran sonu itibarıyla çocuk yuvaları veya yetiştirme yurtlarında kayıtlı olup, ailelerine döndürme çalışması kapsamındaki 618 çocuk ve genç dahildir.

Korunma kararı alınmasında, ailenin ekonomik yoksunluğu en önemli gerekçeyi oluşturmaktadır. Ekonomik yoksunluk nedeniyle haklarında korunma kararı talep edilen çocuklardan 648'i için verilen aynı ve nakdi yardımlar sonucu ailelerinin taleplerden vazgeçirilmesi sağlanmıştır. Kurum yerine aile yanında bakımın yaygınlaştırılabilmesi için yardım miktarlarının günün koşullarına uygun seviyede tespit edilmesi ihtiyacı devam etmektedir.

Korunmaya muhtaç çocukların bakım ve korunma haklarının sona ermesinden sonra da toplum içinde desteklenmeleri ve izlenmeleri görevi çerçevesinde SHÇEK'in gençlik evleri uygulamaları ve işe yerleştirme çalışmaları devam etmektedir.

TABLO: II.43- Huzurevlerinin Sayı ve Kapasiteleri (Ağustos 1996)		
Kuruluş	Huzurevi Sayısı	Kapasite (Kişi)
SHÇEK	40	4 627
Belediyeler	19	2 276
Bakanlıklar	4	860
Dernek ve Vakıflar	21	1 356
Azınlıklar	6	1 101
Gerçek Kişiler	6	151
TOPLAM	96	10 371
Kaynak: SHÇEK		

SHÇEK'e bağlı huzurevlerinde Temmuz ayı itibarıyla 3.678 kişi bulunmaktadır. Özel bakım ünitelerinin yetersizliğine rağmen 411 yaşlıya bu hizmet verilmektedir. Huzurevlerinde toplam kapasite ve bakılan yaşlı sayısı arasındaki fark, büyük illerdeki aşırı talebe karşılık bazı illerdeki talep veya personel yetersizliğinden kaynaklanmaktadır.

Kendi evinde yaşayabilen yaşlıların gündüzleri biraraya gelerek çeşitli etkinliklere katılabildikleri ve basit sağlık hizmetlerinden yararlandıkları 3 adet Yaşlı Danışma Merkezinde Ağustos 1996 itibarıyla 779 kayıtlı üye bulunmaktadır.

İş ve İşçi Bulma Kurumu'nun işgücü yetiştirme ve işe yerleştirme çalışmaları kapsamında Temmuz ayı sonuna kadar 2.929 özürlü ve 1.319 eski hükümlü işe yerleştirilmiş olup, 52.011 özürlü ile 16.571 eski hükümlü sırada beklemektedir.

1995-1996 öğretim yılında özörlülere yönelik 171 özel eğitim kurumunda toplam 30.096 öğrenci eğitim görmüştür. Kaynaştırma programından yararlanan 7.329 öğrenci de bu sayıya dahildir.

SHÇEK'in özellikle özörlülere yönelik hizmetlerinde gönüllü kuruluşlarla işbirliği, diğer hizmet türlerine göre önemli bir ağırlığa sahiptir. Bu işbirliğinin, maddi katkı sağlamak yanında gönüllü çalışma bilincinin oluşturulması konularında da yürütülmesi ihtiyacı devam etmektedir.

SHÇEK'in çeşitli nedenlerle atıl kapasite ile çalıştığını tespit ettiği bazı hizmet kurumlarını sakatlar ve felçliler için rehabilitasyon merkezine dönüştürmeyi amaçlayan projesi kapsamında çalışmalar devam etmektedir.

Ağustos 1996 itibarıyla 2.983 özörlü çocuk ve yetişkin kişi, SHÇEK'e bağlı rehabilitasyon merkezleri ile yuva ve yurtlarda sürekli ve dönemli bakım ve rehabilitasyon hizmetinden yararlanmıştır. Kurumun gündüzlü rehabilitasyon merkezlerinde ise aynı dönem itibarıyla 7.128 özörlüye hizmet verilmiştir.

SHÇEK'in özellikle korunmaya muhtaç çocukların kurum bakımı yerine aile bakımı kapsamında desteklenmeleri amacını gözeterek aynı ve nakdi yardımlara ilişkin yönetmelik çerçevesinde Haziran 1996 itibarıyla 4.770 kişiye 15,2 milyar lira ödeme yapılmıştır.

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları tarafından Eylül 1996 itibariyle yiyecek, giyecek, yakacak, sağlık, geçim, barınma, eğitim, para ve diğer yardımlar başlıkları altında, muhtaç durumdaki 1.850.000 kişiye 2,1 trilyon lira tutarında yardım yapılmıştır.

65 yaşını doldurmuş muhtaç, güçsüz ve kimsesiz vatandaşlara aylık bağlanmasına ilişkin 2022 sayılı Kanun gereğince Aralık 1995 ve Kasım 1996 arasında üçer aylık dönemler itibariyle 655.888 kişiye yaşlılık, 58.029 kişiye malullük ve 170.383 kişiye sakatlık olmak üzere toplam 884.300 kişiye maaş ödenmiştir.

VIII. ESNAF, SANATKAR VE KÜÇÜK SANAYİ

Üretimin ve sosyal yapının istikrar unsuru olan küçük ve orta boy işletmelere (KOBİ) verilen önem giderek artmaktadır.

1996 yılı KOBİ'lerin tanıtımı ve teşviki amacıyla KOBİ yılı ilan edilmiş olup, bu çerçevedeki çalışmalar devam etmektedir.

Avrupa Birliği ile gelişen ilişkilere doğrultusunda ulusal ve uluslararası kaynaklardan finanse edilecek projelerin esaslarını belirlemek amacıyla bir KOBİ Teknik Komitesi kurulmuştur.

Yıl	Krediler			Yüzde Dağılım		
	İhtisas	Ticari	Toplam	İhtisas	Ticari	Toplam
1989	1 496	516	2 011	74.3	25.7	100.0
1990	2 476	1 416	3 892	63.6	36.4	100.0
1991	3 470	2 532	6 002	57.8	42.2	100.0
1992	5 354	5 074	10 428	51.3	48.7	100.0
1993	8 815	10 840	19 655	44.8	55.2	100.0
1994	17 327	10 005	27 332	63.4	36.6	100.0
1995	47 500	41 500	99 000	47.9	52.1	100.0
1996(1)	155 000	40 000	195 000	79.5	20.5	100.0

Kaynak: Türkiye Halk Bankası
(1) Geçici.

Gümrük Birliği süre-cinde Türk ürünlerinin rekabet edilebilirliğini artırıcı çalışmalar devam etmektedir. Bu çerçevede, akreditasyon sisteminin kurulması çalışmalarında proje safhasına gelinmiştir.

1996 yılında hizmete açılacak olan 5.236 işyeriyle birlikte Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'nca kredilen-dirilen küçük sanayi sitelerindeki işyerleri sayısı toplam 71.571'e ulaşacaktır.

KOSGEB'in 1996 yılı sonu itibariyle 43 hizmet merkezinde 67.000 adet test hizmeti, 2.223 adet teknik, idari ve yatırım danışmanlık hizmeti verilmiştir. Bilgi temini çalışmaları çerçevesinde 418 firmaya işbirliği ve bilgi hizmetleri sağlanmıştır.

İşletme Büyüklüğü	Çalışanlar Sayısı		Yüzde Dağılım	
	1985	1992	1985	1992
1-9	526 107	543 279	36,0	35,5
10-49	169 634	175 311	11,6	11,5
50-99	78 531	97 324	5,4	6,4
100 +	688 567	712 068	47,0	46,6
TOPLAM	1 462 839	1 527 982	100,0	100,0

Kaynak: DİE

1996 yılında tanıtım ve fuar çalışmalarına hız verilmiş, KOSGEB öncülüğünde iştirak edilen 10 uluslararası fuarda önemli ihracaat bağlantıları sağlanmıştır.

96/8615 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile KOBİ'lerin Devlet yardımlarından azami ölçüde yararlanmalarını temin

eden düzenleme hayata geçirilmiştir.

Eximbank tarafından KOBİ'lere ihracat döviz kredisi ve sevk öncesi ihracat kredisi uygulamasına başlanmıştır.

Türkiye Halk Bankası'nca sürdürülen Kadın ve Genç Girişimci Kredileri programındaki kredi limitleri 500 milyon TL.'ye yükseltilmiştir.

1996 yılı sonunda Türkiye Halk Bankası'nca esnaf, sanatkar ve küçük sanayiciye kullanılacak ihtisas kredileri toplamının 155 trilyon TL., ticari kredilerin ise 40 trilyon TL. olması beklenmektedir.

TABLO: II.46- İmalat Sanayiinde İşletme Sayısındaki Gelişmeler				
İşletme Büyüklüğü	Çalışanlar Sayısı		Yüzde Dağılım	
	1985	1992	1985	1992
1-9	182 991	185 458	94,5	94,3
10-49	8 035	7 953	4,1	4,0
50-99	1 129	1 406	0,6	0,7
100+	1 473	1 825	0,8	1,0
TOPLAM	193 638	196 642	100,0	100,0
Kaynak: DİE				

TABLO: II.47- Hizmete Açılan Küçük Sanayi Siteleri			
Yıllar	Küç.San. Sit.(Adet)	İşyeri (Adet)	Çalışan (Kişi)
1992	30	8 265	59 590
1993	8	916	5 496
1994	11	2 751	16 506
1995	11	1 686	10 116
1996(1)	16	5 421	32 526
(1) Geçici.			

IX. BİLİM, ARAŞTIRMA-GELİŞTİRME VE TEKNOLOJİ

1. BİLİM-TEKNOLOJİ

Sanayinin rekabet gücünün yükseltilmesi amacıyla, çağın teknolojilerini yakalamak bir zorunluluk haline gelmiştir. Bilim ve teknoloji yeteneğinin artırılması, özellikle eğitim ve öğretim sistemi ile teknolojinin entegre olarak ele alınması ihtiyacı devam etmiş, ileri teknolojilerin transfer yoluyla edinilmesi faaliyetleri sürdürülmüştür.

Stratejik ve ekonomik önemi haiz araştırmaları planlamak ve yaptırmak, ileri teknolojileri ve AR-GE faaliyetlerini geliştirmek amacıyla Başbakanlık'ta Stratejik Araştırmalar ve Teknoloji Geliştirme Başmüsavirliği oluşturulmuştur. Bu kapsamda ekonominin ve savunmanın gerektirdiği AR-GE faaliyetleri ile buluş adamları ve müteşebbislerin teklif edecekleri projelerin desteklenmesi ile ilgili çalışmalar sürdürülmüştür.

Ülkemizde AR-GE harcamalarının GSYİH içindeki payı 1994 ve 1995 yılları itibariyle yüzde 0,36 ve 0,38, iktisaden faal onbin kişiye düşen tam zaman eşdeğer personel sayısı ise 7,6 ve 8,0 olarak gerçekleşmiştir. Mikroelektronik, telekomünikasyon, uzay araştırmalarından hizmet üretiminde yararlanma, temiz enerji teknolojileri, yeni malzeme teknolojileri ile biyoteknoloji ve esnek üretim/esnek otomasyon teknolojileri gibi jenerik teknolojiler alanında istenen seviyeye ulaşamamıştır.

İleri teknolojiyi elde edecek, uyarlayacak, kullanımı ve yayılmasını sağlayacak yurtiçi ve yurtdışı bilgi ağları altyapısı oluşturulması çalışmaları sürdürülmektedir. Özellikle bilim ve teknolojinin geliştirilmesinde önemli rol oynayan uluslararası internet ağları ve telematik hizmetlerinin yaygınlaştırılması ihtiyacı devam etmektedir.

İleri teknoloji alanlarında, özellikle savunma sanayii ve jenerik teknoloji konularında ülkenin araştırma-geliştirme yeteneğini geliştirici kamu satınalma politikalarının yeniden düzenlenmesi ihtiyacı devam etmektedir. Bu kapsamda Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar doğrultusunda AR-GE faaliyetlerine teşvikler getirilmiştir.

Diğer taraftan Türkiye'nin uzay araştırmalarına aktif olarak girmesini sağlamak amacıyla, Bilten Araştırma Uydusu, İTÜ Uydu Yer İstasyonu ve ODTÜ Taşınabilir Uydu Yer Terminali projelerine ilişkin çalışmalar hızlandırılmıştır.

Uluslararası teknik ve ekonomik işbirliği, yeni buluş ve teknolojilerden yararlanılmasında, ülkemizde geliştirilen yenilik ve teknolojilerin gelişme yolundaki ülkelere aktarılmasında ve bu yolla daha ileri ilişkilerin kurulmasında etkili bir araç olarak önem taşımaktadır. Bu nedenle uluslararası teknik ve ekonomik işbirliğine ülkemizin daha etkin bir biçimde katılması ve bu ilişkilerden gerekli yararların sağlanması amacıyla çalışmalara devam edilmektedir.

Bilimsel ve teknolojik faaliyetlerin etkinliğinin artırılmasında kamu ve özel kesim arasında işbirliğini geliştirici çalışmalar sürdürülerek, üniversite-sanayi işbirliği çerçevesinde yürütülen teknopark faaliyetleri devam etmektedir.

Üniversite ile sanayi işbirliğinin geliştirilmesi ve bilime dayalı teknoloji üretilmesi amacıyla teknoparkların ve teknoloji geliştirme merkezlerinin kurulması çalışmalarına devam edilmiştir. Boğaziçi, Erciyes, Afyon Kocatepe, Marmara, Selçuk, ODTÜ, Sakarya, Uludağ ve Yıldız Teknik Üniversitelerinde 9 adet teknopark kurulması çalışmaları sürdürülmüştür.

TÜBİTAK ve İTÜ bünyelerinde oluşturulan teknoparkların yapımının 1996 yılında tamamlanması beklenmektedir.

Son yıllarda, uluslararası seviyede düzenlenen ekonomik, sosyal, bilimsel, teknik ve benzeri faaliyetlere ülkemizin daha aktif ve etkin bir biçimde katılmasında ve bu tür faaliyetlerin ülkemizde düzenlenmesinde önemli sayılabilecek gelişmeler olmuştur.

Risk Sermayesi Kanunu Tasarısı Taslağı hazırlık çalışmalarına devam edilmiştir.

2. BİLGİ TEKNOLOJİSİ

Türkiye'de bilişim teknolojisi bilinci hergün daha da artmakta ve değişik kesimlerden kurum ve bireylerin ilgisi yoğunlaşmaktadır. Türkiye'de bilişim politikalarıyla ilgili olarak merkezi olmayan bir yapılanma mevcuttur. Hemen hemen tüm kurumlarda bilişim politikalarıyla bağlantılı uygulamalar bulunmakta olup, bu uygulamalar açıkça ifade edilmemiş bir Bilişim Politikasının değişik parçaları durumundadır. Bu konuyla ilişkili politika saptama ve uygulama faaliyeti, daha az kurumlararası koordinasyon gerektiren alanlarda daha başarılı ve verimli olmuş, bunun aksi olanlarda ise koordinasyon güçlükleri yüzünden daha geç bir ilerleme kaydedilmiştir.

Türkiye'de yazılım sanayii henüz istenen büyüklüğe ulaşamamıştır. Sektörün pazar büyüklüğü 122 milyon dolar olarak tahmin edilmektedir. Sektördeki talep yetersizliğine rağmen son yıllarda küçümsenemeyecek gelişmeler kaydedilmiş bulunan Türk yazılım sektörünün, pazarın büyümesini sağlayacak tedbirlerle desteklenmesi gerekmektedir. Bu konu ile ilgili olarak, AR-GE faaliyetlerinin teşviki, aynı üretim dalında faaliyet gösteren küçük ve orta ölçekli işletmelerin (KOBİ) örgütlenmeleri ve ihracata yönelmeleri ile ilgili teşviklerin bilişim sektörüne de yansıtılması gibi bazı tedbirler alınmış bulunmaktadır. Bu çerçevede Türkiye'de üretilen bilgi teknolojileri ürünleri ve hizmetlerinin uluslararası platformda pazarlanması amacıyla kurulan TURSOFT Bilişim Hizmetleri A.Ş.'ye Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın onayı ile Sektörel Dışticaret Şirketi statüsü verilmiştir. Bilişim sektörü ile ilgili pazar araştırmalarının sonuçlarına göre Türkiye'de bilgi sistemlerinin toplam park değeri 2,1 milyar dolara ulaşmış bulunmaktadır. Bu araştırma satış değerleri 5.000 doların üzerindeki bilgisayar sistemleri ve çevre birimleri parkını saptamayı amaçlamıştır.

Kamu kuruluşlarında sürdürülen çeşitli projelerde bilişim destekli çalışmalar çerçevesinde MEB'ca yürütülmekte olan Bilgisayar Destekli Eğitim çalışmaları yanısıra Yönetim Bilgi Sistemi konusunda çalışmalar sürdürülmüştür. MEB Yönetim Bilgi Sisteminin bir alt bölümünü oluşturan İl Millî Eğitim Müdürlüklerini birbirine bağlayan İLSİS Projesinde başlatılan pilot çalışma tamamlanma aşamasına ulaşmıştır.

Sağlık Bakanlığı tarafından Dünya Bankası desteği ile yürütülen Birinci ve İkinci Sağlık Projeleri çerçevesinde Temel Sağlık İstatistikleri Bilgi Sistemi faaliyetleri devam etmekte olup veri tabanı çalışmalarına başlanmıştır. Gerek çalışma hayatı ve gerekse sağlık konularında olduğu gibi diğer birçok kesimlerde sürdürülmekte olan veri tabanı ve bilgi sistemi kurma çalışmalarının ileride genel bir Ulusal Bilgi Sistemi kurma çalışmasıyla bütünleşmesi öngörülmektedir.

Devlet İstatistik Enstitüsü koordinatörlüğünde uygulamasına başlanan Ulusal Bilgi Sistemi ve İstatistik Altyapısı Geliştirme ve Politikası Projesinin tüm bu çalışmalarla irtibatlandırılması beklenmektedir.

Dünya Bankası destekli İstihdam ve Eğitim projesi çerçevesinde kurulması öngörülen İşgücü Piyasası Bilgi Sistemi için işgücü istatistiklerinin etkin bir şekilde üretilmesini sağlayacak veri tabanı kurma çalışmaları DİE tarafından sürdürülmektedir. Bu çalışmalar Ulusal Bilgi Sistemi ve İstatistik Altyapısı Projesi için pilot çalışmalar niteliğini taşımaktadır.

Söz konusu DİE projesi çerçevesinde bir alt proje olarak yer alan Veri Envanteri ve Bilgi Gereksinimi Saptama çalışmalarında 465 adet özel ve kamu kuruluşunu kapsayan bir anket çalışması düzenlenerek kurumların ellerinde bulunan ve ihtiyaç duydukları veriler hakkında bilgi derlenmiş bulunmaktadır. Projenin önemli aşamalarından biri olan Veri Dağıtım Sistemi kurulmasına ilişkin çalışmalar son yıllarda büyük gelişme gösteren İnternet ağı ile yeni bir boyut kazanmıştır. DİE, Ağustos 1995 yılından itibaren ürettiği istatistiklerle ilgili özet bilgileri İnternet üzerinden kullanıcılara açmıştır. Bu çerçevede GSMH, dış ticaret, fiyatlar ve işgücü istatistikleri ayrıntılı olarak kullanıcılara sunulmakta olup, Ağustos 1996'da toplam 1.348 kullanıcı DİE'nin İnternet Bilgi Dağıtım Sistemine bağlanmıştır.

ODTÜ'de kurulması planlanan teknokentin ilk etapta yazılım parkı hizmete açılmış olup bir yazılım firması faaliyete geçmek üzere çalışmalarına başlamıştır. Teknokent'te esas olarak AR-GE faaliyetlerini yürüten kuruluşlar ya da kamu ve özel sektör kuruluşlarının AR-GE birimlerinin yer alması ve teknokentin üniversitede varolan teknik, bilimsel ve rekreasyon olanaklarıyla bütünleşmesi düşünülmektedir.

Türk Telekom ve Turnet konsorsiyumu tarafından İnternet erişimi konusunda belirli esaslar üzerinde anlaşma sağlanmış olup, servis sağlayıcılarla da imzalanan sözleşmeler sonucunda Turnet fiilen hizmete sokulmuştur.

3. ULUSLARARASI TEKNİK İŞBİRLİĞİ

İkili anlaşmalar ile uluslararası kuruluşlardan sağlanan teknik yardımların etkili bir şekilde kullanılmasına yönelik çalışmalar sürdürülmüştür.

Ülkemizdeki tecrübe birikimi, nitelikli insangücü ve diğer kaynakların gelişmekte olan ülkelere yönelik teknik işbirliği faaliyetleri kapsamında değerlendirilmesine devam edilmiştir.

Gelişme yolundaki ülkeler için UNIDO işbirliği ile düzenlenen Tıbbi Bitkilerin İlaç Sanayiinde kullanımı, Pamuklu Dokuma Sanayii, Meyve Sebze İşlemesi ve Şeker

Teknolojisi konulu grup eğitim programlarına 40 kişi, UNESCO desteği ile uygulanan Akarsularda Katı Madde Taşınım Teknolojisi kursuna 4 ülkeden 7 kişi katılmıştır. DPT tarafından koordine edilen Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) Gelişmekte Olan Ülkelerarası Teknik İşbirliği (TCDC) projesi kapsamında 7 ülke ile 20 TCDC projesi gerçekleştirilmiştir.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) 1995-99 yıllarını kapsayan II. Ülke Programı döneminde üreme sağlığı ve aile planlaması konularında 13, nüfus ve kalkınma stratejileri konusunda 5, tanıtım alanında 3 projenin uygulanması kararlaştırılmıştır.

Üreme sağlığı, bilgi, eğitim ve iletişim konularında Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin ihtiyaçlarını karşılamak ve UNFPA kapsamındaki Güney-Güney işbirliği çerçevesinde uluslararası bir merkezin ülkemizde kurulması için çalışmalar başlatılmıştır.

TABLO: II.48- İkili ve Çok Taraflı Teknik İşbirliği Faaliyetleri	
Projeler (1)	Eğitim (2) (Kişi)
29	-
17	-
3	-
6	-
6	-
3	-
35	-
-	23
-	-
12	-
6	170
33	-
5	-
-	75
-	15

Kaynak: DPT
(1) Yürürlükte olan projeler.
(2) 1996 yılında eğitime gönderilenler.

Ülkemizin de taraf olduğu, Gelişme Yolundaki Ülkelerarası Teknik İşbirliğinde (TCDC) tarım, ormancılık ve su ürünleri konularında uzman kullanımını destekleyen FAO/TCDC çerçeve proje anlaşmasının uygulanması başlatılmıştır.

Japon Teknik Yardım Programı faaliyetleri çerçevesinde kamu ve özel sektörden her yıl 170 kişiye kısa süreli burs sağlanmaktadır. Önemli projelerin bir kısmının master plan ve fizibilite raporları da bu teknik yardım programı kapsamında yaptırılmaktadır.

1995 yılında 2 proje tipi teknik işbirliği (project type technical cooperation) ile 4 kalkınma etüdü (development study) gerçekleştirilmiştir. Bunlara ilaveten kamu ve özel sektör elemanları Japonya'da eğitilmektedir.

Ülkemizde ilk defa Japon teknik yardımıyla gelişmekte olan ülkelere gelecek uzmanlara MTA Genel Müdürlüğü bünyesinde kısa süreli kurslar verilmeye 1997 yılında başlanacaktır.

Türkiye'de ayrıca Japon uzman ve ekipman sağlanması japon teknik yardımı yoluyla sürdürülmektedir.

X. ÇEVRE

Sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı doğrultusunda çevre politikalarının ekonomik ve sosyal politikalara entegrasyonunun sağlanması ve böylece çevre ve kalkınmanın uyumlaştırılması doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlar nezdinde yapılması gereken çalışmalar önemini korumakta olup, uygulamaya konulacak somut kararlar alınmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu amaçla öncelikle çevresel veri ve bilgi altyapısı oluşturulmasında yeterli düzeye gelmesi gerekmektedir.

Kurumsal yapılanmada çevreyle ilgili bakanlık ve kuruluşlar arasında aynı konuda birden fazla kuruluşun yetkili olması, yetki ve sorumluluk çatışmalarına neden olmaktadır.

Türkiye'nin bölgesel ve ikili düzeyde çevre işbirliği çalışmaları çerçevesinde, gerek Akdeniz gerekse Karadeniz bölge ülkeleri ile ortaklaşa faaliyetler ve uluslararası projeler devam etmektedir. Bu çerçevede ülkemizin uluslararası taahhütlerini yerine getirebilmesi için ulusal çalışmaların da bir an önce tanımlanarak başlatılması gerekmektedir.

1992 yılında düzenlenen Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı'nda alınan kararların uygulanması amacıyla özellikle son yıllarda bölgesel düzeyde yürütülen işbirliği programlarında bir dizi çalışma yapılmıştır. Bu kapsamdaki çalışmaların ülkeler tarafından bir program dahilinde ve gecikmeksizin başlatılması amacıyla anılan tedbirlerin bir an önce uygulamaya konması gerekmektedir.

Bu çerçevede konferans kararlarının ulusal çapta hayata geçirilmesi ve koordinasyonu amacıyla, ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla Ulusal Sürdürülebilir Kalkınma Komisyonu kurulması, gerek ulusal ve uluslararası taahhütlerimizin yerine getirilmesinde eşgüdüm sağlanması, gerekse kurumlararası koordinasyonun temini açısından önemli görülmektedir.

Yoğun ve çok çeşitli kaynaklardan kirlenme tehdidi ile karşı karşıya olan kıyı bölgelerimizde, kirlenmenin önlenmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için tüm ilgili kuruluşların katılımı ile sektörel önlem ve tekniklerin ele alınacağı entegre bir yönetimi sağlayacak idari mekanizmanın oluşturulmasına ihtiyaç vardır. Nitekim, ulusal bazda gerek Barselona Sözleşmesi'nin uygulama mekanizması olan Akdeniz Eylem Planı II.Aşama ve Öncelikli Faaliyet Alanları kapsamında, gerekse Bükreş Sözleşmesi ve GEF Karadeniz Programı çalışmaları içerisinde ele alınan Kıyı Alanlarının Entegre Yönetimi konusunda etkili bir ulusal idari ve teknik mekanizma henüz oluşturulamamıştır. Bu yönüyle bölgesel özellikler ve önceliklere göre oluşturulmuş ve yerel pilot uygulamalarla desteklenmiş ve denenmiş, uzun dönemde sağlıklı çalışacak bir mekanizmanın oluşturulması gerekli görülmektedir.

Türkiye, sahip olduğu biyolojik çeşitlilik açısından dünyanın en önemli ülkelerinden biridir. Ekonomik kalkınmanın da önemli unsuru olan bu zenginliğin korunması için, ulusal ve uluslararası çapta faaliyetler sürdürülmektedir.

Ülkemiz, biyolojik çeşitliliğin korunmasını amaçlayan küresel sözleşmeye 1992 yılında imza koymuş olup, onay prosedürünü tamamlamıştır. Bu sözleşme çerçevesinde ülkeler, önemli biyolojik çeşitlilik unsurlarının envanterlerini hazırlamaya davet edilmektedir.

Türkiye'nin de taraf olduğu Akdeniz'in Kirlenmeye Karşı Korunması (Barselona) Sözleşmesi Akit Taraflarının 9.Olağan Toplantısı'nda kabul edilen ve 1996-2005 yıllarını kapsayan Öncelikli Faaliyetler Programı, Akdeniz'deki önemli biyolojik çeşitlilik unsurlarının ve nesli tehlikede olan türlerin envanterlerinin çıkarılmasını öngörmektedir.

Ulusal Acil Müdahale Kanunu'nun hazırlanarak bir an önce yürürlüğe girmesi, ülkemiz denizlerindeki yoğun trafik gözönüne alındığında büyük önem arz etmektedir. Diğer yandan, bu kanun hükümleri içinde yer alacak tüm ulusal, bölgesel ve yerel idari yapılanmanın tamamlanması ve ilgili birimlerin ivedilikle acil müdahale ekipmanları ile donatılması gerekmektedir.

Çevre Bakanlığınca tamamlanan Marmara Denizi ve Boğazlarda Deniz Araçlarından Kaynaklanan Kirlenmenin Önlenmesi Projesi, kirlilik önleme, kazaya hazırlıklı olma ve müdahale konularında gerekli yasal ve idari düzenlemeleri ve teknik ihtiyaçları, bölgesel ve alt-bölgesel olarak belirlemekte, tüm bu unsurlar için finansman ihtiyacını ortaya koymaktadır. Bu aşamada proje sonuçlarının hayata geçirilmesi, yoğun deniz trafiği ve kaza riski taşıyan Marmara Denizi ve Boğazlar için büyük önem arz etmektedir.

Bugüne kadar yapılan çalışmalar ve gelişmeler doğrultusunda çevresel açıdan hukuki, siyasi ve teknik altyapılarını oluşturma sürecindeki Orta Asya ve Kafkas ülkelerinin bu çabalarına destek olmak amacıyla, çevresel enformasyon ve eğitime yönelik faaliyetlerde bulunacak bir Bölgesel Çevre Merkezi'nin Türkiye'de kurulması kararlaştırılmıştır.

Avrupa Birliği ile ülkemiz arasında ticaret konusu mallara yönelik olarak Birlikçe uygulanabilecek tarife dışı engellemeleri ortadan kaldırmak ve Birlik ile ülkemiz arasında aksamaksızın ticari bir akışı sağlamak amacıyla ürün ve çevre kalitesinin Birlikçe belirlenen standartlara uygunluğu önem taşımaktadır. Bu nedenle, Türk Standartlar Enstitüsü'nün işbirliği ile ürün ve çevre kalitesine ilişkin olarak ölçüm yapabilecek ve analitik güvenilirliği sağlayabilecek çalışmaların Çevre Bakanlığı bünyesinde bir an önce başlatılması gerekmektedir.

XI. YERLEŞME VE KENTLEŞME**1. YERLEŞME VE KENTLEŞME**

1997 yılında kentleşme oranının yüzde 64,5, kentleşme hızının yüzde 4,8 olacağı tahmin edilmektedir.

Kentleşmenin yoğunlaştığı bir milyonu aşan nüfuslu kentlerin toplam kent nüfusu içindeki payının yüzde 46,7'ye, toplam nüfus içindeki payının ise yüzde 30,1'e ulaşması beklenmektedir.

Bu kentlerin toplam kent nüfusunun yarısına yakını oluşturması dengesiz bir dikey dağılımı, yüksek nüfuslu ve ekonomik açıdan gelişmiş kentlerin daha çok orta ve batı bölgelerinde yoğunlaşmış olması da dengesiz bir yatay dağılımı göstermektedir.

TABLO: II.49- Kent Nüfus Tahminleri ve Ortalama Artış Hızları			
	1990	1995	2000
Kent Nüfusu	30 515 681	37 853 969	47 549 543
Türkiye Toplam Nüfusu	56 473 039	62 171 000	67 332 000
Kent Nüfusu Artış Hızı (Yüzde)	4,99	4,45	4,67
Türkiye Nüfusu Artış Hızı (Yüzde)	1,97	1,71	1,50
Kentleşme Oranı (yüzde) (1)	54,0	60,9	70,6

Kaynak:DPT.
(1) Kent nüfusunun toplam nüfusa oranı.

Bölgelerarası gelişmişlik farklarının asgariye indirilmesi, sanayinin ülke yüzeyine dengeli dağılımının sağlanması, büyük kentlerde sanayinin özendirilmemesi konularındaki yönlendirmeye duyulan ihtiyaç önemini korumaktadır.

Kentlere göç edenlerin ekonomik ve sos-yal yaşama uyum sorunları sürmektedir.

Kentlerde kaçak yapılaşma ile konut ve çevre kalitesindeki bozulma devam etmekte, alt-yapı yatırımları, sürekli artan nüfusun ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kalmaktadır.

TABLO: II.50- Kentleşme Oranı (Yüzde)		
	1995	2000
Dünya	45,2	47,5
Gelişmiş Yöreler	74,9	76,3
Az Gelişmiş Yöreler	37,6	40,7
Enaz Gelişmiş Yöreler	22,4	25,3
Afrika	34,4	37,3
Doğu Afrika	21,7	24,6

Kaynak: World Urbanisation Prospect, 1994,UN.

TABLO: II.51- Kentleşme Hızı (Yüzde)		
	1990-1995	1995-2000
	2,53	2,49
	0,75	0,68
	3,51	3,35
	5,18	5,18
	4,38	4,29
	5,44	5,26

Kaynak: World Urbanisation Prospect,1994,UN.

TABLO: II.52- Organize Sanayi Bölgelerindeki Gelişmeler		
Yıllar	Orga.San. Bölgesi	Alan (Hektar)
1965-1969	1	150
1970-1974	-	-
1974-1979	2	300
1980-1984	3	460
1985-1989	10	3 640
1990-1994	19	3 882
1995	1	150
1996	-	-
TOPLAM	36	8 582
Kaynak:Sanayi ve Ticaret Bakanlığı		

Kentleşme oranı açısından ülkemizin, dünya ortalamasının üstünde, ancak gelişmiş yörelerin altında ve az gelişmiş ülkelere daha yakın bir durumda yer aldığı görülmektedir.

Kentleşme hızı açısından değerlendirildiğinde, ülkemizin en az gelişmiş ülkeler seviyesine yakın bir düzeyde bulunduğu görülmektedir.

Organize Sanayi Bölgelerinin (OSB) yurdun her tarafına yayılması hedef alınmıştır. Organize Sanayi Bölgelerinin kuruluş ve işleyişini düzenleyen Kanun Tasarısı Taslağı ile ilgili çalışmalar son aşamasına getirilmiştir.

2. KONUT

1995 yılında yapı kullanma izni alan konut sayısı 249.015 olmuştur. Yasal konut üretiminin ihtiyaca cevap vermemesi sebebiyle kaçak yapılaşma ve gecekondu olgusu önemini artırarak devam etmektedir.

Toplu Konut İdaresi'nce 1996 yılında Eylül ayı itibariyle kredi açılan konut sayısı 20.216 olup inşaatı tamamlanan konut sayısı 31.200'dür. 1984 yılından itibaren 961.234 konuta kredi açılmış olup bunun 864.925 adedi tamamlanmıştır.

Toplu konut idaresi tarafından idare arsaları üzerinde 1987-1996 yılları arasında 32.643 adet konut inşa edilmiştir. Belediye arsaları üzerinde toplu konut ve kentsel çevre üretimi ile ilgili olarak 29 belediyede 18.827 adet konut için uygunluk belgesi verilmiştir.

11 Temmuz 1995 tarihinde yürürlüğe giren toplu konut tasarruf sistemi ile ilgili uygulamaya başlanılamamıştır.

95/7750 sayılı Tabii Afet Nedeniyle Hayatını Kaybeden Sakat Kalan ve Fiilen Oturduğu Konutları veya Kullandıkları İşyerleri Hasar Görenlere Yapılacak Yardımlara Dair Karar 1.1.1995 tarihinden geçerli olmak üzere 30 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Arsa ve finansman konusu konut arz ve talebinin ana meselesi olup sorun alanları olarak önemini devam ettirmektedir.

TABLO: II.53-İnşaat Ruhsatı ve Yapı Kullanma İzni Alan Konut Sayıları			
Yıllar	İnşaat Ruhsatı Alan Sayısı	Yapı İzni Alan Konut Sayısı	Kullanma Alan Konut Sayısı
1989	413 004		250 480
1990	381 408		232 018
1991	392 943		227 471
1992	467 024		268 804
1993	548 129		269 695
1994	523 791		245 610
1995 (1)	518 093		249 015
1996 (2)	500 000		250 000

Kaynak, DİE, DPT
(1) Geçici
(2) Tahmin

Kente göç eden dargelirlilerin konut ihtiyacının karşılanamaması nedeniyle gelişen gecekondulu olgusu hızlanarak devam etmekte olup, büyükşehirlerdeki konutların yarıdan fazlası gecekondulu ve ruhsatsız konuttur.

Konut üretimi için yeni kaynak yaratılması, küçük tasarrufların kullanılması ve sermaye piyasası imkanlarının geliştirilerek ilgili kurumların oluşturulması ihtiyacı önemini artırmaktadır.

Türkiye'de konut stokunu belirlemek amacıyla konut sayımı yapılması ihtiyacı önem arz etmektedir.

Kat Mülkiyeti Kanunu'nun günün şartlarına göre yeniden düzenlenmesi ihtiyacı önemini sürdürmektedir.

3. İÇMESUYU-KANALİZASYON

Kırdan kente devam eden göç olgusu, kentsel altyapı ihtiyacını süratle artırmaktadır. İmar planları ile altyapı projelerinin eş zamanlı olarak ele alınması, meskun alanlarda imar planı değişiklikleri ile konut yoğunluklarının artırılmasının önlenmesi gerekmektedir.

Kentsel altyapı projelerinin finansmanı için kaynak yaratmada karşılaşılan güçlükler, belediyeleri, özellikle teknoloji transferi ve büyük finansman gerektiren içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma tesisi yatırımlarında dış kredi kullanmaya yöneltmektedir.

Belediyelerin önemli bir bölümünde, içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma tesislerini işletecek yeterli sayı ve nitelikte eleman bulunmaması sebebiyle mevcut tesisler verimli bir şekilde işletilememektedir.

Kuruluşlar arasında proje yapım, inşaa, bakım ve onarım, işletme safhalarında gerekli eşgüdüm ve bilgi akışını sağlayacak kurumsal yapıya olan ihtiyaç devam etmektedir.

Su ve atıksu tarifeleri modern işlemecilik esaslarına göre düzenlenmedikleri için, belediyeler mevcut tesislerin bakım-onarım-işletme giderlerini karşılayamamakta ve yeni yatırımlara kaynak yaratamamaktadır.

İçmesuyu ve kanalizasyon hizmetlerinin yürütülmesinde verimliliği artırmak ve hizmet kalitesini yükseltmek amacıyla bazı belediyelerde özelleştirme çalışmalarına başlanılmıştır.

Şehir içi su şebekelerinin bakım, onarım ve kısmi yenileme yatırımlarının yeterli seviyede yerine getirilmemesi, ülke genelinde yüzde 50'ye varan su kayıplarına neden

olmaktadır. İçmesuyu şebeke kayıplarının önlenmesine yönelik şehir içi şebeke yenileme projeleri önemini korumaktadır.

TABLO: II.54- İller Bankası Genel Müdürlüğü Tarafından Tamamlanan Projeler		
(Adet)		
Yıl	İçmesuyu Tesisi	Kanalizasyon Tesisi
1969-1989	1 584	83
1990	141	4
1991	192	9
1992	113	6
1993	135	6
1994	176	3
1995	126	2
1996 (1)	145	7

Kaynak: İller Bankası Genel Müdürlüğü.
(1) Tahmini.

Yeraltı ve yerüstü su kaynaklarının korunmasında, planlamasında ve yönetiminde yetersizlikler bulunmaktadır. Büyük kentlerde içmesuyu havzalarında imarsız ve kontrolsüz yapılaşmanın içmesuyu kaynaklarını kirletmesi önemli bir sorun olarak varlığını sürdürmektedir.

İller Bankası Genel Müdürlüğü tarafından 1996 yılında 145 Beldenin içmesuyu, 7 Beldenin ise kanalizasyon tesisinin bitirilmesi beklenmektedir.

4. KIRSAL ALANA GÖTÜRÜLEN HİZMETLER

Kırsal alana götürülen sosyal altyapı hizmetlerinin kalıcılığı ve katılımcı bir yöntemle kırsal alanda yaygınlaştırılması ihtiyacı önemini korumaktadır. Kırsal alanda bulunan yerleşmelerin tamamının ulaşım ağına bağlanması sağlanmış, yüzde 99'una elektrik ve köy muhtarlıklarının tamamına telefon hizmeti götürülmüştür. Kırsal yerleşmelerin yüzde 70'inde sağlıklı ve yeterli, yüzde 12'sinde sağlıklı ancak yetersiz içmesuyu olmasına karşılık yüzde 18'inde sağlıklı içmesuyu bulunmamaktadır. Sağlıklı içmesuyu bulunan kırsal yerleşmelerin yüzde 40'ında şebekeli dağıtım sistemi kurulmuştur.

Kırsal yerleşmelerin şebekeli içmesuyu sistemine geçmeleri ile birlikte bu yatırımların işletme bakım ve yönetiminin daha iyi yürütülmesi ve tesislerin sürekliliğinin sağlanması amacıyla hazırlanan Yönetmelik uygulamaya konulmuştur. Böylece kamu eliyle yürütülen bu hizmetlere faydalananların katılımı ve yatırımların kullanıcılara devri uygulamalarına başlanılmıştır.

Kırsal alana götürülen içmesuyu sisteminde özellikle son yıllarda izlenen şebekeli içmesuyu yapım politikasının yaygınlaştırılması, yerleşim birimlerindeki atık suların çevre ve insan sağlığını olumsuz yönde etkilemesini ve kırsal alanda kanalizasyon ve arıtma sistemlerinin geliştirilmesi ihtiyacını artırmıştır.

Enerji ve sulama amaçlı baraj yapımlarının hızlanması ve yaygınlaştırılması, çok sayıdaki ailenin yaşadığı köy ve mezralarda taşınmaz mal varlıklarının kamulaştırılmasına neden olmaktadır. Bu ailelerden devlet tarafından iskan edilmek isteyenlere ilişkin yatırım projelerinin ana proje ile eş zamanlı olarak bitirilemeyeceği önemli sosyal ve ekonomik sorunları ortaya çıkarmaktadır.

Ülke genelinde yaklaşık olarak 79 bin adet kırsal yerleşmenin dağınıklık ve sayısal çokluğu nedeni ile bu yerleşmelere hizmet götürmedeki sorunlar önemini korumaktadır. Merkezi nitelikteki kırsal yerleşmelerin işlevsel hale getirilerek hizmetlerin kırsal alana götürülmesini sağlamak ve büyük kentlere olan göçü yönlendirip istihdam olanakları yaratmak amacıyla başlatılan çalışmaların geliştirilerek sürdürülmesi gerekmektedir.

	1993	1994	1995	1996 (1)
Köy Yolu Toplam (Km)	327 253	320 029	320 000	320 000
Asfalt (Km)	29 525	29 960	36 000	40 000
Köy İçmesuyu (Ünite)	60 831	61 110	61 593	62 093
Elektrifikasyon (Köy Sayısı)	36 196	36 204	36 319	36 890
Telefon İrtibatı (Köy Sayısı)	43 896	45 560	46 000	46 100
Derslik (Adet)	119 971	119 857	102 325	101 050
Sağlık Ocağı (Adet)	4 226	4 575	4 802	5 055
Sağlık Evi (Adet)	11 630	11 878	11 894	11 905

Kaynak: DPT
(1) Geçici

Geniş bir veri tabanının sağlanması amacıyla 1963 ve 1982 yıllarında yapılmış olan köy envan-terlerinin daha kapsamlı olarak yenilenmesi ve belirli aralıklarla güncelleştirilmesi ihtiyacı devam etmektedir.

Tarımsal amaçlı kooperatifler bünyesinde geliş-tirilen ortaklar

mülkiyetinde devlet tarafından desteklenen süt inekçiliği, besicilik, arıcılık, seracılık ve çeşitli tarımsal imalat projeleri ile benzeri konularda daha önce kurulmuş, ancak atıl hale gelmiş kooperatiflerin rehabilitasyonu modeli çerçevesinde uygulamalar sınırlı ölçüde devam etmektedir.

Kooperatif Çeşidi	Kooperatif Sayısı	Birlik Sayısı	Ortak Sayısı
Tarımsal Kalk.Koop.	4 692	33	553 153
Sulama Koop.	2 064	3	150 197
Su Ürünleri Koop.	318	5	15 873
Pancar Ekicileri Koop.	30	1	1 405 148
Tarım Kredi Koop.	2 514	16	1 570 415
TOPLAM	9 618	58	3 694 786

Kaynak: Tarım ve Köyşleri Bakanlığı.
(1) Geçici.

Tarımsal işletmelerdeki dağınıklık ve küçülme devam etmektedir. Ayrıca, kırsal alandaki arazilerin alım satımında geleneksel uygulamaların yaygınlığı arazilerin rasyonel kullanımına engel olmaktadır.

5. MAHALLİ İDARELER

Mahalli idarelerin sorunları önemini korurken sayılarındaki artış da devam etmektedir.

Eylül 1996 itibariyle belediye sayısı 2.821 olup, belediyelerde yaşayan nüfusun toplam nüfusa oranının yüzde 78,0'e ulaştığı tahmin edilmektedir. Büyükşehir belediyelerinde yaşayan nüfusun belediyeler toplam nüfusu içindeki oranının ise yüzde 42,6 olduğu hesaplanmaktadır.

1996 yılında il özel idarelerinin sayısı 79'dan 80'e yükselmiştir.

İl, ilçe, belediye ve büyükşehir belediyesi kurulması ile ilgili olarak hizmetlerin sunulmasında optimum büyüklüğü sağlayacak düzenlemelere olan ihtiyaç önemini korumaktadır.

Mahalli idarelere kendi mevzuatı ile verilen görevler zamanla merkezi idare tarafından yürütülmeye başlanmıştır. Merkezi idare ile mahalli idareler arasında, görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımını etkili şekilde gerçekleştirecek, Mahalli İdarelerin Güçlendirilmesi Reformu'na ilişkin hazırlık çalışmaları 1996 yılında da sürdürülmüştür.

Nüfus artışına paralel olarak kentsel hizmet talebindeki artışa rağmen, yerel yönetimlerin ve özellikle de belediyelerin öz gelirlerinin payı artırılamamış ve yeterli kaynak yaratılamamıştır. Hizmetlerin yürütülmesinde verimliliği artırmak ve rekabet ortamı sağlayarak hizmet kalitesini yükseltmek amacıyla, bazı belediye hizmetlerinin özelleştirilmesi yönünde çalışmalara başlanılmıştır.

Yerel hizmetlerin büyük ölçüde merkezi idare tarafından yerine getirilmesi, halkın ihtiyaç önceliklerinin belirlenememesi, halkın tercihleri doğrultusunda etkili bir programlama yapılmaması, karar alma ve uygulamada idari etkinliği ve verimliliği olumsuz şekilde etkilemektedir.

Kamu harcamalarının yaklaşık yüzde 12'si mahalli idareler tarafından yapılmakta, geri kalanı merkezi yönetimce üstlenilmiş bulunmaktadır. Avrupa ülkelerinde bu oran yüzde 50 civarındadır.

Aynı idari sınırlar içindeki mahalli idare birimleri birbirleriyle bağlantılı çalışmamakta, mahalli idareler yerel nitelikli ihtiyaçların giderilmesine ve sorunların çözümüne yönelik hizmetlerin planlanmasına genelde katılamamaktadır.

İdarenin bütünlüğü ve yerinden yönetim ilkesi çerçevesinde merkezi idare ile mahalli idareler arasında hizmet ve kaynak dengesinin kurulamaması ve koordinasyon eksikliğinin giderilememesi, görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımı açısından karmaşık bir idari, mali ve hukuki yapının gerçekleşmesine neden olmuştur.

1995 yılında 115,5 trilyon liraya ulaşan, mahalli idarelere Genel Bütçe vergi gelirlerinden ayrılan toplam kaynakların, 1996 yılında 237,3 trilyon liraya yükselmesi beklenmektedir.

1995 yılında bir önceki yıla göre yüzde 108 oranında artarak 212,3 trilyon lira olarak hesaplanan belediye gelirlerinin, 1996 yılında 401,7 trilyon liraya ulaşacağı tahmin edilmektedir.

Mahalli idarelerin plan, program, bütçe ve mali analizlerini yapabilmelerine imkan sağlayacak teknikleri kazanmaları konusunda gerekli teşkilatlanmaya gidilememiştir. Bütçe ve muhasebe sistemlerinin; hizmeti ölçmeye, alternatif maliyetleri belirlemeye ve bu

suretle hizmetin yerel boyutta analizlerini yapabilmeye imkan sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesiyle ilgili çalışmalara başlanamamıştır.

Belediye Kanunu, İl Özel İdaresi Kanunu, Köy Kanunu ve gelirlerle ilgili değişiklik ve yeniden düzenleme çalışmaları sonuçlandırılmamıştır.

Belediyelerin vergi ve vergi dışı gelirlerinin önemli bir kısmının belde sakinlerinden doğrudan tahsil edilmemesi, belediye hizmetlerine karşı duyarlılığı azaltmakta ve mahalli demokratik denetim mekanizmalarının gelişimini sınırlamaktadır.

Belediye Gelirleri Kanunu'nda yer alan vergi ve harç miktarlarının önemli bir kısmının maktu olarak belirlenmesi ve yıllar itibariyle artırılmaması, toplanacak gelirlerin tahsil maliyetini dahi karşılayamamasına neden olmakta ve belediyelerin bu gelirlerden vazgeçmesi sonucunu doğurmaktadır.

Belediye gelir kaynaklarının önemli bir bölümü, mükellefi, konusu ve matrahı itibariyle karışıklık arz etmektedir. Bu nedenle verginin tahakkukunda ve tahsilinde ciddi sıkıntılar söz konusudur.

Kentsel ulaşım, katı atık, doğalgaz, jeotermal enerji, içmesuyu, kanalizasyon ve arıtma gibi önemli projelerin uygulanması ve sorunlarının giderilmesi konusunda teknoloji, standart ve finansman açısından merkezi idare ve belediyeler arasında koordinasyon ve işbirliğini sağlayacak düzenlemelere olan ihtiyaç devam etmektedir.

Büyükşehir belediyelerinde ulaşım ihtiyacını nazım plan kararları doğrultusunda çözümlenecek şehiriçi ulaşım planlarının yapımına ve uygulanmasına duyulan ihtiyaç önemini korumaktadır.

Büyükşehir belediyelerine buldukları il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından ilave pay verilmesi, diğer il belediyelerinin de büyükşehir belediyesi olma talebini artırmaktadır.

Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında görev, yetki, sorumluluk ve kaynak paylaşımına ilişkin olarak yerinden yönetim ilkesine ağırlık verecek ve yönetimler içi ve yönetimler arası ilişkilerde işbirliği ve koordinasyonu geliştirecek yapı oluşturulamamıştır.

TABLO: II.57- Belediye ve İl Özel İdare Gelirlerinin GSMH İçindeki Paylarının Gelişimi	(Yüzde)		
	1995	1996	1997(1)
Belediye Geliri	2,70	2,72	2,77
İl Özel İdare Geliri	0,28	0,30	0,31
TOPLAM	2,98	3,02	3,08
Kaynak: DPT (1) Program.			

Büyükşehir belediyesi modelinin ve kaynak paylaşımının yeniden değerlendirilmesi ihtiyacı ile etkinliği ve gücü giderek zayıflayan il özel idarelerinin idari ve mali sorunları devam etmektedir.

Bir mahalli idare birimi olarak köylerin dinamiklerinde büyük azalma meydana gelmiş ve mahalli idare sistemi içindeki ağırlıkları son sıralara düşmüştür.

Birden çok mahalli idareyi ilgilendiren ve yerinde çözümlenmesi gereken hizmetler için kurulan mahalli idare birlikleri yapı ve kaynak itibarıyla güçlendirilememiştir.

İller Bankası yerel yönetimler için bir yatırım ihtisas bankası haline dönüştürülemedi.

TABLO: II.58- Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Mahalli İdarelere Ayrılan Paylar			
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)			
Payın Adı	1995 (1)	1996 (1)	1997 (2)
2380 Sayılı Kanun Gereği Belediyelere Dağıtılan(3)	59 866	121 431	224 997
(Yüzde)	51,8	51,2	50,9
3030 Sayılı Kanun Gereği Büyükşehir Belediyelerine Dağıtılan (4)	39 973	83 378	154 489
(Yüzde)	34,6	35,1	35,0
Belediyeler Fonu	2 525	5 425	15 500
(Yüzde)	2,2	2,3	3,5
İl Özel İdarelerine Dağıtılan	9 904	22 628	41 927
(Yüzde)	8,6	9,5	9,5
Özel İdare Fonu	3 017	2 982	2 750
(Yüzde)	2,6	1,3	0,6
Mahalli İdareler Fonu	219	1 454	2 025
(Yüzde)	0,2	0,6	0,5
TOPLAM	115 504	237 298	441 688
(Yüzde)	100,0	100,0	100,0
TOPLAMIN GSMH İÇİNDEKİ PAYI (Yüzde)	1,47	1,61	1,74
Kaynak : DPT			
(1) Tahmin.			
(2) Program.			
(3) 2380 sayılı Kanun gereği belediye ve büyükşehir belediyelerine genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından yüzde 6 pay ayrılmaktadır.			
(4) 3030 sayılı Kanun gereği büyükşehir belediyelerine buldukları il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından yüzde 5 ilave pay ayrılmaktadır.			

TABLO: II.59- Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Büyükşehir Belediyelerine ve Diğer Belediyelere			
Dağıtılan Paylar			
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)			
	1995(1)	1996(1)	1997(2)
2380 Sayılı Kanun Gereğince Belediyelere Dağıtılan Paylar (Yüzde 6,0)	59 866	121 431	224 997
3030 Sayılı Kanun Gereğince BŞB'ne Verilen Paylar	39 973	83 378	154 489
TOPLAM	99 839	204 809	379 486
Belediye Geliri	212 306	401 698	701 740
Dağıtılan Payların Toplam Belediye Geliri İçindeki Yüzde Payı	47,0	51,0	54,1
Kaynak: DPT			
(1) Tahmin.			
(2) Program.			

TABLO: II.60- Belediyelerin Gelir ve Harcamalarındaki Gelişmeler			
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)			
	1995	1996	1997(1)
GELİR	212 306	401 698	701 740
HARCAMA	216 951	405 401	719 575
(Yüzde)	100,0	100,0	100,0
Cari	90 734	176 703	302 469
(Yüzde)	41,8	43,6	42,0
Personel	64 100	124 995	213 739
(Yüzde)	29,5	30,8	29,7
Yatırım	46 851	85 235	152 117
(Yüzde)	21,6	21,0	21,2
Sermaye Teşkili ve Transfer	79 366	143 463	264 989
(Yüzde)	36,6	35,4	36,8
Kaynak: DİE,DPT (1) Program			

TABLO: II.61- İl Özel İdarelerinin Gelir ve Harcamalarındaki Gelişmeler			
(Cari Fiyatlarla, Milyar TL)			
	1995	1996	1997 (1)
Gelir	21 849	44 479	79 755
Harcama	13 968	31 401	58 422
Kaynak: DPT (1) Program			

XII. BÖLGESEL DENGELERİN SAĞLANMASI**1. BÖLGESEL GELİŞME**

1990 Yılı Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre binde 21,71 olan nüfus artış hızının refah düzeyinin atması ve eğitim düzeyinin yükselmesine paralel olarak 1996 yılında binde 16,80'e düştüğü tahmin edilmektedir. 1996 yılı ortası itibariyle toplam nüfusumuz ise 62,7 milyon olmuştur. Nüfusun en yoğun olduğu bölge Marmara Bölgesidir. Bunu sırasıyla İç Anadolu, Karadeniz, Ege ve Akdeniz Bölgeleri takip etmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin toplam nüfus içindeki payları ayrı ayrı yüzde 10'un altında seyretmektedir.

İmalat sanayiinde çalışanların yüzde 45,0'i sanayinin en yoğun olduğu Marmara Bölgesi'nde çalışmaktadır. Sivil işgücünün imalat sanayiinde ikinci yoğun olarak çalıştığı bölge ise yüzde 16,0 ile Ege Bölgesidir. Doğu Anadolu Bölgesi ise bölgeler arasında son sırada yer almaktadır. Diğer yandan tarım sektöründe çalışan nüfusun en yoğun olduğu bölge Karadeniz Bölgesi'dir. Marmara Bölgesi ayrıca hizmet sektörü itibariyle en fazla çalışanın bulunduğu bölge özelliğini korumaktadır.

1996 Yılı Yatırım Programında toplam 155 adet küçük sanayi sitesi yer almıştır. Bunlardan 29'u Marmara Bölgesi'nde, 40'ı Karadeniz Bölgesinde, 16'sı Ege Bölgesinde, 21'i İç Anadolu Bölgesinde, 21'i Akdeniz Bölgesinde, 15'i Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, 19'u ise Doğu Anadolu Bölgesinde bulunmaktadır. Toplam olarak 35.218 işyerinin bulunacağı ve inşaatları devam eden küçük sanayi sitelerinin bitirilmesi ile 211.308 kişiye istihdam imkanı sağlanacaktır.

Halen, İç Anadolu Bölgesinde 65, Karadeniz Bölgesinde 50, Ege Bölgesinde 46, Marmara Bölgesinde 40, Akdeniz Bölgesinde 27, Doğu Anadolu Bölgesinde 24 ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 17 adet küçük sanayi sitesi hizmete sunulmuştur.

İç Anadolu Bölgesinde 8, Ege Bölgesinde 9, Marmara Bölgesinde 6, Karadeniz Bölgesinde 5, Akdeniz Bölgesinde 4, Doğu Anadolu Bölgesinde 3 ve Güneydoğu Anadolu Bölgesinde 2 olmak üzere toplam 37 organize sanayi bölgesi tamamlanmıştır.

1996 Yılı Yatırım Programında etüd-proje aşamasında 33 adet, kamulaştırma aşamasında 30 adet, inşaat işleri devam eden 55 adet proje olmak üzere toplam 114 adet organize sanayi bölgesi yatırımı yer almıştır. Etüd-proje, kamulaştırma ve inşaat aşamasında olan organize sanayi bölgesi projelerinin 24'ü Marmara, 11'i Ege, 10'u Akdeniz, 18'i İç Anadolu, 16'sı Karadeniz, 12'si Doğu Anadolu ve 8'i ise Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer almıştır.

1996 Yılı Yatırım Programında yer alan Kalkınmada Öncelikli Yörelerdeki Organize Sanayi Bölgesi yatırımlarından 7 adedi tamamlanmış, 4 adedinin etüd proje çalışmaları, 20 adedinin ise inşaatları devam etmekte olup, 3 adedi kamulaştırma safhasında bulunmaktadır.

Bu projelerden Ağrı, Van Organize Sanayi Bölgesi ile Elazığ Besicilik Organize Sanayi Bölgesi etüd çalışmaları tamamlanmış olup, kamulaştırma safhasında bulunmaktadır. Bitlis, Hakkari, Muş Organize Sanayi Bölgelerinin etüd çalışmaları ise devam etmektedir. Diğer taraftan, Adıyaman, Bartın, Batman, Bingöl, Ereğli, Karabük, Kastamonu, Siirt, Sinop, Tunceli ve Yozgat Organize Sanayi Bölgelerinin kamulaştırma işlemleri 1995 yılında tamamlanmış olup inşaatlarına devam edilmektedir. Ayrıca devam eden projelerden Amasya Organize Sanayi Bölgesinin inşaatının 1996 yılında tamamlanması beklenmektedir.

Türkiye’de kamuya ait 53, Vakıflara ait 8 olmak üzere toplam 61 üniversite bulunmaktadır. Bunlardan 20’si Marmara Bölgesinde, 14’ü İç Anadolu Bölgesinde, 8’i Ege Bölgesinde, 6’sı Akdeniz Bölgesinde, 5’i Karadeniz Bölgesinde, 5’i Doğu Anadolu Bölgesinde, 3’ü ise Güneydoğu Anadolu Bölgesinde faaliyet göstermektedir.

1994-1995 öğretim yılında yükseköğretim kurumlarında okuyan öğrenci sayısı, açıköğretim dahil, 1.107.320’ye ulaşmıştır. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bulunan 8 üniversitede ise toplam 59.594 öğrenci öğrenime devam etmiştir.

Bingöl-Muş Kırsal Kalkınma Projesi kapsamında Haziran 1996’ya kadar 157 hektarlık sulama tesisi, 11 köy ünitesine içmesuyu tesisi, 222 km. köyyolu tesviyesi, 308 hektarda ağaçlandırma ve 6911 hektarda enerji ormanı gerçekleştirilmiştir. Yozgat Kırsal Kalkınma Projesinde ise aynı tarihe kadar 22 köy ünitesine içmesuyu tesisi, 846 hektarlık sulama tesisi yapılmıştır. Ayrıca, 2985 hektar alan ağaçlandırılmış ve 550 hektar alanda enerji ormanı tesis edilmiştir.

1996 Yılı Yatırım Programında Güneydoğu Anadolu Projesi hariç, yeralan sulama projelerinin 29’u Doğu Anadolu Bölgesinde, 40’i Akdeniz Bölgesinde, 46’sı Ege Bölgesinde, 33’ü Akdeniz Bölgesinde ve 20’si Marmara Bölgesinde bulunmaktadır. Bu projeler tamamlandığında 2,7 milyon hektar alan sulamaya açılacaktır.

Bu projelerin ve GAP’ın 2000’li yıllarda tamamlanması ile 4,4 milyon hektar arazi daha sulanabilir hale gelecektir.

Çok amaçlı bir bölgesel kalkınma projesi olarak yürütülen Güneydoğu Anadolu Projesi çalışmalarına ve uygulamalarına terminine uygun olarak devam edilmektedir.

Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP) kapsamında şimdiye kadar 7 adet baraj, 2 adet hidroelektrik santral ve 10 adet sulama projesi tamamlanmıştır. Tamamlanan Karakaya ve Atatürk Barajları hidroelektrik santrallerinden Ağustos 1996 itibariyle toplam 100.478 milyon KWh enerji elde edilmiştir.

Fırat Havzasında yeralan Şanlıurfa T-2 Tünelinin ise 1997 yılında tamamlanması öngörülmüştür.

Dicle Havzasındaki projelerden inşaatı hızla devam eden Kralkızı Barajı yüzde 90 oranında tamamlanmıştır. Gövde inşaatı tamamlanan Dicle Barajının Mart 1997’de, yine gövde inşaatı tamamlanan Batman Barajının ise Nisan 1999’da hizmete açılması için çalışmalara devam edilmektedir.

Yap-İşlet-Devret modeli ile gerçekleştirilecek olan Birecik Barajının inşaatına başlanmıştır. Çalışmalar hızla devam etmektedir.

Karkamış Barajının inşaatına başlanmıştır. Birinci aşama derivasyon seddesi tamamlanmıştır.

Cizre ve Iılsu Baraj ve Hidroelektrik Santralleri Projeleri ihale çalışmaları 1997 yılında tamamlanacaktır.

Çamgazi sulaması ile Bozova Merkez ve Belkıs-Nizip pompaj sulamalarının inşaatlarına başlanmıştır.

GAP yöresinde tarla içi hizmetleri ile sulama hizmetlerinin uyumlu hale getirilmesi çalışmalarına devam edilmekte, bölge çiftçisinin eğitimi, arazi toplulaştırma ve sulama faaliyetleri sürdürülmektedir.

GAP Bölgesinde bulunan 21 adet Küçük Sanayi Sitesinde üstyapı ve 15 adet Küçük Sanayi Sitesinde de altyapı çalışmalarına devam edilmektedir.

Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Gelişme Projesi Durum Analizi, Bölgesel Gelişme Planı, Ön Fizibilite ve Fizibilite Etüdüleri 1996 yılı sonunda tamamlanmıştır. Proje ile bölgenin ekonomik ve sosyal gelişmesinin uzun dönemli olarak gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

Yeşilirmak ve kollarının kapsadığı havzada kirliliğin, su taşkınlarının ve erozyonun önlenmesi, sosyal ve ekonomik gelişmenin sağlanması amacıyla "Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi" çalışmaları başlatılmıştır.

2. METROPOLLERLE İLGİLİ DÜZENLEMELER

Metropollere büyük bir yük getiren göç olgusunun dengelenebilmesi için ülke genelinde gelişme kutuplarının desteklenmesi ihtiyacı önemini korumaktadır.

Hızlı artan konut ihtiyacını karşılamak, gecekondu ve kaçak yapılaşmayı önlemek amacıyla, metropollerin yakın çevrelerinde kentsel gelişme alanlarının planlama çalışmaları yapılmaktadır. Bu çalışmalara paralel olarak kent içinde ve çevresinde toplu konut uygulamalarına devam edilmektedir.

İstanbul'da sanayinin kent dışına taşınmasının özendirilmesine devam edilmektedir.

Ulaşım ve trafik sorununun çözümünde önem taşıyan İstanbul ve Ankara Metrolarının inşaatlarına devam edilmiş, Ankara Raylı Sistem (Ankaray) projesi bitirilerek hizmete açılmıştır.

Atatürk Havalimanı Gelişim Etüdü çalışmalarına devam edilmektedir.

İstanbul Anadolu Yakasında yapılacak olan ve ana pist, apron, taksiruttan oluşan altyapı tesisleri ile 3 milyon yolcu/yıl kapasiteli terminal binası ve kargo binasından oluşan Kurtköy Havaalanı etüd çalışmaları ve arazinin devri ile ilgili görüşmeler devam etmektedir.

Metropollerde doğalgaz kullanımının yaygınlaştırılması ile ilgili çalışmalara devam edilmektedir.

Büyük Melen Projesi devreye girene kadar İstanbul'un su ihtiyacını karşılamak üzere planlanan Yeşilçay Sistemi İstanbul'a yılda yaklaşık 145 milyon m³ su kazandıracaktır.

Bu Proje kapsamında; Sungurlu-İsaköy regülatörleri, tünel ve açık kanal inşaatı ile çelik gömleklili ön gerilimli beton boru ve özel parça imalatı inşaatı iş grupları 1996 yılında ihale edilmiştir. İsaköy Pompa Merkezi, terfi hattı ve denge bacası inşaatı ile Yeni Emirli Arıtma Tesisi inşaatı iş grupları ise ihaleye çıkarılmıştır.

İstanbul'un uzun vadeli içmesuyu ihtiyacını karşılamak amacıyla yürütülen Büyük Melen Projesi ile ilk aşamada İstanbul'a yılda 268 milyon m³ su verilecektir. Daha sonraki aşamalar ise 2040 yılına kadar olan içme ve kullanma suyu ihtiyacını karşılayacaktır.

2000 yılında tamamlanması planlanan Büyük Melen Sistemi'nin birinci aşamasının müşavirlik ihalesi 1996 yılında yapılmıştır. Birinci aşamada Melen Projesi'nde toplam 145 km. çelik boru, 17 km. çelik gömleklili öngerilmeli beton boru döşenecektir.

İstanbul'un mevcut kanal ve atıksu tasfiye tesisleri yetersizdir. Atıksuların ancak yüzde 25'i toplanarak ön arıtmadan geçirilerek denize deşarj edilmektedir. 1996 yılı içinde yaklaşık 20 km. atıksu şebeke kanalı ve 6 km. atıksu kollektörü yapılmıştır. İstanbul'un mevcut atıksu şebekesi yaklaşık 6800 km. olup, 1400 km. daha yeni kanal şebekesi yapılması gerekmektedir.

Tekstil ve hazır giyim sektörünün dünya ile entegrasyonunu sağlamaya yönelik İstanbul Dünya Ticaret Merkezi Projesi kapsamında 9800 m² kapalı alana sahip İkinci Fuar Binası 1996 yılında hizmete girmiştir.

İstanbul'da kentiçi yolcu taşımacılığının karayolu ağırlıklı durumundan çıkartılarak denizyolu ve raylı ulaşım sistemlerinin payını artırmak üzere, Kentiçi Ulaşım Master Planıyla ilgili etüd çalışmalarına devam edilmektedir.

Atatürk Havalimanı Gelişim Etüdü ile İstanbul Anadolu Yakası Havaalanı Etüdü çalışmaları 1997 yılında tamamlanacak şekilde programlanmıştır.

Ulaşım ve trafik sorununun çözümünde önem taşıyan İstanbul ve Ankara metrolarının inşaatlarına devam edilmektedir.

İstanbul şehir merkezindeki deniz trafiği yükünün azaltılmasına yönelik olarak "Marmara Denizi Liman Geliştirilmesi Ana Plan Etüdü" yapılmaktadır. Derince Limanının kullanım kapasitesinin artırılması bu etüt sonuçlarına göre değerlendirilecektir.

İstanbul'un uzun vadeli içmesuyu ihtiyacını karşılamak amacıyla yürütülen Büyük Melen Projesinin inşaatına 1997 yılında başlanacaktır.

İstanbul Dünya Ticaret Merkezi Projesi kapsamında 10 bin m² kapalı alana sahip Üçüncü Fuar Binasının inşaatına 1997 yılında başlanacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KAMU HİZMETLERİNDEKİ GELİŞMELER

I. ADALET HİZMETLERİ

Adalet hizmetlerinde teşkilat yapısının yeniden gözden geçirilmesi, hakim, savcı ve yardımcı hizmetlerdeki kadro açığının giderilmesi, hukuk eğitiminin yeniden değerlendirilmesi, hukuk kurallarının iyileştirilmesi ve altyapının modernizasyonu ihtiyacı devam etmektedir.

Hakim ve savcı açığı güncelliğini korumaktadır. 31 Aralık 1996 tarihi itibarıyla, mevcut kadrolara göre 1.774 hakim ve savcı kadrosu ile 11.003 yardımcı hizmetler kadrosu münhal bulunmaktadır.

31 Aralık 1996 tarihi itibarıyla 564 adet ceza ve tutukevi bulunmaktadır. Bunlardan 524'ü kapalı (477'si tip cezaevleri, 31'i Devlete ait binalar, 16'sı kiralık cezaevleri), 27'si yarıaçık, 8'i açık ceza ve tutukevi, 3'ü çocuk ıslahevi, 1'i çocuk cezaevi ve 1'i de kadın-çocuk cezaevleridir. 1996 yılı içinde ise 4 adet cezaevi açılmış ve 45 adet cezaevi de kapatılmıştır.

31 Aralık 1996 tarihi itibarıyla ceza ve tutukevlerinde 23.331 tutuklu ve 32.751 hükümlü olmak üzere toplam 56.082 kişi bulunmaktadır.

Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununda yapılan değişikliklerle çeşitli maddelerdeki parasal sınırlar yükseltilmiş ve bu sınırların 1.1.1998 tarihinden itibaren iki, 1.1.2000 yılından itibaren de dört katı olarak uygulanacağı düzenlenmiştir.

Türk Vatandaşları Hakkında Yabancı Ülke Mahkemelerinden ve Yabancılar Hakkında Türk Mahkemelerinden Verilen Ceza Mahkumiyetlerinin İnfazına Dair Kanunda yapılan değişikliklerle, Türk vatandaşları hakkında yabancı ülke mahkemelerinden verilip kesinleşen mahkumiyetlerin Türkiye'de yerine getirilmesi için, gerekli şartların bulunması halinde, Adalet Bakanlığına da talepte bulunabilme yetkisi verilmiştir.

Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Kanununda değişiklikler yapılarak, askeri mahkemelerin genel yetkisi genişletilmiştir. Temyiz edilemeyecek hükümler için mevcut parasal sınırlar yükseltilmiştir.

Türk Ceza Kanununda yapılan değişikliklerle, kamu düzenine ilişkin kabahatler içinde yer alan iki maddenin kapsamına giren suçlardan dolayı verilen cezaların para cezasına veya tedbirlerden birine çevrilemeyeceği ve ertelenemeyeceği yolundaki hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.

Devlet Güvenlik Mahkemelerinin Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanunda değişiklikler yapılarak Erzincan, Kayseri ve Konya Devlet Güvenlik Mahkemeleri kaldırılmış, Adana, Erzurum ve Van'da Devlet Güvenlik Mahkemeleri kurulmuştur. Ayrıca tüm Devlet Güvenlik Mahkemelerinin yargı çevreleri yeniden belirlenmiştir.

II. GÜVENLİK HİZMETLERİ

Güvenlik hizmetlerinde önleyici ve izleyici zabıta hizmetlerinin birbirini tamamlayıcı şekilde yürütülmesi başarılı sonuç alınmasını önemli ölçüde etkilemiştir. Bu şekilde sağlanan güvenli bir ortamda ekonomik ve sosyal faaliyetler de hissedilir gelişmeler göstermiş ve toplumsal huzur geniş ölçüde gerçekleşmiştir.

Şeffaflığı sağlayacak ve bürokrasiyi azaltacak idari düzenlemelere, ihtisaslaşmanın içe ve işe dönük olarak geliştirilmesine olan ihtiyaç devam etmektedir.

Kuruluşların teknik donatım ihtiyacı devam etmekte olup bu ihtiyacın Avrupa Birliği standartları gözönüne alınarak bir program çerçevesinde karşılanması ile teşkilatlanma ve çalışma esaslarının da bu çerçevede yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kapsamda olmak üzere, kuruluşların telsiz haberleşme sistemleri, uçak, helikopter ve bilgisayar projeleri ile ilgili çalışmaları da devam etmektedir.

III. HARİTA, TAPU VE KADASTRO

Toprağa dayalı tüm yatırımların gerçekleştirilmesinde harita, tapu ve kadastro hizmetleri kapsamında yapılan faaliyetler önemli bir yer tutmaktadır.

1995 yılı sonu itibariyle standart topografik harita yapımında iş programına göre yüzde 90.8'e, kadastro yapımında yüzde 76.6'ya ulaşılmıştır.

1996 yılında ise 1.500 km²'lik standart topografik harita yapımı, 10.000 km²'lik kadastro yapımı gerçekleştirilmiştir.

İller Bankasınca yapımı sürdürülmekte olan 453 belediye harita işinden 100'ü, 1996 yılında tamamlanarak hizmete sunulmuştur.

Harita, tapu ve kadastro hizmetlerinde tutarlılık ve verimliliği artırmak amacıyla, GPS yönteminden yararlanılarak yüzey ağı sıklaştırma çalışmalarına ağırlık verilecektir.

1997 yılında Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğünce 8.000 km²'lik kadastro yapımı ile 400 belediyenin 1/1000 ölçekli harita ihtiyacının İller Bankasınca karşılanması programlanmıştır.

IV. KAMU YÖNETİMİNİN İYİLEŞTİRİLMESİ

Kamu yönetiminin örgütlenme, işleyiş ve personel yapısının değişen koşullara uyumunu sağlayacak yenilenme ihtiyacı artarak devam etmektedir. Bu çerçevede; devletin kamusal hizmetlerle ilgili görevlerinin yeniden değerlendirilmesi, teşkilat yapısının küçültülerek fonksiyonel hale getirilmesi, dengesiz istihdamın düzeltilmesi ve halka dönük bir yönetim anlayışının yerleştirilmesi gereği önemini muhafaza etmektedir.

Program döneminde; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının ilgili kuruluşu olan Etibank Genel Müdürlüğünün Madencilik bölümü Başbakanlıkla ilgilendirilmiş, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü ile Maliye Bakanlığına bağlı bulunan Milli Piyango İdaresi Genel Müdürlüğü Başbakanlığa bağlanmıştır. Bayındırlık ve İskan Bakanlığında bağlı olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü ise Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığında bağlanmıştır.

Sosyo-ekonomik istikrar ve çalışma barışı sağlanması amacıyla uzlaşma oluşturmaya yönelik bir katılma-danışma sistemine yönelik olarak 1995/5 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle kurulmuş olan Ekonomik ve Sosyal Konsey 1996/24 sayılı Başbakanlık Genelgesiyle yeniden yapılandırılmıştır. Yapılan yeni düzenlemede kamu kesimi ve özel kesim arasında eşit temsilin sağlanması amaçlanmıştır.

4183 sayılı Kamu Personeli ile Emeklilerin Mali, Sosyal ve Diğer Haklarında Düzenlemeler Yapılmasına Dair Yetki Kanunu 10. 9. 1996 tarihinde yürürlüğe girmiş, ancak sözkonusu Kanunun yürürlüğü Anayasa Mahkemesince durdurulmuştur. Daha sonra, aynı konuda 28. 11. 1996 tarih ve 4214 sayılı Yetki Kanunu çıkarılmıştır. 4214 sayılı Yetki Kanununa dayanılarak, program döneminde, Türk Silahlı Kuvvetleri Personeli Ölüm Yardımı Ödeneğinin Artırılması ve Bazı Sınıflara Hizmet Tazminatı Ödenmesi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname çıkarılarak Türk Silahlı Kuvvetleri Personelinin ücret ve sosyal yardımlarında önemli oranda iyileştirmeler sağlanmıştır.

Devlet Personel Başkanlığı tarafından, üst kademe yöneticilerinin yetiştirilme usul ve esaslarına ilişkin ön hazırlık çalışmalarına başlanılmıştır.

Kamu kesimine personel alımında liyakat ilkesinin gerçekleştirilebilmesi, objektifliğin sağlanması ve kayırmanın önlenmesi amacıyla, kamu kurumlarında görev alacakların merkezi sınava tabi tutulmalarına yönelik kanun tasarısı taslağı hazırlanmış olup taslak üzerinde incelemeler sürdürülmektedir.

1989 yılında 4, 1990 yılında 2, 1991 yılında 1, 1992 yılında 2 adet olmak üzere kurulan 9 adet yeni il'e ek olarak 1995 yılında kurulan 3 il ve 1996 yılında kurulan 1 ille birlikte il sayısı 80'e ulaşmıştır.

V. REKABET HUKUKU VE POLİTİKALARI

Avrupa Topluluğu normları ile uyum teşkil edecek şekilde hazırlanmış olan 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun, 13 Aralık 1994 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylece, Türkiye'de ilk defa münhasıran rekabetin korunmasına ilişkin bir hukuki düzenleme getirilmiş ve büyük bir adım atılmıştır. Bununla birlikte, Kanunda kurulması öngörülen Rekabet Kurulu ve Rekabet Kurumu henüz oluşturulamadığından, Kanun hükümleri uygulamaya geçirilememiştir.

Rekabet politikalarının ve dolayısıyla Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ile getirilen hükümlerin nihai amacı, sınırlı olan üretim faktörlerinin en etkin şekilde kullanımının ve dolayısıyla ekonomik etkinliğin sağlanması ve toplumsal refahın artırılmasıdır.

Bu çerçevede, etkisini ülkemiz sınırları içerisinde gösteren rekabeti engelleyici, bozucu ve kısıtlayıcı anlaşma, uygulama ve kararlar ile birlikte, aynı etkiyi yaratacak uyumlu davranışlar, hakim durumun kötüye kullanılması ve rekabeti önemli ölçüde azaltacak birleşme ve devralmalar Kanun ile yasaklanmakta ve bunlara uygulanacak yaptırımlar düzenlenmektedir. Diğer taraftan, idari ve mali özerkliğe sahip Rekabet Kurumu teşkil edilmektedir. Kanunun uygulanmasından sorumlu Kurumun karar organı Rekabet Kurulu olacaktır.

Kanun, piyasaya hakim güç haline gelme veya tekel olma hallerini bizatihi hukuka aykırı saymamakta ve yasaklamamaktadır. Bu konuda Kanunda yer alan önlemler ancak, hakim durumun kötüye kullanılması hallerinde uygulanacaktır. Bunlardan en önemlisi, piyasaya yeni gireceklerin uygulanan fiyat ve üretim miktarı vasıtasıyla engellenmesi ve zor durumda bırakılmasıdır.

Kanunda teşebbüslerarası birleşmeler ve devralmalar da düzenlenmektedir. Rekabetin önemli ölçüde azalması sonucunu doğuracak şekilde birleşme ve devralmalar hukuka aykırı sayılmış ve yasaklanmıştır. Bununla birlikte, Rekabet Kurulu, bazı şartlarla teşebbüslerarası anlaşma, uyumlu eylem ve kararları yasaklanan faaliyetlerden muaf tutmaktadır. Sağlanacak ekonomik ve teknik gelişme, tüketici yararı ve rekabetin piyasanın önemli bölümünde korunuyor olması hallerinde Kurul, en çok beş yıllık bir süre için muafiyet kararı verebilmektedir.

Rekabet Kurulu, Kanun ile yasaklanan bir faaliyet tespit edildiğinde, rekabetin yeniden tesisi ve ihlalden önceki durumun korunması için karar alabilmektedir. Bununla birlikte, Kurul'un alacağı nihai kararlara, tedbir kararlarına, para cezalarına ve zararın tazmini kararlarına karşı yargı yolu açık olmaktadır.

Özelleştirme uygulamalarının genellikle birleşme ve devralmalar şeklinde ortaya çıkması ve özelleştirmeye konu olan işletmelerin, faaliyet gösterdikleri sektörlerde genellikle öncü rol üstlenmiş olması, bu tür uygulamalarda rekabetin korunmasının önemini artırmaktadır. Oluşturulacak olan Rekabet Kurumunun, özelleştirme uygulamalarında rekabetin korunmasına yönelik tedbirlerin alınması konusunda katkıları olacaktır.

Rekabet Kurumu, rekabet politikalarını devletin ilgili diğer kurumları ile işbirliği içinde belirleyecektir. Ancak, Kurumun teşekkülü için öncelikle Kurumun karar organı hüviyetindeki Rekabet Kurulu'nun ihdası gerekmektedir. Kurul üyelerinin tespiti için gerekli çalışmalar, ilgili kuruluşlar bünyesinde sürdürülmektedir.

Rekabet Kurumunun teşkilatı tamamlandığında, Rekabetin Korunması Hakkında Kanunda öngörülen yapısal düzenlemeler gerçekleştirilecek, rekabetin korunmasına ilişkin uygulamalara açıklık getirecek tebliğler hazırlanacak, muafiyetler ve yasaklarla ilgili çalışmalar başlatılacaktır.

VI. FİKRİ VE SİNAİ HAKLAR

Fikri ve sınai haklar alanında başlatılan mevzuat çalışmaları, 1995 yılı içerisinde büyük oranda tamamlanmış, 1996 yılında ise özellikle sınai haklara ilişkin mevzuatın uygulama çalışmalarına hız verilmiştir.

Dünya Ticaret Örgütünü (WTO) Kuran Anlaşma, TBMM tarafından 26 Ocak 1995 tarih ve 4067 sayılı Kanun ile onaylanmış ve Türkiye, bu anlaşmanın en önemli eklerinden olan Ticaretle Bağlantılı Fikri ve Sınai Haklar (TRIPS) Anlaşmasına taraf olmuştur.

Diğer taraftan, fikri ve sınai haklar ile ilgili mevzuat düzenlemeleri, Türkiye ile Avrupa Topluluğu (AT) arasında Gümrük Birliğinin oluşturulmasına yönelik olarak 6 Mart 1995 tarihinde imzalanan Ortaklık Konseyi Kararına da konu olmuştur. Fikri ve sınai haklar konusu, söz konusu Kararda ayrı bir bölüm altında ele alınmıştır.

1. FİKRİ HAKLAR

Fikri hakların korunması konusunda uluslararası normlar ilk kez 1886 yılında Bern Sözleşmesi ile belirlenmiştir. Sözleşme, çeşitli tarihlerde yenilenmiş ve 1971'de Paris'te son şeklini almıştır. Türkiye, Bern Sözleşmesine 1951 yılında katılmış olmakla beraber, 1971 Paris Belgesine katılımın T.B.M.M. tarafından onaylanması ancak 12 Temmuz 1995 tarihi itibarıyla gerçekleşebilmiştir.

Fikri haklar alanında temel oluşturan diğer bir uluslararası anlaşmaya, 1961 tarihli "İcracı Sanatçılar, Fonogram Yapımcıları ve Yayın Kuruluşlarının Korunmasına Dair Roma Sözleşmesi"ne katılım da aynı tarihte onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

Türkiye'de fikri haklar konusundaki düzenlemelere esas oluşturan, 5 Aralık 1951 tarihli ve 5846 sayılı "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu"nda uluslararası standartlara uygun düzenlemeler yapmaya ve uygulamadaki aksaklıkları gidermeye yönelik yasal düzenleme, 12 Haziran 1995 tarihinde yayımlanan 4110 sayılı Kanun ile yürürlüğe girmiştir.

Kanun, "bilgisayar programları"nın ilim ve edebiyat eserleri kapsamına alınarak korunmasına imkan sağlamaktadır. Bu yeni düzenleme ile, uluslararası anlaşmalara (Dünya Ticaret Örgütü ve AT Mevzuatı) uyum sağlandığı gibi, bilgisayar yazılım sektörünün gelişmesine destek olunacağı da düşünülmektedir.

Eser sahiplerinin fikri haklar kapsamında elde ettikleri çoğaltma hakkı, dağıtım hakkı, satış hakkı, kiraya verme hakkı gibi hakların tanımı Kanunda yer almakta ve bu hakların kullanım esasları belirlenmektedir.

Kanun ile eser sahibine tanınan koruma süresi 50 yıldan 70 yıla çıkarılmıştır. Benzer şekilde, eser sahibinin tüzelkişi olması durumu ile elişleri, küçük sanat eserleri, fotoğraf ve sinema eserleri için koruma süresi 20 yıl iken yeni düzenleme ile bu süre 70 yıla çıkarılmıştır.

Kanunda, eserlerin tercüme edilmesi konusunda da yeni düzenlemeler mevcuttur. Daha önce 10 yıl olan yabancı ülkelerde yayımlanmış ilim ve edebiyat eserleri, yazarından izin almadan Türkçe'ye çevrilebilme süresi, Kanun ile 70 yıla çıkarılmış ve böylece uluslararası anlaşmalara uyum sağlanmıştır.

Müzik eserlerinde, besteci, yorumcu ve icracılar arasındaki hak sahipliği ilişkileri komşu haklar kapsamında ele alınmaktadır. Türk fikri haklar hukukunda komşu haklar konusunda ilk düzenlemeler, söz konusu Kanun kapsamında yapılmıştır.

Diğer taraftan, eser sahipleri ve komşu hak sahiplerinin haklarının korunması ve takibi için kurulan meslek birlikleri ile ilgili yeni düzenlemeler de Kanun'da yer almaktadır. Kanun ile, meslek birliklerine yönelik kısıtlamalar kaldırılmış, komşu hak sahiplerine de birlik kurma imkanı sağlanmış, Kültür Bakanlığınca belirlenecek alanlarda birden fazla meslek birliği kurulabilme ve meslek birliklerine Bakanlar Kurulunca belirlenecek tip statüye uygun olarak bir üst kuruluş oluşturabilme imkanları getirilmiştir.

Kanunda ayrıca, eserlerin radyo ve televizyon yayınlanması ile ilgili düzenlemeler de yapılmıştır. Bu amaçla kullanılan fikir ve sanat eserlerine telif ücreti ödeneceği hükmü getirilirken, tanıtım amacıyla yapılan kısa tespitler ve kısa dalga radyo istasyonlarından yurt dışına yapılacak yayınlar muaf tutulmuştur.

Fikri haklar kapsamında korunan esere olabilecek tecavüzler, bunların önlenmesi ve verilecek cezalar yeniden belirlenmiştir. Hakka tecavüz durumunda para ve hapis cezalarında artırımı gidilmiştir.

4110 sayılı Kanun ile yapılan düzenlemeler sayesinde, Türk fikri haklar hukukunun uluslararası standartlara uyumu büyük ölçüde sağlanmış olmakla birlikte, 5846 sayılı Kanunda ve 3257 sayılı Sinema, Video ve Müzik Eserleri Kanununda yeni birtakım düzenlemeler yapılması ihtiyacı devam etmektedir. Kültür Bakanlığı, bu yöndeki çalışmalarını sürdürmektedir.

Fikri haklar alanında gerekli olan yasal altyapı büyük ölçüde gerçekleştirilmiş olmakla birlikte, Kültür Bakanlığının ilgili biriminin fiziksel altyapısının geliştirilmesine ve personel yapısının desteklenmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyacın giderilmesi amacıyla, bir kısmı Dünya Bankasınca karşılanacak olan "Fikri Mülkiyet Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi" hazırlık çalışmaları sürdürülmektedir.

Fikri haklara ilişkin davaları görmek üzere kurulması öngörülen ihtisas mahkemelerinin kuruluşu yönündeki çalışmalar ise Adalet Bakanlığı bünyesinde yürütülmektedir. Bu alandaki altyapının oluşturulmasında ihtiyaç duyulan finansmanın temini amacıyla hazırlanan proje teklifi AB'nin ilgili birimine gönderilmiştir.

2. SİNAİ HAKLAR

Sinai hakların korunması ile ilgili mevzuatın güncelleştirilmesine ve eksik olan mevzuatın tamamlanmasına yönelik çalışmalar, Türk Patent Enstitüsü'nün 1994

yılında kurulmasını takip eden dönemde süratle ele alınmış ve büyük oranda sonuçlandırılmıştır. 1996 yılı içerisinde, özellikle sınai haklar mevzuatının ilgili kesimlere tanıtılması ve uygulamaların değerlendirilmesi ile ilgili çalışmalar yürütülmüştür.

Türkiye, sınai hakların korunmasına ilişkin Paris Sözleşmesine ve Dünya Fikri Haklar Örgütünü (WIPO) Kuran Sözleşmeye üyedir. Paris Sözleşmesinin 1967 Stokholm Metninin 1-12 maddelerine katılım, 23 Eylül 1994 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan T.B.M.M. kararı ile onaylanmış ve 1 Şubat 1995 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ayrıca, patent başvurularında uluslararası kurallar koyan ve süreci kolaylaştıran Patent İşbirliği Antlaşmasına (PCT) katılım 12 Temmuz 1995 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan T.B.M.M. kararı ile onaylanmış ve 1 Ocak 1996’da yürürlüğe girmiştir. Patentlerin Uluslararası Sınıflandırmasına İlişkin Strazburg Anlaşmasına (IPC) katılım ise 1 Ekim 1996 tarihinden itibaren gerçekleşmiş bulunmaktadır. Diğer taraftan, markaların mal ve hizmet sınıfları ile şekil elemanları bakımından uluslararası sınıflandırmasına ilişkin Nis ve Viyana Anlaşmalarına katılım da 13 Ağustos 1995 itibarıyla onaylanmış ve 1 Ocak 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Ayrıca, Mikroorganizmaların Uluslararası Saklanması İlişkin Budapeşte Anlaşmasına, Markaların Uluslararası Sınıflandırması Hakkında Madrid Anlaşmasına İlişkin Protokole, Tasarımların Sınıflandırmasına İlişkin Lokarno Anlaşmasına ve Endüstriyel Tasarımların Uluslararası Tesciline İlişkin Lahey Anlaşmasına katılım için hazırlık çalışmaları Enstitü tarafından sürdürülmektedir. Bunun dışında, Marka Kanunlarının Harmonizasyonu Anlaşmasına (TLT) katılım konusunda son aşamaya gelinmiş bulunmaktadır.

Sınai haklarla ilgili iç mevzuat çalışmaları da 1995 yılı içerisinde tamamlanmış ve mevzuatın uluslararası standartlarda yeni ve modern bir yapıya kavuşması sağlanmıştır. Bu kapsamda; Patent Haklarının Korunması Hakkında 551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Coğrafi İşaretlerin Korunması Hakkında 555 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve Markaların Korunması Hakkında 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname 27 Haziran 1995 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Kararnamelerde yer verilemeyen sınai haklarla ilgili tecavüzlere uygulanacak cezalara ilişkin hükümler, 7 Kasım 1995 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4128 sayılı Kanun ile düzenlenmiş ve hakka tecavüz durumunda hapis ve para cezaları öngörülmüştür.

551 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile, patent sistemi çağdaş ve modern bir yapıya kavuşturulmuş, buluşların patent belgesinin yanısıra faydalı model belgesi ile korunması, patent verilmesinde incelemeli ve incelemesiz olmak üzere karma bir sistem getirilmesi, işçi buluşlarına ve zorunlu lisans uygulamasına ayrıca yer verilmesi gibi yeni hükümler getirilmiştir.

Yapılan bu düzenlemeye göre, patent başvuruları başvuru sahibinin tercihinin göre işleyen ikili bir sistem içerisinde değerlendirilmektedir. Bu sistemlerden birinde 20 yıl süreli koruma sağlanmakta ve başvuru patent verilebilirlik kriterleri açısından

incelenmektedir. Diğerinde ise, 7 yıl süreli bir koruma sağlanmakta olup, incelemesiz patent verilmektedir. Sözkonusu 7 yıl içerisinde herhangi bir zamanda başvuru sahibinin inceleme talep ederek ve ücretini ödeyerek patentini 20 yıla çıkarabilme imkanı bulunmaktadır. Böylece, buluş sahibine başvuru tarihinden itibaren buluşun piyasa koşullarında ve güven içinde ekonomik değerini ölçme imkanı tanınmakta ve gereksiz harcamalarda bulunması önlenmektedir.

Faydalı model sisteminde ise, buluşların değerlendirilmesinde kolaylık getirilmektedir. Burada da amaç, yeni ve sanayiye uygulanabilir buluşların korunmasıdır. Patent ile faydalı model arasındaki fark ise, faydalı modellerin koruma süresinin 10 yıl olmasıdır. Bu sistem daha ziyade, küçük ve orta ölçekli sanayinin üretim sürecinde geliştirdikleri yeniliklerin ucuz, hızlı ve kapsamlı bir şekilde korunmasının sağlanması amacıyla taşımaktadır.

İşçi buluşları ilk defa hukuki bir düzenlemeye tabi tutulmuştur. Buluşlar genellikle, işletmelerin araştırma-geliştirme birimlerinde gerçekleştirilmektedir. İşletmede çalışan buluş sahibi gerçek kişi ile işletme arasında çıkabilecek sorunların çözümü, Kararnamede ayrı bir bölümde düzenlenmiştir.

Zorunlu lisans sistemi, patent ile korunan bir buluşa bir anlamda kullanma zorunluluğu getirerek, üretime konu olmasını ve böylece ekonomiye faydalı alanlarda değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Bu sistem ile üretimin artırılması ve yeni teknolojilerin gelmesi sağlanacaktır.

Diğer taraftan, 22 Eylül 1995 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 566 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile, Patent Haklarının Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılmıştır. Buna göre, ilaç üretim usullerine ve ürünlerine patent belgesi ile sağlanan ve sırasıyla 1 Ocak 2000 ve 1 Ocak 2005 tarihlerinde başlayacak olan koruma, Türkiye-AT Ortaklık Konseyi Kararına uyumlu olacak şekilde yeniden düzenlenmiş ve 1 Ocak 1999 tarihine çekilmiştir. Böylece yeni getirilen sistem ile hiçbir sektör koruma kapsamı dışında bırakılmamıştır.

Bu düzenlemeler ile, patent koruması alanında AT Mevzuatı ve Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşmasının eklerinden olan TRIPS Anlaşması kurallarına uyum sağlanmıştır.

Endüstriyel Tasarımların Korunması Hakkında 554 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile ülkemizde büyük bir eksiklik giderilmiş ve tasarımların korunmasına ilişkin münhasır bir mevzuat oluşturulmuştur. Tasarımlarda, yeni ve ayırt edici niteliğe sahip tasarımların tescil esasına dayalı incelemesiz bir sistem ile korunabileceği ilkesi getirilmiş, ilan-itiraz sistemi oluşturulmuştur.

Yapılan bu düzenleme ile, tescilli tasarımların korunması ile ilgili esaslar, kurallar ve şartlar belirlenmiş olup, tescilsiz tasarımların genel hükümlere tabi olacağı hükmü getirilmiştir. Ayrıca, tasarımlara bu Kararname ile sağlanan korumanın yanısıra, Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda aranan şartların gerçekleşmesi halinde bu kapsamda da koruma mümkün olabilecektir.

Tasarım, bir ürünün tümü veya bir parçası veya üzerindeki süslemenin, çizgi, şekil, biçim, renk, doku, malzeme veya esneklik gibi insan duyuları ile algılanan çeşitli unsur ve özelliklerinin oluşturduğu bütünü olarak tanımlanmıştır.

Korumanın kapsamının belirlenmesinde yenilik ve ayırt edici nitelik kriterleri getirilmiştir. Bir tasarımın aynısı, başvuru veya rüçhan tarihinden önce dünyanın herhangi bir yerinde kamuya sunulmamış ise o tasarım yeni kabul edilmektedir. Ayırt edici nitelik, tasarımın konunun uzman kullanıcıları üzerinde yarattığı genel izlenim ile benzer olarak düşünülen bir başka tasarımın aynı kişilerde yarattığı genel izlenim arasında belirgin bir farklılık olması anlamında değerlendirilmektedir.

Tasarımların tescil esasına dayalı incelemesiz bir sistemle korunması ilke olarak belirlenmiştir. Başvurusu yapılan tasarımlar, kamu düzeni ve genel ahlaka aykırılık ile daha önce tescil edilmiş tasarımlar ile aşık bir benzerlik bulunmadığı sürece incelenmeden tescil edilecek ve yayınlanacaktır. Yayın sonrasında ilgili kişilerin itirazlarına imkan tanınmakta ve ancak o zaman inceleme yapılmaktadır. Ayrıca, Türk Patent Enstitüsünün kararları için yargı yolu açık tutulmaktadır.

Koruma süresi 5 yıl olarak tespit edilmekte ancak, isteğe göre 4 kez yenilenerek bu sürenin 25 yıla kadar uzatılması sağlanmaktadır.

Tescil ile ilgili usule ilişkin hükümlerde uluslararası uygulamalar ve kriterler dikkate alınmaktadır. Bu çerçevede, tekstil gibi modası çabuk geçen tasarımlar için farklı ve daha basit bir usul olarak dünyada uygulanan yayının ertelenmesi sistemi getirilmektedir. Bu sisteme göre, tasarım sahibi müracaatının 30 ay süre için yayınlanmamasını isteyerek tasarımını kamu incelemesine kapalı tutarak koruma altına alabilecektir.

Tescilli tasarımın kullanılması konusunda hak sahibine münhasır yetkiler tanınmaktadır. Bunlar arasında, tasarlanan veya bu tasarımın uygulandığı ürünün üretilmesi, piyasaya sunulması, satılması, sözleşme yapmak için icapta bulunulması, ticari amaçla kullanılması, ithal edilmesi veya bu amaçlarla elinde bulundurması gibi haklar ve yetkiler bulunmaktadır. Bu yetkilerin üçüncü kişiler tarafından izinsiz kullanımı tecavüz olarak değerlendirilmiş ve yukarıda bahsi geçen cezai hükümlere yönelik düzenleme ile yaptırıma bağlanmıştır.

Daha önce uygulaması olmayan coğrafi işaretlerin korunmasına ilişkin mevzuat düzenlemesi 27 Haziran 1995 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 555 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yapılmıştır.

Söz konusu Kararname, doğal ürünler, tarım, maden ve el sanatları ürünleri ile sanayi ürünlerinin coğrafi işaretlerin korunmasına ilişkin esaslar dahilinde korunma altına alınmasına yöneliktir.

Coğrafi işaretler; bir ürünün belirli bir ülke, yöre ya da bölge ile bağlantısını ifade etmektedir. Bu işaretler, yöreye özgü doğal ya da beşeri faktörlerin ürüne kazandırdığı nitelik itibarıyla diğer yörelerde üretilen benzer ürünlerden ayırt edilebilmesini sağlamaktadır. Coğrafi işaretler; menşe adı ve mahreç işareti kavramları ile ifade edilmektedir.

Menşe adı, bir ürüne ilişkin üretim, işlenme ve diğer işlemlerin tümünün ürünün ismi ile bütünleşmiş belirli bir bölgede yapılması durumunda kullanılmaktadır.

Mahreç işareti ise, ürünün yukarıda sayılan işlemlerinden en az birinin ürünün ismi ile özdeşleşmiş belirli bir bölgede yapılmış olması durumunda kullanılması halinde geçerli olmaktadır.

Her iki durumda da koruma tescil esasına dayandırılmıştır. Ürünün üreticisi olan gerçek ve tüzel kişiler, tüketici dernekleri, konu veya coğrafi yöreyle ilgisi bulunan kuruluşlar koruma talebi için başvuru yapma hakkına sahiptir.

Kırsal ekonominin geliştirilmesi açısından ayrı bir öneme sahip bulunan coğrafi işaretlerin korunmaya başlanması, dış pazarlarda belirli özellikleri bakımından talep edilen halı, kilim, şarap vb. ürünlerin ticaret imkanlarının artırılmasına da yardımcı olacaktır.

Markalara yönelik olarak da mevcut mevzuat 556 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile yenilenmiş ve güncelleştirilmiştir. Eski Kanun ile yalnız ürün ve ambalajlar üzerinde kullanılan ticaret markaları korunmakta ve hizmet markaları kapsam dışında tutulmaktaydı. Ayrıca, markadan doğan haklara tecavüzleri önlemekteki hukuki ve cezai yaptırımlar yeterli düzeyde bulunmamaktaydı.

Yeni düzenleme ile sisteme hizmet markaları da dahil edilmiş ve böylece, bankalar, sigorta şirketleri, otobüs işletmeleri, araba kiralama şirketleri ve benzeri hizmet üreten kuruluşların hizmetlerini tanıtan markalar da koruma altına alınmıştır.

Başvuru biçim ve şartları ile değerlendirme yöntemi güncelleştirilmiş, tescilli koruma esasına dayanan, ilan ve itiraz usullerini de kapsayan yeni bir sistem getirilmiştir. Bu sistemde üçüncü kişilerin mahkemelerden önce başvurabilecekleri ve zamandan tasarruf sağlayacak bir ara itiraz mekanizması öngörülmüştür.

Kararnamede markanın tanımının yapılmasından kaçınılarak sadece marka olamayacak işaretlere yer verilmiştir. Tescil için başvurusu yapılan bir marka, daha önce tescil edilmiş bir marka ile aynı olmadığı ve aynı mal ve hizmetleri kapsamadığı sürece tescil edilebilecektir.

Koruma süresi başvuru tarihinden itibaren 10 yıl olarak belirlenmiş ve yine onar yıllık dönemler halinde yenilebileceği hükmü getirilmiştir. Ayrıca, tescil edilmiş bir markanın tescil tarihinden itibaren beş yıl içinde kullanılmaması halinde iptal edileceği hususu da yer almaktadır. Kullanma ifadesinden neyin anlaşılması gerektiği de Kararnamede açıkça belirtilmiştir.

Kararname ile, garanti markaları ve ortak marka kavramları da düzenlenmiştir. Buna göre, bu tip bir markanın tescili için yapılacak başvurunun markanın kullanılma usul ve şeklini gösterir bir teknik yönetmeliği içermesi zorunlu olmakta, teknik yönetmeliğe aykırı kullanım veya yönetmelikte yapılacak değişiklikler Türk Patent Enstitüsünün kontrolüne tabi tutulmaktadır.

Tescilli markanın kullanılması konusunda hak sahibine münhasır yetkiler tanınmaktadır. Bunlar arasında, markanın mal veya ambalaj üzerine konulması, markayı taşıyan malın piyasaya sürülmesi veya bu amaçla stoklanması, teslim edileceğinin teklif edilmesi, markayı taşıyan malın ithali veya ihracı gibi haklar ve yetkiler bulunmaktadır. Bu yetkilerin üçüncü kişiler tarafından izinsiz kullanımı tecavüz olarak değerlendirilmiş ve yukarıda bahsi geçen cezai hükümlere yönelik düzenleme ile yaptırıma bağlanmıştır.

Sınai mülkiyet mevzuatının uygulanma şeklini gösterir yönetmelikler ise 5 Kasım 1995 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmış ve böylece ilgili kesimler Türk Patent Enstitüsünce yapılacak işlemlere ilişkin olarak bilgilendirilmiştir.

Sınai mülkiyet haklarının korunması uygulamasında önemli görevler üstenecek olan patent ve marka vekillerinin belirlenmesine yönelik ilk sınav, Mayıs 1996’da Enstitü tarafından yapılmış ve 88 patent ve 118 marka vekili belirlenmiştir. Böylece, patent ve marka başvurularında başvuru sahiplerini Enstitü nezdinde temsil etme, işlemleri yürütüme ve danışmanlık yapma yetkilerini haiz olacak vekillere yasal bir statü kazandırılmıştır. Bununla birlikte, patent ve marka vekillere ait bir birlik oluşturularak, vekillik müessesesinin kurumsallaştırılması çalışmalarına da yakın bir tarihte başlanacaktır.

Sınai mülkiyet ile ilgili mevzuatın iyi bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli olan Türk Patent Enstitüsü (TPE), 24 Haziran 1994 tarihinde yayımlanan 544 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuş olmakla birlikte, Enstitü’nün görev ve sorumluluklarına uygun nitelikte personel ve teknik altyapı ile desteklenmesi ihtiyacı devam etmektedir. Enstitü’nün altyapı olanaklarının geliştirilmesi amacıyla, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı çerçevesinde bir proje halihazırda sonuçlandırılmış, Avrupa Topluluğu destekli bir başka proje ise sonuçlandırılmak üzeredir. Söz konusu projelerle sağlanan destek özellikle, Enstitü elemanlarının yurtiçinde ve yurtdışında eğitimi, uluslararası anlaşmaların analizi çalışmalarının yürütülmesi, ekipman alımı, Enstitü yayınlarının finansmanı ve yurt çapında seminerler düzenlenmesi amacıyla kullanılmıştır. 1996 yılı içerisinde Enstitü tarafından, odalar, üniversiteler, kamu ve özel sektör kuruluşları, barolar ve sanayici dernekleri için 50’nin üzerinde seminer düzenlenmiş ve yaklaşık 3000 kişi bu yolla bilgilendirilmiştir.

Diğer taraftan, Dünya Bankası destekli “II.Teknoloji Geliştirme Projesi” ile Alman İşbirliği Programı desteğindeki “Türk Sınai Mülkiyet Sisteminin Modernizasyonu Projesi”ne ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir. Bu kapsamda sağlanacak imkanlar, öncelikle; “sınai mülkiyet kampüsü” inşaatı, Enstitü personeline, patent ve marka vekillerine, hakimler ve avukatlara eğitim programları düzenlenmesi, etkin bir dökümantasyon ve enformasyon merkezi oluşturulması ile toplantı ve seminer organizasyonu faaliyetlerinin yürütülmesi konularında değerlendirilecektir.

Sınai haklara ilişkin davaları etkin ve süratli bir şekilde sonuçlandırmak üzere gerekli görülen ihtisas mahkemelerinin kuruluş çalışmaları Adalet Bakanlığı bünyesinde yürütülmektedir. Bu alandaki altyapının oluşturulmasında ihtiyaç duyulan finansmanın temini amacıyla hazırlanan proje teklifi Avrupa Birliği Komisyonuna sunulmuştur